H.I.7
11. E. 6.
11. 6. 59

Digitized by Google

Digitized by Google

JOHANNIS FREIND,
MEDICINÆ DOCTORIS,
HISTORIA MEDICINÆ
A
GALENI TEMPORE
USQUE AD
INITIUM SÆCULI DECIMI SEXTI.

In qua ea præcipue notantur quæ ad PRAXIN pertinent,

Anglice ſcripta ad

RICARDUM MEAD, M. D.

Latine converſa a

JOHANNE WIGAN, M. D.

TOMUS TERTIUS.

EDITIO QUARTA NEAPOLITANA.

CUM INDICIBUS NECESSARIIS.

NEAPOLI MDCCLVIII.
EXPENSIS ANTONII CERVONII
Typis Joſephi Raymundi
SUPERIORUM FACULTATE.

BIBLIOT. FLORENTINAE

VITA
JOHANNIS FREIND. M. D.
Conſcripta per
JOHANNEM WIGAN. M. D.

LECTORIBUS, præſertim Exteris, credo me non diſpliciturum, ſi de Vita Auctoris, & de Scriptis ejus Medicis antea ſeparatim, nunc vero junctim editis, pauca fuero præfatus. Nam noſtrates quidem fortaſſe, cum nihil de eo novum aut inauditum dici ſenſerint, Mortui deſiderium in ſe fruſtra renovari querentur.

JOHANNES FREIND natus eſt A. D. 1675, in oppido Croton, in Com. Norhantoniæ Patre, Eccleſiæ ejuſdem oppidi

Rectore, Sacerdote docto, pio, probo. Cui Filii in Templo ejus loci Marmor pulchrum, cum eleganti nec, uti mos eſt, mendaci Epitaphio poſuerunt. Is a Parœcia non diſcedens ipſe, Filios a ſe mature removit, publicaque eos educatione inſtitui curavit quam ipſe expertus eſſet optimam. Hos itaque in Schola Regia Weſtmonaſterienſi collocavit, a celebri Præceptore Busbeio iis temporibus gubernata. Unde, cum juſtos in litterarum primordiis progreſſus feciſſent, Oxonium in Ædis Chriſti Collegium translati ſunt. Collegio huic tum præerat Aldrichius, Vir ad hanc provinciam natus factuſque. Mira quippe in eo erat morum ſuavitas, quæ Juvenum animos alliceret, munificentia quæ accenderet, tanta vero doctrinæ varietas & copia, ut in pleriſque ſingulatim diſciplinis primi ubique ab omnibus habiti Aldrichidium nominari ſecundum facile paterentur. Hic ſingulos imperio ſuo ſubjectos ad ſtudia cujuſque naturæ & indoli maxime convenientia flectens, unumquemque dirigens, hortans, adjuvans, munerans, Ædem jam ante celebrem multo clariorem reddidit. Flagrabant cuncti certatim amore literarum, ne otioſus quidem illic ſine aliqua doctrinæ aura habitare poterat: verum

omnia

omnia fervere vidiſſes, nec facile quenquam inveniſſes qui non inter Socios eminere niteretur. Solent enim ingenia etiam mediocria ex magnorum conſortio flammam concipere, unde & ipſa aliquando haud ſolum eluceſcunt, ſed aliis quoque facem præferunt. Quamobrem haud aliunde quam ex hoc Collegio major Virorum eruditione præſtantium proventus extitit, neque in aliud, inſtitutionis gratia, frequentior Procerum numerus confluxit: inter quos ſplendida nec defuere nec deſunt eorum exempla, qui, utut in arduis Regni Muneribus diu multumque occupati, ſcientiam hoc in loco acquiſitam excolere adeo non deſtiterunt, ut haud minorem in Litteris, quam in Re Politica, laudem locumque obtinuerint. Cum iſtiuſmodi Viris, ſive altæ, ſive inferioris conditionis eſſent, amicitias ſtatim contraxit Johannes Freindus; quas ita ſancte coluit, tam eas quæ ſibi uſui eſſent, quam eas in quibus ipſe aliorum commodis multum inſervire poſſet, ut nullas deinceps potiores haberet. Ac vehementi ſemper in Ædem hanc amore incendebatur: huic omnem in litteris profectum, huic Artis primordia, huic nominis incrementum, huic opes, huic amicos, huic omnem vitæ jucunditatem ac-

 ce-

ceptam ſe referre prædicabat. Per primos aliquot annos, ut in Academia fieri ſolet, in communi Philoſophia & in Veterum Poëtarum Oratorum & Hiſtoricorum tractatione verſatus eſt. Horumque lectioni & imitationi deditus, in proluſionibus Academicis ſtylum adeo exquiſite perpolivit, ut poſtea in Medico certamine nitorem ejus atque aciem vehementer omnes admirati ſint. Quam cito autem ad optima quæque perrexit, declarat celebre illud Orationum par, Æſchinis altera, altera Demoſthenis, quas opera cum Amico Eruditò collata ineunte Anno Ætatis 21, intra biennium poſtea quàm Oxonium venerat, in publicum emiſit; in quo Libro nitida Interpretatio, una cum Indice Alphabetico ubi res paulo difficiliores breviter docte ac dilucide exponuntur, multorum magni nominis Editorum obſcuram diligentiam longe ſuperat. Harum vero lìtterarum dulcedine haud ita abreptus eſt, ut non ad ſublimiores utilioreſque ſcientias mature contenderet. Itaque Mathematicis diſciplinis animum adjunxit, quarum ſtudia non modo rectam ratiocinandi methodum ſanamque de rerum veritate judicandi facultatem menti conciliare, ſed, uti ad aliarum Artium, ita quoque ad Medicinæ, cui ſeſe ab

ab Adoleſcentia deſtinaverat, provectionem multum conferre exiſtimavit. Tamen & his etiam nimis immorari periculoſum ratus, ne alia ad rem haud minus pertinentia præteriret, melioris notæ quoſque in Arte Medica Scriptores, tam Veteres quam Recentes, diligenter pervolvit, multorum ita Sæculorum Experientia ſeſe inſtruens: Anatomiæ ſimul & Chymiæ incumbens, quoniam ex hac optime Medicamentorum naturam, ex illa Corporis Humani fabricam, e conjuncta autem rei utriuſque notitia minime fallaces erui medendi vias perſpiceret. Nullo enim modo fieri poteſt, ut homo quivis, ſine ſtudio ſine litteris, quantumcunque is acumine ingenii precellat, in dignoſcendis curandiſque Affectibus conſummati Artificis partes expleat, utut hanc in populo, vel aſtu, vel imperio, vel felicitate fidem de ſe procreet. His autem ille præſidiis munitus ad Artis ſuæ exercitationem Juvenis acceſſit. Juvenis etiam adhuc, Anno ſcilicet 1703. fructus ingenii & induſtriæ ſuæ præcoces oſtendit. Emmenologia ſua tunc temporis conſcripta impreſſaque. Qui quaſi cunarum labor, (nam hoc opus abſolutum eſt, cum Medicinæ Baccalaureus eſſet) dignus videri poteſt Athletis in noſtra hac Palæſtra ex-

ercitatiſſimis „. In eo rationes Geometricæ cum Experimentis ſenſui obviis, morborum notitia cum Medicamentorum exploratione, dilucida Theoria cum Praxi proſpera conjunguntur. Unde magno & Medicorum & Mathematicorum plauſu ſtatim exceptum eſt. E ſtructura Uteri, ex Vaſorum capacitate & ſitu, ex Solidorum actione, ex Fluidorum motibus, tam Theoriæ Phænomena, quam Medendi indicationes & modi, ſimpliciſſima & cohærenti ſibi ratione exponuntur. Mechanica Principia Medicinæ inſervire, ſicuti in Emmenologia notatum eſt, olim perſpexit Hippocrates: qui Theſſalum Filium hortatus eſt ut „ Figuram proprietates, &
„ Numerorum ſcientiam cognoſceret; &
„ diſciplinæ iſti, quæ illas edocet, & ma-
„ gnitudines quaſcunque metitur, multum
„ ſtudii adhiberet. „ Eandem viam tenuit, Vir & in Epicurea Secta & in Medicina jure magni nominis, Aſclepiades. Cujus Sectæ Elementa jam primum ab ipſis iſtius Philoſophiæ inter Græcos initiis, qui Hippocrati coævus & familiaris fuit, reconditiſſima inſtructus Geometria Democritus, adeo ſtabiliter firmaverat, ut deinceps Epicuri Schola, licet in Re Mathematica rudis plerumque, multa Naturæ ſecreta arti-

tificioſe admodum ac ſubtiliter revelarit. Quænam vero alia rerum primordia ſaniores hodie Philoſophi amplectuntur, quam Vacuum, & Atomos, harumque magnitudinem, figuram, ſitum, ſoliditatem, motum, gravitatem, declinationem. Hæc eadem in Medicam Artem, nec imperite, advocavit celebris ille Aſclepiades. Nam etſi fidenter quædam, ut iſti ſolent, afferat, tamen multa nuper in medium adductis rationibus & inventis congruentia exponit. Hic enim, referente Cœlio Aureliano, „ primo Corporis primordia conſti-
„ tuerat Atomos, Corpuſcula intellectu ſen-
„ ſa, ſine ulla Qualitate ſolita atque ex ini-
„ tio comitata, æternum ſe moventia, quæ
„ ſuo incurſu offenſa mutuis ictibus in in-
„ finita partium fragmenta ſolvantur ma-
„ gnitudine atque ſchemate differentia: Quæ
„ rurſum eundo ſibi adjecta vel conjuncta
„ omnia faciant ſenſibilia, vim in ſemet mu-
„ tationis habentia, aut per magnitudinem
„ ſui, aut per multitudinem, aut per ſche-
„ ma, aut per ordinem. Fieri etiam vias
„ ex complexione corpuſculorum intellectu
„ ſenſas, magnitudine atque ſchemate dif-
„ ferentes, per quas Succorum ductus ſo-
„ lito meatu percurrens, ſi nullo fuerit im-
„ pedimento retentus, Sanitas maneat, im-

„ pe-

„ peditus vero Statione corpuſculorum
„ Morbos efficiat. Fit autem eorum Sta-
„ tio, aut magnitudinis aut ſchematis aut
„ multitudinis aut celerrimi motus cauſa,
„ aut viarum flexu & concluſione. Varias
„ autem fieri paſſiones locorum aut viarum
„ differentia, & non omnes Statione corpu-
„ ſculorum; ſed ſolubiles Liquidorum at-
„ que Spiritus turbatione, & viarum rarita-
„ te fieri. Typum Febris Quotidianum
„ majorum corpuſculorum Statione fieri aſ-
„ ſeverat, cito etenim ea inquit exantlari at-
„ que impleri: Tertianum vero minorum
„ Statione corpuſculorum: Item Quarta-
„ num minutiſſimorum, difficile enim im-
„ pleri atque exantlari poſſunt. Et neque
„ inquit eſſe in paſſionibus ſtatos dies, quos
„ Κρισίμους appellant; etenim non certo aut
„ legitimo tempore ægritudines ſolvuntur.
„ Et opportunitatem temporis fieri magis ab
„ Artifice poſſe, quam ſua ſponte aut Deo-
„ rum nutu venire. Omnia præterea fieri
„ neceſſitate, & nihil ſine cauſa; neque Na-
„ turam aliud eſſe quam Corpus & ejus
„ Motum. „ Hæc quaſi initia rationalis
Medicinæ quanto longius provexiſſet, ſi
Geometriæ & Anatomiæ uberiorem cogni-
tionem habuiſſet. Quibus freti inter Re-
centiores Borellus & Bellinius Itali, Pit-
car-

carnius Keiliuſque noſtrates , plurimis in rebus veritatem conati ſunt ſi non prorſus aſſequi , tamen ad eam quamproxime accedere . Similiter Freindus Fluxus Muliebris Menſtrui Phænomena , Periodos , & Vitia, cum Medendi Methodo, ad rationes Mechanicas exegit . Verum hoc haud ita intelligi vult , quaſi omnia pariter abſolutiſſima Demonſtratione illuſtraverit . Nam & Mechanici paulo laxiorem ſibi Geometriam concedi poſtulant ; quoniam in explicanda corporum natura haud prorſus eadem accuratio requiri debet , quæ in linearum & figurarum proprietatibus demonſtrandis obſervatur . Illud ſufficiat , ſi ſolidis fundamentis inædificata compages ſtabilis maneat , & tota in ſeipſa teres ac rotunda . Aſſignata ſua rei Mathematicæ provincia , Auctor ea Senſibus tribuit quæ ſub judicium eorum recidunt : Experimenta ſcilicet inſtituendo , quibus nunc Medicamenta cum emiſſo Animalium Sanguine commiſcet ; nunc eadem in viventium venas adigit , harumque rerum obſervatis effectibus de vi & facultate Remediorum eleganter differit . Quod ſi Geometricæ rationes in hoc itidem argumento magis valere potuiſſent , iis profecto ſenſuum teſtimonia confirmaſſet . Verum hic Scientia iſta hæret , etſi

etſi Medicamenta, ſicuti cætera corpora naturalia, mechanice quoque & ipſa agant. Neque enim dubitari poteſt quin Materiam omnem Deus ipſe ab initio Geometrice diſpoſuerit, ac proinde cuncta jugiter ſecundum leges Mechanicas oriantur, creſcant, multiplicentur, intercidant. Quoniam vero ſæpe motuum vis & origo incerta eſt, & corpuſculorum formæ, juxta quas motus ipſe infinitis modis variatur, augetur, minuitur, ita ſunt perplexæ atque involutæ, ut neque ſenſibus percipi neque ratione inveſtigari queant, neceſſe eſt ut de rerum longe plurimarum natura cauſis & operationibus uſu tantum atque obſervatione judicemus. Quid quod Anima, quæ Corpus Hominis, hoſpitem & comitem ſuum, ita variis modis afficit atque ab eo viciſſim afficitur, ejus naturæ eſt ut omnem Matheſeos ſubtilitatem longe effugiat, & omnia melius quam ipſa ſeſe cognoſcat. Igitur in Medicina γεωμετρητέον quidem, ſed paucis; nam omnino, haud expedit. Ecquis enim ita demens eſt ut Facultates, ſive Vitales ſive Senſitivas, per notas materiæ motuſque leges explicari poſſe confidat? aut Specificas Humorum qualitates per Hydroſtaticen exponi? aut Medicamentorum vires & effectus ad regulas Proportionum exigi?

Sua

V I T A.

Sua quidem a Freindo Anatomiæ, ſua Geometriæ, ſua Senſibus, ſua propriæ, ſua aliorum Experientiæ provincia demandata eſt. Atque hæc diſquiſitio adeo docta utilis & jucunda pleriſque viſa eſt, ut inter Exteros non deſint Medici celebres, qui honorificam admodum ejus mentionem fecerint. Omnibus tamen haud æque placuit; quippe contra doctrinam hanc, brevi poſt ejus vulgationem, contraque omnem Theoriam Mechanicam inſurgens, Librum, magna indignatione percitus, nautico potius quam Medico more conſcripſit Belga Snellenus: convitia in Auctorem inficeta, ne dicam obſcæna, ſatis intemperanter jaciens. Cauſa rixæ, quod Plethoram ſingulis menſibus accumulatam Catameniorum cauſam eſſe noſter ſtatuerat: & Chymicorum vanitates e Medicinæ Theoria ut pellerentur optaverat. Ipſe Snellenus ab Igne Philoſophus pro Fermentis ſtat, exploſam cantilenam de novo canens; Mechanicorum quidem argumenta vix intelligit, nedum refellit. Poſt hunc Emmenologiam edidit, Anno 1712, Petrus Freſart, Medicus Leodienſis, in qua Fluxus Menſtrui Phænomena ad rationes Medico-Phyſicas exiguntur. Hic quidem ſatis candidus & ingenuus Scriptor multa Freindi argumenta ita impugnat, ut

in

in aliis cum eo conſentiat, ipſumque multa cum laude prædicet. Freſartius tamen, qui Plethoram non admittit, & Fermentorum Peculiaritatem mere commentitiam & gratis edoctam eſſe contendit, Peculiariſſimum quoddam ipſe affert, ſcilicet, Sal evectum purgaminis Uterini in vaſis collecti genuinam Fermentationis Menſtruæ cauſam eſſe. Hoc cum ſit nihil dicere, nihil contra dici poteſt. Poſt mortem Freindi haud ita pridem Thomas Simſon qui in Cathedra Academica Sancti Andreæ Medicinæ Profeſſoris munus a liberaliſſimo Litterarum fautore Jacobo Duce de Chandois inſtitutum & locupletatum ſuſtinuit, Plethoram in Mulieribus accumulari negavit. Ipſe Eruptionem Menſium cauſam eſſe ſtatuit cur Uterus ad magnitudinis ſuæ ἀκμὴν perveniat: Incrementum vero Uteri ſenſim factum cauſam eſſe cur iidem erumpant; idque eo quod Sinus per Uterum diſſeminentur, qui proceſſu temporis, ſicuti Seminis viæ in Maribus, aperiantur, & Sanguinem affluentem intra ſe recipiant. Hanc opinionem Propoſitionibus quibuſdam & Scholiis confirmare nititur, quæ nec mei inſtituti, nec mearum fortaſſe virium, eſt refellere. Ignoſcet tamen mihi Vir Doctiſſimus, ſi in eorum veritate non acquieſcere

me

me profitear. Vereor enim, ut is qui Uterum Fœtui tantum inſervire, neque item ad Matris negotia quicquam pertinere contendit; quique Fluxus Menſtrui nullam utilitatem nullamque Cauſam eſſe Finalem aſſerit, in explicanda ejuſdem Efficiente Cauſa ſcopum attigerit. Nuperrime autem Tellierus, natione Gallus, libero & erudito ingenio præditus, ex Emmenologia quidem Freindi multum ſe profeciſſe teſtatur, opus illud ob operis perſpicuitatem, rationum vim, & obſervationum utilitatem ſummis laudibus extollens: Plethoram quoque ad Fluxum Menſtruum haud parum conferre judicat; ſed ab eo tum in aliis rebus, tum in hac potiſſimum diſſidet, quod Freindus Fluxum per Vaſorum Capillarium Ruptionem, ipſe vero per Influxionem Sanguinis in Vaſa Lymphatica, ſive ut ab Helvetio vocantur, Arterias Lymphaticas fieri ſtatuat. Profecto, quanquam Freindus Vaſa perrumpi ſæpe dictitet, haud ita cenſendum eſt quaſi præternaturalem quandam & vulnificam Vaſorum Ruptionem intelligi voluerit, cum alibi „ per impulſum Sanguinis eorum Orificia „ diſſilire " diſerte pronuntiet. Quo conceſſo, non video quæ tanta ſit, quanquam aliter cenſeat Vir Doctiſſimus, inter eorum

The-

Theorias diſcrepantia. Neque hujuſce Sanguinis vias, ſive is per Vaſa Lymphatica, ſive per Sinus, ſive per Arterias aut Venas Capillares effluat, unquam adhuc fuiſſe credo oculis Anatomicorum ſubjectas. Non inficior quin Viri tres poſtremo memorati contra Freindi doctrinam nodos nectant, qui ſolvi mereantur; hunc in levioribus quibuſdam lapſum eſſe, & quædam hic iis quæ maturiore ætate ſcripſit haud uſquequaque congruentia reperiri facile concedo. Ac pro certo habeo, in Secunda, quæ Londini prodiit, hujus operis Editione quædam illum reformare, quædam adjicere, quibuſdam objectionibus reſpondere voluiſſe; ſed negotiorum mole præpeditus conſilium illud abjicere coactus eſt. Verum ea quæ contra dicuntur haud ita magni momenti ſunt, ut non etiamnum ſumma ejus doctrinæ, ſcilicet Plethoræ veritas, ſtabilis & inconcuſſa maneat.

Anno 1704, Chymiæ Prælector in Academia Oxonienſi deſignari meruit: quod munus obiens Prælectiones, ob doctrinæ novitatem & perſpicuitatem magna Auditorum frequentia celebratas, habuit; quas poſt aliquot annos impreſſas vulgavit.

Non ita multo poſt, Anno ſcilicet 1705, Freindum Illuſtriſſimus Comes Petribur-

gen-

genſis, in Exercitu, cui ipſe in Hiſpana Expeditione Imperator præerat, Medicum Caſtrenſem conſtituit. Qui quidem ibi per duos prope Annos magna cum laude hoc officio functus eſt: ac poſtea domum reverſus, eodem animi vigore, quo ille bellaverat, res ejus geſtas in Hiſpania conſcripſit. Verum in itinere a via divertens Romæ Veteris relliquiis pauliſper immorari concupivit, tantique olim Imperii ſedem, tam feracem clariſſimorum hominum parentem, tot Antiquitatis monumenta lectione pridem ab eo cognita, oculis perluſtrare. Medicis etiam in Urbe illa celeberrimis, ad quos antea nomen ejus & ſcripta pervenerant, Baglivo & Lanciſio familiariter uſus eſt.

Anno 1709, Prælectiones Chymicas prælo ſubjecit. Erant antea prope publicæ: cum earum Exemplaria, quæ Auditoribus ſuis Prælector deſcribenda permiſerat, avide a quamplurimis exciperentur. In his Operationes omnes Chymicas juxta Newtoni Principia explicuit, ſcilicet per Corpuſculorum magnitudinem, figuram, ſuperficiem, gravitatem, ictum, & Attractionem; atque has eidem ſummo Viro jure inſcripſit. Res quidem iſtas non deſperare ſe quin ita explicari poſſent, in Em-

menologiæ Præfatione dudum innuerat, hic autem adeo breviter & enucleate præſtitit, ut Chymicis jam abunde ab eo ſatisfieri debuerit, cumque eo & Mechanicis in gratiam redire Snellenus. Ac meruit certe Chymia, ut cum Experimentis ope ejus factis Attractionis doctrinam ſtabiliverit Newtonus ipſiuſque Lucis naturæ lumen attulerit, viciſſim ipſa ab eodem Principio illuſtraretur. Hęc quidem Ars in Medicina dominationem adeo licentioſam affectaverat, ut etiam in Animato Corpore Furnos ſuos erigere voluerit: Parteſque Hominis ad Inſtrumentorum ſuorum officia revocando, Sanguiniſque & Humorum ac Spirituum productiones & motus Operationibus ſuis comparando, omnem diu præ ſe tulit Medicinæ Theoriam explicaſſe. Illud interim minime animadvertit, harum ipſarum Operationum cauſas a ſe minime intellectas, ipſamque in miraculis a ſe præſtitis hærere & obſtupeſcere. Hanc nubem diſpulit Freindus, & quaſi velo reducto omnia Chymiæ myſteria in aperto lumine atque omnium conſpectu poſuit. Tamen haud ita viſum eſt Lipſienſibus, quibus Carteſii Materia Subtilis, cæteræque non ex Naturæ ſinu depromptæ ſed in cerebro ejus confictæ opiniones arridebant. Hi in

Actis

Actis A. 1710 editis Prælectionum harum recenſionem dederunt: in qua Authorem queruntur Figmento mero & Qualitate occulta pro Principio uſum eſſe, cujus cauſa neque ab ipſo neque ab alio quoquam prolata ſit. Lectionum Vindiciæ a Freindo ſcriptæ in Actis Philoſophicis Anni 1711 continentur, & Secundæ earundem Editioni adjectæ ſunt. Objecta ab iis diluens neque ſe neque Newtonum in Attractionis, magis quam Gravitatis, cauſam, inquirere reſpondet: illam vero, perinde atque hanc, indubitato Experimentorum atque Obſervationum teſtimonio revera exiſtere. Audiamus autem ipſum de hac re Newtonum, qui in Optice hæc habet: „ Qua cauſa Efficiente hæ Attractio„ nes peragantur, in id vero hic non inqui„ ro. Quam ego Attractionem appello, fie„ ri ſane poteſt ut ea efficiatur Impulſu, „ vel alio aliquo modo nobis ignoto. Hanc „ vocem Attractionis ita hic accipi velim, „ ut in univerſum ſolummodo vim aliquam „ ſignificare intelligatur, qua corpora ad ſe „ mutuo tendant; cuicumque demum cau„ ſæ attribuenda ſit illa vis. Nam ex Phæ„ nomenis Naturæ illud nos prius edoctos „ oportet, quænam corpora ſe invicem at„ trahant, & quænam ſint leges & proprie„ tates iſtius Attractionis: quam in id in-

 „ qui

„ quirere par ſit, quanam Efficiente cauſa „ peragatur Attractio. Attractiones Gravi- „ tatis, virtutiſque Magneticæ & Electri- „ cæ, ad ſatis magna ſe extendunt illæ qui- „ dem intervalla, adeoque etiam ſub vulgi „ ſenſum notitiamque ceciderunt. At vero „ fieri poteſt, ut ſint præterea quoque aliæ „ aliquæ, quæ tam anguſtis finibus conti- „ neantur, ut uſque adhuc omnem obſer- „ vationem fugerint." Chymicis deinde Experimentis Philoſophus ille inſignis veritatem hujus argumenti confirmat. Lipſienſes quidem dum Attractionem rejiciunt, Operationes interim Chymicas in his Prælectionibus eidem convenienter exponi minime negant. Cujus Operis quænam major poteſt eſſe commendatio, quam quod Auctor rem adeo perplexam juxta univerſum illud Nevvtoni Principium primus feliciter explanaverit.

Anno 1712, Societati Regiæ aggregatus eſt: quod quidem multis nominibus meruit, tanquam Medicus aut Philoſophus, Geometres aut Mechanicus, Chymicus vel Anatomicus. Anatomicæ quædam Obſervationes ab eo Oxonii factæ in Actis Philoſophicis extant: peritiam ejus tum in hac re tum in cæteris ſcripta hæc declarant. Quanta vero lætitia affici debuit, cum Pa-

tro-

tronum ac Magiſtrum ſuum Newtonum Societati jura dantem conſpiceret; Geſtiebant omnes Humanæ Naturæ decus illud intueri, ſuis temporibus natum, ſuo conſeſſui præſidere gloriantes. Omnium quippe rerum ſcitu maxime utilium ſpeculationes animo comprehenſas habebat; non ignota ei erant Inſtrumenta Arte fabrefacta, non Experimenta ullius generis, non ratiocinia maxime ſublimia: ſiquid de terra aut mari, ſi quid de cælo & aſtris diceretur, id omni Nevvtoni calculo, tanquam lapide Lydio, probabatur. Primas poſt hunc tenebant Halleius Keiliuſque, & alii complures in ſuis quiſque diſciplinis inſigniſſimi. Nondum enim Sodalitium hoc illuſtre malæ artes partiumque ſtudia perpulerant, ut Viros Supellectile tantum, non Scientia quoque Naturali inſtructos, in aliquo apud ſe numero eſſe paterentur. Nevvtono Præſide, Freindus in Societatem Regiam cooptatum ſe gaviſus eſt. Quam cooptationem etſi inter laudes ejus minime ponam; quoniam hæc gratia vix ulli unquam denegata ſit litterarum artiumve vel mediocriter ſtudioſo, qui eam favore aut opibus aut nomine augere cuperet, tamen in adeo florenti ſummorum ingeniorum cætu eminere, uti eminuit Freindus, res perquam honorifica eſt.

VITA.

Londini, ab Anno 1707, litteris & doctorum colloquiis & ægrorum curationibus intentus, manſit uſque ad Annum 1712. Quo tempore cum Jacobo Ormondiæ Duce, Copiarum Britannicarum Imperatore, cujus ſaluti præfuit, in Flandriam profectus eſt; unde intra Annum rediit, ætate maturus, nulla dote in Medico perfecto requirenda, non ornatus. Prodeſtne adjumenta Artis exercitationi prævia comparare? Ea abunde comparaverat Freindus. Juvatne ad eam exercendam mature accedere? Is quidem, qua ætate alii ſolent Tyrones eſſe, Senioribus tam Theoriæ quam Praxeos Magiſter extitit. Numnam expedit regiones longe diſſitas inviſere, differentias Aëris Aquarum & Locorum, & diſcrepantem illic Hominum naturam, conſuetudinem, victum, mala & remedia comtemplationi ſubjicere? Is, ſui inſtar Hippocratis, qui non modo in patria Inſula Co, aut Delo, aut Thaſo, aut Peloponneſo, aut Theſſalia, aut Helleſponto, aut Aſiæ Minoris Urbibus; Græcis lingua ſibi & ſtirpe conjunctis opem attulit, ſed in Barbaras Nationes, ut res iſtas omnes penitus cognoſceret, perfectiuſque Artem tractaret, Pontum & Scythiam navigavit: ita, inquam, Freindus, Hiſpaniam, Luſitaniam, Italiam, at-

que

que Flandriam peregrinatione Medica circumivit. Annon eximie confert, varios homines, iiſdem partim, partim diverſis affectibus, idque variis ex cauſis, languentes viſitare? Id certe nullibi melius fieri poteſt, quam in Caſtris atque Claſſibus; ubi ingens quotidie ægrorum numerus ex mutatione cæli, æſtu, frigore, vento, pluvia, vigiliis, vulneribus, defatigatione, malo victu & fame, otio viciſſim & intemperantia, nunc uſitatis, nunc Epidemicis morbis conflictantur. Si quod lumen diverſæ Artes ſibi invicem accendunt, quis Freindo doctrinæ varietate excultior? Siquid emolumenti, ſermones commiſcendo cum ejuſdem Artis Profeſſoribus, hauriendum eſt, quis Societatis Medicæ amantior? Sicui uſui eſt, Scientiam cum nitore copia ac vi verborum univerſis hominibus pervulgare, quis eloquentior? Quid igitur ei tum, præter Artis præmia, defuit? Quid ulterius moliri poterat, niſi ut in Civitate domicilium poneret, in qua honeſte commodeque inſtitutum vitæ genus ſequeretur, & facili doctorum commercio gauderet, inter quos tamen plus doceret quam diſceret? Itaque Londini conſedit, neque ab hac Urbe unquam poſtea migravit. Ubi ſtatim ab initio, neque potentioribus adu-

lando, neque vilioribus ſubmittendo ſe, opes famamve quæſivit. Solis enim Ingenii & Eruditionis & Experientiæ adminiculis in Arte ſua cæpit inclareſcere: in ea Arte, quæ, quoniam circa res latentes atque ancipites haud raro occupatur, Viris in ea non verſatis, utut alioqui ſolertiſſimi ſint, nedum vulgo qui etiam a vulgariſſimis decipi ſolet, facultatem de effectibus ejus judicandi minime concedit; cujus igitur exercitatio quæſtuoſa aſſentatiunculis & oſtentatione & vaniloquentia multo magis, quam acumine & doctrina & judicio, nititur. Is autem ita longe abfuit ab hujuſmodi fuco & fallaciis, ut illum ex ægris nonnulli tanquam haud ſatis obſequentem & officioſum, ex Medicis vero pauci quidam velut receptis opinionibus nimis fidenter adverſantem, minus dilexerint. Tamen in propoſito perſtans, ubi ſemel emerſerat, omnes cito nominis ſui celebritate præſtinxit.

Anno 1716, Librum Hippocratis Epidemiorum Primum atque Tertium edidit, hiſque accommodavit Novem de Febribus Commentarios. Dignum profecto Argumentum, in quo Viri duo Arte & Facundia ita inſignes pro virili elaborarent. Nam Acutæ quidem Febres Mortalium partem longe maximam & afficiunt & interimunt.

Nunc

V I T A.

Nunc latenter ac pedetentim, nunc temporis punc̃to violentiſſime invadunt; nunc lento, nunc præcipiti motu, feruntur in ſalutem, aut exitium. Nullum æque Morbi genus omnibus Ætatibus commune eſt; nullum ſanos ac valentes homines æque corripit; nullum ex magis diverſis contrariiſque cauſis originem ducit, nullum eſt quod pluribus ac magis perniciosis Affectibus viam ſternat. Nihil ſingulas vel univerſas Corporis partes gravius affligit, nihil potentius Animæ facultates evertit. Eadem remedia, pro diverſo morbi tempore, & ægri ſtatu, nunc ſalutaria ſunt, nunc mortifera. Ubinam igitur requiri poteſt curioſior in Medico diligentia? ubinam animus in judicando acrior, in agendo præſentior? Nunc audacem & expeditum, nunc cautum & dilatorem eſſe convenit. Modo viam inſtitutam ſequi neceſſe eſt, modo curſum relinquere, modo relictum iterare. Igitur in hoc maxime ſtudium atque operam ſuam videtur poſuiſſe Hippocrates, ut ea quæ ad Febrium notitiam pertinent & accurate ipſe inveſtigaret, & aliis diſerte diſtincteque exponeret. Varia primo Tempeſtatum genera deſcribit, & ſuccedentes ſibi invicem Cœli mutationes; cumque ex hac cauſa Morbi Epidemici præcipue naſcantur, animadvertit

tit quibuſnam Temporibus ſingulæ Febrium Species invaluerint, quæ prout diverſa facie ſe oſtendunt, aut aliam aliamve Corporis partem cæteris magis vehementer impetunt, varia quoque nomina ſortiuntur, harumque frequentiam, malignitatem, durationem, & eventum docet; docet etiam cuiuſnam ætatis, temperamenti, conſuetudinis, & victus homines adortæ ſint, quibuſque Symptomatis ſtipatæ; omnia denique notatu digna commemorat quæ in pleriſque ægrotantium generaliter acciderint. Sed quod ad rem maxime pertinet, vias omnes accurate indicat, quibus Natura laborantes ad ſanitatem perduxerit; quo collimans Artifex, vel hujus conatibus obſecundare, vel eos imitari ſemper ſedulo debet. Particulares deinde Ægrorum Hiſtorias ſubjicit, quod eo magis utile ac neceſſarium, quod eadem Febris ab eadem cauſa, pro differente cujuſque Vaſorum capacitate & Fibrarum textura ac Fluidorum quantitate, conſiſtentia, motu, & ſecretione diſſimili, varios homines gradu modoque multum variante afficit. Etiam in eodem Corpore, nunc adeo rapidus Sanguinis impetus ac violenta huc illucve inclinatio, nunc contra is Circulationis languor: & humorum modo ita ſubitæ largæque pro-

profuſiones, modo ita pertinax eorundem retentio eſt, ut qui ad Morbi nomen potius, quam ad diverſos ipſius effectus diverſamque ægri conditionem reſpicit, nihil memorabile unquam in Curationibus præſtare valeat. Hoc igitur inſtitutum merito probat, qui progreſſus & defectus in Scientiis & vera ad augmentum earum adjumenta optime perſpexit, Verulamius: " intermiſſam querens illam Hippocratis diligentiam utilem admodum & accuratam, cui moris erat narrativam componere Caſuum circa ægrotos Specialium; referendo qualis fuiſſet morbi natura qualis medicatio qualis eventus. Atque hujus rei nactis nobis jam exemplum tam proprium atque inſigne in eo ſcilicet Viro, qui tanquam Parens Artis habitus eſt, minime opus erit exemplum aliquod forinſecum ab alienis Artibus petere; veluti a prudentia Juriſconſultorum, quibus nihil antiquius quam illuſtriores caſus & novas deciſiones ſcriptis mandare, quo melius ſe ad futuros caſus muniant & inſtruant. Iſtam proinde continuationem Medicinalium Narrationum deſiderari video, præſertim in unum Corpus cum diligentia & judicio digeſtam. Quam tamen non intelligo ita fieri debere amplam, ut plane vulgata &

" quæ

„ quæ quotidie obveniant excipiat, (id e-
„ nim infinitum quiddam eſſet neque ad
„ rem:) nec rurſus tam anguſtam, ut ſo-
„ lummodo mirabilia & ſtupenda (id quod
„ a nonnullis factum eſt) complectatur.
„ Multa enim in modo rei & circumſtan-
„ tiis ejus nova ſunt, quæ in genere ipſo
„ nova non ſunt. Qui autem ad obſervan-
„ dum adjiciet animum, ei etiam in rebus,
„ quæ vulgares ſunt, multa obſervatu di-
„ gna occurrent. " Ad hanc formam delineantur Hiſtoriæ ab Hippocrate traditæ, quæ partim quidem ſatis frequentes, partim vero rariores, omnes morbum circa vitæ mortiſque confinia fluctuantem exprimunt. Alii enim Phrenitide, alii Angina, aut Pleuritide, aut Ileo, aut Inflammatione Gangrænoſa correpti ſunt. Neque hic quenquam reperias, quem non aut ingens Capitis dolor, aut Coma, aut Delirium, aut Convulſio, aut plura ex his mala, tentaverint. Videas ægritudines easdem ex intemperantia Vini, Cibi, Veneris, ex nimia Quiete, & Exercitatione, ex pravo Victu, ex Mærore contractas; febricitantes videas Viros Ætatis, Temperamenti, & Conſuetudinis diverſæ: Virgines, quibus Purgationes Menſtruæ jam tum fluere incipiebant, Mulieres Prægnantes, Abortum paſ-

ſas.

ſas. Parturientes, Puerperas. Quidam Primo, Secundo, Quarto, aut Quinto Die: quidam, non niſi poſt Octogeſimum, aut Centeſimum & Viceſimum Diem, mortui ſunt, vel ſervati. Hi ex toto liberati, illi Recidivam paſſi ſunt. Neque vero hæc famæ inhians, ut plerique ex Recentioribus, literis conſignavit Hippocrates: in quorum ſcriptis Convaleſcentium Hiſtorias ſatis multas legimus, mortuos tegit terra. Plures enim ab illo memorantur, qui perierint. Id quidem ſapienter factum; quoniam & ad Præſagitionem inſtituendam, & ad ordinandam Curationis normam, & ad explorandas Remediorum vires, haud minus dirigi poteſt Medentis conſilium ex attenta obſervatione eorum qui moriuntur, quam eorum qui ad ſanitatem perveniunt. De Medendi Methodo pauca admodum in hoc opere tradit Hippocrates: quod inde obtigiſſe credo, quod alibi ſigillatim de Acutorum Morborum Curatione egerat, in hunc finem Sanguinis detractionem, Alvum Evacuantia, Fomenta, ac Ptiſanæ Hordeaceæ potum, maxime commendans. Ac Sydenhami noſtri præcipua laus eſt, quod in deſcribendis Febribus hos Epidemiorum Libros, in medicandis Librum de Victu Acutorum ante oculos habuerit. In Scripta hæc

hæc adeo numeris omnibus abſoluta , ſive potius in Naturam ipſam , Commentarios exaravit Freindus . Cumque ægroti qui evaſerint ; Humorum aut per unam , aut per plures Corporis vias , Excretione , omnes reſtituti ſint : & ex Mortuis hi diutius traxerint , quibus larga fuerit eorundem profuſio , quam illi quibus nulla aut exigua pro vi ac duratione Morbi Evacuatio obtigerit , Febrium Curationem perite judicavit maxima ex parte in iisdem Evacuationibus Arte opportune moliendis conſiſtere . Is itaque de Miſſione Sanguinis , de Sudoribus , de Vomitione , de Exſcreatione , de Purgatione , & de Urinæ Profluvio , ac de horum commodo & tempeſtivo uſu differit . Commentario uno de Veſicantium , quæ Cantharidas recipiunt , virtute adjecto , quas haud modo per Cutim Seri fluxum ciendo , ſed Sanguinem quoque exagitando , & exiliſſimos Corporis meatus reſerando , mirificam ſæpe opem afferre indicat . Hæc ille omnia ſi luculenter præſtiterit [præſtitit autem cum ſagacitate & nitore admirabili] quid jam reſtat , niſi ut præcepta ejus ſolerter adhibeamus , atque Experientia confirmemus . Nam ut ad ſingulos quoſque caſus cum fructu accommodentur , multum certe uniuſcujuſque judicio

cio relinquendum eſt. Harum omnium Evacuationum commoditatem, noxamque aut inutilitatem, & intellexit & explicuit Freindus; cum haud ita pauci, una alterave earum freti, quaſi in Sectas abierint. Aliorum in Miſſione Sanguinis, aliorum in Sudorificis, aliorum in Vomitione omnis fere Medicina conſiſtit. Quidam Purgationem omnino damnant, quidam parum emolumenti abſque hac provenire poſſe contendunt. Vix aliud eſt, in quo omnes conveniant, niſi de Emeticis ubi nauſea eſt, & Clyſteribus in Alvi aſtrictione. Quanquam enim Venæ ſectionem vix quiſpiam nunc dierum ex toto rejiciat, tamen de mittendo Sanguine haud minor controverſia eſt, cum alii hunc frequenter admodum ac liberaliter, alii raro parceque detrahi velint. Ita ſuis quiſque Remediis unice fidentes, cætera, tanquam inutilia vel etiam noxia, experiri metuunt. Diverſas quidem in diverſis Regionibus curandi vias magis prodeſſe, & Rationi & Experientiæ congruit; verum uni cuivis perpetuo adhæreſcere abſurda plane res eſt. Britanni, propter moderatam Cæli temperiem, ſiquidem ob Maris circumfluentis viciniam raro vehementi vel calore vel frigore infeſtemur, haud ita violentis Inflammationibus opportuni

tuni ſunt, verum, ob frequentes tempeſtatum mutationes, frequentius ægrotant: &, quia cibo ſolido craſſoque indulgent, Aëremque ſpirant valde humidum, magis lentis atque obſtinatis Febribus langueſcunt. Quid quod Hypochondriacis, Hyſtericiſque, & cæteris Nervorum Affectibus, nulla gens peræque obnoxia eſt. Unde & parciorem Sanguinis miſſionem, & Victum liberaliorem requirunt, & Remediis Diaphoreticis ac Veſicantibus magnopere juvantur. Galli autem eſca levi ac digeſtibili maxime delectantur, vinis tenuibus, odoratis, concoctioni utilibus: corpus ambulatione multa, ludis & occupationibus frivolis mentem recreant. Unde Cruditates patiuntur nec frequentes nec longas; ubi vero nauſeam aliquam aut bilis fluctuationem in Stomacho perſenſerint, ad Abſtinentiam ſtatim, & ad Juſcula vel ſimplicia vel medicata confugiunt, quorum ope his incommodis brevi liberantur. Utque nos in initiis languorum vinoſum aliquid & ardens pro more expetimus, ita ii contra, utpote Febriculis ex levi quavis occaſione tentati, humectantia & refrigerantia deſiderant. Veruntamen, quia cibis ſucculentis & variis & Aromatum copia conditis bis in die ad ſatietatem veſcuntur, Morbis omnibus

a ni-

a nimio Sanguinis motu & abundantia productis patent, ac præcipue Febribus Inflammatoriis, Putridis, Bilioſis. Quamobrem Evacuationes largas, tam per Alvum, quam per Venæ ſectionem, & mature poſtulant, & repetitas ſuſtinent. Hiſpani vero Luſitanique victu utuntur probo, parco, uniformi, ſimplici. Quare ex eo infirmitatibus minime obnoxii, morbis dumtaxat e temporum mutationibus & Aëris qualitate ortis infeſtantur; contra quæ omni cautione ſeſe muniunt, in tuenda ſanitate uſque ad ſuperſtitionem religioſi. Igitur ad ſenectutem viridem atque vegetam vulgo perveniunt: niſi ſi qui Veneris uſu vel contagioſo vel immodico, ad quam ultra vires, cum ob alimenti tenuitatem corporis habitu ſint exſangui & exſucco, a calore & deſidia ſollicitantur, vivendi ſibi tempora præcidant. Febres quidem Ardentes, ob ſiccam atque torridam in his Nationibus Cæli conſtitutionem, Caput & Pulmones ſubito ac vehementer affligunt; raro autem evenit ut Homines magnam humorum in Inteſtinis putreſcentium copiam accumulent. Quoniam in calidis regionibus valde imbecillis concoctio eſt, harumque incolæ ſtatim levi quolibet in victu errore offenduntur, & ibidem intemperantiæ & indigeſtio-

ni Vomitus Bilioſi cum Febribus, Diarrhœæ ac Dyſenteriæ exitiales frequentiſſime ſuperveniunt; ex quo, malorum imminentium gnari, ebrietatem & ingluviem ſummopere deteſtantur. Itaque Purgationes etiam crebras defugiunt; & præcipuam in frequenti admodum miſſione Sanguinis, in emollientibus Alvi Lotionibus, in Liquorum Diluentium potitatione, Acidiſque Fructuum ſuccis, medelæ fiduciam recte ponunt. Galli quoque, perinde ac hi, venam octies decieſve incidere haudquaquam reformidant; nobiſcum præclare agitur, ſi id ſine homicidii ſuſpicione bis terve iterare liceat. Hoc tamen modo, ſive nimia Sanguinis & Humorum Copia eſt, ea expeditiſſime minuitur: ſive Rareſcentia nimia, optime cavetur ne Vaſa ulterius diſtendant perrumpantque: ſive nimius Lentor, ſpatium ad dimotionem ipſorum ampliatur: ſive quaquaverſum Motu citatiori feruntur, Celeritas eorum inhibetur: ſive in partes aliquas violentius impinguntur, eorundem impetus alio derivatur. Febres certe peracutæ, larga detractione Sanguinis, intra breve temporis ſpatium, miro ſæpe cum ſucceſſu tolluntur: unde iſtarum Gentium Medici audentiores facti, ægris etiam ab hoc auxilii genere minime alienis,

ni-

nimis pertinaciter eidem viæ inſiſtunt, cum non jam eadem maneat cubantis conditio; nam ſi Febres diutius inhæreant, Homines continuata exinanitione, aut viribus defecti cito intereunt, aut in morbos inſanabiles decidunt, qui ex debili Circulatione & Stagnatione humorum in extremis vaſculis oriuntur, uti ſunt Cæcitates, Maraſmi, Viſcerum Obſtructiones, Scirrhi, & Hydropes. Idemque de Purgatione dici poteſt. Et in hac quidem re potiſſimum, etiam quoad populares ſuos, Medici mihi videntur iſti peccare: noſtrates autem, quorum neque temperamentum, neque habitum, neque victus conſuetudinem ſatis diligenter attendunt, valetudinis cauſa peregrinantes frequentius peſſundant. Utinam & nos pravis aſtantium præjudiciis & ægrorum cupiditatibus obſequendo, in horum perniciem non nimis aliquando gratificemur. Multæ paſſim audiuntur de Nervorum Affectibus querimoniæ; unde ſiquis gravitatem Capitis, Artuum impotentiam, & Spirituum dejectionem, cum ſiti & calore non immodico, perſentiat, Nervoſa quadam Febre correptum ſeſe conjicit, & calidæ ſtatim expoſcit Cardiaca. Verum hoc prætextu Evacuantia negligere, & Pulveres Aromaticos, Saleſque Ardentes, & Spiritus quaſi liqui-

di Ignis vim habentes Febricitantibus indeſinenter devorandos exhibere, imperiti aut adulantis Medici eſt. Quod ad Venæ ſectionen attinet, hæc in Acutioribus Morbis paulo liberius uſurpata, non omnibus hodie, perinde ac olim fuit, terrori eſt; at Purgatio, niſi forte in infantibus ac Pueris, haud ita multum in uſu eſt. Quaſi vero ii aut ex firmiore materia, aut alio artificio contexti ſint, quam natu grandiores: aut quaſi Liberi magis intemperantes eſſent eorum Patribus. Annon, ex inordinata victus ratione & minus curioſo ciborum delectu, Stomacho & Inteſtinis inſigniter laboramus? Itaque de tempeſtivæ Vomitionis uſu nemo diſputat; nemo item Clyſteres vel præcipere vel aſſumere metuit. Cumque Primarum, uti dicuntur, Viarum principio finique concedantur hæc Evacuantia, quid cauſæ poteſt eſſe cur media pars earum ejusdem generis Remediis privetur? præſertim cum in tenuibus Inteſtinis multo uberiores humorum ſecretiones fiant, & Vaſorum Lacteorum pars longe maxima ex iis originem ſuam ducat. Clyſteres quidem, licet ad ſuperiora Inteſtina non pervadant, tamen inferiora vacuando facilem quoque ab alteris iſtis ſtercori deſcenſum expediunt, verum Enemata, haud

uti

uti Purgantia, craſſam illam atque viſcidam ſuperiorum Inteſtinorum Tunicis agglutinatam materiam abſtergunt depelluntque: cujus magnam illic ſæpe copiam diu hærere deprehendimus e ſolidarum fæcum cumulo quæ in fine Febrium, licet ægri vix aliud quam Liquida aſſumpſerint, Alvo vel naturaliter vel per Artem ſollicitata, egeruntur. Atque etſi Catharticorum ope Materiam quandam Febrilem a Sanguine ſegregari excernique haud credibile putem, tamen eorum virtus ex eo tantum, quod Inteſtinis afferunt, levamento minime æſtimanda eſt. Alias enim, eaſque eximias utilitates præſtant. Primo enim, corruptis humoribus ejectis, alimentum, quod ingeritur, purum & integrum ad Sanguinem defertur: deinde, Inteſtinis depletione ſubſidentibus, Viſcera, atque ingentia Sanguinis Vaſa quæ Abdomine continentur, minus coarctata, liberius Circulationi ſpatium præbent: poſtremo, Jecoris, Pancreatis, & aliarum Glandularum exitus referantur. Unde Diaphragma & Pulmones reſpiratione faciliori gaudent, in Caput haud ita violenter propellitur Sanguis, per univerſum Corpus turbatus Circulationis curſus in ordinem revertitur; Alvique fluxus & promoventur Critici, & Arcentur Symptomatici.

Huc accedit, quod Sudorificorum uſus longe tutior ſit & efficacior poſt Venæ Sectionem & Purgationem, inanitis laxatiſque Vaſis, & patefactis eorum oſculis. Ex quo facilius per Cutis poros deſiderata promovetur Evacuatio, & ab eo cavetur, quod maxime metuendum eſt, ne dum in ciendo Sudore toti ſumus, Remedia huc ſpectantia Inflammationes internas & Obſtructiones augeant. Igitur ubi Morbus Alvo, ut fieri ſolet, diu aſtrictæ ſupervenit, ubi poſt Vomitionem nauſea cum ructu graveolenti etiamnum inhæret, ubi pituita ſtomacho moleſta eſt, ubi os amareſcit, ubi abdomen aucta viſcerum mole aut flatibus diſtenditur, ubi inteſtina cum ventris ſiccitate vel etiam fluore torquentur, ubi corpus pravis ſuccis abundat, quid obſtat quo minus lenia, quorum copia nobis ſuppetit, præſertim in initiis Febrium, Purgantia imperemus? Certe Hippocrates, licet haud alia ei cognita fuerint quam calida & vehementia Cathartica, tamen & hæc etiam aliquando in Febribus neceſſario adhibenda eſſe perſpexit. Is enim in Aphoriſmis ita præcipit, -" Incipientibus Morbis, ſiquid movendum „ videtur, move: vigeſcentibus vero, quie„ ſcere melius eſt." Et -" In Acutis Af„ fectionibus, raro, & in Principiis, Pur-

„ gante utendum: atque hoc, diligenti prius „ adhibita cautione, faciendum." Et. "Purgandum in valde Acutis, ſi turgeat Materia, eadem die: morari enim in talibus, „ malum eſt." Atque in his veriſimiliter ille Ægyptios ſecutus eſt, a quibus Medicina cum cæteris Artibus ad Græcos derivata eſt. Ii enim ſolebant, teſte Diodoro, „ Morbos „ præoccupare, Corpora curantes Clyſteribus, & Potionibus quibuſdam Purgantibus, & Abſtinentia, & Vomitione: idque interdum ſingulis diebus, interdum „ poſt tres aut quatuor dies interpoſitos. „ Nam, diſtributo omni nutrimento, majorem ejus partem eſſe ſuperfluam, atque „ hinc morbos creari; ideoque Curationem „ modo expoſitam, qua principia morbi tolluntur, ad recuperandam valetudinem „ maxime conferre affirmabant." Similiter, Medici ſuorum temporum feliciſſimi, in Belgio Lommius, in Gallia Fernelius, in Anglia Sydenhamus, Purgantibus in Curatione Febrium primas poſt Venæ ſectionem tribuere non dubitarunt. Sydenhamus quidem in eo, quod poſtremum ſcripſit, Opuſculo, hæc de iis habet: „ Cum Catharſis „ imperata curationi hujus Febris obeſſe „ nonnullis forte videatur, pro comperto „ affirmo, nihil ita certo atque ita potenter

 ægrum

„ ægrum refrigerare atque Catharſin , poſt „ Venæ ſectionem , quæ ubique præmittenda eſt, celebratam, Tametſi enim Medicamentum Purgans eo ipſo quo ſumitur „ die , atque adeo inter operandum majorem „ impræſentiarum & in Sanguine & in reliquis Humoribus , quam qui ante fuit, „ tumultum excitet, & proinde Febrem intendat ; id tamen noxæ emolumento mox „ inde ſubſecuturo plus ſatis penſatur. Teſtatur enim Experientia, Catharſin modo „ poſt eductum Sanguinem tentetur , quibuslibet aliis Remediis felicius certiuſque „ Febrem perdomare ; tum quatenus fædam „ illam Humorum illùviem e corpore exigat, „ a quibus ut a cauſa antecedente Febris accendebatur : vel ſi non antea peccabant ii, „ jam ſaltem concalefacti, & a Febris ardore quaſi cocti & conſtipati , ad ejuſdem „ moram diuturniorem multum faciunt; „ tum etiam quatenus Anodyno viam ſternit , quod tutius longe certiuſque officio „ ſuo fungitur , quam ſi Humores peccantes, qui Paregorici vires aliter potuiſſent „ infringere, Purgatione non fuerint eliminati . “ Poſt hunc in commentariis hiſce Freindus quoque Purgantium utilitatem ad curandas Febres eximie prædicat : ſed non ita indiſcriminatim , ut ea ſemper in uſum du-

ducenda contendat. Neque vero totum illud argumentum pertractavit, id ſolum in ſe ſuſcipiens ut enarraret virtutem eorum in Febre, quæ Variolas Confluentes, maturitate Puſtularum aut vigente aut jam inclinata, ſemper excipit. Cumque hæc Medendi ratio, licet a Sydenhamo præmonſtrata, apud nos pene exoleverat, doctrinam ſuam Virorum aliquot in Arte Medica maxime illuſtrium conſenſu munire idoneum judicavit: quorum Epiſtolas, graves ſane ac perutiles, huic Operi inſertas legimus. Eodem ipſe auxilio & in aliis Febribus frequenter uſus eſt: &, quantopere id ei placuerit, conſtat ex iis quæ de hac re in Hiſtoria Medicinæ poſtea a ſe ſcripta tradidit. De Alexandro Tralliano agens, " In Cauſo, ſive Morbo qui ab illo Febris Ardens
" Spuria dicitur, ubi redundat Bilis, & materia Evacuationi ſeſe offert, & Febris
" haud intenſa eſt, Purgationem Venæ
" ſectioni præfert: cum alii Sanguinis miſ-
" ſioni maxime nitantur. Obſervationem
" hanc adjicit peracutam & perutilem: Me-
" mini me inquit, etiam Acuta laboran-
" tem Febri purgaſſe; verum hæc res non
" modo multam & inquiſitam animadverſio-
" nem ac judicium, ſed & Medicum
" quoque deſiderat fidenti præſentique ani-

mo-

„ mo. Ii qui Experientiæ rationem adjun-
„ gunt, hujuſce obſervationis facile vim per-
„ ſpicient; neque viam hanc negabunt in
„ quibuſdam caſibus, ſiquis huic prudenter
„ inſtiterit, mira cum felicitate tentari.
„ Hic enim frequenter aut ſequendæ aut ad-
„ juvandæ Naturæ modus eſt aptiſſimus. Ca-
„ put apud Oribaſium eſt ex Archigene ad
„ hanc rem ſpectans: idque recte animad-
„ vertit Galenus, Diarrhœam ex naturali-
„ bus iis auxiliis eſſe unam, per quæ Mor-
„ bus iſte ad Criſim perducitur. Porro neu-
„ tiquam violenta Trallianus, ſed lenia tan-
„ tum, in Febre Tertiana, & Quotidia-
„ na, exhibet Purgantia: quæ res animad-
„ verſionem ſeriam meretur, Virumque il-
„ lum, non modo acri cum judicio, ſed
„ caute ac fideliter, Artem ſuam excercuiſſe
„ comprobat. „ Per hæc omnia id laboro,
ut licet Purgationem in Febribus prope ad extremum uſque Spiritum, quod in Natione quadam non inuſitatum eſt, minime iterari velim; tamen, viribus ſubſiſtentibus, haudquaquam formidabile Remedii genus eſſe oſtendam. Neque video cur & in Meridionalibus Europæ plagis, ſub Febre languida & imbecillo Corpore, Veſicantibus, tanquam nos, audacter uti non poſſint: aut cur Vinum, ut a Græcis regio-

num

num æque calidarum incolis vel in Phrenitide aliquando fieri ſolebat, aut etiam Vino fortiora propinare dubitent, Febremque accendere. Nam in quolibet ægro, quovis in loco, quocunque tempore, ubi Dolor Calorque ingraveſcit, Reſpiratio arcta laborioſa & ſublimis, Pulſus autem tenſus fortiſque eſt, ea neceſſaria ſunt præſidia, quæ Materiæ Vaſa onerantis copiam imminuant, ac Fluidorum impetum refrænent: contra, ubi robur infirmum eſt, Reſpiratio frequens parva ac debilis, Pulſus autem creber exilis & languidus, ea tentanda ſunt quæ Spiritus refocillent, motumque Sanguinis torpentem exſuſcitent. Illa denique in Initio & Incremento, hæc ut plurimum in Vigore & Declinatione Morbi conveniunt. Quod ſi contraria inſtituitur Medendi ratio, Alexipharmaca & Cardiaca Inflammationes & Deliria & ſpirandi anguſtiam & Calorem ſiccum movent: Evacuantia autem Vires jam attritas vexant & convellunt. His ſimimilia fuerunt, quantum ex Scriptis ejus aſſequi poſſum, in Curatione Febrium Freindi conſilia. Ceterum in Commentariis continentur etiam Diſquiſitiones nonnullæ ad Oeconomiam Animalem & Pathologiam ſpectantes, uti de Sectione Venarum Jugularium, de Pleuritidis ac Peripneumoniæ Sede,

 de,

de Excretione Cuticulari & Inteſtinali; ubi optimo in lumine collocantur quæcunque rationes ad explicanda hæc argumenta a penitiori Mechanices & Anatomiæ cognitione hauriri potuerint. Opus autem integrum Amico ſuo cariſſimo & ſtudiorum conſorti, Ricardo Frewin, eadem nominis fama eodemque cum amore hominum Oxonii, quo ipſe Londini, tunc temporis hodieque Medicinam exercenti dedicavit. In qua Dedicatione juvat profecto tramitem illum oculis ſignare, per quem viri duo excellentis ingenii & induſtriæ, in eodem ſtadio decurrentes, una quoque feliciter ad Artis ſuæ metas pervenerint. De Epidemiorum Libris, Freindique in eos Commentariis, multa cum hujus laude, licet ab eo in quibuſdam rebus diſſentiens, Epiſtolam ad eundem ſcripſit Anno 1718 Vir Eruditiſſimus, a quo accuratam Hippocratis Editionem avide expectamus, Daniel Trillerus. Sed cum hæc ad rem Criticam magis quam Medicam ſpectent, & quæſtiones maximì momenti ab eo examinatæ hujuſmodi ſint, An Pulſuum notitiam habuerit, An Remedia Sudorifica adhibuerit, An externi Cantharidum uſus plus quam uno in loco meminerit Hippocrates? operæ pretium non videtur his minutiis immorari: præſertim

cum

cum Johannes King in pleriſque Trillero docte reſponderit.

Anno 1719, Freindus edidit, de Purgantibus in Secunda Variolarum Confluentium Febre adhibendis, Epiſtolam ad Virum Clariſſimum Ricardum Mead, quicum amicitia & laborum ſocietate conjunctiſſimus diu vixerat: cujuſque Litteras perelegantes de eadem re ad Freindum ſcriptas, & Commentariis ſupra memoratis inſertas, legimus. Freindus autem argumentum hoc ideo uberius illuſtrare voluit, quod multi vulgaria prejudicia mordicus tenentes doctrinæ huic tanquam novæ ac inutili acriter oblatrarent. Woodwardus autem in Libro quodam perinſulſo, quem paulo ante hoc tempus vulgaverat de Medicinæ Statu, Purgantium in Variolis Patronos indigniſſimis contumeliis laceraverat. Is, ex Officina in Currum prorepens, Medici partes agere concupivit. Quod ſi aliquid incepto dignum præſtitiſſet, id ei adeo non vitio verterem, ut ſumma potius laude prædicandum judicarem. Fuit autem ab initio, fuitque ſemper, & in communi vita & in Medicinæ uſu Vir abſurditatis perridiculæ. Huic Freindus nihil reſpondit ſerio: id idem fuiſſet ac cum Umbra pugnare; Libellum autem ſub Empirici cujuſdam nomi-

mine edidit, ubi riſu lepidiſſimo acrem exagitavit Hominis præfervidi Bilem, & acerbiſſimas injurias elegantibus facetiis propulſavit. Tamen ut reclamantium ora penitus occluderet, inſtituti ſui utilitatem; & rationibus, & auctoritate idonea, & Hiſtoriis Hippocratico plane more ſcriptis, confirmavit; quarum veritatem ne malevoli ipſius fidei unice niti dicerent, cautum ab eo eſt nequam narraret, ubi adjutor ei in medicatione præſto non fuiſſet. Hæ etiam, ut ipſe ait, " nota ſatis atque illuſtria, non ex otioſorum homi-
„ num cerebro effuſa, ſed ex ipſa Artis Ma-
„ giſtra Experientia, eaque multiplici, de-
„ ducta: non in angulis, non in gurguſtiis,
„ inter nutrices & aniculas clanculum con-
„ ficta ſed in luce atque in conſpectu homi-
„ num, maximeque intra Nobilium parie-
„ tes, coram Teſtibus idoneis geſta atque probata ſunt." „ Purgantia in periculoſo iſto Variolarum ſtatu, etiam ab Arabibus, qui Morbi deſcriptionem primi tradiderunt, uſurpata: ac deinde a pluribus inſequentium Sæculorum Medicis judicio & Artis uſu præſtantibus, paſſim commendata obſervat. Nihil autem de Remediis hujus modo ac tempore accurate præceptum indicat, ante Sydenhami tempora, qui & variolas luculentius depinxit & earum curationem felicius abſolvit, quam

omnes

omnes omnium gentium atque ætatum Medici. Is in variolis Confluentibus, Die Decimo tertio, ſi modo præmiſſa fuerit Venæ ſectio, præ cæteris remediis Purgationem convenire arbitratus, prorſus interim ante hunc Diem tentari vetuit. Sed id, quemadmodum in Commentariis monuit Freindus, atque uti ex his quas recenſeo Hiſtoriis perſpicue liquet, frigidum nimis conſilium, nec ſatis pro periculo expeditum. Itaque ſiquid ille novi fecit, in eo novatum eſt, quod & interdum omiſſa Venæ ſectione, &, cum citius plerumque, quam Die Decimo tertio, ad ultima ventum ſit, hoc auxilii paulo maturius etiam arripi debere exiſtimavit. Conſilii ſui rationes ab ipſo deductas Lector magna cum voluptate perpendet; hoc tantum ſummatim dicam; Cum Puſtulæ in ſiccam & Cruſtoſam Scabiem abierint, ita parum ſperari debere, vel ut libere peragatur ipſa, quæ naturaliter magna in copia fieri ſolet, Cuticularis humorum Perſpiratio, nedum materiæ relictæ expulſionem, ut quicquid ab Evacuatione petendum ſit, id in Venæ Sectione, Alvumque moventibus, maxime conſiſtat. Nam licet copioſum Urinæ fluxum optare debeamus, Diureticorum tamen effectus eorum nomini rarius reſpondet. Veſicantia

nihil

nihil niſi tenue Serum eliciunt, cujus copia hic non obeſt: eorumque virtus interna magis attendi debet. Venæ ſectio præſens periculum optime avertit, cui tamen ferendæ vires haud ſemper ſufficiunt. Ac ſi ex longa Alvi aſtrictione, quæ huic morbo familiaris eſt, ſolidis craſſiſque fæcibus occluduntur earum partium ductus quæ ad Inteſtina tendunt, quonam Artis auxilio ſanitas in integrum reſtitui poteſt, niſi per Purgantia? Natura autem, iſto onere levata, inanitioni adeo non ſuccumbit, ut quid inde commodi contingat in caſibus tantum non deſperatis, evidenter appareat; (nam & calor mitigatur, & mens magis conſtat, & ſomnus ſubſequitur, &. cibi appetitus redit, & robur inſtauratur:) quomodo autem ad eorum vires, qui poſt hanc mortui ſunt, conſervandas (id enim dumtaxat incommodi prætendi poteſt, ne imminuantur illæ) facere potuiſſet ingens Excrementorum cumulus, aut Secretio Inteſtinalis penitus intercepta, conjicere nequeamus. Quod ſi in quacunque Febre eadem Ventris ſiccitas perſtaret, quis etiam in corpore imbecillo Laxantia formidare deberet, quorum & facultas eſſet lenis & quantitas mediocris? At in Variolis non modo plerumque Venter diu clauſus permanet, ſed Mate-

teriæ putrefactæ pars hos ipſos, per quos exiit, Meatus Cruſta tenaci obducit, pars intus relicta novam denuo Febrem accendit, cui, ſi præter modum ſæviat, novæ quoque ad humorum corruptorum ejectionem aperiendæ ſunt viæ. Neque alia adhuc commodior inventa eſt, quam quæ fit per Alvum. Quod niſi mature & abundanter fiat, etiam poſteaquam Morbi æſtus ita deferbuerit ut non jam amplius præſens diſcrimen intentet, frequenter ei ſuccedunt Abſceſſus, Furunculi, Tuſſes, atque Tabes. Notatque Freindus, neminem unquam ex iis, quos ſervare non potuit hoc auxilii genus, Alvi unquam profluvio intercidiſſe, neminem in ipſo Purgandi curſu periiſſe: hos ipſos vero qui, adhibitis utcunque Catharticis, perierint tamen, ſemper inde fere ad tempus aliquod fuiſſe levatos. Hiſtoriis in hac Epiſtola narratis magnopere debemus, quod quocunque Variolarum tempore, ſi atrocia urgent Symptomata, minori jam cum hominum præjudicio Sanguinem detrahere audeamus; quæ res, contra quam vulgo creditum eſt, faciliorem iis exitum aperit, nedum intercludit: ac præſertim in initio morbi opportuna eſt. An non enim ea materiæ frequenter ſubeſt copia, quæ per Eruptionis tempus expelli nequeat: at-

que ideo Cerebrum premat, Cordis motum perturbet, fauces ſtranguler, & Pulmones inferciat? An non hinc Arteriæ adeo turgeſcere ac diſtendi poſſunt, ut, cum & ipſæ rurſus debito modo contrahere ſe non valeant, & Vaſa ipſis intertexta atque adjacentia coarctent, liber Fluidorum curſus præpediatur? An non, etiamſi materiæ quantitas non immodica ſit, tamen a vehementer incitata Sanguinis Velocitate iidem effectus oriri queunt? An non ex Fibrarum irritatione Pori Cuticulares conſtringi occludique: atque has ob cauſas eæ Partium Internarum labes contingere, quæ in apertis Mortuorum Cadaveribus conſpiciuntur, Tumores videlicet Inflammatorii, Extravaſationes, Abſceſſus, & Gangrænæ? Igitur ei, qui Cordis & Arteriarum Contractionem ac Dilatationem reciprocam, atque hoc modo jugiter continuatam Sanguinis Circulationem animo comprehenderit, luce debet eſſe clarius, quamobrem in repletis firmiſque Corporibus non modo ad avertendam a Capite ac Viſceribus Fluidorum violentiam, non modo ad Humores intra Vaſa ſua cohibendos fluxileſque reddendos, neque ad Secretiones ſolum & Excretiones cæteras moderate ac ſalutariter peragendas, ſed ad eam quoque quæ per Cu-

Cutim fit Sudorum atque Halituum expulſionem adjuvandam, liberali Sanguinis miſſione nullum aliud inveniri poſſit vel tutius vel efficacius vel præſentius auxilium. Ita quoque arcentur optime pericula, quæ in Variolis ſemper timeri debent, quæque exitum repentinum minantur, Phrenitis, Spirandi difficultas, & Angina. Quanto autem ſatius eſt, Remedio, a quo nihil noxæ metui, ingens emolumentum ſperari poteſt, mala imminentia mature præcavere, quam idem, utcunque idoneum, anceps tamen redditum, magis alieno tempore experiri. Hac de re in Hiſtoria Medicinæ verbis ſequentibus optime egit Freindus: " Nonnulla tradit Aëtius, qui„ bus Medicus etiam utiliter inſtrui poſſit. „ Unum eo ſpectans exemplum proferam, „ in quo curandi nobis regula ad imitan„ dum aptiſſima proponitur. Hæc in Capi„ te quodam invenitur, quod ſi non omne, „ pars ſaltem ejus de Herodoto ſumpta eſt; „ ubi tractantur Ἐξανθήματα, ſive Eruptio„ nes Cuticulares cujuſcunque generis, quæ „ vel Febri ſuperveniunt, vel huic ab ini„ tio junguntur: eæ præſertim, quæ pru„ ritum movent, & in cute pulicum morſi„ bus ſimiles effloreſcunt. In hoc caſu, „ Naturam redundantibus ac vitioſis humo-

 „ ri-

„ ribus onerari dicit: quæ niſi Evacuatione
„ aliqua, aut per vomitum, aut per Alvum
„ exhauriantur, partes Vitales adoriendo mul-
„ tum periculi intentant. Quamobrem in ini-
„ tio ſtatim, ſi Febris violenta exarſerit, San-
„ guinem mitti jubet. Minime dubito, quin,
„ uti nunc obtinet, ita illis quoque tempori-
„ bus vulgaris iſta opinio obtinuerit, ut ab
„ Eruptione Cuticulari hujuſmodi medela
„ vetaretur: cujus hæc plerumque ratio af-
„ fertur, ne eo modo humor a Circumfe-
„ rentia ad Centrum recedat. Verum argu-
„ mentationis iſtius fallacia, ſi ad Oeco-
„ nomiæ Animalis normam exigatur, facil-
„ lime detegi poteſt atque in promptu eſt
„ demonſtrare, quemadmodum in multis
„ caſibus, ubi abundat ſanguis, vel is ni-
„ mium glutinoſus eſt, detractio ejus len-
„ torem partium attenuet, ac liberiorem ea-
„ rum reddat circulationem: quo fit ut
„ non modo non cohibeatur, ſed benignius
„ etiam procedat Eruptio. Igitur in Eryſi-
„ pelate, Variolis, Morbillis, Febre Scar-
„ latina, aliiſque ſimilibus vitiis, ſi vehe-
„ mentia ſint ſymptomata, & caput vel
„ pulmonem afficiant, aut in alia quavis
„ parte dolorem ingentem moveant, haud
„ abſque ratione ac tuto prorſus Vena inci-
„ ditur. Ego certe quanquam haud aliud

„ fre-

„ frequentius experimentum inſtituerim, „ ne ſemel quidem animadverti quamlibet „ harum Eruptionum poſt miſſionem Sanguinis retroceſſiſſe, ubi affectus ipſe id „ auxilii requireret. In Eryſipelate præſertim, ſed & in aliis quoque caſibus, ubi „ Inflammatio adeſt, Experientia docet, „ per ipſius partes affectæ Scarificationem, „ cum Membranæ illic onere gravatæ craſſiores appareant, frequenter malum omne „ mira cum celeritate diſſipatum evaneſcere. Neque in alia fuit opinione, qui ante demonſtratam, Sanguinis Circulationem floruit, Medicus cum primis ſagax & experiens, Carolus Piſo. Is ita loquitur, „ De Curatione horum Exanthematum non „ eſt inſtituti noſtri minutius agere: hoc „ tantum monendi Tyrones, Venæ ſectionem mature celebratam eſſe maxime conducibile Remedii genus in omnibus hujuſmodi Febribus, in quibus Exanthemata „ quacunque ratione erumpere ſolent: nulla vel habita ratione ætatis, niſi forte Infantilis, modo adſit Plethora, mature inquam, immo etiam quamprimum apparentibus. Nam Experientia Ratioque docent, Natura nonnihil levata ab onere, „ hoc eſt Sanguinis plenitudine, longe facilius & in minori copia, quod ſane o-

 „ ptan-

„ ptandum eſt imprimis, erumpere Exanthemata, neque Corporis univerſum habitum tanta opprimi infeſtarique Putredine. " Horum Virorum auctoritate ipſiſque verbis in re tam gravi & controverſiæ ſubjecta ideo potiſſimum uti volui, quod Williſius noſter timide ac dubitanter hoc auxilium proponat, & Sydenhamus, unico eoque valde infirmo adductus exemplo, „ Phlebotomiam, non perinde ac prius arbitrabatur, Variolis intra juſtos limites „ coercendis conducere " pronuntiet.

Anno 1720, Freindus Orationem habuit Anniverſariam, ex Harvæi inſtituto, in eorum commemorationem, qui ſua in Collegium Medicorum Londinenſe beneficentia claruerunt. Fuitque tanti Viri & præco & imitator optimus. Quippe cum ante Harvæum Ars noſtra, verbis magis quam rebus, opinionibus magis quam veritate freta, quaſi in tenebris jaceret, ipſe tandem exortus novum atque inopinatum in pleraſque hujus Scientiæ partes lumen diffudit. Ita ut Rationalis Medicina plus ei ſoli, quam cunctis eo ætate prioribus debeat; neque ex poſterioribus quiſquam huic aliquid memorabile adjecerit, qui non Sanguinis Circulantis inventum ut argumentationis ſuæ baſin poſuerit. Ecquid enim

de

de Nutritione & Auctu Corporis, ecquid de Sanitate ac Morbis. ecquid de Vitæ Mortiſque Cauſis, aliunde clare perſpicimus? Ecquid lucis in ea quæ manet rerum obſcuritate, niſi ab eadem lampade, petendum eſt? Neque hanc ille veritatem caſu quodam aut conjectura aſſecutus eſt: ſed ex frequentibus tam mortuorum quam Vivorum Animalium diſſectionibus primus deprehendit, & rationibus firmiſſimis munitam ac demonſtratione ſenſibili confirmatam in æternum ſtabilivit. Noverat Vir perſpicaciſſimus Artem medendi ideo potiſſimum per plurima retro ſæcula manſiſſe truncam & imperfectam, quod Profeſſores ejus ob ſuperſtitionem quandam ab aperiendis Hominum Cadaveribus temperaſſent. Igitur & Anatomiæ operam ſedulo dedit, neque hanc tamen exercuit, tanquam Opifex merus, qui Machinæ partes exiliſſimas ejuſque conſtructionem accurate callens, Motus interim principia legeſque & mirificos effectus plane ignorat; verum ex Cordis Arteriarum Venarumque fabrica & ſitu, motum uſuſque harum partium, & perpetuum Sanguinis recurſum detexit. Refertque Boylius, cum percontatus eſſet Harvæum, quomodo ei in mentem veniſſet cogitatio de Circulatione Sanguinis: hunc

dixiſſe, " cum Venarum Valvulas in Cor-
„ pore ubique ita poſitas videret, ut libe-
„ rum Sanguini verſus Cor præberent cur-
„ ſum, verum eidem in contrariam partem
„ fluxuro obſtarent, hinc collegiſſe ſeſe,
„ haud ſine conſilio tot tali artificio Valvu-
„ las a provida rerum omnium effectrice
„ Natura collocatas: nullumque hujus rei
„ probabiliorem eſſe finem, quam, quo-
„ niam Sanguis, ob interpoſitionem Val-
„ vularum, per Venas ad Artus devehi non
„ poſſet, ut is per Arterias transmitteretur,
„ perque Venas rediret, quarum Valvulæ
„ ei hac via fluenti non obſiſterent. " Neque vero, intra notitiam inventi ſui ſubſiſtens Harvæus, non intellexit etiam quantopere poſſet id Medicinæ illuſtrandæ promovendæque inſervire. " Ex iis, inquit ille,
„ quæ in Circulatione, & hac poſita, ob-
„ veniunt, uſus & utilitates inveſtigandæ
„ veritatis ſunt plures. Sunt enim in Phy-
„ ſiologia, Pathologia, & Therapeia rece-
„ pta, quorum cauſas non novimus, eſſe
„ tamen nullus dubitat: videlicet Febrium
„ Putridarum, Revulſionis, & Purgatio-
„ nis Excrementorum. Ea omnia tamen
„ Circuitus beneficio intelliguntur. " Et poſtea -- " Campum invenio, ubi lon-
„ gius percurrere & latius ſpeculando ex-

„ ſpa-

„ ſpatiari poſſum. Sed enim tanta hinc ve-
„ ritatis eluceſcit lux, qua tot problemata
„ explicari, tot dubia ſolvi, tot affectio-
„ num & morborum cauſæ & curandi oc-
„ caſiones inveſtigari poſſunt, ut peculia-
„ rem tractatum poſtulare videantur. De
„ quibus omnibus, in Obſervationibus meis
„ Medicinalibus, admiratione digna tra-
„ dam. „ Et in fine Operis -- Circuitus
„ ſi vel impeditur, vel pervertitur, vel ni-
„ mium concitatur, multa periculoſa mor-
„ borum genera & Symptomata admiranda
„ conſequuntur; tam in Venis, ut varices,
„ apoſtemata, dolores, hæmorrhoides, hæ-
„ morrhagiæ; quam in Arteriis, ut tumores,
„ phlegmones dolores intenſiſſimi & lanci-
„ nantes, aneuryſmata, ſarcoſes, fluxiones,
„ ſuffocationes ſubitaneæ, aſthma, ſtupor,
„ apoplexia, & alia innumerabilia. Inter
„ Medicinales Obſervationes, & in Patholo-
„ giá, ea tradere potero, quæ nunquam hacte-
„ nus a quovis obſervata comperio. Ve-
rum hæc omnia, magno Medicinæ da-
mno, inter chartas periiſſe credibile eſt,
quas, ardente bello civili, ex Muſæo ſuo
raptas, queritur in Libro de Generatione
Animalium Harvæus; uti & aliud opus
haud minus elaboratum ac utile. Uſque
ad ſæculum poſtremo elapſum parum ex-
cul-

culta fuerat ea Anatomiæ pars, quæ in Morbidorum Cadaverum apertione verſatur: quanquam olim „ in Ægypto, Re„ges corpora mortuorum ad ſcrutandos „ morbos inſecuiſſe „ tradat Plinius, Harvæus autem Anatomiam ſuam ad Medicinæ uſum maxime accommodatam litteris mandare decreverat. „ Non enim, inquit „ ille, ut alii, ſolum locos morborum ex „ cadaveribus Sanorum indagando, & ſe„ cundum mentem aliorum, morborum „ ſpecies, qui iis in locis videri potuiſſent, „ recenſendo: ſed ut ex multis diſſectioni„ bus corporum Ægrotorum, graviſſimis „ & miris affectionibus confectorum, quo„ modo & qualiter partes interiores in ſitu, „ magnitudine, conſtitutione, figura, ſub„ ſtantia, & reliquis accidentibus ſenſibili„ bus, a naturali forma & apparentia (quam „ vulgo omnes Anatomici deſcribunt) per„ mutentur, & quam variis modis & miris „ afficiantur, enarrandum ſuſciperem. Si„ cut enim Sanorum & boni habitus corpo„ rum diſſectio plurimum ad Philoſophiam „ & rectam Phyſiologiam facit: ita corpo„ rum Morboſorum & Cachecticorum in„ ſpectio potiſſimum ad Pathologiam Phi„ loſophicam. Quippe eorum, quæ ſunt „ ſecundum Naturam, contemplatio Phy„ ſio-

„ ſiologica eſt prius a Medicis noſcenda ;
„ quoniam , quod ſecundum Naturam eſt ,
„ id rectum , & tum ſui tum obliqui regu-
„ la : cujus luce errores affectuſque Præter-
„ naturales definiendo , Pathologia poſtea
„ clarius innoteſcit , & ex Pathologia uſus
„ & Ars Medendi , novaque plurima Re-
„ media inveniendi occaſiones occurrunt .
„ Neque quiſquam facile crederet , quan-
„ tum in Morbis , præſertim Chronicis ,
„ Interiora pervertantur , & quanta Partium
„ Interiorum Monſtra gignantur . Auſim
„ dicere , plus una diſſectio & apertio Ta-
„ bidi , aut morbo aliquo antiquo vel vene-
„ nato confecti Corporis , Ad Medicinam
„ attulit commodi , quam decem Corpora
„ Strangulatorum . „ Hæc ſtudia , hi labo-
res ad felicem & occupatiſſimam Praxin ,
ad ingentem nominis famam , ad Archiatri
munus extulerunt & Harvæum & Frein-
dum . Anatomiam Freindus miro ſemper
cum affectu coluit ; hanc veritatis teſtem ,
hanc erroris confutatricem , hanc in dubiis
rebus viæ ducem optimam arbitratus eſt ;
ope hujus multa paſſim ipſe intricata &
perplexa enodavit . " Hæc , ut ipſe ait , la-
„ te in omnem Medicinæ ambitum pertinet :
„ ſine qua illa aut nulla omnino eſt , aut
„ Empirica . Perpetuo quippe fluctuat Ar-
„ ti-

„ tificis ſententia , niſi Artis Fundamenta
„ exquiſite percipiat , & ſicui caſu aliquo
„ res bene ceſſerit , nulla is alia laude di-
„ gnut eſt , quam quod omne conſilium in
„ Fortuna poſuerit . " Idemque cum Harvæo Freindus argumentum ſumens , Prælectiones Anatomicas in Theatro Chirurgorum Londinenſium habuit : ubi de Cordis Arteriarum & Venarum Structura Motu Uſuque , ac de harum partium Morbis Morborumque Curationibus docte & accurate diſſeruit . Quas Prælectiones publicas facere ſupervacaneum ideo viſum eſt , quod , quæ in iis maxime notatu digna ſunt , ſparſa paſſim in Hiſtoria Medicinæ reperiri poſſunt , præcipue iis in locis , ubi de Syncope , Aneuryſmate , ac Circulationis uſu , ſermo eſt . Neque vero Freindus unquam Morbidorum Cadaverum apertioni , cujus rei ſummam facultatem habuit cum in Caſtris verſaretur , aut tunc temporis , aut in Urbe poſtea , quantumvis negotiis impeditus , intereſſe neglexit . Ejuſque in hac re ſtudium tum inſignes aliquot hujuſmodi diſſectionum Hiſtoriæ ab eo enarratæ , tum ſequentia ipſius verba declarant , " Optan-
„ dum eſſet , ut quemadmodum hæc Sano-
„ rum ita & illa Morbidorum Corporum
„ inſpectio apud nos in conſuetudinem ve-
„ niret .

„ niret. Etenim res minime controverſa eſt,
„ lucem eſſe omnem ab Arte Anatomica pe-
„ tendam, qua Medicus Morborum plu-
„ rimorum & proprias Sedes eruere poſſit,
„ & Signa legitima internoſcere." Quod ad Sanguinis Circulationem attinet, hanc Auctori ſuo Harvæo Freindus ita aſſeruit ut nihil ultra de hac re ambigi queat; variaſque hujus doctrinæ utilitates variis tum Exemplis tum Ratiociniis ubique, data occaſione, illuſtrat. Quare in eo Patria noſtra jure gloriari poteſt, quod & inventum hoc primus omnium tradiderit Harvæus, idemque nemo quiſquam Freindo felicius ad uſum Medicinæ accomodaverit. Harvæus, inter alia dona Collegio Medicorum impertita. Epulum quotannis ſuo ſumtu fieri, & Orationem Anniverſariam haberi curavit. Freindus, ut erat Medicorum concordiæ & feſtivitatis valde ſtudioſus, cum primis elaboravit ut Epulum hoc, diu intermiſſum inaſturaretur; atque Orationem nulli earum, quæ illo in loco unquam pronuntiatæ ſunt, ſecundam habuit. Harvæus eidem Collegio Fundum ſuum vivus donavit; Freindus etiam, cum in vivis eſſet, Theatrum Anatomicum in Æde Chriſti Oxonii ædificare decreverat, ac ſtipendium Prælectori liberale in perpetuum

tuum conſtituere. Hoc immatura morte præpeditus non, uti ſtatuerat, fecit: at moriens, poſt familiam ſuam, Medicæ Familiæ conſuluit. Nam ſi filio ejus ſine Liberis mori contigerit, millæ Libræ ab eo in Uſus ſupra dictos legatæ ſunt; ac ſi duo Fratris Filii inſuper ſine Prole obierint, Hæreditas omnis ad ponenda in eadem Urbe Noſocomii initia eroganda eſt.

Per omne illius Parlamenti tempus, quod Anno 1722 congregatum eſt, in Curia Britannica Freindus Senator conſedit: quod in præcedenti, non niſi per paucos Menſes, fecerat. Illic in magno eloquentium Oratorum numero, ob ſummam ejus in dicendo vim ac leporem, magnopere inclaruit.

Sub initium Anni 1723 evidentiſſime oſtendit, quam vehementi Artis ſuæ promovendæ ſtudio flagraret; hanc enim, cum propter calamitatem, quæ ſola ei per omnem vitam obtigit, ægros inviſendi facultate privaretur, ſcriptis ornare non deſtitit. Quippe Epiſtolam illam elegantem, De quibusdam Variolarum Generibus, in Turri Londinenſi exaravit. Quam ob cauſam illic eſſet incluſus, non hic eſt inquirendi locus. Illud certe conſtat, nihil hujuſmodi obſtitiſſe quo minus poſtea, Auguſtiſſimi Rex

VITA.

Rex & Regina Britanniæ nunc auſpicato imperantes, tunc temporis Walliæ Principes, plenam in integritate & peritia ejus fidem ponerent. Nam cum Liberi ipſorum gravibus & periculoſis Morbis laborarent, Conſilio ejus uſi ſunt: quod ita proſpere ceſſit, ut præconceptam de eo opinionem haud mediocriter auxerint.

In eodem loco Hiſtoriam Medicinæ inchoavit, a Galeni tempore uſque ad initium Sæculi Decimi Sexti. Cujus Primum Volumen Anno 1725, & Secundum Anno proximo prodiit. Hæc, ab eo Anglice ſcripta, a me in Latinum ſermonem converſa eſt. Quam Traductionem qui evolverint, minime dubito quin futurum ſit ut Hiſtoriæ fide, rerum varietate, aliorum Auctorum examinatione, exquiſito ipſius judicio, præceptorum utilitate, & obſervationum delectu vehementer oblectatos ſe fuiſſe agnoſcant: etſi uſitatam Freindi facundiam & orationis nitorem valde deſiderabunt, quippe qui in iis omnibus quæ Latine ſcripſit Celſi ac Ciceronis inaffectatam elegantiam conjunxerit. Quod ſi verba ac ſententias ejus, id quod facere diligenter ſtudui, fideliter ac perſpicue reddidero, hanc mihi gratiam debebunt Exteri, quod Libri adeo utilis ac jucundi lectione non

ul-

ultra carituri ſint. Etiam Notulæ quædam, Manu ipſius ſcriptæ, & Codici impreſſo adjectæ, loco ſuo hic a me inſertæ ſunt. Quid in Hiſtoria hac præſtiterit, breviter ac ſummatim percurram. In Primo Volumine de Græcis Scriptoribus agit, qui poſt Galeni tempora floruentur. Oribaſii, Aetii, Alexandri, Paulique Ætates deſignat: de qua re nihil antea apud optimos Hiſtoricos niſi perturbatum & confuſum reperiri poterat. Atque etſi, ut Philoſophiam Ariſtoteles, ita quoque Medicinam prope omnem abſorbuerat Galenus, tamen & in his Auctoribus multa ſatis ſingularia occurrere animadvertit, ut omnino digni ſint qui ſtudioſe verſentur. Multa in his Medicorum illuſtrium, Galeno antiquorum, fragmenta pretioſa conſervantur. Multa in Chirurgia facta ſunt incrementa. Quædam, Recentiorum Sæculorum inventa falſo credita, iis adjudicantur: uti Glandularum Salivalium cognitio, Setacei, Cauteriorum ad aperiendos in Cute Fonticulos, & Acupuncturæ in Hydrope uſus. Quid item certi de cæterorum Græcorum, qui iſtis poſteriores fuerint, ætate inveſtigari poterit, perſequitur. Peſtis a Procopio & Evagrio narrata deſcribitur. Liquorum Diſtillatorum prima apud Græcos mentio notatur.

tur. Noſocomium ab Alexio Imperatore magnificentiſſime exſtructum, atque immenſi in hujus uſum reditus ab eodem donati commemorantur. Verum uti Hiſtoria communis, ſi ſolummodo ad animi delectationem, non item ad informandos hominum mores, ſcripta eſt, neque nos hujus lectio & ad vitanda Anteceſſorum vitia hortetur, & ad imitandas eorum virtutes accendat, permediocris pretii eſt: ita quoque Freindus nihil memorabile ſe facturum judicavit, niſi Lucubrationes ſuæ ad Praxin Artiſque uſum præcipue ſpectarent. Morbos inuſitatos, qui a Veteribus deſcripti ſunt, exponit: uti Dracunculos, & Lyncathropiam, Medendi rationes ab iiſdem uſurpatas, quæ jam vel in deſuetudinem abierint, vel rarius adhibeantur, commendat: uti Scarificationem, & Arteriotomiam. De Purgatione in Febribus, de eadem leniter admodum ac frequenter inſtituenda in Morbis Chronicis, de Venæ ſectione in Exanthematis, & Syncope: de remedii utriuſque uſu in Cordis Palpitatione, egregie differit. De Aneuryſmate, de Hernia Inguinali & Crurali, de Diſcutientium & Suppurantium indicatione, ac modo, & auxiliis ad utramque rem efficacibus, de Circulationis invento ac variis uti-

tilitatibus ad Praxin, permulta habet lectu jucundiſſima. In fine Libri Veterum præſtantiam eximie collaudat, & pro eo acriter contendit ne nuda tantum Experientia freti ea adjumenta deſpiciamus, quæ ex diligenti optimorum Auctorum pervolutione petenda ſunt. Æquus profecto & idoneus hujus rei Arbiter qui diuturnam Experientiam cum aſſiduo Litterarum ſtudio conjunxerit: quique, ut ineunte ætate probatiſſimos Magiſtros, tanquam Viæ duces, elegerat, ita hos denuo conſummatus jam Artifex, in concluſione vitæ, tanquam Judex Cenſorque, ad examen revocaverit. In Secundo Volumine, Litterarum omnium apud Arabas initia & progreſſum, & Chalipharum his faventium ſtudia ac munificentiam, fuſe exponit. Deinceps Medicorum ex iſto populo, tam quorum ſcripta ad nos pervenerunt, quam qui nomine nobis antea inauditi erant, ætates evolvit: indicatque, quid quiſque eorum ad Artis ſuæ incrementum contulerit. De Morbis agitur, qui vel hujus tantum Gentis Scriptoribus cogniti ſint, ut Vena Medinenſis: vel ab iis primo memorati, uti Spina Ventoſa. Præclara multa, occaſione ex eorum ſcriptis arrepta, de Affectibus, & rarioribus, & vulgariter graſſantibus, diſ-

differuntur : ſcilicet de Inflammatione & Abſceſſu tam in Mediaſtino quam in Pericardio , de Pericardii Hydrope , de Gulæ Paralyſi , de Bronchochele , de Hydrocephalo , de Paracenteſi in hydrope , de Calculi extractione e Mulieribus . Inſtrumenta Chirurgica ad Operationes ſingulas idonea ab Albucaſi primum deſcripta , & Figuris delineata ſunt : quem Albucaſim eundem cum Alſaharavio eſſe diſcimus . Atque , ut inter Arabas Variolæ primum ortæ ſunt , ita quoque deſcriptio earum , & differentia genera , & Prognoſtica , & curandi norma uberius a Rhaze , quam ab alio quoquam ante Sydenhamum , expoſita eſt . Arabes , tam in Eruptione quam in Declinatione Puſtularum , re exigente , neque Sanguinem detrahere , neque Purgationem præcipere metuebant. Hi quidem Græcorum veſtigiis preſſe inſtiterunt ; tamen , præter alia ſingularia ex eorum Commentariis a Freindo , (cui gratia hæc habenda eſt , quod ab ingenti paleæ acervo exiguam at pretioſam frugis copiam ſecreverit) excerpta , hoc idem preſtiterunt , ut & leniora multa Catharticorum genera nobis indicarent , & moderatius , quam a Græcis factum eſt , Sanguinem educere nos docerent . Chymia apud illos ortum

habuit; multæ utilium Medicamentorum Compoſitiones ab iis inventæ ſunt, quæ etiamnum in Pharmacopœis omnibus locum habent. Relictis Arabibus, ad inferiora Freindus Sæcula deſcendit: in quibus Medicinæ & Chirurgiæ inſtauratio facta eſt, Scholis ad hæc ſtudia, Salerni, Neapoli, Monſpelii, & Bononiæ fundatis. Ac præcipuos is Auctores excutit, qui Arti tunc temporis adaugendæ incubuerint. Chymia præſertim, & Anatomia, & Res Botanica magis magisque tum florere incipiebant. Chymiæ introductionem Populari noſtro, Rogerio Baconi, maxime aſcribendam judicat: qui in Sæculo tenebris ſpiſſiſſimis obumbrato quaſi Sidus lucidiſſimum effluſit. Fuit enim & Linguarum, & Mathematices, & Mechanices, & Aſtronomiæ, & Naturalis Philoſophiæ cognitione recondita inſtructiſſimus. Ille primus Vitrorum Sphæricorum Concavorum naturam clariſſime explicuit, atque vim eam quæ res longe diſſitas combureret. Quantopere Opticen in ſingulis ejus partibus promoverit, e Libro illius de Perſpectiva abunde manifeſtum eſt: in quo de Luminis Reflectione & refractione diſſerit, Cameramque Obſcuram, & omnia Vitrorum genera deſcribit, quæ objectum vel augeant,

vel

vel minuant, vel ad Oculum propius adducant, vel ab eo longius removeant, atque inter cætera Tubi Optici, ſive Teleſcopii, uſus ei plane innotuit, Ille Calendarium reformavit; ille Pulveris Pyrii compoſitionem ac vim primus tradidit. Sunt etiam quædam ab eo ſcripta ad Medicinam pertinentia. Dehinc Freindus Peſtem illam univerſam commemorat, quæ Anno 1348 ſæviit; novoſque Morbos, qui proximo Sæculo variis in locis emicuerunt; uti fuit Sudor Anglicus Anno 1483, qui rediit etiam quinquies ſuccedentibus temporibus: Scorbutus, qui inter Nautas Luſitanos Indiam explorantes primum leviter ſeſe declaravit, poſtea alio tranſplantata per Miſniam Anno 1486 graviter lateque ſe diffudit, Sedemque in Dania aliiſque Septentrioni vicinis Regionibus poſuiſſe aliquandiu videtur, tandem circa Annum 1600 per omnem fere Europam diſſeminata eſt, malumque his diebus Epidemicum eſt: Lues Venerea, quæ mala merx ex America a Columbo apportata, In Italia primum Anno 1492 animadverſa eſt, effecitque ut haud tanti fuerit Novi Orbis cognitio. Nam deteſtabile Virus illud duobus poſt Annis in obſidione Neapolis Gallicum infecit Exercitum, atque hoc modo intra

 breve

breve tempus per Italiam Galliam & Hiſpaniam Contagium propagavit, nec ita multo poſt per Europam omnem Aſiam atque Africam. Atque ut hæc res fortaſſe omnium maxime mira eſt, quæ in tota Medicinæ Hiſtoria occurrant, ſi vel cauſam productionis ejus, vel atrocitatem veneni, vel novitatem originis conſideremus, haud abs re judicavit Freindus ſubnotare, qua primum forma apparuerit, & quemadmodum hanc poſtea variaverit, quos progreſſus fecerit, & quęnam recentes medendi rationes tentatę ſint ad ſiſtendam novę hujuſce Peſtis violentiam. Igitur hanc delineat, prout ſeſe per Annos 50 aut *60* ab ortù ſuo in his regionibus oſtenderit; unde perſpici poteſt & opinio & Praxis eorum qui hoc tempore vixerunt & aliquid de ea literis mandarunt. Item in hoc Volumine diſquiſitiones reperiuntur de Hernia Carnoſa, ac de Veteribus Noviſque Lithotomię modis. In concluſione totius Operis habetur Elogium Viri doctiſſimi optimique, Linacri; qui, cum in Anglia humilis eſſet Artis noſtrę conditio, utpote ab illiteratis præcipue Monachis Empiriciſque tractatæ, hanc non modo ſcientia & facundia admirabili illuſtravit, ac munificentia promovit: ſed favore quo tum in

Aula

Aula pollebat Litteras Patentes a Rege obtinuit, poſtea Senatus auctoritate confirmatis, quibus Societas Medicorum Legalis Londini conſtituta eſt. Idemque Domum ſuam moriens eidem Communitati legavit, quæ etiamnum ab hac poſſidetur. Tanto tamque ſapienti Fundatori contigerunt ſperati ab eo ſucceſſus; & non deeſſe jactamus, neque defuturos auguramur in hoc Collegio Viros, qui & ingenio & doctrina cum cæteris quibuslibet in quacunque Natione Medicis contendant. Anno 1727, Johannes Clericus in Bibliotheca Veteri & Nova Reſponſionem edidit ad cenſuram a Freindo prolatam Speciminis cujuſdam, quod Daniel Clericus nobili Libro a ſe de Medicinæ Hiſtoria dudum ſcripto recenter attexuerat: quo in Specimine eadem Hiſtoria a Secundo Sæculo uſque ad medium Decimi Sexti ſummatim continuari dicitur. Prius illud Clerici opus ſumma cum laude prædicavit Freindus, Specimen autem rem ita parum abſolutam aut elaboratam credidit, ut multa ibidem negligenter, multa perperam dicta pronuntiaverit. Id cum ita revera ſit, quanam ratione Freindus, de eadem re agens, temperare ſibi potuit; quo minus & id in univerſum diceret, & errores ejus paſſim refutaret, tanti

Viri auctoritate apud homines aliter facile fidem inventuros ? In Reſponſione lapſus ejus partim agnoſcuntur, partim excuſantur, alibi accuſatur ipſe Freindus, cujus verba & argumenta ob Traductionem haud prorſus accuratam aliquando vel male intellecta vel perverſa ſunt. Quandoquidem vero Reſponſionis Auctor, Vir lectionis & ſcriptionis adeo immenſæ, a Fratre etiam pererudito adjutus, neque in Re Chronologica, neque in judicio de Scriptore quoquam prolato, neque in Præceptis Practicis, ullo modo Freindum redarguat, fatebimur Aëtium, non Ætium ſcribi oportere, item Affectionem Bovinam non fuiſſe a Clerico cum Vena Medinenſi confuſam, item Aquam Roſarum diſtillatam non a Meſue deſcriptam ſed ſolummodo nominatam eſſe; &, ſi id valde vult, Antidotum Hippocratis ab Actuario memoratum non certis argumentis ad Medicinæ Parentem referri debere, concedemus. Cæteris ejus cavillationibus & verborum captiunculis accurate reſpondit Johannes Baillius. Nos autem defenſionis iſtius molimen fraterno Johannis Clerici in Fratrem omni laude digniſſimum amori condonemus; Danielem vero Clericum, propter ea quæ in Medicina eximie præſtitit, cum Freindo aliisque omni-

omnibus vehementer admiremur: & eidem, licet errores aliquos in re, quod fatetur ipſe, haud bene perpenſa admiſerit, parcamus: qui cum, ſicut fortis Equus, Olympia glorioſe vicerit, ſenio jam confectus quieſcat. Ecce autem Alterum ab Edinburgo, qui Freindo infenſus ideo quod Arcanorum Venditatores ſubſannaverat, irriſeratque Alkindum facultates Medicamentorum Arithmeticas Supputationes redigere conantem, tam bellæ Theoriæ tamque circumforaneæ Praxeos, quas quidam amplectitur, Patrocinium in ſe ſuſcepit, idque Animadverſiones in Hiſtoriam Medicinæ nominavit. Fruatur iſte his deliciis; nos contenti ſimus eo quod nihil gravius Freindo, præter Contumelias, ab acerbiſſimo, uti videtur, inimico objici potuerit. Nam ad illum quidem, poſteaquam Hiſtoria ſua Anglice vulgata, & in Gallicum ſermonem converſa eſt, multi, tam in Patria noſtra quam in aliis Nationibus, illuſtres Viri honorificas miſere Litteras, miram Operis approbationem teſtificantes. Freindus itaque neque Woodwardo Linteario, neque Anonymo cuidam Medico Edinburgenſi placuit: at placuit inter Germanos Hoffmanno, inter Batavos Boerhaavio, inter Gallos Helvetio & Hecqueto, Popula-

ri-

ribus vero ſuis pæne cunctis placuit ; & quamdiu vel Medicarum vel Politiorum Litterarum guſtus aliquis ſupererit , univerſis placebit Freindus . Tamen iidem , qui , cum vivus eſſet , nec ſcribentis nec loquentis vim ſuſtinere poterant , venenata rurſus in memoriam ejus ex occulto tela conjecerunt . Libellum , non emi quidem , ſed circumferri vidimus , cujus Scriptor Moribus magis illius , quam Scientiæ , detrahere conatur . Ad quem deferri proles hæc furtiva debeat , ſuſpectum facit nimius hujus in Parentem amor . Sinamus autem ut is , qui Freindum vituperat , ſeipſum pro laudatore habeat . Freindi ſuavitatem Amici ac familiares ejus cum deſiderio recordantur , probitatem & obſtinatam fidem nemo non extollit , famam exteræ Gentes celebrant , peritiam præſens Ætas experta eſt , poſteræ omnes cognoſcent.

Cum Vir hic eximius ſumma Eruditionis laude , & felici Profeſſionis ſuæ uſu , magis magiſque in dies floreret, nova ſubito , eaque inſigniſſima , dignitate auctus eſt . Anno enim 1727 , quo Sereniſſimus Rex Georgius Secundus ad Solium evectus eſt , primis Imperii diebus Freindum Regina Archiatrum ſuum conſtituit , & Stipendium ei perhonorificum aſſignavit. Quan-

Quanto autem gaudio commoveri debuit, cum laudi ſuæ cumulum acceſſiſſe ſentiret ex eo quod adeo ſubtilis & exquiſita Rerum atque Hominum Judex, & Litterarum omnium Fautrix, multis ipſa haud mediocriter erudita, vehementer id comprobante Rege, cujus judicium de eo erat omnino idem, Munus ita arduum ita honoris plenum ei ultro detuliſſet. Quo teſtimonio quid illi gratius aut illuſtrius accidere potuit, quam quod uſque ad mortem ejus Rex pariter ac Regina haud alius cujuſquam conſilio, in ſua vel in Prolis Regiæ valetudine tuenda & reſtituenda, niti voluerint? Ita increſcente in dies negotio, cum ei antea occupatiſſimo vix tempus aut vires ſufficerent, media Anni ſequentis æſtate, aliorum ſaluti intentus ſuæque immemor, nimia defatigatione fractus cæpit langueſcere. Caput autem ſtatim ab initio tentatum eſt; unde nec imminentis mali præſcius, nec præſentis gnarus, ab ægris medicandis haud prius deſtitit, quam in ipſa circumcurſitatione viribus plane defectus concideret. Quo audito, Rex & Regina graviter perculſi, Medicis qui accerſiti ſunt, Viris ei Amiciſſimis doctiſſimiſque, nuntiari juſſerunt, gratiæ loco ſe habituros, ſi præcipuam in illius curatione operam vellent im-

impendere. Id quidem ſedulo factum; verum invaleſcente Febre, & irritis quibuſcunque Remediis, intra breve tempus diem ſuum obiit. Quod ubi reſcitum eſt, tantus homines mæror invaſit, ut luctum adeo publicum adeo univerſum in unius Viri morte vix unquam Civitas meminerit. Ita Vitæ curſus & finis æque glorioſus ei obtigit. Ac poſt Mortem ejus, e Regiis pectoribus non deletam eſſe meritorum ipſius memoriam, beneficia declarant in defuncti Familiam collata. Nam Viduæ ejus Regina liberalem in ſingulos Annos Penſionem elargita eſt, Filiumque omni gratia, quam recepit ætas ejus Juvenilis, amplectitur, Fratremque Rex amplis in Eccleſia Muniis repetito favore cohoneſtavit.

Haud alios ſuſcepit Liberos præter Filium unicum, quem Adoleſcentulum reliquit. Cui cum facultates, non amplas quidem, ſed honeſtas, ſuo labore partas legaret, tamen a Tutoribus ejus, ut ad Profeſſionis alicujus ſtudium educaretur, in Teſtamento ſuo enixiſſe petiit; illud utique animo perſuaſiſſimum habens, meliorem nullam iniri poſſe Vitæ rationem, quam quæ Homines in commune utiles efficeret. Itaque, domeſtico Exemplo, in Schola Regia Weſtmonaſterienſi, ſub Patruo ſuo,

Vi-

VITA.

Viro doctrina pariter ac virtute præclaro, ſedulo & amanter inſtitutus, Oxonium nuper in Ædem Chriſti migravit. Cumque eximiis Ingenii dotibus inter Æquales emineat, ſpes eſt fore, ut in eo quod amplexurus eſt Vitæ genere haud minorem olim, quam Parens ejus in Medicina obtinuerit, laudem conſequatur.

Johannes Freind vixit Annos 52, obiit A. D. 1728, ſepultus eſt juxta Prædium ſuum, in Oppido Hitcham, quod eſt in Comitatu Buckinghamiæ. Cenotaphium vero ei poſitum eſt in Æde Weſtmonaſterienſi, non modo ut illic, ubi prima Litterarum rudimenta hauſerat, nomen ejus Lapidi ſacro inſculptum extaret: ſed quoniam id majori in celebritate futurum videbatur, ſi in Templo ſtatueretur Regum Sepulchris nobili, Ducumque ac Pöëtarum maxime illuſtrium Tumulis refertiſſimo. Quibus quidem is ibi tanto magis locum meretur, quanto magis laudabile eſt Beneficia in Homines contuliſſe, quam aliorum Virtutes æternitati conſecraſſe, quantoque præſtabilius Artes in Humani Generis Salutem, quam in eorum Perniciem inventas excolere. In quo tamen Filii magis erga illum Pietas apparet, quam ipſius Famæ quicquam adjectum eſt. Nam viva

viva hæc Ingenii & Eruditionis ejus exquiſitæ Monumenta a Poſteris omnibus cum utilitate ac delectatione pari legentur, ubi Marmor illud vetuſtate collapſum interierit.

Cæterum hoc a me grati erga illum Animi teſtimonium Cognatos, & Amicos ejus omnes oro ut benigne accipiant: cui quod vivo, & valeo, & medeor (ſi medeor) ſoli debeo.

LECTORI

CHARTÆ ſequentes, magna ex parte, eadem quam nunc obtinent forma, pridem exaratæ ſunt: eo tantum conſilio ut horas aliquas ſubciſivas inſumerem; neque de illarum Editione per aliquod tempus cogitaveram.

Has ut retractarem poſtea ſum adductus: & pauca quædam, prout res exigebat, paſſim attexui. Quod plures mihi neceſſario excutiendi fuerint Libri, quam quos in iſta temporum meorum aſperitate adeundi copiam haberem, Lector facile exiſtimabit. Quoſdam ſane adhibui poſt primam hujuſce Operis compoſitionem publicatos (Chirurgiæ tamen a Garengoeto ſcriptæ Traductionem nondum videram, cum ea, in quibus de Hernia Inguinali agitur, Folia prælo jam exierant: neque Auctorem, qui de Hernia Crurali mentionem fecerit, cognovi alium. Summa certe eorum, quæ de Argumento iſto hic habentur, in Conſeſſu Publico a me quatuordecim abhinc annis expoſita eſt.

Quod ſi brevis hæc Medicinæ Hiſtoria iis qui in Antiquorum ſcriptis verſati ſunt utilitatem aut delectationem ullam afferre, vel alios ad pleniorem Veterum notitiam excitare poterit, non male operam meam poſuiſſe mihi videbor; ſin aliter, tamen haudquaquam me voluptatis in hac diſquiſitione captæ pœnitebit.

Ad

Ad Virum Doctiſſimum

JOHANNEM FREIND, *M.D.*

FREINDE, *quem* Phæbus *Genio altiori*
Splendide ornavit, docuitque corpus
Morbidum letho eripere, & fugacem
Siſtere vitam;

FREINDE, *Te Proli metuenſve Sponſo*
Anxie implorat Genitrix & Uxor;
Certa, Tu quoque venias Salutem
Ire ſequacem.

Namque Tu noſti, Deo quot recluſa
Pyxide emiſit, ſuperare morbos;
Dura nec filium, niſi Te remoto,
Atropos occat.

Non tamen ſervas placuit per Artes
Surgere, & turpi obſequio aucupari
Lucra famamve; ingenuo ſed actus
Impete ſurſum

Tendis, inſueto ſuper aſtra quærens
Tramite aſcenſum: probat omnis auſum
Turba Divorum, præienſque Phæbus
Firmat euntem.

Ductor hinc audis Medicæ cohortis;
Hinc Tibi in morbos domitu malignos
Traditur grande imperium --- I, potenti
Munere felix!

Per-

Perge per terras Opifer vocari;
Perge mortales ſtabilire vires,
Præpotens Cuſtos! tamen hac laborum
More retentus

Ne piger ceſſet Calamus, momento.
Evocat quoquo ſeries negoti,
Scribe: quod Mauro *faciat ruborem,*
Scribe. Medentum

Hoc rogant, palmam Tibi porrigentes,
Ordines cuncti; Duce Te, priorum
Acta rimari, medicoſque docti ex-
quirere fontes.

Te Duce; antiquas Arabum *tabellas,*
Pulvere excuſſo, rapiunt; quid aptum
Uſui Rhazes, Meſuesve *ſcripſit,*
Volvere aventes.

Tu doces, primo repetens ab ortu,
Quem Pater Coüs, *Medicique ab illo*
Tramitem Graji *tenuere: Tu per*
Barbara vectus

Sæcla, quantillis gradibus, quibuſque Au-
ctoribus, creſcens fluitanſve retro,
Artis undabat ſtatus, ordinemque &
Tempora ſignas.

O rudi natum dare ſcriptitantum
Cœtui leges! Tua perlegendo
Scripta, vel diſcant ſtudia æmulari, aut
Parcere chartæ.

O potens forti eloquio movere
Curiam! fidus patriæ, utiliſque
Conſili ſuaſor, nec biante contra
Ore potentum.

Territus! quam Te variis refinxit
Dotibus Cœli favor! excolendis
Artibus donans Genium, & ferendis
Legibus aptum!

Quare age, oranti Medice ac Senator
Subveni late populo; vocarit
Civicum ſeu Jus, Britonumque *Cauſa*,
Strenuus adſis.

Arbiter; ſeu Te morientium ægræ
Suſcitent voces, Fer opem, precantes;
Sis bonus! morbi quate vim, proculque
Ire jubeto.

Sic Tibi fama ſuper ire cunctos
Det potens Artis Deus, inſolentes
Sub jugo Errones premere, & Medentum
Spernere vulgus.

A. Alsop, B. D.

AMI-

Amicissimo Viro

JOHANNI FREIND, *M. D.*

IN

Hippocratem Commentarios de Febribus edenti.

T*U Vitam* Hippocrati, *Vir Phœbo chare, recentem*
Largiris, Famam reddit & Ille Tibi.
Felix Ille Febres depingere, Tuque fugare,
Nempe dedit totam ſe Tibi Diva Salus.
† *Cantharidum ſtimulos Cous ſi noſſet, Alumnus,*
Et quo Muſca nitens vellicat Ore Cutim,
Si noſſet quæ nunc primum Tua Pagina pandit,
Clauſerat Hiſtorias haud toties, Ἔθανε.

Johannes Wynter, Medicus Bathonieſis.

† Vide Comment. 9.

AD VIRUM CLARISSIMUM

JOHANNEM FREIND

Sereniſſimæ Reginæ CAROLINÆ
Archiatrum.

QUO *te merentem læta* Britannia
Honore tollat, quas Tibi gratias
Ob Principes *ſalvos rependet,*
Ingenio Vir & Arte præſtans?

Debere gaudet Rex *Tibi Liberos,*
Credit ſalutem non alii ſuam
Regina*: jam claris in Aula*
Muneribus Titulisque fulges,

Decus Britannum *grande Machaonum,*
Altricis Almæ nec tamen immemor,
O Freinde, *quem ſacrare plectro*
Meque decet Comiteſque centum.

Nam pulchra moles, quæ nitet Italo
Decore felix, non Veterem magis
Clararit Ædem, *quam Latinæ*
Spiritus haud tenuis Camænæ,

Quæ, primum Eliſæ *ſub Lare proſpero*
Nutrita, doctam mox colit otia
Ad Iſidem, *cantuſque dignos*

Cæ-

Cæſareo modulatur ævo.

O! Muſa cordi ſi mihi vividum
Afflaret ignem, quæ * Hanneſii *fides*
Tam ſuaviter pulſavit olim,
Naſſovii *decorans triumphos:*

Vel quæ, † Gloverni *præproperam necem*
Dum luctuoſis Hanneſium *jubet*
Deflere chordis, triſte funus
Ipſa dolet potiore verſu;

Non ſic maneres carmine Tu meo
Indictus. An non tu Chymiam *ſagax*
In lucis oras, involutam
Nocte prius tenebriſque, profers?

Tu multiformes Materiæ explicas
Nexus: in altum vi micet Ignea,
Vel Nube ſe convolvat atra,
Vel rutilus petat ima Pulvis,

Urges fugacem ac diſſimilem ſui
Newtonianis *Protea vinculis*.
Quæ ſera Te non cantet ætas,
Et Siculi *Senis atque* Coi

In-

* Vid. Muſ. Anglican. † Vid Oden Johannis Freind ad Edwardum Hannes, M. D. in mortem Ducis Gloceſtriæ.

Inſtructus alta, Freinde, *ſcientia*
Cauſas Dolorum quod Muliebrium
Recludis, *&* *blanda tenelli*
Arte levas mala dura Sexus!

Nunc & Malignos Hippocrates *Pater*
Cum curat Æſtus, *muneris ardui*
Te poſcit in partem, *cupitque*
Egregio comes ire Nato.

Reperta Gentis nec Medicæ *ſinis*
Tenebricoſi temporis obrui
Squallore, *dum cura ſagaci*
Priſca Virum monumenta luſtras;

Hinc quippe Meſſis relliquias breves
Tu granulatim colligis aureæ,
Quaſcunque Graiorum *recondit*
Ciſta nitens, Arabumve *ſtercus*.

At quis recenti præſidio novæ
Febri reſiſtet, *quæ populis gravi*
Incumbit ardeſcens furore,
Pergameæ *male-nota* Sectæ,

Contagioſis halitibus nocens
Fædanſque vultum & virgineam cutim,
Rugiſque ſulcans indecoris
Ante diem, maculoſa Peſtis?

For-

Formas acerbæ Tu Luis horridas;
Tu vim latentem ac tempora diſpicis
Doloſa: Naturæ fidelis
Auxilio Socius potenti

Morbi minacem comprimis impetum,
Nunc læta fauſtæ ſigna ſequens Ducis,
Nunc auſpicato Ductor æque
Imperio præiens ſequentem.

Hac arte late nobilis anxios
Prolem Parentes depoſitam vetas
Lugere, prælatamque vitæ
Virginibus ſpeciem redonas.

Nam perſpicaci judicio ſimul
Uſuque pollens præcipites rapis
Occaſiones, expeditus
Arbiter ambiguæ Salutis.

Hinc Te Domorum ſpes pereuntium
Extrema ſemper, Te Popularium
Tutela præſens, omnis Ætas
Freinde, *colit*, *colit omnis Ordo*.

Præbente Freindo *conſilium*, *ſui*
Secura prorſus, *vix* Soboli *timet*
Regina *charæ*, Principumque
Cincta choro vegetum ſuperbit.

Ipſa

Ipſa auguratur perpetuum genus
Spe non inani, & Sceptra Britannica
Tradenda per ſeros Nepotes,
Magna Parens CAROLINA *Regum*.
At Tu ſaluti parce Tuæ, precor,
Nobiſque ſaltem vivo, Medentium
O prime, Morborumque felix
Et Necis Invidiæque victor.

JOHANNES WIGAN, M. D.
ex Æde Chriſti Oxon.
Die Jul. 15, 1727.

HIS-

HISTORIA MEDICINÆ
A
GALENI TEMPORE
USQUE AD
INITIUM SÆCULI DECIMI SEXTI.

In qua ea præcipue notantur quæ ad PRAXIN pertinent.

IGNOSCES mihi, Vir Amiciſſime, ſi novam Libri Editionem, quem de Medicinæ Hiſtoria conſcripſit V. C. Daniel Clericus, aliqua cum aviditate expectaverim. Scis enim probe quanti ſemper fecerim Auctoris hujus graviſſimi eruditionem ac judicium, quorum utrumque in tribus antea vulgatis ab illo ſuper hac re Partibus ſummopeie eluceſcit. In eo opere Hiſtoriam hanc ad finem uſque Galeni temporum deduxit: cujus quidem Scriptoris Græci, uti aliorum quoque omnium, qui per ſexcentos hunc ac ſupra annos anteceſſerunt, libris diligenter excuſſis, commentarios ſuos labore indefeſſo & exquiſita arte contexuit. Ac Veterum quidem Medicorum Philoſophiam, Theoriam, atque Praxin omnem ita fuſe ac dilucide a Clerico explicatam invenimus, ut neque placitum

nullum, aut opinio quævis, neque morbi aut medicamenti Scriptoris quidem cujuſquam nomen apud iſtos occurrat, cujus non enarrationem ille plenam & accuratam tradiderit.

Ad calcem novæ hujus Editionis, Specimen quoddam ſex & quinquaginta Paginis conſtans ſubjicitur; in quo eadem Hiſtoria uſque ad Medium Sæculi Decimi Sexti (nam quod in Libri Titulo, Decimi ſeptimi, legitur, id errore aliquo accidit) breviter continuari dicitur. Verum illud temporis ſpatium utpote annorum mille ac ducentorum, nimis amplum eſt, quam ut in Opuſculo tam exili plene deſcribi potuerit: licet dimidia ejus pars in vanis obſcuriſque enarrandis non fuiſſet illiterati hominis ac Fanatici iſtius, Paracelſi, ſomniis abſumta.

Rogas ut meam de hoc Specimine ſententiam Tecum communicem. Utinam eſſet eadem quam de Hiſtoria ipſa jure optimo pronuntiavi. Sed, ut vera fatear, ita parum abſoluta aut elaborata mihi res videtur, ut ibidem multa negligenter, multa perperam dicta exiſtimem. Quare Tibi obſequens, de Medicinæ Hiſtoria intra idem ſpatium, pauca quædam obiter animadvertam. Quoniam vero ad Libros mihi aditus non ita facile pateant, licet otium abunde ſuppetat, cave ne perfectum aut limatum quippiam deſideres ſparſas tantum Obſervationes aliquas velim expectes, quas mihi hoc tempore vetus præſertim recordatio, partim tamen etiam quorundam de his Auctorum feſtina retractatio ſuppeditavit.

Oribaſium, Aëtium, Alexandrum, Paulumque

que Clericus, ſine ullo diſcrimine, in Quarto Sæculo ponit. Non diffiteor ſane apud optimos Hiſtoricos de horum Virorum ætate perturbata omnia & confuſa reperiri; iique haud magnopere laborant, modo non plus centum aut bis totidem annis a vero aberrent. Facile tamen animadverti poteſt, hunc, ſi, qua animi intentione atque cura Hippocratem & Galenum antea pervolverat, horum itidem Medicorum ſcripta verſaſſet, ſine ulla alia ope propius ad veritatem accedere potuiſſe. Id ego paucis oſtendam. Oribaſius, quanquam Collectiones ſuas Juliani Imperatoris temporibus, circiter A. D. CCCLX, conſcripſerit, tamen uſque ad finem quarti Sæculi, uti ex eo ipſo ac familiari ejus Eunapio [a] plene colligi poteſt, ſuperfuit; Aëtiuſque qui ex Oribaſio quædam ſe deſumere ſæpe teſtatur, de eo minime quaſi de homine ſemetipſo paulo duntaxat anteriore, loquitur. Quod ad Aëtium pertinet, ex ipſis ejus Libris conſtat, hos ab eo, ante finem Quinti, vel initium Sexti Sæculi, ſcriptos non fuiſſe: quoniam in his non modo Sanctum Cyrillum, Archiepiſcopum Alexandrinum, qui A. D. CCCCXLIV obiit, ſed Petrum quoque Archiatrum Theodorici Gothi Medicum, atque adeo Cyrillo ipſo juniorem, nominat. Alexander Aëtio inferior eſt, ſiquidem hic ab illo prædicatur; tamen inter illos nonniſi exiguus annorum numerus interceſſit. Nam præterquam quod is [b] Jacobum Pſychreſtum, Medicum no-

a In Chryſanthio. b 5. 4. De Jacobo hoc plura in ſequentibus.

nobilem, Leonis itidem Thracis, ante A. D. CCCCLXXIV, Archiatrum, extollat, cujus mentio pariter apud Aëtium reperitur: Agathias, qui Hiſtoriam ſuam ſub initia Juſtini Junioris A. D. DLXV aggreſſus eſt, refert quanto in honore fuerit Alexander, imperante Juſtiniano Romæ agens; eumque una cum quatuor ejus Fratribus, quorum in ſuo quiſque genere præcelluit, eximie collaudat. Neque Alexander fortaſſe multo tempore Agathiam præceſſit; ſiquidem, ut ipſe ait, eum quem habemus de Medicina Librum proveƈtiſſima ætate contexuit, cum ob laboris intolerantiam artem hanc exercere jam deſiſſet. Lindanus parum conſtare exiſtimat, utrum A. D. DC, CCCCXIII, aut CCCLX, viguerit. Verum errores hi Chronologici, leves cenſeri debent in eo homine, qui Aretæum iisdem temporibus cum Strabone & Sanƈto Gregorio Nazianzeno vixiſſe ſcribit, omneſque ſub imperio Cæſaris Auguſti collocat.

Eo dehinc ſerior extitit Paulus, nam Alexandrum nominat: & Abulpharagius Arabs, qui explicatiſſimam temporum illorum Hiſtoriam reliquit, Paulum ſub regno Heraclii, circiter A. D. DCXX, ponit: haud, uti perperam a [a] Fabricio dicitur, regnante Conſtantino Pogonato, circiter A. D. DCLXXX Nam ab [b] Arabico iſto Scriptore Paulus ante Othmanis Chaliphatum ſpatio perquam exiguo floruiſſe traditur. Et hic quidem A. D. DCXLIII, duobus poſt Heraclii mortem annis, imperare cæpit. Accedit ad

a Biblioth. Gr. Vol. 12. b 114.

ad hæc, quod ipſe Paulus ſeſe [a] Alexandriæ literis operam dediſſe prodat; neque id fieri potuit, niſi antea quam civitas illa ab Amruo eſſet, A. D. DCXL, capta ac direpta. Id obiter ex hoc diſci poteſt, Scholam Alexandrinam illis quoque temporibus fuiſſe celebrem, cum etiamnum ob Medicinæ ſtudia nomen ejus inclareſceret. Quodque de homine pererudito, Johanne Grammatico, ibi tunc temporis degente, narrat [b] Abulpharagius, luculenter nobis oſtendit, quam immenſus fuerit illic, poſt Bibliothecæ Ptolemaicæ ſub Julio Cæſare incendium, Librorum numerus, munificentia Principum congeſtus. Quippe cum Amruus Libros omnes a Chalipha juſſus eſt comburere, illos Balneatoribus diviſit; ac licet in ea Urbe Thermarum eſſent quatuor millia, iique harum uſibus accommodati, vix tandem ſex menſibus igne conſumti ſunt.

Ex brevi hac narratione diſci poteſt, quantam erudito cuidam Tractatui [c] fidem adhibere debeamus, ubi Medicorum ſupra dictorum una cum Dioclis ætate hoc modo tempora diſtinguuntur.

	A. D.
Oribaſius	CCCL.
Alexander	CCCLX.
Aëtius	CCCC.
Paulus	CCCCXX.
Diocles Caryſtius ...	D.

Incredibilis videtur error hic de Diocle; ſi-

a 4. 49. b Ibid. c Biblioth. Literar. N. 2. 4.

ſiquidem haud modo Epiſtolam ejus de tuenda Sanitate ad Antigonum in eo ipſo Scriptore, qui octoginta annis Diocle poſterior vixiſſe cenſetur, in Paulo conſervatam habeamus, ſed etiam omnibus notiſſimum ſit, Virum illum, uti Plinius loquitur, ab Hippocrate ſecundum ætate famaque extitiſſe, idque trecentis ad minimum annis ante Chriſti nativitatem. Igitur in hac una re lapſus eſt annorum fere octingentorum. Illud amplius animadvertam: ſi Epiſtola hæc germana eſt, ad Antigonum Gonatam Macedoniæ Regem, uti conjicit Fabricius, ſcribi non potuit. Rex enim iſte annos circiter CCXL ante Chriſtum floruit: ita ut ſub eo Rege Diocles nimio ab Hippocrate intervallo remotus videatur; ideoque magis veriſimile eſt miſſam fuiſſe ad antiquiorem aliquem Antigonum, illum fortaſſe qui Alexandro Magno ſucceſſit, Anno circiter CCCXX ante Chriſtum, ſive poſt Hippocratis ortum CXXX. Quod autem a Paulo ſenex dicitur, deſcriptioni huic Antigonus noſter æque ac Gonatas, congruit: quippe cum interfectus ſit annos natus pluſquam octoginta.

Nonnullis fortaſſe primo intuitu Chronologicæ tantum videbuntur hæ minutiæ; eoſdem tamen re bene perpenſa faſſuros eſſe confido. non ſtatuta primum Auctoris cujuſque ætate, truncam omnem in Hiſtoria & confuſam de Medicinæ Statu narrationem futuram: neque ullo modo mutationes ejus ac progreſſus percipi poſſe, neque quemadmodum horum quodque ſingulis temporibus obtigerit.

Quæ

Quæ de quatuor ſupra memoratis Scriptoribus diſſerit, omnia qnatuor paginis abſolvit Clericus: atque idoneam brevitatis hujus cauſam afferre ſe credit, ideo quod Collectores ſint. Fuerunt certe maxima ex parte ejuſmodi, duo primi ac poſtremus. Longe vero abeſt, ut immenſis illis quæ aliunde collegerunt Voluminibus non aliquid etiam recens ac de ſuo immiſcuerint. Fateor equidem, ſi Librorum molem ſpectemus, haud utique in illis multa reperiri, quæ in Galeno aliiſque Auctoribus deſiderentur, (ſunt tamen illic quoque quædam ad verum Artis noſtræ incrementum pertinentia) nihilominus e Scriptoribus iſtis magna rerum ſylva excerpi poteſt; quæ Medicinæ Hiſtoriam, (idque hujus diſquiſitionis argumentum eſt) copioſe inſtruant: Medicique, ſi non ratiocinantis judicium dirigant, curioſi tamen animum oblectent. Id utique in Scientiarum pariter ac in Regnorum conditione obtinet: ut Lectori non minus utile ac jucundum ſit, utrorumvis inclinationem ſenſim factam contemplari, quam aut adoleſcentium incrementa ſpectare, aut vigentium gloriam ſuſpicere. Sed de his Auctoribus ſingulatim aliqua dicenda ſunt.

ORIBASIUS Aëtiuſque Volumina ſua, & ea ſatis ampla, præcipue quidem ex Galeno, ſed & ex aliis quoque plurimis Scriptoribus, contexuerunt. Oribaſius magna in dicendo varietate utitur: ex qua re id emolumenti capimus, ut in eo alius alium vel Auctor Auctorem, vel ſententia ſententiam ex- ORIBASIUS A.D. 360.

Oribasius A.D. 360. plicet; eique acceptum referri debet, quod ejus ope multa clarius in Galeno, tam ad Anatomiam quam ad Medicinam ſpectantia, intelligamus. Aëtii dilucidior eſt oratio; idemque de pluribus morbis agit, quam aut in Synopſi, aut in libris ad Eunapium comprehendit Oribaſius: eoque uberius & Symptomatum deſcriptionem & medendi rationem exequitur.

Ex his duobus hauſtum eſſe dicit Clericus quicquid in Theoria vel Praxi alicujus momenti ſit, ac præſertim in re Anatomica & Chirurgica. Id autem animadvertere neceſſe habeo, ab Aëtió in prolixo ejus Opere penitus omiſſam eſſe Anatomiam, uſumque Partium; quicquid autem unice ad Chirurgiam ſpectat hic atque illic confuſe diſperſum, mancum eſſe & ordinis expers, ſi cum iis conferatur, quæ de eodem argumento ſcripta ſunt a Paulo; unde factum puto ut inſignis ille Chirurgiæ Magiſter Fabrircius ab Aquapendente ſemper fere hujus Scriptoris auctoritatem potius quam Aëtii ſequatur. Oribaſius quidem in duobus Libris haud exiguis (qui Collectionum ejus quæ reſtant ſunt poſtremi) omnes tum cognitas humani corporis partes deſcripſerat, & ſuum cuique aſſignaverat officium: verum is perpauca iis adjecit quæ in Anatomicis ſuis Operibus tradidit Galenus; atque hujus ratione Tractatus magis, quam alius cujuſvis ab eo ſcripti, Simia Galeni, quod ei nomen inditum eſt, vocari meruit. Una duntaxat res, quæ vel a Galeno omiſſa eſt, vel cum deperditis Galeni Libris interiit, in Oribaſio reperitur:

ritur: prima ſcilicet Glandularum Salivalium deſcriptio, Hæc verbis ſequentibus concepta eſt; ORIBASIUS A.D.360.
„ [a] Ex utraque Linguæ parte ora Vaſorum, quæ
„ Salivam excipientia dicuntur, invenies, in
„ quæ deſcendere ſtylus poſſit. Initium ducunt
„ hæc Vaſa ab radice Linguæ, ubi ejuſdem quo-
„ que Glandulæ ſunt; exoriuntur enim ex eis
„ forma Arteriis perſimili, per quæ humor pi-
„ tuitoſus comportatus & linguam ipſam & par-
„ tes inferiores, & item obliquas, & denique
„ omnes oris partes in orbem humectat.„

Quanquam vero Anatomiam Oribaſius ita plene explicet, in tribus tamen quæ ſuperſunt Operibus ab eo factis vix quicquam ad Chirurgiam ſpectans continetur, in quo quidem Artificis manus poſtuletur; niſi fortaſſe duo illi libelli de Laqueis & Machinamentis ex Heracla & Heliodoro contexti huic adſcribi debeant; qui ſi ad Oribaſium revera pertinerent, quantulam tamen Chirurgiæ partem comprehendunt? Aëtius, qui ſine dubio Chirurgiam ipſe [b] exercuit, narratiunculam aliquam operationis fere cujuſque tradit, ac præſertim in Oculorum morbis uberior eſt quam ipſe Celſus; nihilominus Chirurgiæ partem minime comtemnendam, Fracturas & Luxationes, omittit: de quibus Librum Celſus integrum conſcripſit.

In Oribaſio atque Aëtio diverſa Veterum fragmenta, pretii nonexigui, neque alibi extantia, conſervantur; multa ſcilicet, uti cætera omittam, ex Archigene, & Herodoto, Viris de Secta Pneumatica clariſſimis:

ex

a Lib. 24. 8. b 4. 3. 3. 4. 4. 39. &c.

ORIBASIUS A.D. 360.

ex Poſidonio, & Antyllo, quorum uterque Auctor inſignis videtur. Tamen ex his is qui ſecundo loco ponitur, ſtrictim tantum a Clerico memoratur, poſteriores duo ne nominantur quidem, licet ambo, ac ſpeciatim Poſidonius, a Galeno multa cum laude celebretur. Antyllus, uti ex [a] Oribaſio diſcimus, plures Libros compoſuit; quibus multa paſſim inſerta ſunt de Arte Gymnaſtica. In Fragmentis iſtis apud Oribaſium extantibus, multa exercitationum genera reperimus, neque a Galeno, neque ab alio quovis qui huic præceſſerit memorata: atque inter cætera, [b] Cricilaſia eſt, uti perperam a Traductoribus dicitur, cum Cricælaſia vocari debeat. Hanc, cum per multas jam ætates in deſuetudinem abierat, Mercurialis ipſe, qui argumentum hoc exquiſitiſſime pertractavit, explanare non aggreditur: & naturam ejus, utcunque ab Oribaſio propoſitam, haud facile comprehendi poſſe arbitror. Quædam ex iisdem aliiſque Antiquis Scriptoribus, e Sorano præcipue Methodico, & Leonide Secta quidem Epiſynthetico, Chirurgiæ vero peritiſſimo, ſubminiſtravit nobis Aëtius. Illud his adjicere debeo, quod multa apud hunc & Oribaſium medicamenta, a ſuperioribus non deſcripta, occurrunt.

Oribaſius, vel Apollonium ſecutus, vel ſua ipſius authoritate, Sanguinis per [c] Scarificationem detracti commoda fuſe prædicat. Cujus quidem medendi viæ a prioribus vix ulla mentio eſt. Is autem hanc ſæpiſſime exper-

a Collect. 6. 21. b ib. 26. c Collect. 7. 20.

pertus, in Menſium Suppreſſione, in Oculorum Deſtillationibus, in dolore Capitis, in Spirandi difficultate, etiam ubi æger in extrema ſenectute eſſet, miros ejus effectus narrat. De ſe ipſo ſpeciatim commemorat, quemadmodum Peſte tunc per Aſiam graſſante correptus, poſtridie crure ſcarificato, duas inde ſanguinis Libras emiſerit: qua curandi ratione & ipſe convaluit, & alios complures ad ſanitatem perduxit. ORIBASIUS A.D. 360.

Id hic animadverti debet, hanc ſcarificandi rationem ab ea diverſam eſſe, quæ Cucurbitularum ope efficitur. [a] Poſterioris tantum generis notitiam habuiſſe videntur Arabes: verum ex hoc loco, ſicut etiam ex aliis quibuſdam apud Galenum, patet, Veteres cutim alte ſcalpello incidiſſe; qui, eo quod magna Sanguinis copia iſto modo commode educi poſſet, idem in hoc auxilio, ac in Vena ſecta præſidium eſſe cenſebant. Eodem uſque ad hunc diem utuntur Ægyptii; omnemque ejus Apparatum fuſe ita deſcribit [b] Proſper Alpinus: Arctam primum ſub poplite faſciam injiciunt, crus deinde, poſt ejus fricationem, in aquam tepidam demittunt, id poſtea arundinibus percutiunt donec intumuerit, atque ita demum ſcarificant. Ratio hæc omnis a Cucurbitularum uſu prorſus differt; ideoque Oribaſius, in Curatione Vertiginis [c], duas has Operationes luculenter diſtinguit.

In Auctore hoc miri cujuſdam morbi prima mentio eſt; is Λυκάνθρωπος, ſive Λυκανθρωπία

a Albucaſ. Lib. 2. b 3. 5. c Synopſ. 8. 5.

ORIBASIUS A.D. 360. *πία* [a], dicitur, eſtque Melancholiæ, aut Inſaniæ, ſpecies quædam ita ab illo deſcripta: Quos hoc „ malum infeſtos habet nocturno tempore domo „ egreſſi, Lupos in omnibus rebus imitantur, „ & ad diem [b] uſque circa tumulos vagantur mor„ tuorum. Hos ita cognoſces; pallidi ſunt, ocu„ los hebetes & ſiccos, non illacrymantes, eoſ„ que concavos habent: lingua ſicciſſima eſt, „ nulla penitus in ore ſaliva conſpicitur; ſiti „ enecti: crura vero quia noctu ſæpe offendunt, „ ſine remedio [c] exulcerata.. „ Eandem ejus, paucis immutatis, deſcriptionem facit Aëtius: cum eo, ut *Κυκανθρωπίαν* illam perinde ac *Λυκανθρωπίαν*, nominet, & menſe [d] Februario potiſſimum invaleſcere prodat. Locum hunc ille ſe deſumere inquit, id eſt, fuſius proponit, ex Marcello Sidete, qui ſub Hadriano Marcoque Antonino floruit, Libroſque duos & quadraginta de Morbis Verſu compoſuit Heroico, uti liquet non e Suida modo, ſed ex Epigrammate [e] antiquo etiam-

a l. 8. 10. b Actuarius addit, tunc eos reverti, & ad ſeſe redire. Meth. Med. 1,16. c Inter laxa & ſpinas, Actuar. & ex canum morſibus, Aet. 6. 11. d Vera hæc Lectio videtur, quanquam Lambecius *φέροντα*, loco vocis *φευρυάριον*, probet: ut per illud intelligatur, Menſis qui morbum infert. Sed is certe ſenſus per vim detortus eſt, neque ſermo Grecę linguę apte congruit. Ac licet miras quoque quaſdam Hiſtorias adducat, quas C. Peucerus Magię ſcriptor perquam credulus de Lycaonibus profert, qui quidem Lycaones, uti ab eo dicuntur, in Borealibus Europę & Aſię plagis degentes, hujuſmodi morbo tentari ſolerent, idque nonniſi per duodecim a natali Chriſti dies, nullo modo hęc, ut mihi videtur, authoritatem Aetii infirmare debent. Curatio Dęmoniaci a Chriſto facta hoc anni tempore obtigit. e Kuſter in Suid.

etiamnum extante. De morbo eodem eadem ad verbum exſcripſit Paulus, in eo capite cui Titulus eſt, περὶ Λυκάονος ἢ [a], &c. Quemadmodum vero in hunc locum error hic Λυκαόνος, & in Suidam is Λυκάνε, irrepſerit, ex abbreviatione in Manuſcriptis Codicibus perperam lecta, recte videtur explanaſſe [b] Lambecius. In ea vero obſervatione, quam ſuper verba quædam Aëtii profert, mihi cum illo diſſentio eſt. Ea hoc modo, tam in Manuſcriptis quam in impreſſis Codicibus, leguntur: καὶ μέχρις ἡμέρας τὰ μνήματα μάλιστα διανοίγουσι, unde Sepulcra ab ægris aperiri ſignificatur. Locum hunc correxit Gorræus, atque ita legi debere ſcribit, περὶ τὰ μνήματα μάλιστα διάγουσι, inter Sepulcra maxi„me vivunt, ſive commorantur: „ nam Paulus eodem ſenſu habet, περὶ τὰ μνήματα διατρίβουσι. Emendationem hanc improbat Lambecius, quia contra ſtat Manuſcriptorum Codicum authoritas; vereor autem ne is hac re pluſquam par eſt Librariis confidat, ſiquidem vox διάγουσι morbi hujus deſcriptioni, quæ a ſingulis his Scriptoribus proponitur, multo aptius reſpondet. Traductor Oribaſii per vocem „ vagantur „ id Lati„ne exprimit; homineſque ita affectos per Sepulcra ac Deſerta curſitare dicit Actuarius ὧδε κἀκεῖσε περιϊέναι, quæ fortaſſe verba ex Oribaſio ſumſit. Id utique ab aperiendis Sepulcris plurimum diſtat, de qua re in quovis horum Scriptore ne minima quidem habetur mentio. Interpretationem noſtram confirmat etiam Dæmoniacus in Sacra Scriptura memoratus, qui eodem

ORIBASIUS A.D. 360.

a 3. 16. b Biblioth. Cæſar. lib. 6. 149.

ORIBASIUS A.D. 360.

dem Inſaniæ genere laborans, inter Sepulcra [a] habitare, & in Sepulcris [b] verſari, & lapidibus ſeſe incidere dicitur. Ad hæc, vox, μάλιτα, Gorræi correctionem ſanam eſſe declarat; neque enim ex ea, ſi cætera aliter legantur, ullus elici poteſt ſenſus; quanquam [c] Donatus ab Altomari utramque lectionem ſervet, vel potius confundat, locum ita convertens: „circa defunctorum monumenta plerumque verſantur, „eaque maxime aperiunt. „Criticam hanc non „feciſſem digreſſiunculam, niſi oſtendere vellem quemadmodum Viri etiam eruditiſſimi in errorem ſæpe, circa res ad Medicam Artem pertinentes delabi poſſunt, niſi aut ſcientia aliqua in hac Profeſſione inſtructi ſint, aut in ſingulis Auctoribus qui de eo Argumento ſcripſerint probe verſati. Quod ad morbum ipſum attinet, ſi peregrinantibus fides adhibenda eſt, fuit olim in quibuſdam regionibus, ut in Livonia, Hibernia, & aliis locis, viſu non infrequens; & ejuſmodi quoque narrationes inter recentiores Medicos occurrunt. Duos homines ita affectos ſe vidiſſe teſtatur, modo memoratus Auctor, Donatus; & ea quam [d] Foreſtus refert ſingularis eſt Hiſtoria: nam Oribaſii deſcriptioni plane convenit, non modo quoad Ulcera in Cruribus, verum etiam in illa re de qua ſupra diſſeruimus, Cœmeteriorum ſcilicet frequentatione. Græcum morbi nomen naturam quoque ejus valde ſignificanter exprimit: tamen in ſcribendo ita negligens eſt Lin-

a St. Marc. 5. 3. b St. Luc. 8. 27. c Meth. Med. c. 9. d 10. 52.

Lindanus, ut id nihil aliud quam Luporum ipſorum Rabiem indicare proponat. ORIBASIUS A.D. 360.

In Oribaſio, vides, quantumvis Collectore, nova aliqua de Morbis occurrunt, vel talia certe qualia apud neminem eorum qui ſuperſunt illo antiquiorum reperiuntur. Erat Vir ille, omnium teſtimonio, non modo excelſæ indolis, ſed in morborum quoque curatione experientiſſimus: ac ſi diligenter ejus Commentarios evolvamus, quod a nemine eorum factum puto qui judicium de eo fidenter protulerunt, curandi regulas in variis ab illo caſibus commodiſſime præceptas obſervabimus. Unum, de [a] Epilepſia, exemplum proferam, in qua medendi rationem, tam in acuto, quam in diuturno genere, deſcribit, id eſt, in acceſſione, & extra hanc. Ubi acceſſio deſiit, mitti ſanguinem jubet: poſt dies quatuor vel quinque, refecto paulum corpore, Purgationem tribus poſtea, Cucurbitulas, & Scarificationem. Eaſdem Evacuationes, adjectis interdum Sinapiſmis, repeti commodis intervallis præcipit; atque interea nutrimentum idoneum exhibet una cum calefacientibus Medicamentis, qualia ſunt, Caſtoreum, Mentha, Ruta, Succus Cyrenaicus. An ex Poſidonio hæc iſta hauriantur, uti de eodem argumento [b] Aëtium conſulens ſuſpicari quiſpiam poſſit, equidem ignoro; ordo certe ac genus curationis & experientiæ & rationi convenit. In proximo quidem Capite, Epitome eorum quæ Galenus, de Epilepſia item, dixerat, neutiquam adeo plena eſt, ne-

a Syn. 8. 3. b 6. 11.

ORIBASIUS A.D.360. neque res ita ſingulatim exponit. Illud etiam obſervatu dignum eſt, quod utcunque Oribaſius de Specificis loquatur (etenim haud minorem quam noſtræ ætatis homines de iis opinionem Antiqui conceperant) inter quæ Radix Pæoniæ eſt, & ea Epileptici Torquis modo gerenda: adeo non his per ſe confidit, ut maximam ſpem, uti par eſt, in Evacuantibus ponat. Id inſuper notabo, quod Galenus in celebri illa ad Cæcilianum Epiſtola, quod primum hujuſmodi conſultationis in Antiquitate exemplum eſt, tam accuratam medendi rationem non tradiderit: quamvis hanc conſulto ſuper iſta re ſola conſcripſerit, cumque ſingula ad morbum & ægrotantem pertinentia ignoraret, adverſus omne quicquid evenire poſſet præmunire hunc debuerit: quare ipſe huic Epiſtolæ Titulum dedit Υποθήκης In qua, cum ſatis longa ſit, nullam tamen ordinate medendi rationem exequitur: ſed poſt levem Purgationis mentionem, pauca quædam Medicamenta ſimplicia, Scillam nempe, Abſinthium, &c. ad hunc morbum utilia commendat: poſtea vero victui præcipue inſiſtit, quæ res fuſe quidem ab eo tractata eſt. Ex iis quæ dicta ſunt, cave ne in animum inducas me de Galeno inique ſentire, quem & hominem doctum, & Medicum inſignem, neque in ulla re Oribaſio inferiorem cognoſco; nunc enim, tanquam Hiſtoricus duntaxat loquor, reſque omnes ita propono quemadmodum eæ in Antiquorum monumentis apparent.

Animadvertis in Oribaſio curationem Eva-

vacuantibus atque Corroborantibus maxime ni- ORIBASIUS A.D.360.
ti; quam Medici quidam judicio minus valentes non modo inidoneam ſed ſecum diſcordantem exiſtimarunt: multumque ſane error iſte obtinuit, ut cum Medicus alia ex his adhibeat, alia neceſſario damnare videatur. Ab Experientia docemur, utrorumque uſum ita parum repugnantem eſſe, ut nihil magis rationi conveniat; ac perſæpe, non modo in hoc cæteriſque Capitis morbis, ſed etiam in variis Febrium generibus, requiri. Id e ſua ipſius Praxi facile peritus quiſque perdiſcat: & is qui Oeconomiæ Animalis notitiam animo perceptam habuerit, cauſam hujus rei ſatis comprehendet; ac neceſſitatem illam, quæ frequenter incidit, aut Evacuandi aut Revellendi, quo præſentius diſcutiantur obſtructiones ab humorum ſive redundantia ſive viſciditate ortæ, facile concipiet; ſimul eodem tempore idem cognoſcet, quanti viciſſim uſus eſſe poterit ejuſmodi Remediorum adminiſtratio, quæ ſanguinem exſuſcitent, vel ut magis Phyſice loquar, quæ naturalem Fluidis circulationem, Solidiſque Partibus Tonum ſuum reſtituant.

Ita Scriptor ille, quanquam Collectoris præcipue nomen mereatur, Obſervationes aliquas nobis in Medicina ſuppeditat recentes nec inutiles, uti ex paucis iſtis Exemplis liquet; quique hoc propoſito ejus Opera pervolverit, is ſimilia nonnulla, apud Antiquiores fruſtra quærenda, inveniet.

a Eunap. in Oribaſio.

ORIBASIUS A.D. 360. Oribaſius, Sardianus vulgo creditus, Pergami [a] natus eſt, ibique una cum Magno & Ionico, in Schola Zenonis Cyprii, inſtitutus: quem quidem Zenonem Sardibus eo tempore docuiſſe conjicio, licet Alexandriam poſtea migraverit, in qua Urbe [b] Profeſſor celebris evaſit. Eunapius, qui Scientiam in Medicina haud contemnendam habuit, idemque veriſimiliter cum eo eſt, cui quatuor de Euporiſtis Libri aliique nonnulli inſcribuntur, Oribaſium, & Virum ſui temporis doctiſſimum, & inter Medicos peritiſſimum, & Sermonis admodum faceti ac jucundi fuiſſe prodit. Eodem teſte, haud minus auctoritate quam doctrina viguit; nam Juliano ad Imperium obtinendum non mediocrem opem præſtitit, qui viciſſim Oribaſio Quæſturam [b] Conſtantinopolitanam aſſignavit, & in eo ſummam, ut ex [c] Epiſtola quadam ab eo imperante ſcripta conſtat, poſuit fiduciam. Sub proximo imperatore, gratiam omnem amiſit, bonis omnibus ſpoliatus eſt, in exilium miſſus, atque in Barbarorum poteſtatem traditus: inter quos brevi tempore, virtute ac medendi peritia tantum ſibi amoris ac reverentiæ conciliavit, ut hunc illi, miris curationum ſucceſſibus moti, quaſi Deum ſuſpicerent. Revocatus tandem a Romano Imperatore eſt, poſteaque ſemper opibus atque dignitate floruit ad id uſque tempus, quo Eunapius hæc de eo literis mandavit. Quod circa A. D. CCCC incidere debuit: ſiquidem jam tum Eunapius, uti videtur, inter Medicorum primos habebatur,

a Julian. Epiſt. 47. b Suidas. c Epiſt, 17.

a cum ſub Juliani obitum A. D. CCCLXIII, duodecimum duntaxat ageret annum.

ORIBASIUS A.D.360.

Septuaginta, juxta Photium vel duo & Septuaginta, ut vult Suidas Collectionum Libros compoſuit Oribaſius; quos non modo ex Galeno, ſed ex aliis omnibus hunc ætate antecedentibus Medicis, & e propriis experimentis hauſtos, Juliani rogatu, in unum redegit. Horum ſuperſunt ſoli quindecim priores, una cum duobus aliis Rem Anatomicam tractantibus, quos vigeſimum quartum atque quintum ejus Collectionis vocat Traductor Raſarius. Scripſit etiam ille, ſicut antea dictum eſt, ad familiarem ſuum Eunapium, de Morbis & Medicamentis Libros duos. Præter hæc, duo Volumina ſuo tempore extantia memorat Photius, quorum alterum ex quatuor, alterum ex ſeptem Libris conſtabat; his continebatur Galeni Operum Epitome, Juliano pariter inſcripta. Mentionem ejus habet Paulus; verum ea nunc deſideratur, una cum aliis quibusdam tractatibus a Suida nominatis. Plurimæ Medicamentorum Compoſitiones apud Aëtium inveniuntur Oribaſio tributæ. Spurii ſine dubio ſunt Commentarii in Hippocratem, ſub ejus nomine a Guintherio vulgati. Quibus rationibus adductus illorum Editor, homo certe non ineruditus, germanos fuiſſe cenſuerit, non poſſum exputare; nam præterquam quod opus plane nugatorium eſt, & materia ejus neutiquam Oribaſio digna; Auctor, quicunque is erat, ita parum artificioſe nobis

a In Chryſanthio.

ORIBASIUS A.D. 360.

fucum facit, ut Oribaſium hæc impulſu Ptolemæi Euergetis [a], ſcripſiſſe ponat: cum hi duo Viri non modo non eodem tempore extiterint, ſed eorum ætatibus ſexcentorum annorum interponatur diſtantia. Id utique in eo etiam magis abſurdum eſt, quod modo ſacræ ſcripturæ modo Terentii ac Virgilii [b] lectionem in certis caſibus utilem eſſe proponat, quodque Hemiſtichium hoc ex [c] Ovidio ſumat Timor addidit alas.,,Ex his veriſi-,, mile eſt Commentarios iſtos, quales quales ſint, & Latine ſcriptos fuiſſe, & ab homine Chriſtiano.

Oribaſii, quoad Morbos, Theoriam nuper expoſuit Barchuſen: verum operæ ſine ullo detrimento peperciſſet, cum de hac re Scriptor iſte Græcus ne verbum quidem proferat, quod non ſit a Galeno mutuatus. Eadem illi, quam de Aëtio loquens affert, etiam hic tacenti cauſa valuiſſet; & eo magis, quod non modo juxta Galeni, ſed & aliorum complurium ab Oribaſio prætermiſſorum ſententiam Aetius de morborum cauſis prolixius diſſeruit. Sæpe mirari mihi ſubiit Recentis hujus Auctoris conſilium ac judicium, qui ſub diverſis duabus formis, in elegantibus primo, uti hos credit, Dialogis, nuper autem in Diſſertationibus ſeriis, longum de Medicinæ Hiſtoria opus conſcribere aggreſſus, in explicanda uniuſcujuſque Medici Theoria ſibimet ipſi ſatisfecerit: quaſi minoris momenti ſit eorundem in Arte Medica & Chirurgica Praxin contemplari, & hanc curandi modis tam per antecedentia quam inſequentia ſæcula adhibitis conferre. Dixi

a Præfat. b 6 2 39. c 2 35.

Dixi quædam antea de Aetio; nunc illud amplius animadvertam, quod in iis quæ ad Chirurgiam ſpectant multa ſint notatu digniſſima: varias enim quarundam Operationum vias docet, quarum & ipſe non paucas ſuo tempore præſtitas vidit: & ab experientia ſua, non modo in Capite de [a] Caſtratione, ſed etiam alibi ſæpe loquitur. Multa in eo certe de Re Chirurgica continentur, de quibus tacent Celſus & Galenus: & adminiſtrationes quæ manum exigunt, ab Aëtio in hujuſmodi caſibus deſcriptæ bis totidem ad minimum ſunt quot in illorum utroque reperiuntur; imo ab ipſo quoque Paulo prætermiſſæ. Unum aut alterum Exemplum proferam: ex Aſclepiade accuratiſſime tradit, quemadmodum [b] Hydrops Anaſarca curari debeat; id fit interiorem crurum partem incidendo quatuor digitorum a talis intervallo, ea altitudine qua in miſſione Sanguinis vulgo fieri ſolet. Ita exiguus primo Sanguis profluit; dein, ſine inflammatione, continuus aquæ curſus eſt, ita ut foramen uſque pateat, dum humor omnis ſit exhauſtus, locuſque detumuerit: morbus autem per hanc quaſi ſentinam effunditur, nullo medicamento intus adhibito. Leonides Alexandrinus, qui poſt Aſclepiadem, Galeno propior floruit, is cujus fragmenta ab Aëtio potiſſimum conſervata ſunt, illud inſuper addit, ſi per crurum inciſiones humor non ſatis copioſe emittitur, alias in aliis corporis partibus plagas eſſe faciendas, in femoribus nempe, aut in brachiis, aut etiam in Scroto, ſi id tumet, per quas ingens aquæ vis educi roſ-

Aetius, A.D. 500.

a 4. I. I. 122. b 3, 2, 30.

Aetius. A.D. 500. poſſit. Archigenes autem affirmat per has Scarificationes, non modo crurum & brachiorum, ſed nonnunquam ventris etiam Tumores ſubſediſſe. Proculdubio, ubi Anaſarca Aſciti conjungitur, id auxilium opis alicujus eſſe poſſit; licet in Aſcite ſimplici nihil conferre valeat. Ipſa Operatio ab Hippocrate memoratur, & ab ejus temporibus uſque ad hunc diem multo ſæpe cum ſucceſſu adhibita eſt. Aliam, Punctūræ ſcilicet per Acum, viam proponit Sylvius de le Boe, hanc a ſe primo excogitatam glorians; quanquam evidens ſit ea omnia ex hac deſcriptione deſumta eſſe, atque totidem verbis ab Avicenna expreſſa. Verum haud ſola hæc inventio recens dicitur, quam Antiqui nobis Medicinæ Scriptores diſerte tradiderint. Id autem omnibus in Chirurgia vel minimum verſatis conſtat, Lanceolam longe præferendam eſſe cuivis acui, in aperiendis iis, quæ Anaſarcam comitantur, Tumoribus.

E plurimis auctoris hujus locis cognoſcitur, quanto iſtis ſæculis in uſu fuerit Cauterium tam Actuale, quam Potentiale; ac ſpeciatim in [a] Paralyſi, ex Archigene, Eſcharam utrovis modo ſine ulla cunctatione fieri jubet, idque in variis partibus: in Nucha, qua Medulla Spinalis ortum habet, unam; duas utrinque; tres vel quatuor in vertice Capitis, unam in ipſo ejus medio, circaque hanc tres alias. Adjicit etiam, ſi per Ulcera diutius humor profluat, magnam ſpem eſſe de redintegranda hominis ſanitate. Multi Fontanellorum inventionem recen-

a 2, 2, 28.

centem, nec ullatenus Veteribus cognitam exiſtimant: verum is qui deſcriptionem hanc animo perpenderit, rem omnem, perinde ac nobis hodie, illis quoque olim innotuiſſe diſpiciet. Neque in Aëtio id unicum hujus rei exemplum eſt. Nam de hoc auxilio ſubtilius etiam differit in eo loco ubi id contra [a] Aſthma inveteratum præcipit, poſtquam alia omnia remedia parum profecerint. Ulcus unum utrinque, prope mediam Claviculæ articulationem fieri vult, cum eo tamen ne Aſpera Arteria convulneretur, duo deinde alia exigua prope Arterias Carotidas ſub maxilla, utrinque unum, ita ut Cauterium haud ultra cutim pervadat: alia duo ſub mammis inter tertiam quartamque coſtam: duo rurſus alia in dorſo juxta coſtam quintam atque ſextam: aliud itidem in medio thorace prope ortum Cartilaginis enſiformis, ſupra os ventriculi: ſimiliter unum utrinque inter octavam nonamque coſtam: tria demum in dorſo, in medio ſcilicet ejus unum, ac paulo infra reliqua duo ex Vertebrarum parte utraque. Quæ infra collum ſunt, ſatis ampla eſſe debent, neque ſuperficiem tantum radentia, neque nimis alta; omnia vero diutius ſervanda. Eandem operationem in Empyemate ac Phthiſi imperat: & in utroque caſu Eſcharam circuli forma faciendam eſſe admonet, quæ res ulcera diutius a ſaneſcendo prohibet: atque hoc modo Fontanelli Cauſtico hodieque inuruntur. Ea quæ de Aſthmate dicta ſunt fere ad verbum exſcripſit Paulus; & idem conſilium præ- AETIUS. A.D. 500.

a 2, 4, 68.

AETIUS. A.D.500. bet in curando Empyemate, hoc ſolum adjiciens quod radix Ariſtolochiæ oleo madens actuali Cauterio accendi debeat. In eodem morbo ex Leonide refert quemadmodum per Pleuram ferramentum acutum igne candens demittatur, ad pus educendum ex Thorace. Vulgarem quoque Paracenteſis faciendæ, viam commemorat; cum eo tamen ut operationem hanc vel a ſubita morte excipi notet, vel a Fiſtula Inſanabili. Id ex Paulo ſumit Albucaſius. Nequaquam tamen perpetuum eſt, ut in hoc caſu exitium ita immineat; atque in re tam ancipiti bene de eo agi putandum eſt, cui prioris mali loco Fiſtula tantum relinquitur, Aëtius & in aliis locis, & ſpeciatim in curatione Iſchiadis, varias Cauteriorum Potentialium, tam in cruribus quam alibi, efficiendi vias deſcribit; docet etiam quemadmodum Ulcera ſervari poſſint ut ex iis humor diu profluat; nec ab eo in hac re unquam diſcedit [a] Paulus. Hæc quæ ex Aëtio hauſi, ut mihi quidem videtur, diſerte probant, Fontanellorum effectus ab Antiquis probe fuiſſe cognitos; ſimul etiam Operationem ab his Cauſticorum ope fieri conſueſſe, quæ plerumque commodiſſima iſtos efficiendi via eſt. Porro in iis ipſis Morbis, adverſus quos ab Aëtio maxime prædicantur, etiamnum inſigniter profunt. Notari poteſt tria Capita, de Paralyſi, Empyemate, & Iſchiade, ex Archigene ſumi; ideoque Operationis hujus vetuſtas Domitiani ſaltem tempora attingit. Cauterii modum utrumque nominat Cælius Aure-

a 6, 2, 3, 73, 53.

relianus in Dolore Capitis & Iſchiade, licet in priore caſu remedium illud improbet. Eo tamen referente, id in Phthiſi commendat, Celſo antiquior, Themiſon. Hunc Cauterii uſum Hippocrati notum fuiſſe liquido conſtat; idque diſerte a Celſo collaudatur, Actuale ſemper in [a] Hydrope, [b] Epilepſia, [c] Iſchiade, ac [d] Phthiſi; atque ut melius ſciamus quam ſane Vir ille judicaverit de materiæ per vulnus profluentis utilitate, legem hanc perpetuam tradit in omnibus hiſce caſibus: „ Ut Ulcera aliquis ſaneſcere vetet, & humorem fluere ſinat, donec is omnis exhauriatur, & levetur morbus. „ Ita in rabioſi Canis morſu, aperta ſervari Aëtius per quadraginta aut ſexaginta dies, & ſi coierint, rurſus aperiri jubet. Fuit hic rei hujus apud Veteres uſus, modo nunc dierum uſitato idem ſine dubio valens. Quidam inter Veterum Cauteria & Recentiorum Fontanellos diſtinguunt; ſed ex iis quæ de auxilio iſto breviter dixi facile apparebit, inter res iſtas nullam momenti cujuſvis eſſe diſcrepantiam. Recentiores in eo quidem experimentum in melius deflexerunt, quod Rhaſem [e] ſecuti Fontanellos plerumque in carnoſa aliqua corporis parte, vel potius in Muſculorum interſtitiis fieri præcipiant; cum Antiqui illos aliquando juxta os aperuerint, ſicut in Sterno, Nucha, Claviculis, &c. quibus locis ſi qua res Ulceri inditur, quo diutius ſervetur, Perioſteo preſſo ingentem dolorem moveat neceſſe eſt, præter-

AETIUS A.D. 500.

a 3. 21. b 3, 23. c 4, 23. d 3, 22. e De Cauteriis.

AETIUS. A.D. 500. terquam quod humor, in cujus exitu curationis cardo vertitur, nequeat ex iſtiuſmodi loco ita copioſe exire. Hæc ſola Veterum erat, nempe Cauteriorum ope, Fontanellos efficiendi ratio; horum enim per Scalpellum inciſio recentius eſt inventum. Multi Cauterium Actuale Potentiali anteponunt, quia citius Eſchara ſecedit; ſed quoniam prior modus crudelior videtur, poſteriori frequentius utimur, ut ægrorum mollitiei indulgeamus: tamen ob hanc ipſam rem, commodiſſime hoc modo major fit ulceris profunditas. Glandorpius autem, qui argumentum hoc accuratiſſime tractavit, Actuale Cauterium adeo probat, ut ſex hoc modo factos ſubire, quam altero unum malit: neque in quatuordecim annorum uſu Potentiale pluſquam bis adhibuit.

In hoc loco non ineptum erit aliqua de certo quodam genere Fontanellorum adjicere, quæ Setacea vocantur: a [a] Lanfranco quadringentis abhinc annis planiſſime deſcripta. Ac ſi Medicos Lanfranco priores conſulamus, reperietur uſus eorum etiamnum illo antiquior. Rolandus, qui maturius decimo tertio ſæculo vixit, non modo rem ſed [b] vocem ipſam exprimit: ac docet etiam quemadmodum acus cum filo trajici debeat. Camanuſali, qui Baldachi, ſive Bagdadi, Medicinam exercuit, vixitque, ſi non multo antea, ſaltem priuſquam Civitas iſta a Tartaris capta eſt A. D. MCCLVIII, quique, de Oculorum morbis ſcribens, omnia de eadem re ab Arabibus, Chaldæis, Judæis, In-

a 3, 3. 18. b 1. 34, 36.

Indis, dicta expoſuit, Setacei bis mentionem habet: primo, in [a] Cataractæ curatione, deinde in affectu qui ab eo [b] Lunella dicitur, eſtque ſuppuratio inter Tunicam Corneam atque Uveam. Videtur etiam Operatio hæc ab Albucaſi clariſſime deſcripta in eo loco ubi agit de Cauterio axillæ applicando, quo curetur humeri luxatio, quando ſcilicet ab humorum nimio fluxu orta eſt; & ejuſmodi Cauterio utitur quod duas vel tres cuſpides tenues admodum atque acutas habeat, quodque ab una cutis parte inſerta, altera [c] exeat. Idem facit in Lienis [d] Tumoribus, & ulcus diutius ſervandum eſſe præcipit. Franciſcus Pedemontanus, Roberti Siciliæ Regis A. D. MCCCX Medicus, verba Albucaſi exſcribit, de luxatione ejuſdem partis [e] loquens. His teſtimoniis jam ut illis temporibus innotuiſſe Setaceum evincitur; quin & Rhazis ætate id frequenti in uſu fuiſſe, ex hujus Sermone de Cauteriis conſtat. Is enim locos diverſos indicat, quibus id fieri convenit, cervicem nempe, coſtarum intervalla, in ventre, & aliis locis, nec non & contra quos morbos idem proficiat. A Traductore Sectorium appellatur; Ulcera vero aperta ſervari jubet „ cum tentis & petiis: „ ita ut Setaceum luculentius, quam per hæc verba depingi nequeat. Contra dolores aurium, oculorum atque dentium, id in Auris vel media vel molli parte factum magnopere commendat, fluxumque quam diutiſſime promoveri hortatur. Illud utique eo magis ani-

AETIUS. A.D. 500.

a 6. 3. b 6, 4. c 1, 26. d 1, 31. e Ægritud. Junctur. 3.

AETIUS. A.D.500. animadvertere lubet, quod mihi haud improbabile videtur, auxilium hoc, ſicut multa quoque alia, primo inſtitutum fuiſſe ad ſimilitudinem Operationis inter Medicos Veterinarios multum celebratæ. Quam Columella, qui Claudii temporibus floruit, ſequentibus verbis ſuſe & eleganter exponit. [a] Præſens etiam remedium cognovimus radiculæ, quam paſtores conſiliginem vocant. Ea in Marſis montibus plurima naſcitur, omnique pecori maxime eſt ſalutaris. Læva manu effoditur ante ſolis ortum, ſic enim lecta majorem vim creditur habere. Uſus ejus traditur talis; ænea ſubula pars auriculæ latiſſima circumſcribitur, ita ut manante ſanguine tanquam O literæ ductus appareat orbiculus. Hoc & intrinſecus, & ex ſuperiore parte auriculæ cum factum eſt, media pars deſcripti orbiculi eadem ſubula tranſuitur, & facto foramini prædicta radicula inſeritur; quam cum recens plaga comprehendit, ita continet, ut elabi non poſſit: in eam deinde auriculam omnis vis morbi, peſtilenſque virus elicitur, donec pars, quæ ſubula circumſcripta eſt, demortua excidat, & minimæ partis jactura caput conſervatur. „ Ratio hæc inter Armentarios etiamum obtinet; a Columella vero contra Boum Peſtilentiam vel Epidemicam contagionem proponitur, Igitur idem in eodem morbo remedium, ſub Fontanellorum ſpecie, humano corpori poſtea adhibitum videmus a Johanne primum Arculano, qui Sæculo decimo quinto viguit;

a De Re Ruſtica, 6, 3.

guit; cujus exemplum proximo Sæculo Medici complures ſecuti præſidium hoc ad cavendam Peſtem efficaciſſimum concelebrarunt. AETIUS A.D.500.

Quod ad Setaceum ipſum pertinet, id Albucaſis tempore, & per annos poſtea quadringentos, video ope Cauterii ſemper fieri conſueſſe. Hollerius, vel primus, vel certe inter primos, rem hanc, uti nunc vulgo fit, Acu non candente præſtitit; unde mirari ſubit, Hildanum ita multo poſt viam hanc, tanquam a ſe repertam, venditaſſe. Quanquam inciſio Setacei ſine Cauterio fortaſſe ſit antiquior; nam Critica Severini obſervatio aliquo fundamento nititur, cum per vocem Sectorium, in verſione Rhazis poſitam, declarari exiſtimet non adhibitam fuiſſe Uſtionem. Conſtat, certe, duos Operationis hujus adminiſtrandæ modos, quorum alter incidendo, alter urendo fit (interdum autem una ambo juguntur) a Rhaze diſtingui. Porro in eo loco ubi Setaceum inter Umbilicum & Claviculam, adverſus Aſthma, Phthiſin, ac Pleuritidem, incidi jubet, illud adjicit, ob eaſdem cauſas in eadem parte non alienum eſſe uti Cauterio. Id in argumento hoc amplius animadvertam, quod quicunque breve illud Rhazis capitulum perlegerit, conſideraritque quibus in morbis varia hæc Fontanellorum genera ſint præſcripta, facile ſibi perſuadebit, haud minus ab Antiquis quam a Recentiorum quolibet vim eorum omnem eſſe perſpectam. Diſputationem hanc cum Severini obſervatione in ſequentia Rhazis verba finiam: „ Nota hoc

„ ge-

Aetius. A.D. 500. „ generale eſſe, in omni loco Fontium cauteri„ zandum eſt; per quem Fluxus humorum tran„ ſire videtur ad membrum aliquod, ſive deor„ ſum ſive ſurſum, ad intercipiendum Flu„ xum. „ Huic loco Fonticuli vocem, ſenſu iſto uſurpatam, ortum ſuum debere conjicit. Quæ quidem obſervatio & acuta eſt & probabilis; ac prout iſta appellatio ſine dubio recens eſt, ita ab hac origine forſan optime derivatur.

Primus, ex Leonide, [a] Dracunculorum mentionem nobis tradidit Aëtius. Id Vermium genus eſt, modo exiguum, modo amplum, quod cruribus plerumque innaſcitur, aliquando autem in brachii muſculis; coſtas quoque in pueris, ſi Paulo credimus, occupant, Pueros item morbus maxime invadit, & in Æthiopia præcipue Indiaque familiaris eſt. Hujuſmodi affectum in [b] Arabia fuiſſe vulgarem auditione cognovit, ſed nunquam a ſe conſpectum perhibet Galenus: quare nullam ejus deſcriptionem aggreditur. Sub cutem Vermes hi moventur, nec dolorem excitant, temporis ſpatio tamen locus circa Vermis extremitatem ſuppurat, cutis perrumpitur, & animalis caput prodit. In eo cura verſari debet ut Vermis integer vel ſponte exeat, vel ſaltem ope funiculi aut incisionis: nam ſi rumpitur, & ejus pars intus remanet, ſæviſſimos dolores facit. Aliam ejus eliciendi viam proponit Paulus, qua ei plumbi pondus exiguum annectitur, ut ita ſenſim educa-

a 4. 2. 85. b 4. 59.

catur; quanquam alios vereri dicat, ne per hoc experimentum animalis ruptio contingat. Id aliquando longitudinis immenſæ eſt, decem vero aut quindecim palmas ut plurimum exæquat; unum Albucaſis viginti palmis non minorem vidit; Rhazes autem hominis meminit, qui cum quadraginta hujuſmodi Vermes in corpore habuiſſet, ad ſanitatem pervenerit. Multa eodem pertinentia in aliis quoque Recentioribus [a] Hiſtoricis occurrunt. Arabes, quia morbus Medinæ frequens eſſet, Venæ ei Medinenſis nomen impoſuerunt, Venamque ideo appellarunt, quod, ſicut Soranus antea fecit, utrum animal vivens eſſet, annon materia potius aliqua concreta nervi ſimilis, addubitarent; unde Avicenna, contra ordinem Pauli, de eo agit, haud inter Vermes, ſed in Abſceſſibus, Verum hi proculdubio in errore verſantur; animalque id Leonides, uti videmus, diſerte vocat. Velſchius, ut Arabicam eruditionem oſtentet, qua quidem illum non mediocriter inſtructum video, Commentarii loco ſuper Caput quoddam Avicennæ integrum de hoc argumento Librum conſcripſit: verum Avicenna deſcriptioni ab Aëtio factæ vix quicquam adjicit; ac ſi Veſchius Arabem duntaxat Auctorem commentari voluiſſet, Avicennæ Rhazem merito præferre potuit, cum hic multis ante illum annis rem iſtam haud minus copioſe tractaſſet. Vena Medinenſis & a multis Scriptoribns & ab ipſo Clerico in Appendice idem AETIUS. A.D. 500.

a Loc. affect. 6. 3. b Cleric. de Vermibus, Kempfer, & Acta Philoſoph. No 125.

Aetius. A.D. 500. dem atque alter morbus ab Arabibus deſcriptus putatur, qui Affectio Bovina dicitur, eſtque Vermis exiguus in Vaccis ſæpe reperiendus. Verum Aëtius duo Vermium genera clariſſime diſtinguit, amplum atque exiguum; & Albucaſis [a] duo ſeorſim Capita habet de duobus his Affectibus, quorum deſcriptio quoque multum diverſa eſt.

Morbo huic ſæpe accedit Febris per duos vel tres dies continuans, iſque nonnunquam horrenda inducit Symptomata, & in Abſceſſus deſinit, quorum curatio multis menſibus vix abſolvitur. Familiaris admodum in Guinea eſt, præcipue inter homines illic natos. Kempferus [b] frequentem quoque Ormuzi in Freto Perſico eſſe repperit, ideoque Dracunculum Perſarum nominat; & in Tartaria etiam vulgarem eſſe tradit. Vitium hoc in ferventiſſimis regionibus calidiſſimiſque tempeſtatibus maxime ſævire animadvertit; Vermiumque horum generationem ſtagnanti aquæ pluviali tribuit, cujus in his locis valde frequens uſus eſt. In ea regione ubi oritur, uti inquit ille, facilius curatur. Bis hujuſmodi Vermem vivum conſpexit, ejuſque extrahendi modum fuſe narrat: qui ei fere ſimilis eſt quo Chirurgi hodie per Indiam Occidentalem inter Nigros homines utuntur.

Aëtius externis ubique Remediis abundat, ac ſpeciatim [c] Librum prope integrum in Emplaſtris ponit; ubi non modo illa congeſſit quæ in Galeni Commentariis de Medicamentorum compoſitione occurrunt, ſed quot-

a 2. 91, 92. b Faſcicul. 524. c 4. 3.

quotcunque etiam in Recentiorum Voluminibus reperire potuit, ſive ii Græci fuerint, ſive Perſæ, ſive Ægyptii. Hæc ille ſecundum varias facultates quibus prædita, varioſque uſus quibus accommodata ſunt, ordinatim diſponit. In explanandis rationibus, deſcribendiſque formulis eorum quæ longe majorem hujus Claſſis partem conſtituunt, & accurate & diſtincte differit: de iis loquor quæ ad Diſcutiendos aut Suppurandos Tumores parantur. Scienter autem iſtam rem tractat in hunc modum ſcribens: „ Inchoantibus ergo duritiis, & debilem aliquem ſenſum „ adhuc habentibus, medicamenta Emollientia „ adhibebimus, quæ ſimul moderate etiam diſcutiunt; & talia ſane ſunt, quæ & molliendi „ ac diffundendi facultatem habent. Nam quæ „ vehementer diſcutiunt, & ſine mollitione ſtatim evacuant, manifeſte quidem tumorem imminuunt, relliquias vero affectionis incurabiles efficiunt. Diſcuſſis enim tenuioribus humoribus, quod exacte terreum ac ſolidum „ eſt pertinaciter reſtitat; quapropter in hunc „ uſum medicamenta adhibenda ſunt, quæ molliendi ſimulque diſcutiendi vires habent. Primum igitur mollientibus utemur, deinde „ ad diſcuſſoria procedemus, eaque mollientibus paulatim miſcebimus. Conſiderandus tamen eſt & curandi corporis habitus; & affectionis ſtatus quantum proceſſerit. Hæc „ vero ſi recte conſideraveris, conjecturalem „ quidem non tamen penitus arte carentem, „ peritiam acquires; prima enim die ſtatim AETIUS. A.D. 500.

Aetius. A.D. 500. „ mollientia adhibebis, altera deinde aut tertia tranſacta facile intelliges an augere aut remittere medicamenti vim oporteat. „ Porro ad Diſcutientium ac Suppurantium Medicamentorum differentiam veniens, etiamnum explicatius loquitur: „ Qui compoſitorum, inquit; pharmacorum facultates deſcripſerunt, quædam Emplaſtra Attractoria appellaverunt, ſicut quædam Diſcuſſoria: aliquibus vero teſtimonium præbuerunt utriuſque facultatis: ſunt enim vicinæ inter ſe facultates, Attractoria ex profundo, & Diſcuſſoria attractorum. Nam quæ attrahunt, omnino etiam diſcutiunt, & quæ diſcutiunt, etiam attrahunt; & prædominatur in Diſcuſſoriis quidem medicamentis facultas Diſcuſſoria, in Attractoriis vero Attractoria. Quo itaque Emplaſtri forma fiat, alii ſpuma argenti miſcetur; alii reſina, alii oleum, alii cera, alii pix; quum talia neque Diſcuſſoriam memorabilem, neque Attractoriam vim habeant. „ Nihilominus de Emplaſtris iiſdem ſigillatim agens, quod ad eorum Operationem pertinet, omnia confuſa & incerta tradit; neque commode definit, quænam diſcutiendo, quænam Suppurando ſint idonea; immo idem ſæpe Emplaſtrum in utrumque opus commendatur. Et quæ de quibuſdam Emplaſtris Diſcutientibus affirmat, mira, ne dicam, abſurda ſunt; unum habet, quod in Abſceſſibus [a] Diſcutiens mirificum appellat; & id quod [b] Helladicum vocat Abſceſſus diſſipare inquit jam in Pus converſos. Illud autem affir-

a 14. b Ibid.

firmare non verebor, nullius cujuſvis Medicamenti ope adeo miraculoſam fieri poſſe iis Abſceſſibus mutationem qui ab Inflammatione ortum traxerint. Nam uti frequenter nullo Remedio Puris in Tumore generatio prohiberi poteſt, ita hoc ſemel generato, pro certo credo nullam ab arte reliquam eſſe curationem, niſi qua id educitur. Quoniam vero argumentum hoc majoris explanationis indiget, de eo fuſius lubet, quatenus Auctor iſte viam mihi commonſtrat, diſſerere. Haud ſine cauſa quiſpiam exiſtimaverit. Externorum Remediorum uſum, cum hæc & ab initio Medicinæ adhibita ſint, & per omnes ætates in honore permanſerint, definire tandem deſcribique ſumma cum accuratione potuiſſe. Nulli frequentius morbi viſi ſunt, quam Tumores Humorales: tamen ſi Chirurgiæ Scriptores vel Antiquos vel Recentes conſulamus, quanquam ii de Tumoribus in ſuas ſpecies ac familias redigendis ſatis ſuperque dixerint, argumentum hoc ita perplexe & confuſe tractatum reperiemus, ut Indicationes ac Remedia pariter incerta videantur. Duos tantum retractabo maxime uſitatos, quorum mentio ſupra facta eſt, modos, quibus Tumores curantur; (hi autem a ſe diſcrepant ſibique invicem repugnant) Diſcuſſionem ſcilicet ac Suppurationem. Si medentis conſilium a Librorum lectione dirigi debet, magna ſæpe in dubitatione relinquemur, cuinam viæ potiſſimum inſiſtere expediat: vel ſi de ea conſtat, tamen ambiguum erit quibuſnam Medicamentis utendum ſit, ut id

Aetius. A.D. 500.

Aetius. A.D. 500. quod volumus conſequamur, ſiquidem inter Auctores alter id Diſcutiendo commodiſſimum inquit; quod ab altero, tanquam Suppurationi promovendæ efficaciſſimum, æque prædicatur; quanquam, ſi ea luce uti libeat, quam ad cognoſcendam Cutis texturam nobis Anatomia prætulit, nihil profecto poſſit harum Operationum natura ac ratione dilucidius explicari. Ut igitur rectam Diſcuſſionis notitiam animo perceptam habeamus, primo ponendum eſt Fluida omnia, quæ his Tumoribus originem præbent, ſuis etiamnum Vaſis comprehendi: verum incipiente in Arteriis Capillaribus obſtructione, ſive ex vitio ſanguinis, ſive ab externis cauſis, humores, quos per Circulationem propelli oportuit, in affecta parte ſtagnant, perpetuoque affluxu vaſa ultra naturalem eorundem capacitatem ita diſtendunt, ut inde Tumor excitetur. Ex hoc Tumoris ortu rite cognito luculenter patet, quid per Diſcuſſionem apte moliri atque aggredi debeamus. Sunt autem duæ res: altera, ut aperiantur pori, quo facilius materiæ ſupervacuæ pars aliqua per tranſpirationem excernatur; altera, ut attenuentur & quaſi refingantur humores (idque non per externa tantum, ſed & per interna etiam remedia) quo per Vaſcula Capillaria uſitatum curſum renovent. Has vero ambas res junctim promoveri oportet: quod cum probe adminiſtratum eſt, Tumor his modis diſcuſſus evaneſcit. Nam ſi primam duntaxat, Poros ſcilicet aperiendi, indicationem ſequamur, tenuiori materiæ, ſicut ab Aëtio recte animad-

madverſum eſt, exhalata, reliqua glutinoſior fit, & obſtructionem confirmans membranarum craſſitudinem auget. Hinc ita frequenter, ex eorum applicatione quæ, quoniam nimis calida ſunt nimiſque vehementer diſcutiunt, transſpirationem citant immodicam, fit, loco indureſcente, Scirrhus inſanabilis; eodem plane modo, quo in quibusdam Febribus, ac ſpeciatim iis quæ Lentæ vocantur, ex liberaliori Diaphoreticorum uſu, omiſſis Evacuantibus, viſcidior ſanguis magiſque in ſtagnationem proclivis efficitur; quæ quidem male inſtituta ac præpoſtera medendi ratio ita parum affectus a principio inhærentes levat, ut novorum complurium, quique illos malignitate exſuperent, fundamentum jaciat. Si rem hanc paulo attentius conſideremus, patebit illico quam male a quibuſdam Inſtitutionum Scriptoribus Diſcuſſio definiatur evacuatio inſenſibilis; ſecundo interim propoſito, humores nempe attenuandi ac refingendi, quod æque neceſſarium eſt, definitioni non addito. Aëtius autem, & poſt hunc Hildanus, quo Diſcuſſio melius procedat, aliquam ſemper eorum, quæ emolliunt, portionem admiſcent; ut hujuſmodi particulæ vim cæterarum temperent, nimiſque violentam ac præcipitem, quæ aliter contingeret, per cutim diſſipationem cohibeant. Eodem conſilio ita vehementer Scriptores quidam Practici Medicamentorum Spirituoſorum cum Oleis mixturam, non modo ad diſcutiendos Tumores, ſed ad dolorem etiam levandum, prædicant. Et Experientia ſane

AETIUS, A.D. 500.

Aëtius. A.D. 500. commonſtravit quantæ ſit in iſtis caſibus efficaciæ Oleum Terebinthinæ, uti cætera quoque Olea, quæ per Chymiam eliciuntur: ſunt enim illa nihil niſi Spiritus concluſi, vel, ut vulgo dicitur, concentrati a materia aliqua Oleoſa: idque argui poteſt ex rarefactione iſta expedita celerique aſcenſu quem ab igne obtinent; ideoque olea hæc, poſt repetitas Diſtillationes a glutinoſis particulis liberiora reddita, in Spiritus, quod eorum quoque nomen eſt, convertuntur. Itaque neceſſario ſimul humorum attenuationem debemus, æque ac exitum, moliri. Unde eas compoſitiones, quæ Mercurii aliquid recipiunt, efficaciſſime diſcutere comperimus: & Medicamentum, quod ex Cinnabari maxime conſtat, præter alia omnia ab Alexandro celebratur, ad reſolvendas eas, quæ oriuntur in Rheumatiſmo & Podagra concretiones. Neque effectum minus felicem ſperare poſſemus, ſi Opium & Camphora, quæ ſunt omnium fortaſſe Medicamentorum Attenuantium validiſſima, Compoſitionibus Diſcutientibus liberalius admiſcerentur. Contra vero, id attenuandi inſtitutum eo modo ſequi par eſt, ut vitentur illa, quæ cutis exitus inferciunt atque obſtruunt. Sub hoc genere Olea, utpote admodum glutinoſa, comprehendi debent; quamobrem Aëtius, in applicatione Emplaſtri [a] Perſici ab eo deſcripti & ultra modum prædicati magnam, ne pars Oleo inungatur, cautionem ſubjicit. Oleo Poros occludi, diſerte tradit Galenus; & ob hanc ipſam cauſam poſt Balnea Unctionem præcipit, ne iis tran-

a 14.

tranſpiratio nimia ſuccedat. Et ab Auctore noſtro Oleum Maſtichinum [a] magni æſtimatur ad ſudoris immoderati cohibitionem, ideo quod Poros obſtruat. Iiſdem argumentis Cælius Aurelianus contra uſum Olei Roſacei, in acceſſione Phrenitidis, diſputat. Multoque magis ob hanc cauſam ſine dubio Veteres Athletæ, quam ob illam, quæ vulgo fertur, ut ita melius ex amplexibus contendentium elaberentur, corpus oleo perungebant: nam tranſpiratione intercepta, majori copia muſculis ſubminiſtratur Sanguis ac Spiritus, quo fit ut in exercitationibus vis atque robur auctius ſuppetat. Hinc fortaſſe Unctionis inventio a pleriſque Herodico tributa eſt, qui primus Medicinam inſtituit Gymnaſticam. Uſum olei atque adipis in recentibus vulneribus ulceribuſque vetant Hippocrates & Galenus, ideo quod materiam, quæ exire debet, hæc intus concludunt, & Fungo ſæpe originem præbent. Hildanus autem in Compoſitione Unguenti Ægyptiaci, tantopere ab ipſo & aliis ad Gangrænam prædicati, licet id jam in deſuetudinem abierit, neque Oleum neque adipem miſcet: neque abſurda cautio eſt quam de Cataplaſmate ad idem valente profert, ut magna in eo cura ponatur ne farina fabarum, lentium, &c. quæ in ea compoſitione adhibentur, nimia coctione lentior evadat, ex quo tranſpiratio ſiſti poſſit. Cauſa ejus rei facile cuivis patebit in harum Anatomia partium verſato: ſiquidem Cuticulæ lamellas, quarum alia alii ſubſternitur, ita diſpoſitas videmus, ut ab illa ipſa materia, quæ per-

AETIUS. A.D. 500.

a Lib.

Aetius. A.D. 500. perſpiratur, tenui admodum ac ſubtili, ſæpiſſime conglutinentur. Ita in inflammationibus & Contorſionibus. Olea glutinoſa valde nocent, ac Tumorem ita non diſcutiunt, ut Pus etiam moveant; quod ſi in ſuperficie juxta os inciderit, periculum eſt ne in eo caries oriatur. idem incommodum deprehenſum eſt, cum in initio adhibita ſint Paronychiæ medicamenta vehementer ſuppurantia, quando Tumor altus fuerit atque oſſi vicinius: quo in caſu diſcrepantem huic curationem ab Aëtio [a] inſtitutam videbimus. Chirurgi noſtrates Tumorem hunc magno cum judicio ſecundum digiti longitudinem, ex altera Tendinis parte, aperiunt; quo facto, & multum doloris & diſcrimen omne æger effugit. Cera, quæ a Celſo Suppurantibus tantum annumeratur, ſine dubio ad hanc claſſem pertinet: quanta vero nunc dierum ejus partes ſunt in Remediis Diſcutientibus? Gummi, & Reſina, licet compoſitæ ſint naturæ, & partes aliquas penetrando aptas contineant, quaſdam tamen etiam glutinoſas habent, quæ, ut fatetur ipſe Aëtius, ad Poros occludendos potius quam reſerandos valeant; ideoque iſta a Fallopio, qui cæteris fere quibuſque Auctoribus Diſcutientium ac ſuppurantium differentiam penitus intellexit, Diſcutiendo inidonea judicantur, Hildanus multa nobis noxarum exempla profert, quas, magnopere ad curationem vulnerum ſuo tempore jactatum, ediderat Stiēticum Paracelſi Emplaſtrum: hoſque effectus Gummoſorum in

a 3. 2, 75.

in eo abundantium facultati tribuit, a quibus humorum in eam partem cui applicantur fluxum ſemper augeri contendit. Ita in Phlegmone, Emplaſtra Gummoſa, maturius impoſita, Tumorem augent, & dolorem intendunt. Nam cum rarefactis attractiſque humoribus, ſimul obſtruuntur, pori, ac liber iſtis exitus negatur, adeo non promovetur Diſcuſſio, ut Naturam aliud longeque diverſum opus, Suppurationem ſcilicet, aggredi cogamus. Tamen, ſi eorum quæ nunc obtinent Emplaſtrorum Diſcutientium compoſitionem inſpiciamus, vereor ne multa ex his culpæ hujus argui poſſint. Fuit proculdubio magis ſimplex & uniformis Antiquorum ratio. Hippocrates, in qua re univerſi conſentiunt, Chirurgiam probe intellexit: atqui in ejus ſcriptis nulla Emplaſtrorum mentio eſt: Ceratis tantummodo nonnullis, idque raro, utitur. Unguenta ab eo memorata iis, quæ hoc nomine hodie vocantur, neutiquam ſimilia ſunt: cum vel ex Oleo ſimplici, vel infuſis Oleo herbis conſtent. In Diſcuſſione autem, Fomentis unice nititur: qua via fortaſſe, & optime vim Plantarum educi, & in vaſa Tumorem conſtituentia facillime deferri poſſe, judicavit. Celſi ætate, Materia Medica multum ampliata eſt; utque in iis ille, quæ ad Chirurgiam ſpectant: Scriptis præcipue excellit, ita maximam horum partem Remedia implent Externa. Tamen ſi Malagmata examinemus, quæ Diſcutiendo apta proponit, minorem in iis, quam in Recentiorum Formulis, Olei, Adipis, & Ceræ portionem

AETIUS. A.D. 500.

re-

AETIUS. A.D. 500. reperiemus. Medicamentorum compoſitio, Andromachi tempore, ulterius provecta eſt, ac magis etiam, Galeni ætate, perfecta: poſt quod, ut ex Aëtio diſci poteſt, multum quoque huic Pharmaceutices parti adjectum eſt; & quanquam numeroſa jam Simplicia commiſcerentur, tamen haud prorſus ſibi invicem repugnabant. Aut enim nihil erat craſſæ iſtius materiæ Diſcutientibus admixtum, ſicut obſervari poteſt in eorum plurimis quæ in quinto Capite deſcripta, & ad Strumarum curationem a judice haud imperito commendata ſunt Leonide, quorum pars maxima e Ceratis maxime conſtat, aut ſiquid ejuſmodi, formulæ gratia, adjectum erat, ad illud corrigendum major ſemper adhibebatur rerum calidarum abundantia. Quod ſi quis hanc rem diligenter excuſſerit, iſtas, credo, regulas in poſterioribus ſæculis haud æque ſervatas eſſe comperiet, præſertim in Diſcutiendi propoſito melius fortaſſe reſponderent, ſi Mercurius cum Axungia tantum, eo quo Fallopius his uti ſolebat modo, admiſceretur, vel cum Terebinthina, quam, uti vulgo fit, cum ingenti glutinoſorum & mucilagine abundantium copia, quæ cum Poros obſtruant, nihil aliud quam Hydrargyri operationem interturbant, idque vero, non translato, vocis ſenſu, extinguunt. Galenus quidem contra ipſam Emplaſtrorum, in Diſcuſſione, formam, utpote nimis duram atque viſcoſam, differit; igitur cum Phlegmone diſcutienda eſt, Linimenta tantum adhibet, quia hæc Poros minus occludunt. Cujus conſiſtentiæ ſunt Emplaſtra e

Suc-

Succis ab [a] Aëtio deſcripta; nam ab eo Succi Plantarum Oleo tantum incoquuntur. Tamen in Oedematoſis ſaltem Tumoribus Emplaſtra conveniunt, & faſciæ vel pulvilli loco ad humores intra Vaſa compellendos quodammodo inſervire poſſunt. AETIUS. A.D. 500.

Hi ſunt modi maxime idonei, quos Natura ejuſque optimi Interpretes, ad Diſcuſſionem præſtandam nobis indicaverint; & ex iis quæ de hac re dicta ſunt, Suppurationis facile notitia obtinebitur: ad quam quidem peragendam & Pori occludi debent; & eodem tempore ita rarefacti humores attrahi, ut ingenti diſtentione vaſa perrumpantur: hique humores extravaſati & ad digeſtionem perducti ſub Puris ſpecie apparent. Inde evenit, ut ſi citius quam par eſt aperiatur Tumor, quando ſcilicet materia cruda eſt, id ejus maturationem prohibeat. Igitur omnia iſta Medicamenta quæ Diſcuſſioni inepta eſſe poſui, ad Suppurandum maxime valent; cui conſentit id quod a Galeno dicitur, hæc ex partibus craſſis debere conſtare; Tetrapharmacum vero, quod ex Pice, Adipe, Reſina, & Cera fit, inter ea quæ Pus movent valentiſſimum vocat Celſus. Ita in Vulneribus, materia tandem Medicamentorum Emplaſticorum ope ad Digeſtionem pervenit. Utque in Diſcuſſione animadverſum eſt, glutinoſas res nullo modo admittendas eſſe, ita nihil quod vehementer Diſcutiat Detergeatve iis miſceri debet per quæ Pus movere cupimus; idque ob cauſam ab Hollerio de hac re allatam, ne

a 14.

AETIUS. A.D. 500. ne hoc modo Poros aperiamus, quos occludi expedit. Verum haud pauca contigiſſe exempla notamus, ubi remedia ad Diſcuſſionem idonea ſint adhibita, cum propoſita eſſet a Medente Suppuratio. Nam cum per ſe materia ad Suppurationem tendit, quicquid Diſcuſſionem, Revulſionem, aut Evacuationem præſtat, id eam a matureſcendo prohibet, atque ita curationem, ſi non fruſtratur, ſaltem differt. Contra, cum Diſcuſſionem fieri volumus, liquet omnia etiam intus danda eſſe, quæ vaſa exinaniant, obſtructioneſque in his amoveant, quod paſſim ab Aëtio inculcatum eſt: aliter enim non diſcutitur, ſed ad Suppurationem venit, Tumor. Natura ſemper via ſimplici & uniformi procedit; & Ars, quæ hanc feliciter ſequi nititur eodem ſemper collimare debet. Et profecto, ſi pars hæc Chirurgiæ ab ejus Magiſtris eſſet diſtinctius explicata, clariuſque deſignati & expoſiti Remediorum Externorum effectus nihil aliud majorem Internorum Medicamentorum Operationibus atque Virtutibus lucem affunderet.

Alia multa, in Chirurgia minime contemnenda, tradit Aëtius; & inter hæc, nonnulla quibus Medicus etiam utiliter inſtrui poſſit. Unum eo ſpectans exemplum proferam, in quo curandi nobis regula ad imitandum aptiſſima proponitur. Hæc in [a] Capite quodam invenitur, quod ſi non omne, pars ſaltem ejus de Herodoto ſumta eſt; ubi tractantur Ἐξανθήματα, ſive Eruptiones Cuticulares cujuſcunque generis, quæ vel

a 4. I. 129.

vel Febri ſuperveniunt, vel huic ab initio junguntur: eæ præſertim, quæ pruritum movent, & in cute pulicum morſibus ſimiles effloreſcunt. In hoc caſu, Naturam redundantibus ac vitioſis humoribus onerari dicit: quæ niſi Evacuatione aliqua, aut per Vomitum, aut per Alvum exhauriantur, partes Vitales adoriendo multum periculi intentant. Quamobrem in initio ſtatim, ſi Febris violenter exarſerit, Sanguinem mitti jubet. Minime dubito, quin, uti nunc obtinet, ita illis quoque temporibus vulgaris iſta opinio obtinuerit, ut ab Eruptione Cuticulari hujuſmodi medela vetaretur: cujus hæc plerumque ratio affertur, ne eo modo humor a Circumferentia ad Centrum recedat. Verum argumentationis iſtius fallacia, ſi ad Oeconomiæ Animalis normam exigatur, facillime detegi poteſt: atque in promptu eſt demonſtrare, quemadmodum in multis caſibus, ubi abundat ſanguis, vel is nimium glutinoſus eſt, detractio ejus lentorem partium attenuet, ac liberiorem earum reddat circulationem: quo fit ut non modo non cohibeatur, ſed benignius etiam procedat Eruptio. Igitur in Eryſipelate, Variolis, Morbillis, Febre Scarlatina, aliiſque ſimilibus vitiis, ſi vehementia ſint ſymptomata, & caput vel pulmonem afficiant, aut in alia quavis parte dolorem ingentem moveant, haud abſque ratione ac tuto prorſus Vena inciditur. Ego certe, quanquam haud aliud frequentius experimentum inſtituerim, ne ſemel quidem animadverti quamlibet harum Eruptionum poſt miſſionem Sanguinis re-

AETIUS. A.D. 500.

AETIUS. A.D.500. retroceſſiſſe, ubi affectus ipſe id auxilii requireret. In Eryſipelate præſertim, ſed & in aliis quoque caſibus, ubi Inflammatio adeſt, Experientia docet, per ipſius partis affectæ Scarificationem, cum Membranæ illic onere gravatæ craſſiores appareant, frequenter malum omne mira cum celeritate diſſipatum evaneſcere.

Aëtius Amidæ in Meſopotamia natus eſt, Alexandriæ litterarum ſtudiis operam dedit, fuitque Religione veriſimiliter [a] Chriſtianus; unde fieri potuit, ut multi hunc cum altero ejuſdem nominis confuderint Antiochia oriundo, qui Juliani tempore in Ariana Secta celebris exſtitit. Noſter in quibuſdam Manuſcriptis Codicibus appellatur [b] Κόμης Ὀψικίȣ, Comes Obſequii, id eſt, iis Præfectus, qui loco Comitum & Præcurſorum, Imperatorem antecedere ſolerent. In eo multa ad Pharmaceuticen Ægyptiam ſpectantia reperiuntur. Ingentem quoque Formularum numerum collegit, earum præſertim quæ, ut Secreta ab Inventoribus ſuis venditata ſunt. Quaſdam ex his videtur nulla alia, quam ipſas irridendi, cauſa proferre, ac docendi quam immenſo credulis hominibus pretio conſtiterint: ſicut, exempli gratia, Collyrium [c] Danai centum ac viginti Numiſmatis Conſtantinopoli venibat, idque ita care venditum emptores pro beneficio ei acceptum referebant. Duobus talentis æſtimabatur Colicum Antidotum Nicoſtrati, impie dictum Iſotheon. Id, inquam, videtur Aë-

a A Deo miſſum. Dei manuſ, 4. 3. 14. b Bibl. Cæſar. 6, 102. c 2, 3, 98. 351, 32.

Aëtii fuiſſe conſilium, ut vilitatem harum oſtenderet Formularum, quamprimum publice innotuiſſent, quibuſcunque eæ fuerant titulis inſignitæ, aut quantacunque in exiſtimatione habitæ; igitur illas neque extollit, neque, ut eas expertus ipſe, commendat, ſicuti, de [a] Philonio loquens, merito facit; nudamque ſatagit harum enarrationem tradere, ut venditorum fraudes una cum emptorum credulitate perſtringat. Quiſquis Medicam Artem vel primoribus labris attigerit, nequit ignorare, Univerſale quodvis Remedium nihil aliud quam verba eſſe; nam utcunque ipſum Medicamentum ſit per ſe præſtans atque efficax, tamen nullo modo fieri poteſt, ut id hominibus æque omnibus conveniat, in omni caſu, atque in omni occaſione: unde peritus ſemper Medicus requiritur, qui cum Morbi naturam ac ſymptomata penitus intellexerit, prudenter judicet, quando id expediat offerre, & quando ab eo temperare præſtet. Hujus rei non longe petenda eſt demonſtratio; cum manifeſta ſit in magno illo ac fortaſſe unico Specifico, Cortice ſcilicet Peruviano: qui ſi indiſcriminatim ac ſine judicio, etiam in febribus Intermittentibus, adhibeatur, poteſt æque nocere ac proficere. AETIUS. A.D. 500.

Primus Græcorum Scriptor e Chriſtianis, niſi fallor, Aëtius eſt, qui Incarnationes Medicis uſibus accommodatas docuerit: hæ autem magnopere inter Veteres Ægyptios valde celebratæ ſunt. Unam hujuſmodi profert, ſub nomine Sancti Blaſii, [b] ad extrahendum os quod in gutture hæſerit;

a ibid. b ϐ 4, 50.

'Aetius rit ; & alterum adverſus [a] Fiſtulam.

A.D.500. Sedecim Librorum Aëtii in quatuor Τετραβιβλοι diviſio non ab ipſo Auctore facta ; uti Fabricius animadvertit, ſed ab aliquo Recentiorum etiam excogitata eſt ; nam quandocunque ii vel ab ipſo vel a Photio nominantur, id fit juxta Librorum ipſorum numerum ac ſeriem. Quanquam in uno loco voce, Quaternionibus [b], Traductor utitur, quam illic per incuriam irrepſiſſe arbitror.

Nihil amplius de hoc Auctore dicam, cum ex eo Remedii contra Podagram ſpecimen protulero, eo quod ſit parum vulgare, & omnium quæ in Hiſturia Medica tradantur in ſuo genere primum. Medicamentum id Externum eſt, & ab eo Magnus [c] Exſiccator dicitur : eo per annum integrum aliquis uti debet, ſervata inſuper per ſingulos menſes ſequenti victus ratione. Menſibus Alexandrina ille, ſive Ægyptia nomina, imponit ; qui ſi noſtro more vocentur, hæc præſcriptionis formula eſt : „ Æger menſe „ Septembri, pro omni cibo ac potione La„ cte ſit contentus ; Octobri, allium edat ; No„ vembri, a balneo abſtineat ; Decembri, braſ„ ſicam ne comedat ; Januario, vini meraci „ hauſtum mane ſingulo ; bibat ; Februario, be„ tam ne comedat ; Martio, dulcia cum eſculen„ tis & potulentis miſceat ; Aprili, Raphanum „ ruſticanum ne comedat ; neque Maio, piſcem „ Polypum ; Junio, mane frigidam bibat ; Ju„ lio a Venere abſtineat ; Auguſto denique, „ mal-

a 4, 3, 14. b 4. 1. 19. c 3. 4. 48.

„ vam ne comedat. „ Inde Hiſtrionum iſtius temporis in Medicina artes videamus; tamen ab Alexandro ad eundem affectum etiam magis ridiculum [a] Antidotum præſcribitur, qua quis uti per integrum quoque annum debet, ſervato interim hoc ordine, „ ut menſibus Januario, Februario, „ Martio, Aprili, quinquies alternis diebus, exhibeatur; Maio, ter, Junio, bis, diebus etiam alternis: Julio, Auguſto, & Septembri, „ ſemel, in menſe ſingulo: Octobri, & Novembri, bis: Decembri, quater, alternis diebus. „ „ Ita in toto anno Doſes conficiuntur triginta & ſex. Simul abſtinere debet æger a vino, carne porcina & bubula, a lepore, braſſica, ſinapi, lacte, &c. Aliud idem Auctor Antidotum habet, quod ex trecentis ſexaginta & ſex Potionibus conſtat, quæ ita ſumi debent, ut curſus integer annis duobus expleatur. Ac promittere audeo, ſi quis huic Regimini patienter ſe ſubjicere, & præceptorum ſeveritati vitam ſedulo velit accommodare, minus hunc aliquando de Podagra conqueſturum, quam a pleriſque nunc dierum fieri ſoleat. AETIUS. A.D.500.

His non obſtantibus, ALEXANDER cæterorum longe diſſimilis eſt; magiſque certe omnia, ut fatetur ipſe Clericus, de ſuo penu promit. Nam ex magna parte & ſtylum & ordinem habet, ſi cum Galeno ejuſque exſcriptoribus conferatur, ſibi ipſi peculiarem. Illic quoque ubi veſtigia Antiquorum, aut in deſcribendis Symptomatis, aut in af- ALEXANDER. A.D.560.

[a] Lib. 11.

ALEXANDER. A.D. 560. fectibus curandis perſequitur (ſicut ab eo neceſſario factum eſt , & ab omnibus , qui Medicinæ Syſtema conſcribendum ſuſcipiunt , fieri debet) ſuo ſemper ordine ſuiſque verbis utitur. In eo ſtylus eſt , ut ſummatim loquar , ſincerus brevis , perſpicuus , & , ut ipſe ait , ex communibus præcipue verbis compoſitus : ac licet ob vocum quarundam exterarum admiſtionem (quod ob multas ejus peregrinationes fortaſſe contigit) haud uſquequaque elegans , valde tamen ſignificans & comprehenſibilis . Cæteri morbos admodum perturbate collocant ; hos ille conſequenter a Capite ad Pedes diſponit . Igitur ſolus Græcorum eſt , qui ordine poſſit (quanquam uterque ſuo modo utitur) cum Aretæo contendere ; hique Auctores duo , quos ab Hippocrate præſtantiſſimos judico , in altera quoque re conveniunt , ut de paucis tantummodo affectibus ſcribant , qui numero quinquaginta aut ſexaginta non excedunt , quoſque ea de cauſa frequentius ipſis in Medicina tractanda obverſatos conjicio . Nam ſi ab aliis exſcribere ſategiſſent , Oribaſii atque Aëtii volumina mole veriſimiliter æquare tentaſſent . Id unum miror , quod Alexander de nullo quoquam Mulierum affectu mentionem fecerit . In explanandis morborum cauſis ſatis accuratus eſt , & in proponendis curationum ſcopis admodum ſagax . In Diagnoſticis autem magnopere præcellit ; quippe cum affectus illos qui magnam inter ſe ſimilitudinem habent , exactiſſime diſcriminet ; ſicut a Jecoris inflammatione Pleuritidem : a Calculo dolorem Colicum :

cum: Febres Hecticas a Quotidianis cæteriſque Febribus. Primo intuitu perſpicere licet quantum in hac re deſit cum Aëtio Oribaſius. Duorum caſuum, & curationum a ſe inſtitutarum Hiſtorias, unam in Febre Tertiana, alteram in Lienis Scirrho, tradit: quæ, præter illas ab Hippocrate & Galeno memoratas, ſola ſunt ex omni Antiquitate hujuſmodi ſcriptoris exempla. ALEXANDER. A.D. 560.

Idem eſt in Compoſitione Medicamentorum enarranda, horumque exhibendorum modo ac tempore præfiniendo, perquam diligens: inter quæ, multa extant ab ipſo inventa. Et, ſi vera fateamur, tam amplus horum in eo delectus eſt, ut nimis multa potius quam nimis pauca ſint. Magnam videtur in omnium Medicamentorum ſuorum viribus fiduciam habere; neque ſilentio præteriri debet ſuperſtitioſa iſta ac ridicula fides quam in Amuletis & Incantationibus ponit; longe ſupra quam quod in homine exquiſito illo judicio abundante credi poſſit. Aliquas harum rerum rationes adducere conatur [a], & Galeni authoritate ſe tuetur. Quod Magiæ ſtuduerit, multa proferri poſſunt argumenta; ſoluſque fortaſſe Medicorum eſt, qui ex Oſthane quædam uno ex antiquiſſimis apud Perſas Magis, depromſerit. Huic autem, ſive ex temporum ſuperſtitione, ſive ex hominis ſenectute originem duxerit, in Alexandro credulitati ignoſcamus. Id ſolum animadvertam, hujuſmodi ab eo remedia, & nonniſi in Febribus Intermittentibus, Calculo, dolore Colico, ac Podagra commenda-

 ri;

a 1, 15. 9, 4.

ALEXANDER. A.D. 560.

ri; & per omnia fere inſequentia, credo, tempora mos invaluit, ut Magicæ iſtæ applicationes in iisdem præcipue Morbis obtinerent. Cæteris [a] haudquaquam inferior eſt Homeri verſus,

Τετρήχει δ' ἀγορή, ὑπὸ δ' ἐστοναχίζετο γαῖα·

Neque ideo minus æſtimari debet, quod minimo conſtet.

In cæteris rebus, quantumlibet Antiquorum ſit amator, tamen in ſententia ſua proferenda, atque adeo cum illis [b] diſſentiendo, libertate omni utitur; ac ſpeciatim cum [c] Galeno ſæpiſſime diſcordat, modo ſe mirari dicens, quanam ratione doctrinam is ita perturbatam atque ita parum [b] diſtinctam tradiderit: modo diverſam ab eo medendi [e] viam, non, uti profitetur, contradicendi, ſed veritatis indicandæ ſtudio, proponens. Utque ſummatim loquar, haud ſolum in unoquoque morbo totum curandi modum diſtinctiſſime explicat, ſed plerumque etiam quæ [f] vitanda ſint Lectorem commonet: quod exemplum ſi alii omnes Auctores eſſent eadem accuratione imitati, haud minorem inde utilitatem, quam a traditis in quaque occaſione agendi præceptis, haurire licuiſſet.

Alia quoque res Alexandri ſcriptionem a ſupra memoratis Auctoribus diſcernit, quod morborum ſignis & curationum modis explicandis unice incumbat: in Materia Medica,

a 11. b 1, 17. 7, 13, 9. 3, c 6, 1, 12, 1, 6. d 12, 1. 6, 7, 8. e 12, 6. f 3. 7. 4, 1, 3. 10, 13. 12, 7.

dica, in Re Anatomica, & Chirurgica, contra ac alii fecerant, nihil prorſus attingens; quanquam Librum ſcripſerit, aut certe ſcribere inſtituerit, de [a] Fracturis, & aliquid etiam de [b] Oculorum morbis contexuerit. ALEXANDER. A.D. 560.

In tractanda Podagra, de qua nihil quicquam prodidit Galenus, Librum Alexander integrum ponit; unde fortaſſe morbum hunc hujus tempore magis invaluiſſe jure quis crediderit. Quem præcipue Purgantium ope is levare nititur: & in pleriſque hujuſmodi ab eo ordinatis compoſitionibus Hermodactyli (quas quidem ille vix ab Oribaſio Aëtioque memoratas quantivis facit) maximam partem gerunt. Vides quam parum recens inventio ſit, ſicut vane a quibuſdam putatur, Podagræ per Purgantia mederi velle: quod malum fortaſſe omnino non curari magis expedit, quam ſiquis in eo eximias iſtas Formulas ab Alexandro præſcriptas adhibuerit; licet hæ virtute haudquaquam cedant iis, quæ hodierni paſſim Medicaſtri venditant.

Fui in hac re paulo fuſior, ut ex ipſo ejus Opere Scriptorem hunc potius, quam Exſcriptorem, dici debere oſtenderem. Trallibus natus eſt, Civitate illa Lydiæ celeberrima, cujus incolæ ſermonem Græcum puriſſime loquebantur, ob Ionicarum urbium vicinitatem. Ipſe autem non modo ſub [c] Stephano Parente ſuo, eodemque Medico, inſtitutus eſt, verum etiam in hac Arte Magiſtrum habuit Coſmæ Patrem; cui qui-

a 1, 14. b 2, 1. c Lib. 4.

ALEXANDER. A.D. 560. quidem Coſmæ, partim ipſius rogatu, partim ut beneficiorum gratiam aliquam Patri ejus perſolveret, Volumina ſua ſcripſit & dicavit. Ipſe in Medicina fuit exercitatiſſimus, Experientiæ longiſſimæ, famaque multum cognitus, non modo Romæ, ſed etiam quocunque peregre proficiſceretur, ſive per Galliam, ſive per Hiſpaniam, ſive per alias regiones: unde, tanquam cæteris præcellens, Alexander Medicus vocabatur. Ideoque in parte Therapeutica Medicis ſuperioribus frequenter plenior eſt & accuratior, quod ea præſertim remedia concinnaverit, quæ ex repetitis obſervationibus maxime efficacia compererat: quod alibi ſæpe, ſed diſertius narrat, in Præfatione ad Librum duodecimum; ubi primo Febres generatim, ac deinde ſingulæ harum ſpecies pertractantur. Et hunc quidem Librum quiſquis verſaverit, illum cæteris undecim præponi debere perſpiciet; ſed & alioqui ipſe Alexander, in poſtrema parte undecimi, opus illic ſe concluſurum eſſe pronuntiat.

Hactenus quibuſdam, quæ Auctorem noſtrum Eruditorum lectioni ſaltem commendent, ſummatim expoſitis, id amplius exequar, ut nonnulla ab eo maxime notabilia obiter decerpam: quæ quanquam Praxi magnopere inſerviant, tamen ab aliis vel omiſſa vel parum explicata invenio. Volo autem in hac re ipſius ordinem ſequi.

In [a] Cauſo, ſive Morbo qui ab illo Febris Ardens Spuria dicitur, ubi redundat Bilis, & materia Evacuationi ſeſe offert, & Fe-

a 12, 3.

Febris haud intenſa eſt, Purgationem Venæ ſectioni præfert: cum alii Sanguinis miſſioni maxime nitantur. Obſervationem hanc adjicit peracutam & perutilem: „ Memini me, inquit, „ etiam acuta laborantem Febri purgaſſe; verum hæc res non modo multam & exquiſitam „ animadverſionem ac judicium, ſed & Medicum „ quoque deſiderat fidenti præſentique animo. „ „ Ii qui Experientiæ rationem adjungunt, hujuſce obſervationis facile vim perſpicient; neque viam hanc negabunt in quibuſdam caſibus, ſiquis huic prudenter inſtiterit, mira cum felicitate tentari. Hic enim frequenter aut ſequendæ aut adjuvandæ Naturæ modus eſt aptiſſimus. Caput apud Oribaſium eſt ex Archigene ad hanc [a] rem ſpectans; idque recte animadvertit Galenus [b], Diarrhœam ex naturalibus iis auxiliis eſſe unam, per quæ Morbus iſte ad Criſim perducitur. Porro neutiquam violenta Trallianus, ſed lenia tantum, in Febre Tertiana & Quotidiana, exhibet Purgantia: quæ res animadverſionem ſeriam meretur, Virumque illum, non modo acri cum judicio, ſed caute ac fideliter, Artem ſuam exercuiſſe comprobat. ALEXANDER. A.D.560.

In eodem Morbo, Cauſo ſcilicet, ſi Syncope ab humoribus crudis ac redundantibus incidat, Venæ ſectionem præcipit: idque eo magis animadverto quod in hac re nullum ducem habuerit, excepto [c] Aretæo, qui idem in eodem caſu auxilium adhiberi jubet. Sane quoad Syncopen generatim, Scriptores

a Collect. 8, 46. b De Criſ. 3, 3. c. Cur. Acut. 2, 3.

ALEXANDER. res Practici, etiam inter Recentiores, uno fere
A.D.560. conſenſu de miſſione Sanguinis prorſus ſilent: iique pauci; qui ejus mentionem faciunt, eam improbant; ita ut vix quiſquam ſit, præter Sennertum, ejuſque exſcriptorem Riverium, qui id remedii ullo modo admittat: deque eo Riverius ſtrictim duntaxat loquitur, neque illud adminiſtrari debere, præterquam in duobus caſibus, Plenitudinis nempe ac Terroris, exiſtimat. Minus fortaſſe cautionem hanc ingentem admirabimur, ſi ea quæ de hoc argumento pronuntiaverint Antiquorum nonnulli, nobiſcum reputemus. Id [a] Aëtius & [b] Oribaſius, etiam in Plenitudine, metuunt; Cælius autem Aurelianus hæc verba pro univerſa lege ſtatuit, „ Phlebotomiam nihil jugulatione differre ratio teſta„ tur [c]. „ Aliam vero de hac re ſententiam inveniet, quiſquis ad ipſos Medicinæ fontes acceſſerit. Hippocrates enim, aut aliquis ex diſcipulis ejus, in Acutorum Morborum explicatione diſerte tradit, ſiquis ſubito obmutuerit, id a Venarum obſtructione, ſive interceptione, proficiſci ἢν ὑγιαίνοντι τόδε ξυμβῇ ἄνευ προφάσιος [d], ſi id in valetudine integra, abſque evidenti cauſa, obtigerit; quare miſſionem Sanguinis e brachio neceſſariam eſſe judicat. Galenus, qui Hippocratis ſenſum intellexit optime, vocem Ἄφωνον ita interpretatur, ut ea non modo Apoplexiam, ſed Syncopen etiam, ſignificari putet; & in utroque caſu Venæ ſectionem adeo vehementer commendat,

a 2, 1. 96. b Synopſ. 7, 26. c 2. Acut. 38.
d Vict. Acut. 4, 23.

dat, ut multos diverſa curatione interfectos eſſe affirmet. In Aphoriſmo hoc, (qui a nullo quoquam Interpretum, quaſi huc pertineret, diligenter examinatus eſt) ſedulo perpenſa ac ſignificanter expreſſa conditio ponitur, „ Si in valecudine integra; abſque evidenti cauſa, obtigerit: „ „ hoc enim præfinito, vix fieri poteſt, ut oriatur Syncope, niſi ab aliquo Sanguinis vitio, unde major in ejus tranſitu per Cor Reſiſtentia efficitur, quæ nulla ope æque cito, ac per Venæ ſectionem, tollitur. Hanc Syncopen, a Plenitudine ortam, Germanis, quippe qui vulgo corporis admodum obeſi ſint, valde familiarem eſſe notat [a] Riolanus; horumque negligentiam incuſat, quod in ea curanda Sanguinis detractionem omittant. In Praxi certe animadvertimus, ſoliti cujuſvis fluxus ſuppreſſioni, ut ex Naribus aut ex Hæmorrhoidibus, Syncopen frequenter ſuccedere. Solus inter Recentiores caſum hunc penitius examinavit [b] Petrus Salius, verum haud cum exceptionibus ab Hippocrate poſitis: & eundem a Practicis Scriptoribus ſemper omitti recte ab eo animadverſum eſt. Duo vel tria hujus rei, Experientia ſibi nota, exempla profert lectu digniſſima: idque ſubjicit, hoc Syncopes genus per diem unum aut alterum præſentiri ſolere, vel ex Suffocationis cujuſdam invaſione, vel ex Pulſu intermittente; ſeque acceſſiones morbi Venæ ſectione prævertiſſe, quam una cum Frictionibus contra eundem commendat, quod Alexandri præceptis plane convenit. Præter hæc,

ALEXANDER. A.D.560.

a Enchirid. Anatom. 3, 8. b De Affect. Partic. 4.

ALEXANDER. A.D.560. hæc, Salius multis periculum ſeſe prædixiſſe narrat, qui ſpretis ejus monitis morte ſubita interierint: quibus diſſectis, ſanguinem eorum ita concretum repperit, ut hunc, perinde ac ſi ſolidus eſſet, de venis eduxerit. Hoc in caſu, Sanguinis detractio ſine dubio apprime neceſſaria eſt; ac facile exiſtimare licet, ſi fruſtra fuerit hoc remedium, omnia æque alia nihil profutura. Hujuſmodi erat, ab Alexandro inſtituta curandi ratio; ea vero ex quibus hanc deducit, Diagnoſtica, admodum perſpicua ſunt ac diſtincta: uti, facies ſolito tumidior pallidiorque, habitus corporis inflatus, pulſus exiguus, piger, quique longa ictuum intervalla habeat. Hæc certe iſtiuſmodi medelæ indicationes evidentiſſimas præbent.

In Febribus Tertianis, & eo magis in Quartanis, Vomitum ante acceſſionem ſupra cætera omnia remedia laudat: idemque Quartanas etiam inveteratiſſimas ſolo hoc auxilio depulit. Quæ quidem curatio ab Antiquis cæteris memorata, nunquam vero in conſuetudinem adducta eſt; quanquam naturæ certe prorſus conveniat, multumque emolumenti non modo in hoc, ſed & in pleriſque aliis affectibus diuturnis præſtet. Antidotum quidem hic deſcriptum, & ab eo Mirabile appellata, nimiam cum Circulatoris Formula ſimilitudinem habet: eſtque Catholicon quoddam Mithridatio non abſimile, quod & huic & aliis fere triginta ab eo enumeratis morbis medeatur. Illud etiam Senex adjicit, hominem qui id ei Medicamentum dono dediſſet ſanctiſſime aſſeveraſ-

ſe,

ſe, nullum aliud illi ob eximias virtutes eſſe conferendum. Has omnes Alexander virtutes, Compoſitionemque ipſam fuſe narrat: quam, ut ſibi communicatam, ita ſine fuco quoque omnibus impertit; quæ ſane hominis probitas alibi etiam ſæpenumero apparet. Haud raro Veterum virtutem admiratus ſum, qui utcunque ſine ratione interdum iis, quæ Specifica vocabant, mirificam ineſſe vim putaverint, & ea ſupra modum ſuſtulerint, tamen pro Secretis neutiquam celarent. In eo ſcilicet elaborabant ut Artem ſuam probe callerent, utpote communis emolumenti ab ea redundantis magnitudinem intelligentes: ideoque longiſſime a privato lucro abhorrentes, ac profeſſionis dignitatem tuentes, quicquid aut per Experientiam ſuam advenire, aut ab aliorum Obſervationibus excerpere valuerunt, quod morbos poſſet humano generi inſidiantes depellere, id omne generoſe ac libere in vulgus edebant. Hic antiquorum mos erat, perpetuumque iis Medicis exemplar eſſe debet, qui illos vel ſcientia vel virtute imitari exoptant.

ALEXANDER. A.D. 560.

Phrenitis [a] ab eo accuratiſſime deſcribitur: & rationes optimæ adducuntur, quamobrem haud a Diaphragmatis, ut a pleriſque creditum eſt, ſed ab ipſius Cerebri affectu oriatur. Cumque in brachio vena ſeſe incifioni ſubtrahebat, hanc quæ in Fronte eſt aperire conſueverat, quod poſt eum a Rhaze quoque commendatum eſt. Licet in obſtinata Phrenitide Diacodium aliquando

[a] I, 13.

ALEXANDER. A.D. 560. do præbeat, de eo tamen peridoneas cautiones ſubjicit: ut, ſi æger temperamenti ſit Phlegmatici, furor non admodum vehemens, vireſque corporis infirmæ, uſum ejus remedii dehortetur. Nam in iſtis caſibus ſemper nocent, interdum pernicioſa ſunt Opiata. In Pleuritide ac Tuſſi, fere eadem monet. Si, quæ ab eo de Phrenitide ac Pleuritide dicta ſunt, cum iis quæ de iiſdem affectibus tradidit Oribaſius Aëtiuſque, conferantur, harum rerum multo explicatior apud hunc, quam apud illos, doctrina reperietur. Nam in utroque morbo nihil aliud Paulus quam Alexandrum exſcribit.

Medicamenta idem Veſicantia, in [a] Lethargo, Scillam: in [b] Epilepſia, Lepidium, adhibet; alia quoque multa, præſertim in [c] Podagra, uti Allium, Euphorbium, Sinapi, &c. inter quæ ſunt Cantharides: haſque, magna Seri copia profluente, ſubitam levationem afferre tradit. Sed & hoc quoque monitum commode ſubjicit, nequis Topicis tantum Remediis confidat.

Ad [d] Paralyſin, novum Hieræ genus, idque optime confectum, laudat; ac majorem poſtea Scammoniæ modum injici vetat: hanc præterea obſervationem ſubjungens, quam alibi nuſquam reperio, quæque, ſi ei bene attendatur magnum in Praxi uſum præſtabit: multi enim, inquit, ita faciunt, vim medicamenti ad evacuandam au-
„ gere ſe credentes, neque hoc modo id minus
„ utile reddi cognoſcunt. Haud enim eo
„ ſpectamus, ut id per alvum expedite defer-
„ ri

a I, 14. b I, 15. c II. d I, 16.

„ ri velimus, ſed potius in membra diſtribui, „ in corpore morari, humores illic attenuare & „ corrigere, meatus dilatare, nervorum obſtru- „ ctiones diſcutere, ut ita ſpiritus in hos abſque „ impedimento derivetur. „ Idque potiſſimum „ in Temperamento Phlegmatico fieri debere admonet. Facile quis oſtenderit, quantum in hac doctrina momenti ſit, quamque late hoc de tarde purgantibus præceptum ad morbos quoſdam Diuturnos pertineat. Nam quotidiana quidem Experientia videmus, miro id cum ſucceſſu fieri uti præcipue cum Aquas Minerales, Bathonicas puta; ordinamus, aut Calomelas, idque in variis affectibus. Ita quoque in dolore Colico, aut Iliaca Paſſione, ea quæ vehementer purgant, nimiſque inteſtina compungunt, morbum ſæpe augent, & periculum, ut ipſe alibi notat, inflammationis faciunt, niſi eorum vis Opiatis prudenter hebetata atque imminuta ſit.

ALEXANDER. A.D. 560.

Varia [a] Melancholiæ genera luculenter ab eo deſcripta ſunt: vires Imaginationis vividis coloribus depictæ; & multa hujus rei exempla commode prolata, ad Aretæi fere ſimilitudinem. Ea vero curat ille; Victu potius, atque Balneis, & oblectamentis, quam Medicamentorum farragine; a Veteribus autem in eo diſcordat, quod non ita frequenter Cucurbitulas, Hirudines, ac Sinapiſmos adhiberi velit. Etiam in Purgatione, licet ab iis Helleborus albus tantopere prædicetur, Lapidem Armeniacum ei præfert, qui tuto admodum atque efficaciter alvum

a I, 17.

ALEXANDER. A.D. 560. alvum movet, ſine eo diſcrimine aliiſque incommodis, quæ nimium frequenter ab alterius iſtius Medicamenti violentia naſcuntur. Sententia hæc, ab Alexandro de Helleboro albo pronunciata, cum eorum temporum Hiſtoria probe convenit: ex qua docemur, Medicamentum illud, ita a Veteribus celebratum, poſtea in deſuetudinem omnino abiiſſe: donec [a] Aſclepiodotus, Vir & in Mathematicis diſciplinis & in Muſica verſatiſſimus, id in uſum denuo revocarit, circiter A. D. D. multaſque ope hac in morbis oſtinatiſſimis admirandas curationes præſtiterit. Tamen id Remedii ab Auctore noſtro, qui non ita multo poſt floruit, minime comprobatum videmus.

In [b] Parotide optimam hanc legem ponit, ut mittatur Sanguis ante Diſcutientium aut Attrahentium quorumvis uſum; & eos ait qui ante Venæ ſectionem nimis mature hæc ordinaverint, ægris ſtrangulationem induxiſſe. Eadem ratione vehementer Aſtringentium ac repellentium uſum merito repudiat, qualia ſunt, Solanum, Alumen, &c. Medicamenta enumerat ad Diſcutiendam Parotidem idonea: quam profecto rem, ubi caſus hanc medendi viam recipit, potius quam Suppurationem, moliri ſemper magis convenit. Quod ſi irritus fuerit hic conatus, Tumorque nihil quicquam ſubſederit, ac dolor etiamnum inhæſerit; omnibus modis, inquit, Pus movendum eſt; ejuſque generationis ſignum eſt, ſi una cum doloris incremento Rigor atque Febris, quæ an-

a Photii Biblioth. 500. b 5, 7.

antea non erant, nec opinato invaſerint. In hoc, de rei ſumma cum Celſo convenit, qui in iſto caſu diſtinctiſſimum nobis documentum præbuit: id eſt, „ Si Tumor per ſe primario, nec „ alii cuivis morbo conjunctus, appareat, mo„ derata primum Repellentia ac Diſcutientia „ tententur: ubi vero alii alicui affectui ſuper„ venerit, quo nihil frequentius incidit, id „ tum maturari quamprimum atque aperiri de„ bet. „ Nam in hoc caſu Tumor Criticus eſt, ac morbum ſolvit. Hippocrates autem Parotides illas, quæ longis Febribus ſuccedunt, exitiales pronuntiat, niſi ſuppuraverint. Ubi vero obſtinatæ iſtæ diu permanſerint, neque per Externa Remedia maturari potuerint, Uſtionis ope aliquando ad Pus perductæ ſunt. Nam Severinus, & ante hunc Valleſius, expoſuit, quemadmodum ipſi hanc rationem in Magnis Parotidibus cum ſucceſſu tentaverint.

A.D. 560.
ALEXANDER.

Medicatio, quam in [a] Angina fieri vult, omnibus numeris abſoluta eſt; Repellentia ſola in initio probat, Relaxantibus omnibus ex toto rejectis. Multum, ut ab Aretæo quoque factum eſt, Antidotum Διαβησασᾶ commendat, ita dictum a Ruta Sylveſtri, quæ præcipua eſt inter ea quæ Compoſitionem hanc conſtituunt ab illo deſcriptam. Venæ ſectionem ſupra alia omnia neceſſariam judicat; idque per tres aut quatuor vices, prout occaſio poſtulat, repeti jubet, cum ea cautione ne quis Sanguinem ad deliquium mittat. Quod ſi per hæc auxilia vitium

[a] 4, 7.

ALEXANDER. A.D. 560.

tium nihil levetur, Venæ ſub Lingua incidendæ ſunt; (quanquam Cælius Aurelianus id, tanquam ſuperſtitioſum, damnet) neque res in poſterum diem differenda, ſicuti Aëtius quoque de miſſione Sanguinis præcipit, ſed eodem die præſtanda eſt. „ Sæpius, inquit, malo urgente, Venam mane aperui, ſub veſperam eas „ quæ ſub Lingua ſunt: nocte, Purgationem inſtitui: atque ita quoque difficulter ſtrangulationem reſolvi. In alio, poſt miſſionem Sanguinis, ſtatim Medicamentum Purgans, ſequenti die non expectato, obtuli. Id autem faciendum eſt, ubi diſcrimen ingens imminet, „ neque inducias morbus admittit. Venas etiam „ Jugulares magno cum ſucceſſu aperui: ut Saphænam quoque in Fæminis, cum Menſes una „ ſuppreſſi eſſent, ex quo duplex commodum „ obtigit ut non modo Menſes erumperent, „ ſed Tumor etiam in Gutture ſubſideret. „ „ Vides hæc, ſicuti alia prope omnia, a perito Artifice ac Magiſtro dictata; neque ſane hæc laus illi ſine injuria denegari poteſt, quod medela ab eo ordinata rationi exactiſſime conveniat: ita ut poſt Medicinam tot inventionibus & incrementis locupletatam, vix quicquam his adjicere valeamus.

[a] Tuberculi in Pulmone mentionem habet Alexander, unde Spiritus difficultas oritur, Expectorationis tamen atque Febris expers. Morbus hic a [b] Galeno memoratur, qui eam Tabis eſſe ſpeciem ait; & hæc ſane frequentiſſima in noſtra regione eſt, præſertim in cor-

a 5, 8. b Loc. Affect. 4, 6, 7.

poribus Strumoſis. Hæc licet vera Phthiſi tardius procedat, in qua Febris Hectica Tabem inducens, Pulmonis Ulceri ſupervenit, ut plurimum tamen in Raucitatem & Atrophiam deſinit, & æque certam perniciem minatur. Caſum itidem narrat, inauditum ſibi ac valde admirabilem viſum, de extuſſito [a] Calculo: non materia quadam concreta, ſed vero Calculo, lævi, duro, ſonitum ex lapſu in terram reddente. Hujuſmodi Calculorum per Tuſſim excretorum plurimos vidi, & ex his aliquos Nucis Avellanæ magnitudinem æquantes; nulla autem Tabis ſuberant indicia, inveterata licet uſque perſiſtente Tuſſi. Novi quendam; qui longis intervallis quatuor aut quinque tales exſpuerit; is quem memorat Alexander, Tuſſi diu conflictatus eſt, neque ullam levationem ſenſit, donec Calculum ejeciſſet: eratque tenui naturaliter corporis habitu, morboque & macie pene confectus: qui Tabe, juxta illum, veriſimiliter interiiſſet, niſi medelam humectantem & refrigerantem ſervando duram hanc excreviſſet materiam. Alexander adeo curationem hic a Galeno præceptam magna cum ſeveritate, tamen haud injuria, reprehendit: qui aſperam quandam materiam ita educta viderat, grandinis quidem, neutiquam vero [b] Calculi ſimilem; & in eo caſu Medicamenta tantum calida atque exſiccantia adhibuerat, qualia ſunt Mithridatium, & Theriaca: illo inſuper animadverſo, neminem ita affectum convaluiſſe. Id Alexander ſine hæſita-

ALEXANDER. A.D. 560.

[a] 5, 4 [b] Loc. Affect. 4, 6.

ALEXANDER. A.D. 560. tione aperte damnat: ſeque de homine tam ſolerti haud ita libere prolocuturum fuiſſe dicit, niſi amore Veritatis impulſus hanc celare nefas eſſe judicaſſet: ſermonemque concludit prolato celebri illo Ariſtotelis dicto, „ Amicus Plato, ſed magis amica Veritas. „ Deeſt plane hæc libertas quibuſdam Galeni admiratoribus, qui, Maſſariæ ſimiles, nobilis cujuſdam in Italia Profeſſoris, cum Galeno errare malunt, quam cum alio quovis recte ſentire.

Obſervatio, de Liquidorum uſu in [a] Pleuritide, attentionem meretur; nam ab eo facta eſt, qui & Fluidorum Animalium & Medicamentorum vim probe intellexerat. „ Humor, inquit „ ex Hippocrate, alimenti vehiculum eſt. Quamobrem Ἔυκρατον, id eſt, aquam tepidam, „ inter cæteras potiones ac cibos exhibere ne deſinas. Neque enim ſiccum quodvis medicamentum abſque humore in altum poteſt deſcendere „ ſed in ſuperficie actionis expers remanet: ubi „ vero humido aliquo mixtum eſt, vires ſuas exerit, & calorem aut refrigerium largitur. Igitur Aqua, licet a quibuſdam, eo quod ſimplex „ ſit, nulli Alimenti eſſe putetur, tamen ad omnium nutritionem neceſſaria eſt, cibos in corpus univerſum diſtribuit, & diviſas continet „ unitque particulas. Nam ſi hæc ſiccam & parum cohærentem terram conjungit, eique „ continuitatem impertit, ut ex illa varii generis effingantur Vaſa: ſi panem ipſum, qui „ a nobis comeditur, una cum farina com-

„ po-

a 6, 1.

„ ponit: ſi eadem & in Animalibus & in Stir- „ pibus præcipua Generationis cauſa eſt, quidni „ rationi conſentaneum videatur; eadem hanc in „ Humano Corpore munia præſtare? „ Hæc ob- „ ſervatio ingentis momenti eſt, lateque in omnem Medicinæ uſum ſe diffundit, præcipue vero in Acutis Affectibus; & is qui Hippocratis Librum De Victu Acutorum attente perlegerit, (ex quo quidem, Antiquitatis Monumento pretioſiſſimo, longa aliquot de Febribus contexta ſunt Volumina) facile concipiet; quam ſalutares in morbis periculoſiſſimis effectus, etiam abſque Medicinæ ope, producat ſola per ſe Dilutio. Itaque fundamento hoc in tradenda curatione [a] Febrium innititur Trallianus, „ ut omnia fiant per quæ humiditas augeatur; omniſque ejus Medicina per Acutos hos Affectus in Refrigerantibus ac Diluentibus potiſſimum conſiſtit, qualia ſunt Ptiſana, Hydromel, &c. ita ut, quanquam Attenuantia eodem fere ſpectent, tamen Calidiorum uſum detrectet, & Galenum ipſum ob eam rem incuſet. Id unum in hoc Auctore amplius animadvertam, quod ubicunque Simplicium Medicamentorum, quæ calorem moveant, aſſumtionem idoneam judicat, ea vix unquam ſolida, ſed Aquæ fere ſemper incocta exhibeat; id quod non modo ejus ratiociniis congruit, ſed etiam optima ratione firmatur.

ALEXANDER. A.D. 560.

In Sanguinis [b] Sputo, venam ſe in Talo inciſiſſe prodit, idque melius, quam idem in Brachio factum, reſpondiſſe. Atque hanc

L 2 ejus

a 12, 1. b 7, 1.

ALEXANDER. A.D. 560.

ejus rei cauſam adducit, quod Materiæ ad remotiores partes attractio Revulſionem magis efficacem reddat: quæ quidem ratio neque minus clare expoſita, neque minus ſolida eſt iis, quæ nunc jam poſt inventam Circulationem proferuntur.

Obſervationem tradit in [a] Βωλίμῳ ſive Fame immodica, novam ac plane ſuam; cujus ne minima quidem apud alios extat mentio: quod is morbus ſcilicet a Lumbricis interdum naſcatur. Fæminæ caſum memorat, quæ voraci hoc appetitu laborans perpetuam in Ventriculo roſionem ſentiret, cum dolore jugi Capitis; ea poſt Hieræ ſumtionem Lumbricum longitudine duodecim cubitorum dejecit, unde omni malo ſtatim levata eſt. Idem in Praxi frequenter occurrit.

Novum etiam aliquid, licet haud magni referat, & nobis jam familiare ſit, de Singultu notat; hunc ſcilicet a ſubito terrore, aut ab animi intentione, ut in numeranda pecunia ſimilibuſque rebus, ſtatim tolli.

Ad Choleram, in quibuſdam caſibus [b] Vinum meracum laudat: idque in eo ſingulare eſt, quod in pleriſque morbis ſeparatim de Vino loquitur; cujus in delectu valde accuratus eſt, prout diverſæ ejus qualitates ægrotantis conditioni accommodatæ ſunt.

In debilitate Jecoris, & Dyſenteria, Rhabarbari apud illum invenitur mentio: quæ quidem Planta ab eo, ni fallor, memorata primum eſt; quanquam uſum ejuſdem ab Arabibus indicatum putet Clericus. Arabes quidem in convertendo Dioſcoride ac Medicis

a 7, 4. b 7, 14.

dicis Græcis, Radicem hanc cum Rha Pontico confundunt: virtuteſque ab Antiquis in hoc animadverſas ei aſcribunt quod proprie Rhabbarbarum eſt: uti cuivis conſtabit, qui deſcriptionem ejus a Rhaze proditam inſpexerit. Atque in eodem errore ipſum verſatum puto Alexandrum, licet hujus tempore ſine dubio innoteſceret jam Rhabarbarum; hoc enim in Aſtringentibus tantum ponit, uti Rha Ponticum cæteri Græci, neque de Purgante ejus vi quicquam commemorat. Cujus quidem facultatis in Rheo (id enim ita ſimpliciter vocat) mentionem primus videtur feciſſe [a] Paulus: qui narrat etiam quemadmodum hujus additione Laxantia quædam validiora fieri poſſint. Proſper autem Alpinus refert quoſdam animadvertiſſe Purgantem aliquando Rha Pontico ineſſe vim, quanquam ea mitiorem quæ in [b] Rhabarbaro eſt. Recentiores Græci Radici huic, Barbaricæ nomen, impoſuerunt, haud ex eo loco ubi orta, ſed ex eo in quem apportata eſt, ſiquidem Æthiopiæ ſuperioris regio, Barbaria dicta eſt, eo quod, ut a [c] Salmaſio recte animadverſum eſt, Sinui Barbarico prætenderetur, in quo plurima eſſent Emporia, præſertim Rhapta; totius plagæ Metropolis. Fretum hoc, ab Oriente, cum Indico Oceano conjungitur; ideoque Actuarius, ac poſt hunc Myrepſus, Plantam hanc vocant Ῥῖον Ἰνδικὸν. Iis temporibus ſine dubio ac via Alexandriam allatum eſt, atque ita Medicis Græcis innotuit. Illud

ALEXANDER. A.D. 560.

L 3 au-

a 1, 43. b Plant. Exot. 2, 5. c Plin. Exercit. 758.

Alexander. A.D. 560. autem notare debeo, quod Alexandrum Rhabarbari mentionem feciſſe minime advertat Salmaſius: Paulum vero teſtem adducat, qui de ea re ne verbum dixerit, & generatim tantum Rha deſcripſerit. Garcias ab Horto, Proregis Hiſpani Medicus, ait ſe in India didiciſſe, Rhabarbarum omne quod eo atque in Perſiam apportaretur, in China naſci: vecturam autem, & terra & mari fieri ſolere; terra vero per Tartariam ad Ormuzum commodius vehi, quoniam in mari eſſet putrefactioni opportuna.

In [a] Dyſenteria, quam Rheumaticam vocat, Sanguinem ad duas Heminas detrahit. Neque injuria temerariam ac ſine ratione ab aliquibus uſurpatam conſuetudinem improbat, qui ſtatim Opiata ingerunt, hæc enim in tempus quidem humores cohibent, verum & caput afficiunt; & vires infirmant, & poſtea fluxum incitant; quamobrem eorum uſum, niſi urgente neceſſitate, prohibet, notatque in vera Dyſenteria, ubi exulceratio adeſt, id ſæpe Mucum videri quod revera Pus eſt; & ego contrarium quoque huic errorem haud raro evenire arbitror, ut Mucus videatur eſſe Pus.

In Lienis [b] Scirrho, multa de Ferri virtutibus commemorat. Id autem, & liquori infuſum, & per ſe datum, commendat; quod cum ab illo primum, quod ſciamus, adhibitum ſit, ad eos refutandos valet, qui Medicinales hujus Metalli facultates Chymicis fuiſſe Operationibus repertas prædicant. Profecto in Hippocrate nulla ejus mentio eſt,

a 8, 8. b 8, 13.

eſt, licet is pleraque ex his, quibus nunc utimur, Medicamenta Simplicia enumeret. Plinius in referendis omnibus ad Medicinam aptis Ferri virtutibus, unum duntaxat id intus adhibendi modum proponit; ſcilicet ubi in Aqua candens extinguitur & propinatur contra Dyſenteriam: idemque in Vino facit ad eundem morbum Dioſcorides. In Aqua ſimiliter a Celſo extinguitur ad Lienem coercendum. Ferrum quidem, ita proprie dictum, ſcilicet στόμωμα Ferri, ab Aëtio & Oribaſio memoratur: ſed ut extrinſecus tantum, in Malignis Ulceribus, aptum. Ita ſi inſequentium temporum Auctores conſulamus, metallum hoc nonniſi rarius uſurpatum videbimus; idque, ſive interne ſive externe, vix ſub alio quam ſub Aſtringentis nomine. Immo Avicenna ita vehementer noxam ab eo metuit, in Subſtantia dato, ut ad præcavendum malum omne, Magnetis aliquid poſtea aſſumi præcipiat: quanquam, Arabs itidem, Rhazes, hunc ejus dandi modum ſæpius laudet, diverſaſque id agendi formulas enarret. Poſt Rhazem haud ſcio an quiſquam de vi ejus Deobſtruente intus ſumti loquatur, ante Monardem, qui Anatomia jam tum refloreſcente ſcripſit: quæ ut clariorem nobis certioremque in eruendis Morborum Cauſis lucem ſuppeditavit, ita quoque efficaciores quaſdam ad horum depulſionem vias adinvenit. Neque ex ulla re magis, quam ex ea de qua nunc agimus, evinci poteſt, quantam opem conferat ad Medicinæ uſum Anatomia. Quanam enim alia ratiocinatione

ALEXANDER. A.D. 560.

ALEXANDER. A.D. 560. quis adductus Ferrum in Jecoris aut Lienis Scirrho adhibuerit, niſi oculata demonſtratione, in Diſſectionibus, cauſam ab Obſtructione ortam cognoſſet, ex quo facile colligi potuit, quicquid ad Obſtructionem ſubmovendam maxime valens eſſet, id aptiſſimum in curando fore auxilium. Hujuſmodi remedium eſt Ferrum, quod præterquam quod attenuandi facultate præditum ſit, majorem quoque in hoc caſu ex Particularum Gravitate vim obtinet. Nam cum Vegetabile quodvis pondere Specifico ſepties excedat, fortiori, ſecundum hanc proportionem, impulſu agit, atque inde Deobſtruens validius evadit. Quiſquis aut Recentiorum ſcripta pervolverit, aut in Praxi fuerit unquam ipſe verſatus, facile cognoſcet, nobiles multas, in variis Affectibus Diuturnis, non modo Aquarum ſed & Medicamentorum Chalybeatorum ope, curationes poſſe præſtari. Iique qui perſuadere nobis volunt, nullam huic Metallo Alterativam ineſſe virtutem, æque parum ex aliorum, ac e ſua ipſorum Experientia profecerunt.

Venæ ſectio, in [a] Paroxyſmo Calculi, a nullo alio æque vehementer, ac ab Alexandro, requiritur. Id certe optimo judicio: præſertim ſi, uti vulgo fieri conſuevit, Urinæ quoque difficultas urgeat. Nam Experientia docet, obſtinatum hunc Affectum, ubi cætera omnia auxilia nihil proſint, Sanguinis detractione, ſine alius cujuſvis Medicinæ ope, interdum tolli.

Quid

a 9. 4.

Quid de Podagra ſenſerit, antea expoſui: illud autem ex eo adjiciam, morbum hunc illis temporibus inſanabilem eſſe judicatum; a qua ipſe opinione differt, modo idoneæ curandi viæ inſiſtatur. Quæque ab eo præſcripta eſt, rationi profecto optime convenit: Victuſque ac Medicamentorum uſus magna cum accuratione ac delectu traditur. Ac ſiquis his patienter obtemperare velit, nulla ab alia re felicem æque ſucceſſum ſperaverit. ALEXANDER. A.D.560.

Præter duodecim iſtos Alexandri Libros, extat Epiſtola ejuſdem ad Theodorum, pro Filio hujus, de Lumbricis, conſcripta, fere ad ſimilitudinem ejus quæ ad Cecilianum a Galeno miſſa eſt. Commodeque ab illo notatum video, quanta cum difficultate conſilium præberi poſſit in eo caſu, qui generatim tantum ab alio homine refertur; ideoque, cum ipſum ægrum facultate viſendi careat, ac particulari ſingularum rerum cognitione deſtituatur, multo plura, quam quæ fortaſſe ad rem pertineant, litteris complecti neceſſarium exiſtimat. Igitur a deſcriptione Lumbricorum orditur, qui in tria genera dividuntur; unum, tenue, & exiguum eſt: Aſcarides vocantur; alterum, Teres eſt: tertium, Latum, ſive Tænia dicitur. Hujus poſtremi generis unum Alexander vidit pedum fere ſedecim longitudine. De ſingulis generibus agit, tam cum adeſt Febris, quam cum abeſt; ac Medicamenta in his caſibus utilia, & Antiquorum temporibus uſitata, enarrat: quæ cum his quibus nunc utimur, prope eadem ſunt, exceptis Mercurialibus,

Igno-

Alexander .. A.D. 560. Ignoſces mihi credo, quod tam diu ſim huic Auctori immoratus: ſiquidem inter Antiquos Scriptores Practicos hunc multum eminere judico, & eum eſſe qui a Recentiore quovis diligenter legi mereatur. Ex formulis quibuſdam in fine Libri undecimi comprehenſis forte quis conjecerit, Chriſtianum fuiſſe; aut Judæum. Paganum enim tantam in rebus nonnullis e Sacra Scriptura ductis, quantam is facit, fidem poſuiſſe haud putandum eſt. Scio Ethnicos Incantationes adhibere ſolitos, quæ verbis de Scriptura exceptis conſtarent; verum id præcipue, ſi non unice; in Dæmoniacis, ac vix in alio quovis Morbo, factum arbitror. Conſuetudo hæc videtur a Chriſtianis primum inducta, ſicut in Aëtio antea animadverti: idque clarius apparebit, ſi Marcellum Empiricum adeamus, qui hujuſmodi Incantationibus abundat, ac ſine dubio Chriſtianus exſtitit.

Fabricius Sectam Alexandri reperiſſe ſe exiſtimans, Methodicum fuiſſe autumat; idemque miratur unde factum ſit, ut Proſper Alpinus, qui Methodicorum doctrinam plene ac minute expoſuit, Auctorem hunc omiſerit. Conjecturam in eo fundat Fabricius, quod Alexander de Methodo in Arte Medica loquatur. Id utique verum eſt; ſed ejuſmodi Methodum neutiquam ſignificat qualis a Methodicorum Secta inſtituta eſt, ſed eam deſignat quam ſecutus eſt Hippocrates, ut ab eo ipſo alibi explanatum eſt. Porro forma hujus Scriptoris a Methodico plane diſcrepat; cujus is eſt animus, ut E-

va-

videntes tantum cauſas examinet: & quid com- mune inter ſe alia res cum alia abeat, & utrum a Contractione an a Relaxatioue morbus oria- tur: abditis cauſis, ſymptomatis, ægri ætate, regione, ac temperamento, a cogitatione reje- ctis. Quin & ſcribendi modus, quem Alexan- der tenuit, ab horum norma toto cælo differt; idque in omni fere pagina videri poteſt. Et præ- terquam quod magnam illam, de qua ſupra dixi, a Methodicis poſitam, Morborum diſtinctionem haud unquam nominet; neque uſpiam de Re- ſumptivo aut Metaſyncritico Cyclo aut de Dia- trito cogitare videatur, quæ omnia Methodici ſemper in ore habent: perpetuus Purgantium uſus ab eo in pleriſque Morbis, ac præſertim in Ar- thritico, traditus, horum præceptis ac rationi- bus omnino repugnat. Deque Sectis id in uni- verſum dico, nulla harum veſtigia poſt Galeni ætatem reperiri; ne Alexandriæ quidem, quæ per aliqua inſequentia Sæcula maxime celebris Medicinæ Schola extitit: niſi fortaſſe excipi de- beant Vindicianus, ac Theodorus Priſcianus, qui duo Methodici circa Valentiniani Secundi tempora floruerunt, quique omnia ex Antiquio- ribus ejuſdem Sectæ Scriptoribus videntur exſcri- pſiſſe. A Galeno quidem ita ſtabilita eſt Secta Rationalis, ſive Dogmatica, ut poſtea ſemper invaleſcens cæteras omnes extinxerit; quan- quam, ſi magis proprie loquamur, hæc non Secta quædam peculiaris eſſet ipſa, ſingulari- bus quibuſdam Sententiis innixa, ſed optima- rum potius doctrinarum delectus, quas unicui-

ALEXANDER. A.D.560.

que

ALEXANDER. A.D. 560. que Sectæ propoſitum eſſet amplecti & docere. Igitur in multis rebus Dogmatici cum Methodicis conveniunt, ac præcipue in curandi ratione.

Alexander Medicos complures nominat, quorum aliqui circa ipſius ætatem viguerint: præſertim vero Jacobum Pſychreſtum inſigniter collaudat, qui & in Medicina & in Philoſophia magnopere excelluit, præceptore uſus Heſychio, qui ſcientiæ adipiſcendæ gratia plurimas regiones peragraverat. Jacobus a Leone Magno, ſive Thrace, Comes, & Archiater factus eſt, adeoque ab Imperatore ac populo dilectus, ut ei Senatus in Zeuxippi Thermis, a [a] Severo ſtructis, ſtatuam poſuerit. Iſidorus Gazenſis, ab aliis Peluſiora dictus, qui Juſtiniani temporibus floruit alteram ei [b] Athenis poſitam vidit. Idemque auctor eſt, Pſychreſtum Alexandria oriundum fuiſſe, quanquam gens ejus originem ex Damaſco traheret; fuiſſe autem in Medicina exercitatiſſimum; multaſque curationes eximias præſtitiſſe: Enemata ac Suppoſitoria frequenter admodum præcepiſſe: in Chirurgia raro adhibuiſſe ferrum aut ignem. Omnibus Recentioribus Medicis prælatus eſt a diſcipulo ſuo Aſclepiodoto, qui ob renovatum Hellebori Albi uſum inclaruit: nam is Helleborus eo tempore in deſuetudinem abierat, ita ut ne Pſychreſto quidem innoteſceret. Fuſior etiam in Jacobo hoc laudando Suidas eſt, quem perfectam in Theoria & Praxi Medica ſcientiam conſecutum eſſe prædicat: coæ-

ta-

a Malel. in Vit. Leon. b Photius.

taneis autem omnibus præcelluiſſe, & cum Anti- ALEXANDER. A.D. 560.
quorum quolibet potuiſſe conferri, ac pleriſque ſuperiorem extitiſſe: ab ægris item cultum ac dilectum, ut quem divinitus inſpiratum crederent, in eoque fidem inconcuſſam haberent, quoniam in Prognoſticis nunquam hunc erraſſe comperiſſent. Eo ſtudio ad Artem ſuam promovendam ferebatur, ut Æſculapii animam in illum transfuſam arbitrarentur. Kuſterus verum ei nomen (Ψύχριστος) ex Malela reddidiſſe ait, cum in prioribus Editionibus (Ψυχόχριστος) impreſſum eſſet; tamen in Traductione Aëtii legitur Pſychriſtus. Utramque ego Lectionem falſam eſſe judico; & ſi Alexandrum conſulamus, facile perſpiciemus legi debere (Ψυχόχρηστος aut Ψυχρόχρηστος] nam utrovis modo recte dicitur, ſimiliter ac Φιλόχρηστος, compoſitum: is enim diſerte ait, hoc illi nomen inditum fuiſſe, ὅτι ὑγραινούσῃ, τροφῇ, ἐκέχρητο. Alexander illum Θεοφιλέστατον appellat, ac poſt hunc Suidas, Θεοφιλῆ: quare in Photio error eſt, ubi de illo ac Patre ejus dicitur, ἀσεβεῖς ἤδην: & quiſquis ea quæ ſequuntur in Photio attenderit, εὐσεβεῖς legi debere facile percipiet.

Coætaneus Alexandro fuit Uranius quidam, qui Conſtantinopoli Medicinam exer- URANIUS.
cuit. Quoniam Homo eſſet animo ita ſin- A.D. 560.
gulari ac memorabili, ut imaginem ejus Agathias Hiſtoriæ ſuæ inſerere voluerit, brevem ego quoque ex Auctore eo Viri iſtius deſcriptionem huic Operi meo interponere non alienum putavi. Fuit is natione Syrus,

pro-

Uranius. A.D. 560. profeſſione Medicus; ac licet vel Ariſtotelica, vel alia quapiam vetere Philoſophia, ne leviter quidem imbutus eſſet, ingentem eruditionis ſuæ opinionem conceperat: cum in verborum curſu quodam & audaci Paradoxorum defenſione virtus ejus omnis conſiſteret. Verſabatur autem plerumque aut in Bibliopolis, aut in Foris Aulæ adjacentibus; ibique cum hominibus morum æque ac doctrinæ expertibus diſputationes inſtituebat: levia multa ſuper quæſtionibus arduis Speculationibuſque humanæ mentis captum prorſus excedentibus, uti ſunt Attributa & eſſentia Dei, argumenta, coram Auditoribus æque impiis, magna cum temeritate effutiens. Poſt diem commeſſationibus abſumptum, veſperi plerumque conveniebant nobiles hi Sodales: ac profano more res ſublimes ac perplexas eo modo diſcutiebant, ut nemo vel alium convinceret vel ab alio convictus digrederetur; ſed in ea quiſque opinione, quam cum præjudicio attuliſſet, obſtinate perſiſteret: &, luſorum more, diſceptationes ſuas haud raro cum altercatione & verborum aculeis concluderent. Iſque erat argumentorum finis, ut animis mutuo plerumque odio exulceratis diſcederent. Hos inter princeps eminebat Uranius, Therſitis inſtar apud Homerum, turbas movens. Verum, ut ſanæ cujuſcunque diſciplinæ expers erat, argumenta modo atque ordine legitimo diſpertiri neſciebat; ita ut interdum rebus dubitatis, antequam eæ proferrentur, reſpondere vellet, interdum, reſpondendi loco, rationem quare eæ propoſitæ eſſent ex-

exquireret. Omnes denique, quæ in collocutionibus rite ordinatis obtinent, & ad veritatis indagationem neceſſariæ habentur, Leges aſſidue invertebat. In omni re Scepticorum opiniones affectans, reſponſa omnia ad Pyrrhonis Sextique Empirici normam effingebat. Ab hac ſua ſententia, qua nihil certo ſciri poſſe credebat, perfectam animi tranquillitatem, & integrum a cruciatu omni & angore liberationem ſperabat. Cum indolis eſſet adeo anguſtæ, neminem, præter fatuos admodum atque credulos, decipere valebat; utque omnibus literis deſtitutus, ita erat etiam communis hujus ac civilis ſcientiæ, quæ in excolenda Politiorum virorum familiaritate verſatur, plane rudis. Nobilium domos frequentabat, ubi cibo vinoque ultra modum ſatur, cætui pro ludibrio erat: cumque omnem ſibi verborum licentiam permitteret, modo riſum movebat, modo injurias ac verbera in ſe trahebat; ita epulis plerumque, pro Scurra, interfuit. Talis cum eſſet Uranius, una cum Arebindo in Perſiam Legato profectus eſt; ubi Impoſtoris partes accuratiſſime egit, vitia ſua obtegens, & facta omnia Virtutis ſpecie quadam adumbrans. Habitum veſtitumque Philoſophi induit; & quo tempore primum in conſpectum Chosrois venit, vultum præ ſe tulit adeo gravem & ſeverum, ut exiſtimationem de ſe haud incommodam Regi huic impreſſerit, aditusque ad eum non difficiles ſibimet aperuit. Magos ſtatim, ut cum eo ſermones haberent, convocavit Choſroes; inter quos Quæſtiones plurimæ ad Natu-

URANIUS. A.D. 560.

URANIUS. A.D. 560.

turalem Philoſophiam pertinentes propoſitæ ſunt: uti hæc, Fueritne ab omni Æternitate Mundus: & illa, An Rerum omnium Unica ſit Cauſa, ſive Principium. Uranius, licet horum Argumentorum omnino ignarus confidentia tamen præceptam de ſe opinionem ſuſtinuit: ſiquidem id ei profuit, ut in Gorgia inquit Socrates, „ Quod, quanquam ipſe parum ſciret, „ tamen ii quibuſcum diſputaret etiam ipſo magis „ inſcientes eſſent. „ Eamque Empiricus iſte „ apud Choſroem gratiam iniit, ut huic eidem ſecum Rex menſæ accubanti propinaverit, ſuumque illi, ut ex eo biberet, poculum porrexerit, quem honorem nemini mortalium antea detulerat; illud etiam adjiciens, quod ex omnibus Philoſophis) horum autem celeberrimum fere quemque viderat, cum in Perſiam ex Græcia venire conſueſſent) ſubtiliſſimus eſſet omnibuſque numeris abſolutiſſimus Uranius.

Conſtat ſane, Damaſcium patria Syrum, Simplicium Cilicem, Diogenem Phænicem, & Iſidorum Gazenſem, alioſque ex optimis doctiſſimiſque ejus Sæculi Philoſophis, paulo ante hæc tempora in Perſiam migraviſſe, eo quod a Religione dominante abhorrerent, deque Regionis hujus Imperatore pariter ac populo multa præclare dicerentur; Principem ſcilicet æquitate ac juſtitia florere: ſubditos in obſequio & morigeratione inviolabili felicitatem ſuam ponere: expilationes illic & latrocinia nuſquam exerceri, omnia agi cum ſinceritate ac fide. Ii autem, quamprimum eo pervenerant, cuncta memoratis con-

contraria repererunt: ſiquidem omnia per injuſtitiam ac vim adminiſtrari cernerent; ſimiliterque falſæ ſe de Principe famæ crediniſſe agnoverunt, ubi coram, hunc de Philoſophia faſtuoſe quidem, ſed abſque ulla hujus argumenti notitia, differentem audiſſent: &, quanquam de eorum merito bene ſentiret Choſroes, maximæ tamen apud eum exiſtimationis Uranium eſſe perciperent. Cujus rei clara admodum naturæque humanæ congrua videtur eſſe ratio: quod unuſquiſque ſit ad ſui ſimiles proclivis, ſeque ipſo eminentiores averſetur. Poſt reditum ex peregrinatione humaniſſimas Uranius a Choſroe accepit litteras, in quibus ab eo frequenter nomine Magiſtri appellatus eſt. Ex illo nemini non intolerabilis factus eſt Uranius, cum ex amicitia Choſrois eo arrogantiæ veniſſet, ut omnes magna cum ſuperbia deſpiceret. Nunquam enim convivio interfuit, quin beneficia ab eo Principe in ſe collata, ſermoneſque cum eodem habitos commemoraret: ita ut nihil ſecum ab exteris iſtis Regionibus niſi vanitatis & inſolentiæ, quibus vitiis ante diſceſſum a patria ſatis abundabat, incrementum reportaſſe videretur. Elogia ab eo in Principem illum facta apud credulos homines eruditionis Regiæ fidem pepererunt. Iique qui novas ac miraculoſas narrationes curioſe aucupabantur, cum neque de laudatore neque de laudato judicium ferre poſſent, ab artificioſis Impoſtoris adumbrationibus ſæpius decepti ſunt. Id utique fatendum eſt omnes, quæ ad ſummum Imperatorem effingendum re- URANIUS. A.D. 560.

URANIUS. A.D. 560. quiruntur, Choſroi obtigiſſe virtutes; cujus fortitudinem, neque ætate neque belli laboribus fractam, jure miremur: doctrinam vero ejuſmodi fuiſſe, qualem ab Uranio quiſpiam Magiſtro haurire debuit, credibile eſt.

Ex hac Agathiæ deſcriptione veram & Choſrois & Uranii imaginem efformare poſſumus. Liberque, De Sapientia Indorum ſimilem prope nobis ejuſdem Principis ſpeciem repræſentabit, qui, uti docebimus, alterum quoque Medicum, nomine Pezroem unice dilexit.

PROCOPIUS. A.D. 560. Blondus, Sabellicus, & Tiraquellus Procopium, inſignem illum Hiſtoricum, qui Juſtiniani tempore floruit, Medicum fuiſſe exiſtimant, licet opinionis ſuæ nulla argumenta proferant: unde alii id eos ſomniaſſe credunt. Tamen ſi locos quoſdam in ejus ſcriptis conſideremus, hujus rei aliqua inde conjectura duci poteſt; ſiquidem in nonnullis ad Medicinam pertinentibus, multa cæteris quibuſcunque Hiſtoricis, etiam prædicatore ejus vehementi & imitatore Agathia, magis minute ac ſingulatim narrat; qui quidem, utpote in Foro educatus, plurimas de [a] Legibus obſervationes Hiſtoriæ interſerit, Profeſſioni ſuæ non incongruas. Pauca e Procopio exempla proferam. Ab Aqua [b] Padi Militum Stomachos adeo debilitatos fuiſſe & imminutam concoctionem ſcribit, ut periculoſiſſimæ eos inde Diarrhœæ ac Dyſenteriæ exceperint. In deſcribenda [c] Fame

a Lib. 2. Berytus & Alexandria. Lib. 4. Tribunal. cui præfuit Anaſtaſio. b Bel. Goth. Lib. 2. c Ibid.

PROCOPIUS. A.D. 560.

me illa horribilis, qua per id tempus Æmilia omnis laborabat, naturalem ait Stomachi calorem penitus fuiſſe extinctum; ita ut niſi puerorum more paulatim alerentur, etiam eo, difficulter reperiebant, quem cibo obruti perirent: Bilemque, quæ in eorum Temperamentis dominaretur, corpus univerſum flavo colore infeciſſe. Animadvertit etiam, Regionem omnem, quocunque Veſuvii [a] Sulphur pertingit, admodum feracem eſſe; & ob eandem cauſam per multas ætates Aërem hunc a Medicis pro Tabidorum curatione commendatum exiſtimat. Neque nimias me, ut ſpero, argutias perſequi putabis, ſi id Tibi in memoriam revocavero, quamlibet ab eo occaſionem arripi ſolere, ut Profeſſioni noſtræ honorem tribuat. Illo enim referente, [b] Theodoricus morti jam vicinus Elpidio Archiatro ſuo ſententiam aperuit, ſeque injuſtitiæ apud illum in perimendo Symmacho & Boëthio accuſavit. Cumque Legati, per obſidionem Edeſſæ, ad [c] Choſroem miſſi eſſent, Stephanus nobilis Medicus ex eo loco oriundus, iſtius olim Regis Præceptor, quique Patri ejus Cavadi ſanitatem reddiderat, non modo in eorum numerum delectus, ſed etiam Orator præ cæteris apud Principem deſignatus eſt. Paulo poſt idem Choſroes, de pace cum Juſtiniano agens, ne inducias quidem cum eo facere voluit, niſi ea conditione, ut Tribunus, cujus ope in Medicina indigeret, & quocum familiaritatem habuiſſet, ad eum mitteretur: quod ubi factum

a Ibid. b Ibid. c Bel. Perſic. 2.

Procopius. A.D. 500. ctum eſt, in quinquennium, ſicuti narrat Hiſtoricus, factæ ſunt induciæ. Alio loco plura de eodem Medico commemorat, ſcilicet in Palæſtina natum ac popularem ſuum fuiſſe: item Artis ſuæ peritia eminuiſſe; prudentem quoque, temperatum, ac pium extitiſſe. Is antea Chofroem morbo aliquo laborantem curaverat; unde magna munerum vi cumulatus in Patriam rediit. Poſt inducias ſupra memoratas, apud Chofroem annum integrum permanſit, cui Rex, quicquid poſtulare vellet, conceſſit; verum is pecuniæ loco illud tantum popoſcit, ut Romanis quibuſdam illic in captivitate detentis libertas redderetur. Rogatu ejus, non modo Viros ab illo nominatos, ſed alios etiam ad tria millia remiſit Choſroes; unde per univerſum Imperii ambitum Tribuni nomen inclaruit. In eo ſaltem mecum convenies, quod Procopius Medicis ſpeciem ac dignitatem minime contemnendam tribuat; ex cultu autem & honore his ab omni hominum ordine tributo exiſtimandum eſt, pleroſque tunc temporis in ea opinione fuiſſe, ut in diverſis illos Scientiæ partibus, ac præſertim in omnibus ad Artem ſuam pertinentibus, probe verſatos eſſe cenſerent. Aliqua idem Auctor in deſcribendis Vulneribus habet, quæ ad rem propius accedunt; nam de ea plaga loquens qua periit Artabazes, caſum adeo minute explicat, ut [a] Arteriam in collo præciſam eſſe dicat, unde factum eſt ut Sanguis ſupprimi non potuerit. Supra dextrum Oculum juxta os naſi ictus eſt

Tra-

[a] Bell. Goth, 3-

[a] Trajanus, in quo Sagittæ Cuſpis ferrea, ut-cunque ampla ac longa, ita alte deſedit, ut conſpectum effugerit: ac ſententiam ſuam de hac re liquido declarat, parum ſibi conſtare quem in locum illa penetrarit, id autem minime dubium eſſe, quin alicubi intus hæſerit, nullum dolorem excitans: nam poſt quinque annos mucro in ejus facie apparuit; id etiam Auctor iſte adjicit quo tempore iſta ſcriptitaret, telum per tres jam annos viam ſibi perpetim feciſſe, ac ſpem ſubeſſe aliquam fore ut brevi ſine cruciatu integrum exiret, cum homo adhuc omni moleſtia vacaret. Similiter ejus vulneris, quod in facie acceperat [b] Arſes, narrationem plenam exponit: illud etiam commemorans, quemadmodum Chirurgi telum extrahere cupientes in eo valde hærerent, quod & de Oculo magna deſperatio eſſet, metuſque ne in ipſa Operatione convulnerarentur Nervi ac Membranæ, per quod æger in ſubitum atque ingens diſcrimen adduceretur. Ex iis unus, nomine Theoctiſtus, vulnerati cervicem manu premens, eum interrogavit, an dolorem vehementem perſentiſceret: cumque reſpondiſſet Arſes, Vehementem, Sanaberis igitur, inquit ille, neque Oculum amittes; idque eo conſtantius affirmavit; quod ex hac re teli mucronem haud alte intra cutim deſediſſe judicaret; tum lignea teli parte, quæ foris appareret, abſciſſa, Muſculorum carnem eo loco aperuit quo dolor maxime urgebat: & reliquam ligni partem una cum Ferro in tres

PROCOPIUS. A.D. 560.

a Bell. Goth. 2. b Ibid.

Procopius. A.D. 560.

cuſpides diviſo ſine difficultate exemit, vulnuſque, etiam nulla relicta cicatrice, ad ſanitatem perduxit. Sed cum eadem eſſet Operatio in Cutila tentata, ubi majore vi opus eſſet ad ſagittam evellendam, is in animæ defectionem incidit, & inflammatis Cerebri Membranis Phreniticus obiit. Bucas magnam Sanguinis copiam amiſit, parumque abſuit quin animam ſtatim expiraret: quod ideo obtigiſſe Medici prædicabant, quod Muſculi eſſent non recta linea, ſed tranſverſa percuſſi; veruntamen tribus poſtea diebus mors inſecuta eſt.

Hæc eo valere exiſtimo, ut Procopium Medicinæ ſtuduiſſe credamus; id ſaltem, cum juvenis necdum rerum civilium tractatione implicatus eſſet, Scientia iſta aliquatenus imbutum fuiſſe, evincunt. Nam in ſupra expoſitorum caſuum deſcriptione notandum eſt, Phraſes ipſas voceſque Medicis Scriptoribus familiares atque proprias ab eo adhiberi. Sed argumento huic, Utrùm Medicus fuerit necne, haud amplius immorabor: illud autem affirmare auſim, certum quendam ab eo morbum haud minori cum artificio & accuratione depictum eſſe, nec ſtylo minus Medico expreſſum, quam ſi ex profeſſo Artem noſtram exercuiſſet. Loquor de Peſte, quæ Conſtantinopoli, A. D. DXLIII, graſſata eſt. Quoniam vero ejus Hiſtoria & exquiſite delineata eſt, & utiles multas Obſervationes continet ad Morbum ipſum ſpectantes, eam Howeli verbis, pauca inſuper animadvertens, proponam.

„ Peſtis

„ Peſtis hæc genus humanum fere abſumſit, Procopius. A.D. 560.
„ cujus nullam aliam fuiſſe cauſam putat Proco-
„ pius, niſi Dei voluntatem. Neque enim unam
„ duntaxat orbis partem invaſit, neque una a-
„ liqua Anni tempeſtate deſæviit: quod ſi
„ feciſſet, a ſubtilibus ingeniis id, ut ille ait,
„ cauſis quibuſdam artificioſe prætextis aſcribi
„ poterat. Univerſum autem Terrarum Orbem
„ perculit, & omnia hominum genera corri-
„ puit, utcunque diverſæ naturæ & differentis
„ eſſent habitus, neque ætati ulli neque tem-
„ peramento parcens. Hominum varietas, quoad
„ eorum vel habitandi locos, vel rationem
„ victus, vel corporis conſtitutionem, vel ani-
„ mi ſtudia, vel aliam quamvis rem, nihil
„ quicquam contra morbum hunc valebat. Quoſ-
„ dam Æſtate, alios Hieme, alios aliis tem-
„ peſtatibus oppreſſit. Peluſii cæpit in Ægy-
„ pto, dein ab una parte Alexandriam totam-
„ que Ægyptum pervaſit, ab altera vero Palæſti-
„ næ partes Ægypto conterminas occupavit.
„ Inde ad ultimos Orbis fines, quaſi ſtatis iti-
„ neribus, pervenit, omnia deſtruens, omnes
„ Inſulas, Antra, Montes, quacunque homines
„ verſarentur, populans; nam ſi regionem ali-
„ quam præteriiſſet, revertebatur illico, parique
„ ac cæteras ſtrage affligebat. In ora ſemper ma-
„ ritima incipiens, ad interiores penetrabat re-
„ gionum partes. Anno ab ejus ortu ſecundo,
„ Conſtantinopoli, ubi tum Procopio eſſe contigit,
„ circa Ver medium apparuit. Mortuorum Simu-
„ lacra ſub humanis cujuſcunque generis formis

Procopius. A.D. 560.

„ plurimi videbant, & ab iis in aliqua corporis parte ſeſe percuſſos putabant, nam ſtatim ac Simulacrum ejuſmodi conſpexiſſent, morbo tentabantur. Cum in ea primum incidebant, Divina quædam proferebant nomina, & in Templa ſeſe proripiebant: neque tamen ita magis tuti ab eo erant. Poſtea, amicorum compellationem veriti, intra cubicula ſe, auribus obturatis, concludebant. Quidam in ſomniis monſtra his ſimilia conſpicere, quidam vocem audire viſi ſunt, quæ nuntiaret eos in numero eſſe morti deſtinatorum. Pleroſque vero ſine ulla præmonitione Febris continuo invaſit, neque tamen ulla vel coloris immutatio, vel ardoris ſenſus aderat: nam uſque ad veſperam adeo tenuis inhærebat Febricula, ut neque æger, neque ex Pulſu Medicus, quicquam diſcriminis vereretur. Quibuſdam vero eodem die, alios craſtino, alios multo poſt, Bubo occupavit, aut in Inguine, aut in Alis, aut pone Aurem, aut in alia parte. Hæc pariter omnibus Symptomata contigerunt, quicunque Morbo tentati ſunt.

„ Sed & alia quoque in diverſis diverſa acceſſerunt; id an e corporum varietate, an ex Dei voluntate evenerit, Auctor noſter affirmare metuit. Quoſdam ſomnolentia & in ſtuporem propenſio oppreſſit: alii mente graviter emoti ſunt. Qui in ſoporem ferebantur, eos omnium rerum cepit oblivio: quorum ſiqui curarentur, ii cibos ſumebant, alii a ſuis neglecti fame interierunt. Qui mentis alienatione laborarunt,

„ Si-

„ Simulacris infeſtabantur, perpetuoque clamitabant homines adeſſe qui necem iis intentarent, atque ideo fugam capeſſere moliebantur: eas vero moleſtias curatoribus ſuis præbebant, ut hi non minus quam ægri ipſi miſericordiam moverent. E tactu vel decumbentium vel mortuorum, neque Medicus, neque alius quiſquam contagionem ſuſcepit; multi enim mirandum in modum ea immunes reſtabant, licet ægris jugiter aſſiderent defunctoſque ſepelirent: multique, qua ratione neſcientes, ea correpti ac ſubito peremti ſunt. Plurimi in Aquam, plurimi in mare deſiliebant, utcunque ſiti nulla vexati. Quibuſdam, ſine ſopore aut mentis alienatione, Bubo in Gangrænam abiit, hique ſæviſſimo cum cruciatu animam exſpirabant: quem etiam Phreniticis non abſuiſſe credibile eſt, quanquam, utpote mente capti, nulla proderent ejus indicia. Propterea Medici quidam Venenum Fontemque Morbi in Peſtilentibus his Ulceribus deliteſcere ſuſpicantes, Cadavera mortuorum aperuerunt, atque ipſa Ulcera perſcrutantes, magnum repererunt intus Carbunculum. Quicunque corpus Puſtulis nigris, magnitudine Lenticulæ, diſtinctum haberent, ii intra primum diem fato cedebant. Multi, Sanguine per Vomitum effuſo, peribant. Quidam, ab optimis Medicis deplorati inopinato convaluerunt; alii, de quorum ſalute non dubitaretur, ſubita morte ſublati ſunt. Nullam hujus morbi cauſam Ratione quiſquam aſſequi potuit. Aliis „ pro-

PROCOPIUS. A.D. 560.

PROCOPIUS, A.D. 560. „ profuit, aliis offecit Balneum. Multi curationis „ defectu obierunt, multi ſine ea ſuperſtites „ evaſerunt. Nulla denique incolumitatis via „ apparebat, vel cavendo vel medendo affe„ ctui: cum in eo ignoraretur æque & inva„ ſionis & deceſſionis cauſa.

„ Quæcunque Fæminæ Prægnantes tentaren„ tur, eæ omnes abſumtæ ſunt; harum aliquæ „ abortum paſſæ, aliæ partum enixæ poſtea cum „ eo perierunt; tres ſolum Puerperæ convalue„ runt; fætu tamen amiſſo, atque una obiit cujus „ evaſit Infans. Quibus ulcera ampla erant mul„ tumque humoris affundebant, ii ad ſanitatem „ redierunt: ſiquidem hoc modo deferbuit Car„ bunculi furor, atque id erat indicium Salutis „ certiſſimum. Quibus vero Ulcera in eodem ab „ initio ſtatu permanebant, hi morte ſunt abre„ pti. In qubuſdam Femora emarcuerunt, ubi „ in his orta Ulcera nihil ſaniei emittebant. „ Quidam vixerunt, cum imminutione linguæ, „ & uſque ad mortis diem balbutientes, aut ſo„ nos indiſtinctos proferentes permanſerunt. „ Conſtantinopoli Peſtis hæc per quatuor Men„ ſes in totum, perque horum tres maximo cum „ furore, deſæviit. In initio haud ita multo plu„ res, quam ex conſuetudine, moriebantur; „ dein, increſcente ejus violentia, quinque ac po„ ſtremo ſupra decem millia hominum, in ſin„ gulos dies rapta ſunt. Primo Cadavera ſedu„ lo humabantur: poſtea vero omnibus rebus „ perturbatis, plurimi ſine ſepultura jacebant. „ Servi abſque Heris relicti, ac Divites Mini-

„ ſtris

„ ſtris indigebant. Per deſolatam Civitatem nihil fere aliud conſpiciendum erat, præter vacuas domos, & clauſas ſine commercio tabernas. Inter hæc valde ſollicitus, uti par erat, Imperator Pauperum curam Theodoro commiſit uno e Referendariis, qui Imperatoris reſponſa ad Supplicationes ſubſcribere ſolebant; iſque egenis pecuniam ex Ærario diviſit. His adjicit Procopius, multos metu ſcelerata vitæ conſuetudine immutata ſeſe Deo conſecraſſe; multoſque, ſublato periculo, ad priſtinam impietatem rediiſſe." Hæc eſt Peſtilentiæ iſtius deſcriptio ab eo tradita, Howelus autem hæc amplius ſubjicit: "Licet ea Conſtantinopoli per quatuor tantum Menſes duraverit, tamen Euagrius, qui cum omni Domo hac laboravit, per duos & quinquaginta annos ſæviiſſe prodit, idque ita graviter, ut univerſum prope Orbem abſumſerit. Cum igitur ultra Procopii mortem perſeveravit, haud mirum videri debet, ſi per ita longum tempus, in diverſis adeo cælis ac regionibus, Symptomata apparuerint diverſa quodammodo ab iis quæ ejus ætate viſa ſunt. Tamen Euagrii deſcriptio haud multum ab iſta differt. Affirmat autem, hanc in quibuſdam rebus, Peſti Athenienſi a Thucydide expoſitæ ſimilem, in aliis vero longe diſſimilem fuiſſe; in Æthiopia, ſicut illam, cœpiſſe, omnes vero priores ſævitia exſuperaſſe. Ac tempus quo inhæſerit, & regiones quas ultro citroque commeando occupaverit, in mentem revocans, miratur

PROCOPIUS. A.D. 560.

„ Phi-

PROCOPIUS. A.D. 560.

„ Philoſtratum pro ſtupenda re habuiſſe Peſtem , quæ ſua ætate per quindecim annos „ continuata ſit . Sed cum Procopii Hiſtoria „ cunctis eſſet ſatis cognita , ipſi præſertim Euagrio , qui , ut eruditi omnes ſciunt , multa „ ex ea mutuatus eſt : certe magis mira res eſt „ hunc affirmare auſum , Peſtis iſtius Hiſtoriam „ a nullo ante ſe fuiſſe litteris mandatam : neque enim hos de diverſis duabus Peſtilentiis „ loqui ullo modo credibile eſt . "

Proculdubio , ſicuti animadvertit Howelus , de eadem uterque Peſte loquitur : ea ſcilicet , quæ per annos duos & quinquaginta duravit , quæque in Oriente , uti refert Agathias , orta eſt anno Juſtiniani quinto ; quanquam , ut is cum Procopio concordet , legi debere illic puto , quintum & decimum . Illud etiam inter illos diſcrimen faciendum eſt , quod Procopius eam deſcribat prout anno ſe ſecundo Conſtantinopoli oſtendit ; Euagrius autem , ut teſtatur ipſe , eandem ſuis obſervationibus multis poſt id annis convenientem reddat : nam ea primum incipiente , Procopius , ipſo referente , puer Grammaticæ [a] tunc ſtudebat , & tempore eodem Peſte laboravit . Ita ut vera facile percipi poſſit cauſa , cur in quibuſdam rebus duo hi Auctores ſecum diſcordent . Euagrius rem hanc pro miraculo ponit , quod nemo quiſquam Urbe qualibet infecta oriundus e ſoli mutatione utilitatem caperet : cum tales ſinguli Lue , quæ inter populares ſuos graſſaretur , tertiſſime tentaren-

a Lib. 4.

rentur. In quo quidem de Auctoris fide ambigi poſſet, niſi ſimilis rei exemplum recentioribus ſæculis obtigiſſe noſſemus, ſicut alias oſtendam, ubi ad Sudorem Anglicum venero. Idem Euagrius Peſtem hanc Athenienſi illi a Thucydide deſcriptæ partim ſimilem, partim valde abſimilem fuiſſe tradit: verum nulla affert hujus rei indicia, quorum largam certe copiam habuit. Modus ipſe, quo hæc ſeſe diſſeminavit, erat diverſus. Hic enim vel repentina morte occubuerunt, vel primo die, (quemadmodum iis accidit, quibus nigræ apparuerunt Puſtulæ) vel ſaltem intra paucos dies. Et Agathias, qui ſecundam ejus invaſionem deſcribit, quæ Conſtantinopoli accidit [a] A. D. DLVIII, diſerte ait, pleroſque momento temporis obiiſſe, ſicut a vehementi Apoplexia: & eos, quibus maximæ natura vires ſuppeterent, quinto diei nunquam ſuperfuiſſe. In Athenienſi autem, morbus ad ſeptimum vel nonum diem ibat, qui quidem uſitati erant mortis dies. In eadem contaminati ſunt, quicunque ad ægros accedebant: in hac vero, idem non obtigiſſe plane declaratur. Neque ſtupor is quo in initio hujus affecti ſunt, neque iſta humi volutatio, neque ea quæ de Bubone tradit, ac Mulieribus Prægnantibus, in Thucydide occurrunt. Galenus in conferendis iis Peſtilentiæ deſcriptionibus quæ ab Hippocrate ac Thucydide litteris mandatæ ſunt, illud notat, quod Thucydides eam, minime quidem Medici more, ſed prout ſingu-

PROCOPIUS. A.D. 560.

la

a 5, 5.

PROCOPIUS. A.D. 560.

la ipſi, tanquam communi cuidam inſpectori, obſervarentur, expreſſerit. Utroque modo feciſſe id videtur Procopius: nam præter Obſervationes de Gravidis ſupra poſitas, quarum tres tantum evaſerunt, fluxus e Bubone ab eo primum animadverſus eſt certiſſimum ſalutis indicium attuliſſe, quod in eodem caſu etiamnum obtinet. Medici quoque ſermone utitur, de variis medendi rationibus, quas experti ſunt homines, & quemadmodum eæ fruſtra fuerint, loquens, ut de Balneis, &c. item de diverſis ægrotantium Symptomatis; ac ſpeciatim quod ad Febrem attinet, neque coloris mutationem neque æſtum in corpore fuiſſe ait: & Febriculam adeo lentam uſque ad veſperam extitiſſe, ut ne Medicus quidem, explorato Pulſu, diſcrimen ullum ſubeſſe vereretur. Videbis in lectione Thucydidis ac Lucretii, nullam aliam ejus temporis homines habuiſſe dignoſcendæ Febris rationem, quam ex tactu corporis: ſiquidem ars tentandi Pulſum, atque ex eo judicandi, poſterioribus ætatibus inventa eſt. Is etiam narrat, quam parum in cauſis morbi vulgo prolatis acquieſcerent: ideoque eorum qui Ulceribus Peſtilentibus mortui ſunt cadavera aperuerint, atque ingentem ortum intus Carbunculum deprehenderint. Unde diſci poteſt, etiam ejus ætatis Medicos in nullo Scientiæ genere hoſpites fuiſſe, quæ ad Artis Praxin promovendam pertineret, iique, ut Anatomiam præſertim excoluerunt, ſicut ex hoc loco conſtat, ita quoque in rectos eam uſus deduxerunt, ope ejus morborum cau-

cauſas & varia inveſtigando Symptomata. Una res in Hiſtoria hac magnam attentionem meretur; ea de Contagione eſt. Neque Medicus neque alius quiſpiam, Procopio referente, contrectatione ægrotantium aut mortuorum [ob eam ſolam cauſam, hoc, ut opinor, intelligi vult] vitio correptus eſt; plurimique mirandum in modum integri permanſerunt; quanquam infectos curare ac ſepelire non deſiſſent: illud etiam ſubjicit Euagrius, licet id magna ex parte contagioſum fuerit, quoſdam tamen, qui juxta decumbentes, vitam peroſi, hærerent, neque morte neque morbo excipi potuiſſe. Ac profecto in Morbis omnibus Epidemicis, quantacunque demum is Contagio ſubſit, exempla adduci poſſunt, quæ hanc non ad ſingulum quemque pertigiſſe demonſtrent. Ipſe etiam Procopius Peſtem illam per Contagionem fuiſſe propagatam cenſuit, uti liquet ex iis quæ poſtea ſubjicit, hanc ſcilicet ſemper juxta Mare initium ſumpſiſſe, atque inde diffudiſſe ſe in Regiones Mediterraneas: quæ res omni ratiocinatione fortior eſt ad probandum illud, quod Morbus hic per Commercium & Communicationem, & a longinquo apportari & in longinquum diſpergi poſſit. Et hæc quidem vulgaris fuit in primis ætatibus opinio. PROCOPIUS. A.D.560.

Sed ut illuc unde abii, ſi modo hæc digreſſio eſt, revertar; de quarto jam ultimoque ex Veteribus Scriptoribus Græcis, quod in me ſuſcepi, loquar. Is eſt Paulus, qui licet a Clerico in Quarto Sæculo collocetur: PAULUS. A.D.640.

haud

PAULUS. A.D. 640. haud ante Septimum vixit: quique, utut Collector, tamen ab Oribaſio [prout hic mutilus jam a nobis legitor] Aëtioque plurimum differt: & multa ab Alexandro, non modo ſenſum exprimens, ſed & ipſa quoque verba exſcribit. In Ægina Inſula natus eſt, peregrinationes multas obiit, & magnum ita in diverſis Regionibus medendi uſum acquiſivit. Atque ei laus tribuenda eſt, quod Morborum deſcriptiones tradat breves ac plenas: iſque utcunque exſcriptor, de Morbis Mulierum, quod notatu haud indignum eſt, ſpeciatim agit, primuſque ex omnibus Viris quorum memoria ad nos pervenit, Artem Obſtetriciam tractavit: unde ab Arabibus Obſtetricius etiam dictus eſt Librumque a Fæminarum Prægnantium malis orditur.

Quædam Veterum Medicorum fragmenta Paulo accepta ferri debent; ac præſertim Epiſtola Dioclis ad Antigonum de tuenda Sanitate.

Lubet autem de hoc Auctore ſententiam meam paulo diſtinctius proferre, ideo quod a nonnullis ita deſpici videtur, ut in eo nihil cujuſvis momenti occurrere contendant. Atque intra Sextum ejus Librum conſiſtens, Virum hunc operam omnem in alienis laboribus colligendis minime conſumſiſſe, haud dubitanter probari poſſe concipio. Liber iſte Operationum Chirurgicarum enarrationem ſeorſim complectitur: quod opus in ſuo genere perfectiſſimum judico, ex iis ſaltem quæ ante Scientiarum inſtaurationem prodierunt. De Operationibus loquor, quæ ma-

manum exigunt; nam ea quæ extrinſecus appli- Paulus. A.D.640.
cantur Vulneribus Ulceribuſque ac cæteris vitiis, in Quarto Libro fuſe expoſita ſunt. Ex ipſo autem illo Volumine ſatis conſtat, Operationes Chirurgicas a Paulo ipſo adminiſtratas fuiſſe: ſiquidem varias rationes, & ab Antiquis, & a coætaneis ſuis, & a ſe ipſo uſurpatas, deſcribit. Harum etiam eventum ſæpe commemorat, & felicem & infauſtum: deque eodem argumento agens, Galenum in omnibus adeo non exſcribit, ut ab eo interdum diſſentiat, Recentioremque Experientiam illius [a] Doctrinæ præferre videatur. Ita in Capitulo de [b] Aneuryſmate, adductis iis quæ a Galeno de hac re dicta ſunt, opinionem ſuam de curandi ratione interponit. Eodem modo cum Leonide agit [qui & ab eo & ab Aëtio frequenter nominatur] in tractatione Herniæ Varicoſæ. Immo Antiquos ita parum ſuperſtitioſe ſequitur, ut iis, quæ ab Hippocrate ipſo de Naſi fracti repoſitione præcipiuntur, minime contentus, magis recentem viam proponat, cui potiores etiam deferre videtur.

Quid ſi etiam Collector iſte multa nos in hac Arte doceat, a nullo antea, quantum ſciri poteſt, Antiquiore memorata? quod inquiſitione facta aliquis veriſſimum, credo, reperiet: præſertim ſi cum Celſo conferatur, qui Chirurgiæ ſtatum, prout illa Veterum ac ſuo tempore ſeſe habuit, accuratiſſime nobis ante oculos poſuit; cui quidem, Galeni ætate, vix quicquam incre-

a 87. b 37.

PAVLVS. A.D.640. menti acceſſit. Tamen in multis rebus fuſior & explicatior eſt Paulus; ſicut in curatione Hydrocephali, in Paracenteſi, ſive in Thorace, ſive in Abdomine facienda &c. & in Calculi e Veſica extractione, Celſus quidem omnes infra nonum annum & ſupra decimum quartum hac ultima Operatione interdicit; eandem Paulus in media, & aliquando in provecta ætate, admittit, licet hanc in primis ætatibus optime cedere fateatur. Illud in hac Operatione amplius animadvertit, quod in ipſo Perinæi medio minime fieri debeat inciſio, ſed oblique in altera parte, idque ſiniſtra, verſus clunem: quodque extrinſecus hanc amplam eſſe oporteat, intus vero haud ampliorem quam ut per eam exitus Calculo detur. Sunt & alia in hoc Volumine Chirurgico, quæ nova plane videntur: ut cum de [a] Patellæ fractura agit, quem caſum rarius incidere ait, licet is Chirurgis noſtris ſæpenumero occurrat. Ejus nullam mentionem habet Celſus. Venas [b] Jugulares in obſtinatis Oculorum fluxionibus aperit Paulus; quod quidem experimentum a nullo Antiquiore factum invenio, ſi Alexandrum excipiamus, qui hunc Venæſectionis modum adhibet in [c] Angina. Deſcribit etiam ille Arterias pone Aures incidendi rationem, quam in Ophthalmia uſurpat ac Vertigine: contra Celſi Aphoriſmum, qui Arteriam diviſam negat rurſus coire. Tamen Arteriam ab Aretæo, & nonnunquam a Galeno aperiri juſſam videmus, ut alias fuſius oſtendetur. Ac prout ille Cur-

a 100. b 40. c 4. 5.

curbitulis frequentius utitur, ita quoque novum inſtrumentum ad id, ſive Scarificatorem, adinveniſſe videtur, qui, tres cuſpides habens, tres inciſiones uno eodemque tempore [a] faciat. PAVLVS A.D. 640.

Caput de Telorum & [b] Sagittarum, &c. extractione notatu digniſſimum eſt, & multa magnæ utilitatis præcepta continet; deſcriptio autem Telorum, quæ apud Veteres in ea ætate, ac præcipue apud Ægyptios, in uſu erant, admodum curioſa eſt, dilucida, ac brevis.

Varia Herniarum genera, præſertim [c] Inteſtinalem, ample & accurate deſcribit; ejuſque cauſas & Symptomata differentia explicat, prout ea vel a Ruptione, vel a Diſtentione Peritonæi ortum ducit: unde Inteſtinum, quod Ilei pars eſt, hujuſque Membranæ Productionibus incumbit, facile vel in Inguen vel in Scrotum prolabitur. Ideoque in quibuſdam caſibus neceſſario facienda eſt inciſio, ut reponi poſſit Inteſtinum; quæ quidem Operatio accurate admodum hic ac minute traditur, magis etiam quam in Celſo: hæc autem ab Antiquis probe cognita, a Rouſſeto, Paræo, & Hildano commendata, a præſtantibus denuo, quibuſdam apud nos Viris renovata eſt. Celſus quidem ait, id remedium eſſe quod puerilis tantum ætas & modicum malum, recipiat: ac duo poſtremo memorati Auctores id ſolum in ultima neceſſitate, pro extremo refugio, præcipiunt; conſtat etiam illorum tempore rem fere in deſuetudinem abiiſſe: quanquam ex-

a 41. b 86. c 6, 65.

PAULUS A.D.640. emplum ab [a] Hildano prolatum de homine ſupra annos ſeptuaginta nato, qui ab eo hac ratione curatus eſt, luculenter oſtendit Operationem non modo tutam eſſe, ſed etiam melius ceſſuram ſi primis quibuſque temporibus adhibeatur, antequam Sphaceli diſcrimen ſubſit. Barbettus viam incidendi Abdominis proponit in Iliaco affectu, ubi Inteſtini Introſuſceptio eſt, quod ſi caſus iſte talem curandi rationem patitur, eandem, ubi morbus ex alterutra Herniarum ſupra poſitarum naſcitur, poſt inutilem aliorum Remediorum applicationem, adhiberi potius oportere cenſeo; præſertim cum in Epigaſtrio nihil magis periculi, quam in Proceſſibus Peritonæi incidendis appareat. Ideoque tria nobis Operationis hujus revera præſtitæ exempla tradit Rouſſetus: unum a Circulatore, reliqua duo a Chirurgis eo tempore illuſtribus, Inguinalis Hernia, juxta omnes Auctores, principium duntaxat Inteſtinalis Herniæ eſt; Inteſtinum vero per inguen neceſſario deſcendere debere aiunt, antequam in Scrotum devolvi poſſit; unde Paulus affirmat Enterocelen ſemper a Bubonocele præiri. Illud etiam inter Anatomicos pariter omnes & Chirurgos convenit. Inteſtinum per Muſculorum Abdominalium Circulos, ſive Foramina, prolabi. Quanquam vero dubium non eſt quin hoc frequenter incidat, tamen ſi rem paulo attentius perpendamus, alia fortaſſe reperietur Inteſtino via, hactenus parum obſervata, per quam id deſcendens Bubonocelen produxe-

a Cent 6, 73.

duxerit. Cavum in Femore, inter Muſculum Pectineum & Sartorium, ubi Vaſa Cruralia tranſeunt, eſt admodum notabile: & Muſculorum Abdominalium Tendines hic ita laxe poſiti ſunt, ut id Abdomine nihil niſi adipis paulum ac fibræ aliquæ membranoſæ diſcriminent: ex quo diſci poteſt, quam facile Peritonæum preſſione quavis per interſtitium hoc in Cavum illud depelli poſſit: præſertim cum id, ob erectum hominis inceſſum, in linea ad Abdomen magis directa jaceat, quam ipſi Tendinum iſtorum Circuli. Ac ſi narrationes eorum ipſorum hominum conferamus, qui Bubonocelen in Proceſſibus Peritonæi ſemper naſci exiſtimant, eos de nulla alia re, niſi de hoc loco, convenire reperiemus. Notat Fabricius ab Aqua pendente, Bubonocelen, & Venæ Cruralis Varicem, ſæpenumero Bubonem fuiſſe creditas: in quo caſu, aut Vena aut Inteſtinum, magno cum hominis periculo, ſectum eſt. Nemo non ſcit Bubones in iis ſemper Glandulis ſitos eſſe, quæ ſuper Vaſa Cruralia jacent; unde conſtat hunc in ea fuiſſe opinione, ut frequenter eundem locum Bubo ac Bubonocele occupent: qui locus id Cavum eſt de quo diximus, & ob eandem rationem Bubunocele a Celſo videtur appellari, Varix Inguinis. Bernardus, nuper Chirurgus Regius, caſui affuit, in quo Inteſtinum ſe ſub cute uſque ad medium Femur protendit; fieri illic nullo modo potuit; quin id per interſtitium ſubter Muſculorum Abdominalium Tendines delapſum ſit: nam ſi per Circulos devolutum

PAULUS. A.D.640.

N 3 eſſet,

PAVLVS A.D.640. eſſet, in Scrotum recta tetendiſſet, neutiquam vero divertiſſet in Femur. Viam quoque hanc videtur ſignificare Barbettus, licet eadem ac cæteri obſcuritate ſe involvat; ait enim ille, „ Experimur etiam Proceſſum Peritonæi ita poſſe „ diſrumpi, ut Inteſtina non in Scrotum, ſed „ inter Cutim & Muſculos, verſus Femur, ſe-„ ſe urgeant. „ Ubi, ſi per has voces, „ Pro-„ ceſſum Peritonæi, „ ejus Productiones eas in-„ telligit quæ ex Tunica Vaginali oriuntur, jam probavimus in ſedem ab eo deſcriptam Inteſtinum prolabi non poſſe. Huic rei aliquam fortaſſe lucem afferet Herniæ Inguinalis in Mulieribus conſideratio: quam a Ligamentis Teretibus Uteri oriri putat Fallopius, cum hæc per Muſculorum Abdominalium Foramina in iſto Sexu tranſeant, perinde ac Vaſa Spermatica in Viris faciunt. Id quidem veriſſimum eſt: verum haud in eodem loco; nam in Mulieribus hi Circuli ſuper Os Pubis poſiti ſunt, & Ligamenta, quamprimum per hos exierint, cum Tendinibus firmiter Oſſi inſeruntur. Ita ut propter anguſtiam viæ, vix hic Herniæ locus eſſe videatur: ac ſi eſſet, Inteſtinum neceſſario recta antrorſum ſuper Os Pubis incumberet; uti quoque nonnunquam facit, etiam uſque ad Labia Pudendi ſe protendens. Verum illud in hujuſmodi Herniis plerumque magis obliquum iter feciſſe verſus Os Ilii deprehendetur. Unde Celſus diſerte ait, Herniam in Mulieribus „ fieri præcipue circa Ilia, „ Quod Peritonæum in hoc loco diſtendi poſſit, ex iis liquet quæ de Hydrope in Membrana

brana iſta orto tradit Nuckius: ubi aqua ſe diffundens, eo referente, ſaccum effinxit in Femore, „ per vacua Muſculorum ſpatia. „ Hildanus autem, in explicanda Herniæ Uterinæ cauſa, extenſionem Peritonæi accidiſſe putat, „ circa foramina illa, circa quæ Bubonocele fit in Mulieribus: „ ac ſi verba hæc, quæ profecto ſatis ambigua ſunt, & de induſtria fortaſſe eo modo expreſſa, cum deſcriptione poſituræ Tumori ab eodem aſſignatæ conferamus, ea nonniſi Interſtitio a nobis memorato convenire poſſe deprehendemus. Quantæ capax ſit diſtentionis Peritonæum, ex Aſcite ſolo luculenter diſcimus: & a Chirurgiæ Scriptoribus liquido probatur ejus magnitudinis diſtentionem quæ in eo caſu plerumque fit de quo agimus, ſine Ruptione accidere poſſe in aliis etiam locis, præterquam in Membranæ iſtius ad Inguen aut ad Umbilicum productionibus. Exempla talium Herniarum Barbettus profert, in Dorſo ſcilicet, ſupra Umbilicum, longe ſupra Ilia; quæ, ut ille ait, pro Abſceſſibus inſcienter ſectæ ſunt. Paulus quidem inter Hernias Inteſtinales diſcrimen facit, prout eæ vel ex Ruptione, vel ex Diſtentione Peritonæi oriuntur: ac diſerte Operationem Scalpelli ope ſuſcipi vetat, niſi in poſteriori genere, Sed quicunque harum partium Anatomiam attentius conſideraverit, hunc ab eo plane diſſenſurum confido: nam in Ruptione Peritonæi, ſi Operatio præſtetur, ac reponatur Inteſtinum, facile concipi poteſt, qua ratione omnes Peritonæi, perinde ac cæteræ, par-

Pavlvs. A.D. 640.

PAVLVS. A.D.640. tes ita rurſus ſanari & coire valeant, ut nullam in poſterum Inteſtino deſcendenti viam præbeant. At in Diſtentione, ſi poſt Operationem etiamnum tenditur Peritonæum, quod aliter fieri nequit, quomodo Herniæ prohibetur recurſus? Ut ejuſmodi Diſtentio recte concipi poſſit, Præparationes curioſiſſimæ accurati illius ac diligentis Anatomici, Doctoris Douglas, inſpici debent; is enim primus veram nobis Peritonæi ſpeciem repræſentavit; quæ quidem pars ingentis momenti eſt, ejuſque Structura attente conſideranda eſt, non modo in hac Operatione, ſed etiam in ea extractione Calculi quæ fit per inciſionem Abdominis. Idem quoque primus perſpicue demonſtravit ab externæ Peritonæi Lamellæ elongatione Vaginalem Teſticulorum Tunicam, uti Auctores aiunt: neutiquam efformari, ab ea vero produci Tunicam, quæ & eſt & ab eo commode appellatur, „ Tunica Vaſorum Spermaticorum propria. „ Poſtea quoque animadvertit in lectione Pauli, hanc ei notam & ab eo deſcriptam fuiſſe, & nominatam ἑλικοειδῆ ex multiplici in iis Vaſis, quæ ab hac teguntur, convolutione. Cornarius cæterique Expoſitores, de ejuſmodi Tunica minime ſomniantes, vocem hanc emendant, & hujus vice legi volunt ἐμβρυοειδῆ, iſtam cum Vaginali confundentes.

Alia deſcripta eſt a Paulo Operatio, modus ſcilicet aperiendi Arterias pone Aures, in [a] Defluxionibus cæteriſque Capitis morbis:

a 6. 4. 5.

bis: quod quidem Remedii genus ab Hippocrate uſurpatum & a Galeno ſtrictim memoratum video: ejus autem præſtandi modus magis explicate ab hoc Auctore traditur, fitque vel per tranſverſam Sectionem applicato poſtea Cauterio, vel per Exciſionem. Priorem viam pleniſſime [a] Paulus explicat; idemque in proximo Capite poſteriorem exponit, quam altera magis vulgarem fuiſſe credimus: nam Aretæus, qui voces omnes curioſe ſemper deligit, nullam, præter hanc poſteriorem, [b] Arteriotomiam commemorat. Hæc duo fuerunt ſola Arterias incidendi genera, non modo in Græcorum, ſed in [c] Arabum quoque Schola ſervata. Quare miremur unde Recentioribus quibuſdam in mentem venerit, Antiquos eodem modo Arterias in Sanguinis detractione ſecuiſſe, quo in Venis uſi ſint, id eſt, inciſionem per Lanceolam faciendo. Unum quidem, ſed unicum, in quo Arteriotomiam hac ratione præſtitam ſuſpicari poſſimus, in Medicorum Monumentis exemplum reperio: hoc a [d] Galeno prolatum eſt, qui, quantum ejus ſenſum aſſequor, in eo Volumine quod de curandis Morbis per miſſionem Sanguinis compoſuit, primus experimentum hoc, idque in ſe ipſo, videtur tentaſſe. A dolore prope Diaphragma urgente in diſcrimen adductus, bis per ſomnum, ut remedium hoc experiretur, monitus eſt: idque adeo fecit, Arteriam inter Pollicem digitumque Indicem ſecans, ex qua

PAULUS. A. D. 640.

a Διατέμνειν, διαιρεῖν. b Ἐκτέμνειν, 1, 1, 3,
c Rhaz. ad Almanz. 9, 1. d Curat. per Ven. Sect. 13.

PAULUS A.D.640. qua Libram Sanguinis detraxit: unde ceſſavit ſtatim dolor, & ipſe ad ſanitatem rediit. Similem in Sacerdote quodam caſum memorat, qui per Arteriæ in Manu inciſionem a deſperata Pleuritide convaluit. Hoc ille ſucceſſu adductus eſt, ut in omnibus doloribus violentis atque inhærentibus; idque præcipue in Membranis, cum a calore ortum ducerent, Manus atque Capitis Arterias incideret. Idem in eodem loco ait, Arteriam in Talo poſt Vulnus, non relicto Aneuryſmate, iterum glutinatam ſe vidiſſe, alibi [a] quoque ſimilem caſum refert, ubi per errorem puncta eſt Cubiti Arteria; erat hæc inciſio admodum exigua, ex quo fortaſſe factum eſt, ut ea rurſus, quatuor dierum ſpatio coierit: quod ita nunquam alias obtigiſſe, ſed in re pari Aneuryſma ſemper conſecutum deprehendit Galenus. De Vulneribus Arteriarum Obſervationem ſubjicit, hæc minus periculoſe fieri in Puerili ætate ac Muliebri ſexu: in quibus Vaſorum Tunicas minus rigidas, atque ideo facilius uniri, exiſtimat. Utrumque ſupra poſitum curandi genus moleſtiam & dolorem vehementem creat: id autem quod per Lanceolam præſtatur ita omni difficultate vacat, ut hoc ab inſequentibus Græcis vix uſurpatum eſſe demiremur: non fuiſſe autem, ex hoc Scriptore & [b] Actuario evidenter apparet. Quodque admirationem auget, ubi Arteria in cutis ſuperficie jacet, Oſſique incumbit, parum hac in Operatione Artis, & periculi etiam minus, videtur. Hujuſmodi eſt Arte-

ria

a Meth. Med. 5, 7. b Meth. Med. 3, 4.

ria Temporalis; unde Recentiorum nonnulli hanc aperire auſi ſunt in omnibus fere Capitis morbis, ac præſertim in Hemicrania: Paræus [a], qui ſine dubio Artem ſuam cum ſcientia exercuit, docet, quantam inde utilitatem in hoc caſu non modo ægrotus quidam alter, ſed & ipſe etiam ceperit, poſtquam fruſtra fuiſſent alia omnia remedia. Addit etiam, longa ſe experientia comperiſſe, Arteriæ per Lanceolam inciſionem non eo, quo vulgo creditur, diſcrimine comitari; ſed & hanc haud incommodius Vena coituram, modo plus ei aliquanto temporis tribuatur; neque ſanguinem ex ea rurſus unquam erupiſſe, ſi per quatuor dies, uti fieri debet, ſplenium ſuperimpoſitum ſervabatur. Illa, quam de Chirurgo quodam Tigurino, in Epiſtolis ſuis prodit Vir magnæ fidei Geſnerus [b], admodum ſingularis eſt Hiſtoria; nam Chirurgus iſte, cum vehementi Hemicrania ſingulis annis conflictaretur, Temporalem Arteriam a Geſnero quidem juſſus eſt incidere; verum is doloris impatiens, hanc ſuo modo tranſverſam ipſe ſecuit, treſque emiſit Sanguinis Libras: revertente autem dolore temerarium idem experimentum iteravit, & ad ſanitatem integram pervenit. Quamque non difficulter incidatur hæc Arteria, facile colligi poteſt ex iis quæ rettulit [c] Meckerenus: qui cum Operationem hanc duodecies præſtitiſſet, nihil unquam ex ea ſiniſtri, niſi una vice, idque ob incuriam ægrotantis, minime vero ex quovis in Operante defectu, accidiſſe vidit.

PAVLVS. A.D. 640.

a 16, 4. b 3, 96. c Obſerv. Chirurg. 38.

PAVLVS. A.D. 640. dit. Idem, quo ſecurior poſt Operationem præſtetur Arteria, idoneam admodum atque commodam deſcribit, quæ ſemper ei in uſu eſſet, Faſciam. Id denique, ut argumentum abſolvam, animadverti debet, [a] Proſperum Alpinum ſe non modo Arterias in Temporibus, ſed etiam pone Aures, in Fronte, in Talo, & alibi apud Ægyptios, in Morbis compluribus Diuturnis, haud minus frequenter, quam Venas, vidiſſe ſectas; iique contra omnes Inflammationes internas eandem ipſam Arteriam quam in ſimili caſu aperuit Galenus, eam ſcilicet quæ inter Pollicem Digitumque Indicem eſt, incidere ſolebant. Operationis item viam refert, quatenus vel ad Inciſionis modum, vel ad Faſciæ genus pertinet; illud etiam notans, inter omnes caſus, quorum ipſe teſtis oculatus exſtiterat, nunquam cuiquam male rem ceſſiſſe, neque id unquam obtigiſſe incommodi, ut Aneuryſma ſuccederet. Multa ejuſmodi in [b] Severino quoque exempla occurrunt.

Hactenus de veritate facti. Arteriæ aperiendæ Scopus neceſſario eſt, aut derivatio, aut Revulſio; quamquam ubique revulſio mihi ſola proponi debere videatur. Veluti, cum in Fronte, aut in Sutura Coronali, dolor eſt, annon Arteriarum apertio vel in Occipite, vel prope Aures, [ut Oribaſius ex Antyllo jubet] evidenter Revulſionem efficit? quanquam Severinus per id Derivationem fieri affirmet, ſecumque eodem tempore ipſe diſcordans, ubi in poſte-

a Med. Ægypt. 2, 12. b Chirurg. Effic. 42, 45.

ſteriori parte dolor eſt, Arteriæ anterioris ſe-Ctionem Revulſioni cauſam præbere tradat. Id ſolum in præſentia de Revulſione dicam, ejus effectum in eo maxime conſiſtere, ut ſubito peragatur; certe dum ex Arteria Sanguis fluit, ſenſibus ipſis evidenter patet, quanto vehementior ac celerior neceſſario ex ea, quam ex inciſa Vena, ſit Revulſio: quanta porro inde Vaſis, ex quibus illa ſit, libertas tribuatur, quo validius eam quæ illis naturaliter ineſt vim contractilem exerant, & inutili qua obſtruuntur materia ſeſe exonerent, ubi nulla jam iis cum affluentis Reſiſtentia Sanguinis lucta aut contentio eſt. Fortior etiamnum eſt Revulſio, ubi Sanguinis curſus intercipitur, uti fit cum Arteria ad partem affectam tendens ſecatur: hæc vero ejuſmodi Revulſio eſt, quæ a Sectione Venæ nunquam poteſt contingere. Quantumvis autem Operatio hæc rationi congruat, vereor ut unquam veniat in uſum quia ſuaſor ejus periclitatur ne per aliorum incuriam famæ ſuæ officiat; hæc utique magna eſt Chirurgi infelicitas, ut peritia ſua conſiliis ab Arte prorſus alienis prævertatur. PAVLVS. A.D.640.

Ab argumento hoc conſequenter venio ad mali ejus conſiderationem, quod Sciſſuræ cuivis in Arteria, aut Vulneri, aut aliquando exiguæ admodum, uti dictum eſt, puncturæ ſupervenit. Id Aneuryſma dicitur, de quo [a] Auctor noſter quædam habet ab aliis eo prioribus intacta. Nam repetitis iis, quæ de eadem re tradiderat Galenus, ſuas

[a] 6, 40.

PAULUS. A.D.640. ſuas aliquas Obſervationes adjicit: accurateque ea diſtinguit, quæ ab Anaſtomoſi ortum trahunt, ab his quibus originem Ruptio Arteriæ præbuerit. Priora magis oblonga ſunt & altius conduntur, impreſſoque digito ſonitum quendam reddunt: poſteriora ſuperficiei magis vicina & rotundiora ſunt, neque ſonum faciunt; in utriſque vero Sanguinem extravaſari putat. Aneuryſmata in Capite atque Gutture deſperata pronuntiat [a] Aëtius, omnemque horum curationem ſuſcipi vetat, nihil præter Emplaſtrum e Cupreſſo iis applicari jubens. Iſque Operationem Manualem his tantum vult Aneuryſmatis, quæ in Brachio ſunt, adhiberi. Paulus autem, licet inciſionem haud tuto fieri judicet in iis quæ Axillas, aut Inguen, Collumve occupaverint, aut alibi etiam, modo grandia ſint, ne ex Vaſorum amplitudine profuſio magna Sanguinis oriatur, tamen hactenus ab Aëtio diſcrepat, ut ea quæ in extremis partibus, aut Articulis, aut in Capite præſertim reperiuntur, Chirurgiæ ope curari commode exiſtimet. Operationem certe, pro utroque Aneuryſmatum a ſe expoſitorum genere, accuratiſſime deſcribit, poſt factas Ligaturas, vas dividi jubet, & Arteriam non modo ſupra ſed etiam infra vulnus vinciri diſerte præcipit, ſicuti noſtrates hodie Chirurgi facere conſueverunt: cum in utraque re manifeſte deficiant Batavi, quod ex Barbetto [b] colligere licet; & videri fuſius poteſt in duobus caſibus, quorum alter in ſecunda Ruyſchii Ob-

a 4, 3. 10. b Chirurg. 144.

Obſervatione memoratur, alter autem in Experimento Nuccii nono & vigeſimo. PAULUS. A.D.640.

Cum toties Aneuryſmatis mentionem habuerim, de eo amplius differendi veniam oro, neque ineptam fortaſſe in hoc loco diſquiſitionem arbitraberis, ſi ad varias de illo contentiones, & ad incertas parumque claras ejus explicationes nobis traditas reſpexeris. Aneuryſma à Galeno, atque hic itidem a Paulo definitur, „ Tumor ab Arterioſo Sanguine extravaſato productus; „ idque a Ruptione in Arteriæ Tunicis ortum trahere, conſtans ſemper fuit Græcorum omnium pariter atque Arabum Medicorum ſententia. Primus Arteriam non Rumpi, ſed Dilatari tantum aſſeruit Fernelius. Videturque idem ſenſiſſe Veſalius; nam cum Adolphus Occo, qui caſum refert ægri Tumorem in Dorſo habentis, cujus ipſe curationem una cum Achille Gaſſero ſuſcepiſſet: & in conſilium advocatus eſſet præſtantiſſimus ille Anatomicus Veſalius, rem ſtatim conjectura aſſecutus eſt, idque Aneuryſma eſſe pronuntiavit ex Aortæ Dilatatione productum. Simulque declaravit, Sanguinem intra ejus Tunicas contineri; eo modo quo fit in Venis quas Varices occupaverint: ſeque in hujuſmodi Tumoribus deprehendiſſe modo humorem glaciei aut cryſtalli inſtar concretum, modo Sevum referentem, & aliquando Sanguinem grumoſum Molæ ſimilem. Aperto cadavere, Aortæ cavum vehementer diſtentum apparuit, multuſque in eo Sanguis concretus juxta Veſalii prædictionem, unde ingens ei nomen acceſſit:

Et

PAVLVS. A.D. 640. Et Arterias quidem diſtendi poſſe, ex frequenti hominum, veneno & aliis quibuſdam affectibus mortuorum, inſpectione certum eſt. Notabilis illa eſt Hiſtoria a Vido Vidio relata, quam & ipſe raram fatetur, de enormi omnium circumquaque Capitis Arteriarum intumeſcentia, quæ ingentes repræſentaret Varices. Cumque, eodem teſte, Fallopius, qui inciſionem ejus ſuſceperat, jam in procinctu eſſet ad id exequendum, Tumoris magnitudine percuſſus deſtitit a ſententia, neque ultra quicquam moliri auſus eſt. Verum hujuſmodi diſtentio, quæ ſe per tot ramos æqualiter diffundit, vix a quoquam nomen Aneuryſmatis obtinuerit: nam id quidem diverſæ naturæ, magiſque circumſcriptus Tumor eſt.

Sennertus, Fernelii opinionem emendans, neque Dilatatione ſola contentus, omnium Aneuryſmatum naturam in Muſcularis, ſive Internæ, Tunicæ Arterioſæ, Ruptione ſtatuit, Externa interim illæſa remanente. Mihi quidem manifeſtum videtur Sennertum, quanquam de eo prorſus tacet, ab Hildano doctrinam hanc eſſe mutuatum, qui eandem rem verbis planiſſimis expreſſit. Aneuryſma ab Hildano deſcriptum Puncturæ ſupervenerat: & in eo quidem caſu fieri poteſt, quemadmodum ille conjicit, ut Exterior Tunica per compreſſionem untatur, cum ex membranoſis atque admodum glutinoſis partibus conſiſtat, uti liquet ex eo quod ab hujuſmodi duntaxat pelliculis trahatur Gluten, ſed cum fibræ Interioris Tunicæ Muſculares ſint, eæ ſtatim ut a Rupti-

ptione contrahantur ac breviores fiant neceſſe PAULUS.
eſt, ita ut a ſe invicem diſcedentes difficilius A.D.640.
poſtea coeant. Neque concipio, qua ratione hujuſmodi Aneuryſma formari poſſit, niſi cum a Punctura oriatur, quæ tamen interdum etiam ambas Tunicas perforat. Nam ubi cauſa interna eſt, improbabile prorſus videtur, ut ea vis quæ perrumpendæ interiori Tunicæ ſuffecerit, reſiſtentiam ullam ab Exteriori inveniat, quam altera quinque vicibus ad minimum eſſe debiliorem omnes fatentur. Nihilominus ſententiam hanc, licet vix ullam veritatis ſpeciem præ ſe ferat, amplexi ſunt Williſius, Barbettus, aliique Medici: unde per multos annos iſta Aneuryſmatis definitio obtinuit. Certe ex quo primum hæc opinio de nulla Sanguinis Extravaſatione prolata eſt, Auctores omnes qui vel Medicinæ vel Anatomiæ Corpus aliquod contexuerunt, Hypotheſin hanc ſecuti ſunt: neque argumentum de quo ſcribere aggreſſi ſint, neque id ipſum quod ſuper argumento ſuo ſcripſerint, ſatis comprehendentes. Id exemplo lubet confirmare: Vehementer contendit Foreſtus, omnia Aneuryſmata ex Arteriæ Dilatatione procedere; tamen in eo, quod in omnibus ſuis Operibus unicum profert, Aneuryſmatis caſu, Tumor ex Ruptione ortus eſt, Sanguiſque extravaſatus. Diemerbroekius autem, doctrinæ tunc vigenti obſecutus, Aneuryſma contra Regii placitum definit, qui Ruptionem in Arteria eſſe ſtatuerat: ac deinde Aneuryſmatis Hiſtoriam adducit, in quo erat Ruptio: ſed poſtremo

Pavlvs. A.D. 640. abſurde concludit id non fuiſſe Aneuryſma, ea ſola de cauſa quod eſſet illic Ruptio, & conſequenter haud intra ſuam definitionem caderet.

Præcipua argumenta quibus Dilatationis fautores inſiſtunt, quibuſque ii premuntur qui in Arteria Ruptionem agnoſcunt, his duabus quæſtionibus continentur: quomodo fieri poſſit, ſi ſanguis intra Vaſorum Tunicas non concluditur, ut in Aneuryſmate contingat Pulſatio, & ſi Sanguis Extravaſatus eſt, quare non in Pus vertatur? Quod ad Pulſationem pertinet, certe non difficulter comprehendi poteſt, Sanguinis jugem in Arteriis impulſum huic quoque neceſſario motum communicare, qui contiguus ei, quanquam Extravaſatus, jacet. Vis Percuſſionis ingens eſt: & in Veſica Aëre plena novus, utut exiguus impulſus, ope Syringis factus, quicquid in ea eſt movebit, ejuſque latera diſtendet, id quod experimentis probatur. Quod ſi Arteria ampla eſt, & prope ſuperficiem cutis jacet, neque longe a Tumoris Centro abeſt, & ſi Aneuryſma haud nimiam in longitudinem protenditur, Pulſatio vehemens erit, quanquam haud rupta ſit Arteriæ Tunica. Idque non modo ratione, ſed etiam re evinci poteſt. Apud Severinum caſus eſt, in quo poſt Vulnus in magna Femoris Arteria, in interſtitia Muſculorum Sanguis ad ſex Libras effuſus eſt, fuit autem in Tumore adeo violenta Pulſatio, ut ambas ei manus impoſitas attolleret. Cum Aneuryſma alte inter Muſculos conditur, ſæpiſſime Pulſatio non ſen-

ſentitur. Ad hæc accedit, quod obſcurior iſta fieri poſſit, penituſque demum extingui, increſcente Sanguinis coagulatione: multa vero tam in Severino, quam in Littro, exempla occurrunt, ubi ea, primo vehemens, poſtea omnino evanuerit. Quare hæc non ſemper ejus comes inſeparabilis putanda eſt. Profecto in Tumoribus pleriſque contrario modo ratiocinandum eſt; & ubi Pus non evidenter apparet, Aneuryſmatis ſemper ſuſpicio eſſe debet: multique ex defectu hujus cautionis Abſceſſum eſſe falſo credentes, Tumorem ægri perniciem apparuerunt. Ea quæ de Pulſatione dicta ſunt ad ſecundæ objectionis ſolutionem accommodari poſſunt; nam ſi Tumori motum communicari concipiamus, facile comprehendemus etiam, qua ratione idem motus Sanguinis putrefactionem arceat, perinde ac ſi Arteriæ Tunicis contineretur, diſtentione tantum ampliatis. Levis profecto impulſus perfectam in magna Fluidi cujuſvis copia ſtagnationem impediet. Ita in Ecchymoſi, Sanguis extravaſatus ſæpiſſime non ſuppurat, & ſi id evenit, aliqua pars ejus in rubrum abit Coagulum, a cæteris ſeparata ac diſtincta, Puris admiſtione omni vacans. Huc omnino pertinet caſus e Severino ſupra memoratus: ubi poſteaquam Tumor per quadraginta dies increviſſet, ex eo ſex Libræ puri Sanguinis eductæ ſunt, in Muſculorum interſtitiis extravaſati, quique ad Pus nullo modo tenderet. Quid quod res ipſa a Scriptoribus iſtis poſita, omnem nempe Sanguinem in Pus verti, jure in du-

PAVLVS. A.D. 640. bium revocari poſſit ; nam quænam ea ſit in Sanguine qualitas, aut cujus generis hæ particulæ, quæ hunc ad ſuppurationem idoneum reddant; Problema, fateor, ſolutu eſt difficile: id autem pro certo habeo, ineſſe quiddam Sanguini Arterioſo, quod quo minus is in Pus vertatur haud raro prohibet.

Ita argumentorum, quæ ad evertendam Veterum opinionem adducuntur, infirmitatem perſpicimus: & Experientia ipſa, diſſectionibus hic adhibitis, litem plerumque in eorum gratiam dijudicat. Nam ut ad caſum revertamur, ubi Veſalium interfuiſſe antea diximus (quæ quidem Aneuryſmatis diſſecti prima eſt Hiſtoria) præter Arteriæ Dilatationem, ingens Ruptio erat, uti tradit unus ex præſentibus illic Medicis, Achilles Gaſſerus, Saporta, Fernelio coætaneus, qui videtur hunc deſignare, licet ejus nomen minime proferat, tres caſus minutiſſime narrat, in quibus rupta eſt Arteria. Horum primus, a Sennerto excerptus, fuſe quoque ab eo repetitur, qui pronuntiat id Aneuryſma non fuiſſe. Verum exputare nequeo, quare huic potiſſimum caſui ſeſe oppoſuerit, & omnium explicatiſſimo, & cavillationi minime opportuno: nam poſt diſſectionem magna vis puri Sanguinis educta eſt, & Arteria dilatata ac rupta apparuit; porro cum æger in vivis eſſet, in Tumore Pulſatio ſentiebatur, iſque preſſioni cedebat. Quod ſi hoc non Aneuryſma eſt, neſcio quænam verba ad id deſignandum excogitari poſſint. Complurium Aneuryſma-

matum diſſectorum Hiſtoriam tradit Bartholinus, unius præſertim, quod Neapoli contigit, quodque argumentum eſt Libri ab eo ſcripti, in quo Libro tumida quidem & ampullata oratio eſt, at res ipſa ſatis perſpicue declarata eſt. Fuit illud in Brachio, ex Punctura ortum, brachium amputatum eſt, æger autem obiit. Axillaris Arteria uſque ad alas ipſas vehementer dilatata erat, & in ea ſolum parte, quæ Puncturam acceperat, integra reperta eſt: ab altera ruptæ omnes Tunicæ, neque rami ab ea procedentes inveſtigari poterant. Utque id in ſuperficie erat, Sanguis grumoſus per omne Muſculorum iter jacebat. Hornius in Epiſtola, quæ huic Bartholini Libro attexitur, alium ſingularem caſum memorat, qui quoniam utilia nobis multa ad Praxin conſilia ſubjicit, Hiſtoriam ejus omnem breviter enarrabo. Tumor in Sura erat, hunc Aneuryſma pronuntiaverit Antonius Vacca: alii contra ſtabant, ac numero prævalentes, quaſi Abſceſſum curaverunt. Ea ratione factum eſt, ut Tumor uſque ad ipſos pedis digitos protenderetur, & ſuperveniret Gangræna, quare coacti ſunt pedem ſupra Talum abſcindere, ne Sphacelus ad femur ſe diffunderet. Tertio poſt die, Tumorem aperire tentaverunt; verum æger in ipſa Operatione extinctus eſt. Quamvis Arteria eſſet ita dilatata, ut ſexies naturalem ejus modum excederet, pars verſus cutim eroſa erat ac perrupta; atque inter Muſculos Gemellos Sanguinis Grumoſi Parenchyma repertum, ita ſolidi ut carnis fere conſiſtentiam æquaret. Caſum

PAULUS. A.D.640.

PAVLVS. A.D.640. huic non abſimilem ipſe vidi una cum Chirurgis Noſocomii Sancti Bartholomæi. Æger ſenex erat, malique habitus; & Aneuryſma, ipſo referente, cum per continuos duodecim annos auctum cepiſſet, ultimis temporibus vehementer increverat. Totam Suram fere uſque ad genu cingebat; & in eo violenta erat Pulſatio, non modo propter cutim, ſed etiam in Muſculis, qua parte ſura eſt craſſiſſima. Multæ e Venarum Valvulis ita prorſus diſruptæ erant, ut Varices portentoſæ magnitudinis locos ſupra atque infra genu occuparent, quæ tamen elevato Crure ſubſidebant. In Amputatione quanquam fortes adhiberentur Ligaturæ, & Operatio confeſtim expedita, e Vaſis ultra Libram Sanguis profluxit, ob ingentem, quæ in Venarum atque Arteriarum Diametris contigerat, ampliationem. Diſſecto Aneuryſmate, inventæ ſunt, præter Sanguinem fluidum, Libræ duæ treſve Thromborum, qui Lamellarum more ſupra ſe invicem diſpoſiti jacebant: univerſus Arteriæ Cruralis tractus magnopere dilatatus, & ramuſculi paſſim ab ejus trunco diſrupti, eo intervallo quod ab horum ortu circa digiti quadrantem diſtaret: ex his in interſtitia Gaſtrocnemiorum Sanguis derivatus eſt, ſiquidem nulla cum inferioribus partibus communicatio intercederet. Ita perederat Oſſa Caries, ut foramen ingens in Tibia, Fibulæque pars, quæ longitudine quatuor digitos æquaret, abſumta reperiretur. Hæc in Oſſibus Caries Aneuryſma ſæpe comitatur; caſus duo apud Ruyſchium leguntur, ubi

ubi omnes veræ Coſtæ cum Sterno fere conſumptæ ſunt, & exigua pars, quæ ſupererat, putris relicta. Neque vero intellectu difficile eſt, quomodo Tumor talis jugi preſſione Perioſteum afficere in eoque obſtructionem creare valeat, unde paulatim Os ipſum exedatur. Aliud etiam ex hac re diſci poteſt: nam cum Os ea ſoliditate conſtans Aneuryſmatis preſſioni reſiſtere nequeat, credibile eſt Arteriarum Tunicas eidem vi facilius ceſſuras, ita ut inde earum quoque Fibrillæ diſperdantur. Hiſtoriam Aneuryſmatis in Aortæ Trunco Aſcendente prodit Lanciſius, ex quo æger, qui per aliquod ſpatium antea de Palpitatione, animæ defectione, dolore, anguſtia Thoracis, & in eo Pulſatione conqueſtus eſſet, ſubito interiit. Sterni pars ſuperior ab altero latere paulum erat extrinſecus protruſum. Diſſecto cadavere, in tota Aortæ curvatura quiddam lardo ſimile, Cyſti incluſum, apparuit: Foramen in ipſo Pericardio, ubi conſequenter Libræ Sanguinis duæ ſunt inventæ. In ea is ſententia eſt, ut omnia Aneuryſmata ex Arteriæ Dilatatione oriri exiſtimet: neque improbabile eſt primis quibuſque temporibus id ita eſſe; nihilominus in præſenti exemplo Fibras corroſas fuiſſe ait, atque hinc Diloricationem, uti ab eo vocatur, explicare aggreditur, in qua, juxta illum, vera Aneuryſmatis natura conſiſtit; id eſt, ſi ejus ſenſum recte capio, in Arteriæ Tunicarum Diſciſſione, ſive Dilaceratione. Guicciardini caſum plane ſimilem, apud Andream Laurentium legimus: in quo non modo

PAVLVS. A.D. 640.

Pavlvs. A.D.640. rupta erat Vena Cava una cum ejus Valvulis, ſed Aortæ orificium ad Brachii magnitudinem ampliatum. Idem in caſu contigit quem retulit Paræus: ubi Arteriæ Tunica Interior, quamvis in Os mutata, tamen rupta quoque erat. Certum eſt Aortam, ſupra ejus flexionem, facilius dilatari poſſe, ob reſiſtentiam eam quæ Sanguini illic ex ejuſdem curvatura opponitur; ex quo etiam in hac Arteriæ parte ut plurimum Aneuryſmata producuntur: ac ſi iſta in Dilatatione tantum conſiſtant, nullibi hanc facilius quam in eo loco fieri poſse credibile eſt. In Actis Gallicis longam & particularem duorum in iſto loco Aneuryſmatum Hiſtoriam commemorat Littrus: in quibus ita protruſa erat Arteria, ut ſaccum effingeret ad Thoracem collumque pertingentem, immo in altero caſu, per cervices uſque ad maxillam. Uterque æger Pulſationem primo, quæ Arteriarum motui exacte reſponderet, & moleſtam quandam in Thorace luctam ſenſerat, cum magna demum oppreſſione, ſpirandi difficultate, & totius corporis languore: idque multo antequam extrinſecus quicquam ſupra Claviculas appareret; poſtea alia quoque Symptomata acceſſerunt, qualia fere ipſe in ſimili caſu vidi, dolor ſcilicet, non modo in Pectore, ſed etiam in humeris in brachiis & in capite, atque in capite frequens etiam Pulſatio; ſomni parum, iſque haud raro interruptus; in lecto decumbendi ſæpe impotentia, atque inclinato antrorſum corpore ſemper levamentum majus: Spiritus ita nonnunquam

quam impeditus, ut ſubitæ ſtrangulationis metum incuteret. In priori homine, pars aliqua coſtarum, Sternum, Claviculæ Carie exeſa ſunt Circulator quidam per Suppurantia Medicamenta Aneuryſmatis partem ruperat, ex quo ſupervenit Gangræna, & poſt tres dies mors. Utrumque hoc Aneuryſma dicit Arteriæ tantum Dilatationem fuiſſe: quanquam vero eorum minuta admodum accurata ſit deſcriptio, inhæret mihi ſcrupulus, neque perſuaderi poſſum nihil hic fuiſſe niſi Arteriæ Tunicarum Dilatationem. Nam cum ulterius ipſe tradat, Saccum iſtum non modo Coſtis undequaque, & Sterno, & Claviculis, Muſculiſque firmiter adhæſiſſe, ſed Membranas ejus corroſas in iis omnibus quibus adhæreret locis, hæ Membranæ, quas is Sacco tribuit, erant fortaſſe Mediaſtini aut Pleuræ portiones; aut earum, quæ ad Muſculos attinerent, expanſiones. Neque vero contra illud hoc abſurde dixerim, humores extravaſatos Membranam ſibi propriam effingere poſſe, quæ minime pars eorum ſit vaſorum, unde humores iſti profluxerint. Ea quæ omni die in Hernia Carnoſa, atque in Fungis ex magno Cyſtium numero compoſitis aſpicimus, quarum ſingulæ ſuam habent Membranam, & materia ſæpe aliqua impletur ab illa quæ cæteris ineſt diſcrepante, eam huic ſententiæ probabilitatem aſtruunt, ut ante hujus controverſiæ diremptionem id perpendi ſaltem mereatur. Relatio Aneuryſmatis in Thorace a Ruyſchio expoſita, quod ſine Externo quovis Tumore

PAULUS.
A.D. 640.

PAVLVS. A.D. 640. re totum ejus cavum inſerſerat, videtur ad hanc rem quadrare: nam ex innumeris, ut inquit ille, craſſiſque Tunicis conſtabat, quæ Laminarum inſtar alia ſuper aliam incumberet, eratque inter has multum Sanguinis coagulati concluſum. Ita in eo caſu quem exponit [a] Littrus, Sanguis inſtratarum more frondium jacebat, Polypum quendam efformans. Et hujuſmodi certe exempla in Severino, Marchetto, aliiſque occurrunt. Popularis noſter Wiſemannus ſemper ſe utramque Arteriæ Tunicam apertam inveniſſe narrat. Denique, quoniam id argumentum omnium validiſſimum eſt quod ex factis ipſis profertur, illud amplius ſubjicere debeo, quod inter omnes diſſecti Aneuryſmatis traditas ab Anatomicis narrationes, vix unum, quod quidem amplum fuerit, inveniatur, in quo non eſſet, juxta Pauli doctrinam, in Arteria ruptio. Ea, quæ a me dicta ſunt, ſatis, credo, oſtendunt, quantum a veritate abhorret iſta a * Recentioribus quibuſdam Aneuryſmatum, in vera ac Spuria, diviſio facta: nam differentia omnis iſta in Tumoris figura conſiſtit, Ac ſiquis iſtorum in hoc argumento diſputationes examinet, diſtinctionem hanc, uti plerumque in Theoria falſam, ita in Praxi nullius eſſe momenti comperiet.

Patet igitur quanta cum peritia Paulus Operationes Chirurgiæ difficillimas exercuerit; atque uti naturam caſuum a ſe tractatorum recte intelligere videtur, ita quoque hunc

a Memoires de l' Academie 1712.
* Croiſſant Garengoet.

hunc non minus in optimo curationis modo ſolertem fuiſſe confitendum eſt. Idque amplius animadvertam, eſſe quaſdam Operationes ab eo expoſitas, quæ neque deſcriptæ neque commendatæ ſint ab Auctore quoquam ejus temporibus ſuperiore, cujus quidem ſcripta his diebus extent; quarum una eſt Bronchotomia, ſive Laryngis inciſio, quæ fit in vehementi Angina. Modum is Operationis ab Antyllo deſumit, quem ob novitatem ejus & accuratam enarrationem exſcribere non gravabor. „ Chirurgorum, inquit, præſtantiſſimi hanc quoque adminiſtrationem literis prodiderunt. Antyllus „ itaque hunc in modum ſcribit. In Synanchicis quidem hanc Chirurgiam, ut inutilem, „ improbamus, cum omnes Arteriæ (Aſperæ, „ credo, Arteriæ ramos intelligit) & Pulmo „ affectus eſt; in ore autem & mento inflammatione conſiſtente, aut etiam in Tonſillis os „ Aſperæ Arteriæ operientibus, incolumi ipſa „ Arteria, rationi convenit Sectione uti, quo periculum ſtrangulationis evitetur. Quam cum „ aggredimur, partem Arteriæ, infra caput ejus „ ſpatio trium vel quatuor ipſius circulorum, „ ſcalpello dividere oportet: totam enim dividere periculoſum eſt. Commodiſſimus hic eſt „ inciſioni locus, tum quod carne nudus eſt, „ tum quod Sanguinis vaſa longe ab eo diſtant. „ Itaque inclinato ægroti Capite retrorſum, „ quo magis Arteria in conſpectum veniat, „ tranſverſam lineam incidemus ipſa inter duos „ circulos ducentes, ita ut ne cartilago, ſed „ mem-

PAVLVS. A.D. 640.

PAVLVS. A.D.640. „ membrana cartilagines colligans, ſecetur. „ Quod ſi meticuloſior aliquis in agendo fuerit, hamulo prius elevatam cutim dividat: „ ac dein Arteriæ ipſi occurrens, vaſis, ſiqua ſe „ forte offerunt, evitatis, inciſionem faciat." Hactenus Antyllus: Paulus autem ſubjicit, „ Antyllo in mentem veniſſe hujus inciſionis „ modi ex eo quod (in fortituito Arteriæ Vulnere, intelligit credo Paulus) aërem per eam „ magno cum murmure exeuntem, vocisque interceptionem notaſſet. Quamprimum ſtrangulationis metus abſit, oræ Vulneris ſutura committendæ ſunt, ita ut caro ſola ſine Cartilagine ſuatur; ac dein Mèdicamenta adhibenda, „ quæ cruentis Vulneribus conveniunt. Quibus „ ſi glutinatio non efficitur; ad ea quæ Carnem „ inducunt veniendum. Simili quoque Curatione utendum in iis qui mortis deſiderio guttur „ ſibi ipſis præciderint.„ Operatio iſta magna cum peſpicuitate deſcripta eſt, & in eam obſervationes quædam haud inutiles adjectæ. Hanc, „ pro fabuloſa derideret [a] Cælius Aurelianus, „ & quæ a nullo ſit Antiquorum tradita, ſed „ temeraria tantum Aſclepiadis inventione propoſita.„ Ejus mentionem quoque habet Aretæus, verum haud experientia [b] confirmatam putat: „ nam inflammationis, inquit, fervor ex „ vulnere major efficietur, cumque ſtrangulatione & tuſſi in exitium hominis conſpirabit. Ac ſi hoc modo id periculi evaſerit, vulneris oræ, utpote cartilaginoſæ, non coaleſcent.„

His

a Acut. 3, 4. b Cur. Acut. 1, 7.

His autem objectionibus optime reſpondet Paulus; & ex Recentioribus quoſdam id cum ſucceſſu tentaſſe conſtat, quantumvis vulgo etiamnum cum ingenti periculo experimentum fieri credatur *. PAVLVS. A.D.640.

Purmannus a ſeſe Operationem hanc in ægro præſtitiſſe narrat, cui Tumor atque inflammatio vehemens guttur obſediſſent, & ſtrangulationem ſubitam intentaſſent. Homo autem, qui & ſermonem & mentem amiſerat, utrumque paulo poſt recepit. Et Chirurgus quidam magnæ & experientiæ & fidei, ſeſe eandem rem feciſſe, mihi ipſi affirmavit; idque is nullo antecedente apparatu, ne diviſa quidem cute, executus eſt; ſcalpello tantum inter duos ex Annulis locum incidit, ac poſtea Spathulam exilem intromiſit, cava demum Turunda adhibita; unde æger, qui animam eo tempore efflare videbatur, brevi convaluit, multoſque poſtea annos incolumis ſuperfuit.

Arabs Albucaſis, magnæ Experientiæ Chirurgus, uti infra confirmabitur, Operationis hujus modum a Paulo, nulla ejus mentione habita, exſcribit; eamque, licet ipſe nunquam præſtitam vidiſſet, ſine periculo fieri poſſe exiſtimat. Iſque eo magis in ſententiam hanc adductus eſt, quod Mulierem ipſe viderat, quæ guttur ſibi præcidiſſet, & ſtertorem atque gemitum morientibus ſimilem ederet; Aerem is per vulnus exiſſe deprehendit, & Venas Jugulares non fuiſſe ſectas; unde cito curata eſt, nullo quoquam, præter raucitatem, incommodo re-

* Garengoet. a Chirurg. Curioſ.

PAULUS. A.D. 640. remanente. Quatuor ejuſdem naturæ caſibus relatis, Experimentum uſu proprio confirmat, Auctor pro eo quo vixit tempore minime contemnendus, Gulielmus de Saliceto. Proſtat etiam ejuſmodi exemplum ſingulare in Actis Philoſophicis.

Alia Operatio eſt haud antea deſcripta, per quam in Viro [b] Mammæ exciduntur: ubi, ut aliquando fit, in amplitudinem immodicam excreverunt. Multum hic Adipis, ut ait ille, ſubtercreſcit, ac Muliebris Mammæ ſpeciem refert; idque ope Chirurgiæ tolli debet. Adminiſtratio autem hujuſmodi eſt: „ Lunata per „ imam Mammillæ partem linea inciditur; cutiſ„ que, exempto adipe, ſutura rurſus commit„ titur. Ac ſi forte Mammilla in inferiora, uti „ in Mulieribus, propenderit, Lunatas duas pla„ gas in extremis earum cornibus utrinque coe„ untes inferemus, ita ut minor a majore compre„ hendatur; ac tum cutis interjecta, una cum „ adipe, eximetur: & iiſdem ſuturis utemur. „ Ac ſiquid errore ſit relictum, id rurſus exci„ dere oportet. „ Fabricius ab Aquapendente curationem hanc crudelem atque barbaram vocat, quæque admirationem omnem ſuperet: multamque in quærendo talium excreſcentiarum uſu operam ponit; quas in iis ſolum inveniri contendit, quibus pili in Pectore deſunt: ideoque has in iis ad fovendum calefaciendumque Cor magis neceſſarias eſſe conjicit. Operationem cruciatu plenam eſſe non negabo; auxilium tamen videtur eſſe unicum, modo hæc res cu-

a 6, 46.

curationem ullam recipiat. Idque non temere quis affirmet, lenem a Fabricio propoſitam medelam, quæ fit per Lixivialem Calcis Expreſſionem, vel parum vel nihil profecturam. PAVLVS. A.D. 640.

Spero me non commiſſurum ut ineptus Tibi, Vir Amiciſſime, videar, eo quod tantum temporis tui conſumam in ſingularibus quibuſdam rebus, quæ apud Veteres occurrunt, deſignandis, quarumque mentionem omnem Hiſtoriæ Medicæ Scriptores omiſerunt; quod ſane indicio eſt hos vel eorum monumenta ne omnino quidem attigiſſe, vel ita negligenter tractaſſe ut nullam ex iis utilitatem decerpſerint. Quodque ad argumentum modo abſolutum pertinet, Chirurgia Pauli omnium de hac Librorum ab ejus temporibus uſque ad hunc diem quaſi fundamentum ſemper extitit: multique accurate exſcriptum, aliqui novo tantum quaſi veſtitu indutum, emiſerunt. Neque aliud addam præterquam quod Fabricius ab Aquapendente, celebris admodum, quique in Experientia conſenuit, Chirurgus, & Operationum earum, quæ manum poſtulant, adminiſtrationem unus ex Recentioribus accuratiſſime deſcripſit, doctrinam Celſi atque Pauli ubique, pro Textu, ponat: quodque Obſervationes ejus ac præcepta in horum explicatione unice propemodum conſiſtant. Sunt tamen multi, qui ex præjudicata opinione nihil niſi vulgaria, & vix notatu digna in Paulo reperiri, Celſumque nullam unquam Operationem executum eſſe contendunt. Salmaſius quidem hunc

PAULUS. A.D. 640.

hunc parum candide Ανιατρολογητὸν appellat, quaſi Vir Medicinæ imperitus eſſet: liceat autem mihi a docto hoc Critico diſſentire in re quæ ad Medicam Artem pertinet. De Paulo vero ſatis mihi dixiſſe videor, ut quid de eo exiſtimandum ſit, omnes judicent. Certe Celſus, ſi Medicinam haud exercuiſſet, nunquam in referendo eo modo, quo Heraclides Αγκυλοβλέφαρον curari voluit, hæc verba protuliſſet, " Ego ſic reſtitutum eſſe neminem [a] memini: " neque apud illum alii deſunt loci eodem ſpectantes. An Romæ ita ſcribere auſus eſſet, ubi nemini Artem hanc, necne, factitaverit, ignotum eſſe poterat? num credibile eſt quenquam ita accurate de quovis argumento, ac præcipue de Chirurgia, re, ſiqua alia eſt, ſubtili ac perplexa, ſcribere potuiſſe, etiamſi Traductorem ſolum fuiſſe concedamus, niſi in iſta quoque eſſet ipſe Profeſſione verſatus? verſatus autem in illa eſt, plus minuſve, ſine dubio Celſus, niſi ex alio aliquo Auctore omnia ſit ad verbum furatus. Unius tantum Capitis Lectio, quæ de Calvariæ Fractura eſt, facile evincet, ſubtiles illas de Contra-Fiſſura obſervationes e propria ipſius eſſe Experientia profectas. Ac licet quidam dubitent, utrum exiſtat unquam Contra-Fiſſura, rem haud improbabilem iſtam cenſeo, quando Suturæ vel admodum compreſſæ vel prorſus obliteratæ ſint: uti haud raro fit, ac præcipue in hominibus ætate provectioribus. Objectio quæ petitur ex eo quod de aliis quoque Argumentis haud imperite ſcripſerit, uti

de

a 7, 24.

de Rhetorica, &c. ac Medicinam quaſi partem tantum grandioris cujuſdam operis in eo comprehenderit, valde infirma eſt; tanquam haud multo magis veriſimile eſſet, ut de Rhetorica aut alia quavis Arte Medicus ſcienter ſcriberet, quam ut Rhetor merus cum judicio apteque & appoſite Medicinam exponeret. PAULUS. A.D.640.

Facile oſtendere poſſem, quem ad gradum Ars Chirurgica primis his temporibus evecta ſit, prout illa in horum atque his magis Veterum Auctorum Commentariis explicata eſt: verum hanc rem abſolvere malo Viri ejus verbis, qui controverſiæ hujus judex erat longe peritiſſimus, quique ob eruditionem ejus ſummam cum pari Experientia [a] conjunctam, ingens extitit & Profeſſionis & Patriæ ſuæ decus. „ Si incrementa, inquit ille, a Recentioribus in „ Chirurgia facta conſideremus, confiteri ne„ ceſſe erit ita parum nos debere noſmet iis „ anteponere, aut eos deſpicatui habere, uti „ mos eſt inter illos qui & parum norint & „ nihil legerint, ut nulla iſta opinione fortio„ ra vel inſcitiæ, vel arrogantiæ noſtræ argu„ menta proferre valeamus. Neque vero is „ ſum qui affirmem, nihil prorſus a Recenti„ bus ad excolendam Chirurgiam præſtitum: id „ enim & abſurdum & injurioſum eſſet, ne„ que ſtultitiam minorem ea, quam nunc re„ prehendo, indicaret; id ſolum, nos in expo„ liendis ornandiſque Veterum inventis, atque in „ meliori luce, collocandis, magis elaboraſſe, quam „ mul-

a Carolus Bernard.

PAVLVS. A.D.640.

„ multa alicujus momenti de noſtro adjeciſſe, „ contendo. Quod fortaſſe ob alteram ex his „ duabus cauſis contigit, Vel quod injuriarum ex- „ trinſecus illatarum ſanandi ars, cum ſenſibus „ præcipue ſubjiceretur, maturius agitata ſit, „ ideoque ad aliquem perfectionis gradum alte- „ ra Medicinæ parte citius perduci potuerit; „ Vel quod, cum plerique ejus Profeſſores per „ aliquot ſæcula illiterati atque Empirici eſſent, „ ea haud tantum aucta & exculta ſit, quan- „ tum fuiſſet, ſi ad eam exercitandam melius „ inſtructi, quam vulgo & olim fuerint & ho- „ die ſint, Chirurgi acceſſiſſent. Cujus quidem „ rei ſatis validum, me judice, argumentum „ eſt, ea inſignium Scriptorum paucitas, qui „ Chirurgiam illuſtrarunt, ſi cum iis conferan- „ tur qui in aliis plerifque Artibus ac Scien- „ tiis excelluerint; quanquam ſi pauciores eſ- „ ſent, nihil inde huic Arti, modo Sciolis iſtis „ fidem adhibere velimus, detrimenti accederet. „ Equidem vanæ hujus opinionis excuſationem „ nullam probabiliorem hac invenio: Quoniam „ aliquando & in Medicinæ & in Chirurgiæ uſu „ ea via incedendum eſt, quæ aliis common- „ ſtrari nequeat, & ad quam Artifex quiſque „ ſuo ipſius judicio ac naturali ſagacitate duci „ debeat, ideoque nihil de hujuſmodi rebus in „ Auctoribus iſtis reperiatur, quos Opinatores „ hi conſulendos forte fortuna ſumſerint, le- „ ctionem omnem illico, quaſi inutilem & frugis „ expertem, deſpiciunt; præcipueque Veteres „ contemnunt, qui plerumque, ut vera fatear,

„ ne-

„ neque Tironibus neque Inſulſis ſcribunt, ac PAVLVS.
„ multo minus iis qui nulla unquam diſcipli- A.D. 640.
„ na erudiri valeant.

„ Quicunque autem eorum ſcripta conſide-
„ rate examinaverint, & ea conferendi occaſio-
„ nem, deque iis a propria Experientia judi-
„ candi facultatem habuerit, neceſſe eſt ut fa-
„ teatur, id unum præ Recentioribus pleriſque
„ horum lectionem magnopere commendare,
„ quod & ſigna Pathognomonica accuratius de-
„ ſcribant, & Tumorum atque Ulcerum ſpe-
„ cies exactius diſtinguant omnibus quotquot
„ nuper ingenio maxime valuiſſe jactitamus.

„ Quod ſi præſens hæc ætas aſperas quaſdam &
„ ſupervacaneas in curando rationes ſuſtulerit, uti
„ nos feciſse agnoſcendum eſt, eas ab Antiquis or-
„ tum traxiſse minime demonſtrari poteſt: cum
„ eas ab ignotis barbariſque Profeſſoribus, qui mul-
„ to poſt vixerint, in uſum adductas eſse conſtet.

„ Minime dubium eſt, quin præcipua Chi-
„ rurgiæ incrementa, poſterioribus hiſce ſæculis
„ facta, Anatomiæ præſertim inventis tribui
„ debeant: cujus ope plurima ex iis ſolvimus
„ Phænomenis, quæ antea vel inexplicabilia
„ erant, vel perperam explanata ſunt: cum
„ præcipua interim ejus pars (Artem intelligo
„ Curandi, cui cæteræ omnes quaſi famulari
„ debeant) haud multo in meliori ſtatu flo-
„ reat, quam ab Antiquis ſit relicta.

„ Ut affirmata a me irrefragabili probem
„ argumento, ad ſingula ea Chirurgiæ Vo-
„ lumina, quæ a doctiſſimis præclariſſimiſ-

PAVLVS. A.D.640.

,, que inter Recentiores vulgata ſunt, provo-
,, co: ſiquidem omnia vel a ſe invicem, vel,
,, ſi qua aliis præſtent, e Veteribus exſcripta
,, ſint. Verum in hac re id pro Recentioribus
,, dici poteſt, hunc ab iis adhiberi quidem ſue-
,, tum, tamen haud inchoatum eſse exſcriben-
,, di modum: cum Aëtius Paulusque Ægineta
,, haud pauca a Galeno mutuati ſint; Marcel-
,, luſque Empiricus idem inverecundius fecerit
,, pleraque a Scribonio Largo ſumens, haud
,, memorato interim ejus inter cæteros Aucto-
,, res nomine, quibus haud ita multum debuerit.
,, Inter omnes eos qui Syſtemata compoſue-
,, rint, paucos eſse exiſtimo, qui non primas
,, Hieronymo Fabricio ab Aquapendente defe-
,, rant, Viro certe & doctrinæ & judicii indubi-
,, tati; tamen haudquaquam eum puduit lectores
,, docere, Celſum inter Latinos (qui, ut ipſe
,, ait, ,, Mirabilis eſt in omnibus, quemque;
,, Horatii verbis, nos jubet, Nocturna verſare
,, manu, verſare diurna) inter Græcos Paulum
,, Æginetam, inter Arabas Albucaſim (quem
,, Recentioribus annumerare nolim, quia in eo-
,, rum numero eſt quem Judices noſtri recentes
,, rejiciunt, vel quod ejus ſcripta nunquam le-
,, gerint, vel quod mala hæc ei fortuna obtige-
,, rit; ut ſexcentis abhinc annis vixerit) quaſi
,, Triumviros eſse, quorum præcipue auxilio
,, uſus ſit in illuſtri illo Libro a ſe compoſito.
,, At innumeræ, dicat aliquis, Operatio-
,, nes nunc in uſu ſunt, Antiquis incogni-
,, tæ; vereor equidem, inquiſitione facta,

,, ne

„ ne plures, eæque admodum utiles, a no- PAVLVS I. A.D.640.
„ bis vel omiſſæ vel neglectæ, quam inven-
„ tæ ſint.

Hactenus pauca quædam dixi (ſiquidem multo plura dici poſſent) de quatuor iſtis Scriptoribus Græcis; ex quo brevi Specimine comperies, ſylvam aliquam in iis a Clerico inveniri potuiſſe, quæ paris momenti eſſet & ab aliis æque intacta, ac multæ res, quas ille fuſius enarravit, ex iis præcipue decerptæ, qui in Hippocratis & Galeni intervallo floruerunt.

Atque hoc quidem tempore ſpatium intra quod viguere Græci in Medicina Scriptores Claſſici (etenim hoc nomine appellandi ſunt) abſolvitur. Nam ſi ſingulos, ab eorum Principe Hippocrate uſque ad Paulum, coætaneis ſuis quacunque in Arte aut Profeſſione excellentibus contuleris, his ii vel in rerum diſpoſitione, vel in argumentandi perſpicuitate, vel in puritate ac vi ſermonis, nullo modo inferiores cenſendi ſunt. Immo quidam ex illis ſupra quam quod cujuſque ætas ferebat, ſani & eloquentes fuerunt; cujus rei exemplum luculentum eſt Aretæus. Ac Sophiſtæ ipſi, qui ante & poſt Adriani imperium non modo Romam ſed univerſum Aſiæ littus impleverant, quique in Veterum Græcorum elegantia, vel ſermone ſaltem imitando operam omnem curamque poſuerunt, ſi ſtylum duntaxat ſpectemus, Galeno & quibuſdam ejus Succeſſoribus neutiquam facundiores extiterunt. Galenus ipſe non modo Medicus ſui tempo-

A.D.640. ris peritiſſimus fuit, ſed omnes etiam alios varia eruditione doctrinaque Critica ſuperavit. Tantum honoris Viri iſti Profeſſioni ſuæ attulerunt ex eo quod in aliis Artibus non minus quam in ſua verſari ſint. Celebris etiam ille Sanctus Baſilius, qui propriæ valetudini, quæ nunquam ei non infirma erat, inſerviendo, Medicus evaſit, quique multas alluſiones ac ſimilitudines ex hac Arte deſumtas habet, fuit, ut Photii verbis utar, ob orationis nitorem, proprietatem, perſpicuitatem, ac dulcedinem, ex primis inter Patres Scriptoribus: ſicut etiam Sancti Lucæ ſermo ad Veterum normam eo quo utuntur cæteri Evangeliſtæ propius accedit. Quanquam enim Lucas aliquam habeat Helleniſmorum & loquelæ Syriæ miſtionem, quod in homine ortu Syro, & ab [a] Helleniſtis veriſimiliter ad Judæam Religionem converſo ferendum eſt: tamen e Græcorum Auctorum, dum Medicinæ ſtuduit, lectione ſine dubio ſtylum expolivit. Et oratio ejus interdum fluens ac florida eſt, uti cum Iter Sancti Pauli deſcribit. Iſque, ubi de Morbis aut curationibus eorum ſermo incidit, voces, ideo certe quod Medicinam eſſet profectus, magis quam alii faciunt, argumento idoneas adhibet. Cujus multa proferri poſſent; exempla; unum vero aut alterum ſufficiet. Paralyſi correptus admodum congrue ab eo [b] παραλελυμένος, qui a Sancto [c] Matthæo atque [d] Marco παραλυτικός dicitur: quæ quidem vox apud Veteres nuſquam occur-

a Vid. Grotium in Titul. b 5, 18. c. p. 9. 2. d p. 2. 3.

currit. Mulier Sanguinis profluvio laborans [a] a Sancto Marco deſcribitur, quaſi παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' ἑαυτῆς, καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα: omnia iſta [b] Sancto Matthæo omiſſa ſunt, Sanctus autem Lucas eadem, alio tamen more, multumque in Profeſſionis Medicæ gratiam, tradit; nam pro eo quod multa a multis Medicis paſſa eſſet, & ex curatione deterius ſe habuerit, hoc ſolum inquit, vim morbi medicamentorum potentia majorem extitiſſe, οὐκ ἴσχυσεν ἀπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι [c]. Porro, de numeris a Muliere impenſis loquens, verbo perquam idoneo utitur, προσαναλώσασα; cum vox a Sancto Marco adhibita, nempe δαπανήσασα, luxurioſam tantum pecuniæ profuſionem proprie ſignificet: quo ſenſu quoque eandem habet in [d] Filii Prodigi Hiſtoria Sanctus Lucas. Ita in ejuſdem Mulieris tradenda curatione, nihil aliud dicit Sanctus Matthæus, niſi ἐσώθη: Marcus autem, ad ſimilitudinem locutionis Hebraicæ ait, ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος: Lucæ vero Phraſis, ut magis Medica, ita ſimplicior quoque & correctior eſt, ἔστη ἡ ῥύσις. Ubi Chriſtus multorum morbos ſanaverat, de iis dicit Matthæus, διεσώθησαν [e], & Marcus ἐσώζοντο [f]: Lucas autem verbum adhibet quod ſanationem peculiariter exprimit, ἰᾶτο πάντας [g] idemque Verbum in duodecim aliis ſcriptoris hujus locis occurrit, ſemelque vox ἴασις. Ita cum Centurionis famulum [h] curatum eſſe ait Sanctus Marcus, Lucas

a 5. 26. b 9, 20. c 8, 43. d 15.
e 14. 36. f 6, 65. g 6, 19. h 8. 13.

A.D. 640. non modo ſanatum eum, ſed ὑγιαίνοντα [a], perfecte valentem, commemorat: per quod curatio efficacior ſignificatur. Ita in deſcribenda virginis reſurrectione e mortuis, prolata Chriſti voce inquit, [b] ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα: quod ille, ſine dubio, uti primum reſuſcitationis ſignum, ponit. Eandem in loquendo accurationem ſervat, ubi de [c] Claudis mentio incidit. Ita in iſto loco ubi dicitur „ Non egent, qui ſani ſunt, Medico, „ ſed qui male habent. „ Sancti Matthæus at„ que Marcus id exprimunt per vocem ἰσχύοντες, at vox a Sancto Luca adhibita, ſcilicet ὑγιαίνοντες [d], magis congrua eſt. Poſſunt enim homines temperamenti validiſſimi morbis conflictari, (uti Capitis dolore, &c.) qui Medici opem requirant: at qui bene valent, hanc non deſiderant. Ita de Petri noverca loquens ait, ἦν συνεχομένη μεγάλῳ πυρετῷ: Galenus inquit μέγεθος ac σφοδρότητα in morbis eodem ſenſu a Medicis uſurpari, hoſque interdum febrem μείζονα, interdum σφοδροτέρην, quam antea fuerit, dicere. Ita in Hippocratis Epidem. L. 2. S. 2, legimus, πυρετὰν ὀλίγων. Quare Sanctus Lucas Medicornm hic ſermone utitur; atque ita dicit, quo morbum curatu difficiliorem fuiſſe oſtendat. Ac ſequentes loci, „ Medice cura te ipſum [e]: „ &, „ Palpate me, & videte, „ quia Spiritus carnem & oſſa non habet [f], „ apud Sanctum Lucam ſolum exſtant. Atque illud in Servatoris noſtri Agonia, videlicet, „ Sudorem ejus factum eſſe, ut guttas San„ gui-

a 7. 10. b 8, 55. c Act. Ap. 3. 7. d 5, 31.
e 4, 23. f 24. 39.

„ guinis decurrentis ad terram [a] „ a cæteris Evangeliſtis omiſſum eſt, & aptiſſime vero a Sancto Luca, utpote Medico, memoratum. Porro notatu dignum eſt iſtis quoque omnibus, in Miraculum Chriſti, quæ ad ſanationem pertinent, magis diligentem eſſe Lucam; multaſque ab eo Hiſtorias eſſe prolatas quæ cæteri tacuerint: qualis eſt ea de reſuſcitatione Viduæ Filii in Urbe Nain [*]; & iſta de Viatore, quem Samaritanus infuſo Vulneribus ejus Oleo Vinoque curavit [b]; & illa de Muliere, quæ Spiritu Infirmitatis per octodecim annos laboraſſet, & a Jeſu ſanata ſit [c]; & hæc de homine qui Hydrope tentatus eſſet [d]; & de decem illis qui Lepra infecti ad ſanitatem redierint [e]; de aure denique in ſervo Pontificis Maximi a Chriſto curata [f]. Illud etiam animadverſione dignum eſt, quod Lucas in enarrandis iis, quæ ad ſanationem pertinent, Chriſti miraculis fuſior ſit quam Evangeliſtæ cæteri; quodque Hiſtoriam unam, de reſuſcitato Viduæ Filio in Urbe Nain, ab aliis omiſſam narret. A.D.640.

Nullam hic Græcis Medicis laudem tribui, quæ non iis jure debeatur; horum vero exemplum Latini Scriptores male ſunt ſecuti: & ſi Celſum atque Plinium excipimus, (hic enim aliquas Medicinæ partes in Hiſtoria ſua Naturali attigit,) quis eſt cujus lectionem ſuſtinere poſſimus? Scribonius Largus, cui vix aliud quam Empirici nomen imponi poteſt, licet priori Claudio imperante ſcripſerit, quo tempore lingua Roma-

a 22, 44. * 7, 11. b 10, 30. c 13, 11.
d 14, 2. e 17, 12. f 22, 51.

A.D.640. mana tolerabili ſaltem puritate florebat, in ſermonem Latinum, ut ita dicam, converti debet, quo facilius ab iis intelligi poſſit, qui in Claſſicis tantum ejuſdem ætatis Scriptoribus verſati ſunt.

Leonardus de Capua, in ridiculis iſtis Sermonibus quæ ab eo Ratiocinia nominantur, haud ſemel ſignificat, a Græcis exiguos admodum in Arte Medica factos eſſe progreſſus, ac nihil fere ei ab illis collatum, niſi quod eam verborum eloquentia exornaverint. Nihil interim ex omni Hiſtoria luculentius evincitur, quam quod ii Medicinam in Artis ac Scientiæ formam primi redegerint: quodque ab eorum tempore uſque ad hunc diem in omnibus Terræ partibus, quibus inaudita eſt Græca in medendo diſciplina, nihil niſi Empirica curandi ratio obtineat. Eodem jure ipſos Poeticam, Oratoriam, & Sculpendi Pingendique Artem omnibus numeris abſolviſſe denegaſſet. Nunquam hoc Libro legi quicquam abſurdius; atque id ſolum oſtendit Auctor, magnam ab eo tumultuariæ cujuſdam eruditionis conquiſitam eſſe copiam, neque ingenium ut eo abuteretur illi defuiſſe, quo omnia ſemper in malam partem detorſit. Quam diligenter aucta, expolita, & perfecta ſit a Græcis Medicina, accuratiſſime expoſuit Clericus; neque otium ego meum tuumve in homine refutando conteram, qui ita parum Profeſſionis ſuæ utilitatem ac vim agnoſcit, ut in ea vix ullam eſſe Artem concedat. Immo ſatis ridicule Sextum Empiricum, Scepticum illum celebrem, inter Au-

ctores

ſtores [a] eos adducit, qui Medicinæ incertitudinem cognoſcerent: cum is ſibi pro Principio ſtatuerat, ut nihil certi in ulla re, ne in Mathematicis quidem Demonſtrationibus, reperiri contenderet. A. D. 640.

NEMESIUS. Pauca de altero quodam e Veteribus Auctore dicenda ſunt, quanquam is nihil proprie de Medicina ſcripſerit. NEMESIUM intelligo, Emiſſæ Epiſcopum, qui Librum de Natura Hominis, circa finem quarti Sæculi, compoſuit. Eo me impulit Oxonienſis Editor, qui duo illi inventa aſcribit, quorum alterum omnium eſt, quotquot nnquam in Medicina reperta ſunt, longe utiliſſimum. De Bile primum eſt [b], „ quæ, „ ut inquit Nemeſius, & per ſe, & propter „ aliud conſtituta eſt; nam ad concoctionem „ confert, & depulſionem excrementorum mo„ vet: ideoque fit quodammodo una de partibus „ nutrientibus, quinimo & calorem quendam „ præbet corpori ut vitalis facultas. Ac his qui„ dem de cauſis propter ſe videtur extitiſſe: „ ſed quia Sanguinem purgat, Sanguinis cauſa „ quodammodo videtur eſſe facta. „ His verbis, inquit Editor, Bilis Syſtema plane & accurate traditum eſt: Syſtema illud, quod ingenti cum arrogantia a ſe inventum prædicavit Sylvius de le Boe. Neque ſane inficiandum eſt, in iis integra rationum a Sylvio adductarum fundamenta contineri: & ſi Theoria hæc ullam in Medicina utilitatem præſtat, inventionis laus jure a Nemeſio vendicanda eſt. Altera res lon-

a 464. b 28.

NEMESIVS. A.D. 640. longe majoris momenti eſt; ſiquidem Auctor firmat, Circulationem Sanguinis, quam ſuperiori Sæculo repertam tantopere jactamus, Nemeſio fuiſſe notam, atque ab eo verbis admodum claris ac luculentis deſcriptam. Ea hæc ſunt, ,, [a] Pulſuum motus initium habet a corde, & ,, maxime a ſiniſtro ejus Ventriculo. Diducitur autem vehementer & contrahitur Arteria, harmonia quadam ac ratione: Sed dum ,, diducitur, a proximis venis vi trahit tenuem ,, ſanguinem, cujus reſpiratio fit alimentum Spiritui Vitali. Dum autem contrahitur, quod ,, in ſe fuliginoſi eſt per totum corpus & occulta foramina exhaurit: quo modo Cor per os ,, & nares quicquid fuliginoſi eſt exſpirando ſurſum expellit. ,, Unico hoc, parum certe firmo nixus fundamento, magnum illud Circulationis inventum Nemeſio tribuit; iique, qui eandem & Hippocrati & Galeno innotuiſſe contendunt, argumentis æque validis inſtruuntur. Illud ſolummodo dicam, ex hac ipſa deſcriptione, & ex iis quæ de Jecore in eodem Capite idem Auctor tradit, (quod viſcus ille alimentum corpori per Venas ſuppeditare autumat) manifeſte concludi poſſe, nullam de modo, quo peragitur Sanguinis circulatio, notitiam habuiſſe Nemeſium.

De hac re diſputationem inſtituere nolo, atque id tantum animadvertam, Circulationem veram ab Auctore longe recentiori, accurato quidem & eleganti eo, neutiquam fuiſſe comprehenſam. De Columbo loquor, qui

a Cap. 24.

qui cum Anatomiam exquiſite calleret, minutiſſime diſtinctiſſimeque, annis abhinc ſupra centum & quinquaginta, non modo ſtructuram ſed & uſum quoque ſingularum partium ad Cor pertinentium explicuit, niſi quod exiguum de Valvulis quibuſdam errorem admiſerit: iſque verbis ita dilucidis, ut nihil ſupra fieri poſſit, monſtrat qua ratione per Cordis contractionem ac dilatationem, ac Mechanicam ejuſdem vaſorum Texturam, Sanguis a Vena Cava per Pulmonem in Aortam circuletur, atque inde in omnes Corporis partes deferatur; quam rem nulli unquam obſervatam, neque de ea quicquam litteris proditum affirmat. Juxta illum, (ejus autem verba quoad ſenſum fere cum iis conveniunt, quæ a Serveto coætaneo ei Scriptore, adhibentur, licet in Columbo multo explicatiora ſint) Pulmo ſpirituum Vitalium generationi inſervit: id quod ab eo vocibus ſequentibus explanatur: „ [a] Aër Aſperæ Arteriæ vehiculo per „ univerſum Pulmonem fertur: Pulmo vero Aërem illum una cum eo ſanguine miſcet, qui „ a Dextro Cordis Ventriculo profectus per Arterialem Venam diducitur. Sanguis hujuſmodi „ ob aſſiduum Pulmonum motum agitatur, tenuis redditur, & una cum Aere miſcetur, „ qui & ipſe in hac colliſione rarefactioneque „ præparatur: ut ſimul mixti Sanguis & Aër per „ Arteriæ Venalis ramos ſuſcipiantur; tandemque „ per ipſius truncum ad Siniſtrum Cordis Ventriculum deferantur: deferuntur vero tam bel- „ le NEMESIUS. A.D.640.

a Lib. 11.

NEMESIUS. A.D.640. „ le mixti atque attenuati, ut Cordi exiguus „ præterea labor ſuperſit: poſt quam exiguam „ elaborationem quaſi extrema impoſita manu „ vitalibus hiſce ſpiritibus, reliquum eſt ut illos ope Arteriæ Aortæ per omnes corporis partes diſtribuat. „ Hic ad verbum curioſi illius Anatomici ſenſus eſt, qui quidem veritati optime convenit; verum hic ſubito quaſi gradum ſiſtit, neque fluxum Sanguinis ex Arteriis in Venas explicare aggreditur. Immo ex iis, quæ de Vaſis iſtis paſſim profert, evidenter conſtat, nihil eum de ullo inter hæc vaſa commercio ſuſpicionis habuiſſe. Nam præterquam quod Arteriis ſolis Spirituum Vitalium tranſmiſſionem aſſignet, in alio ſermone ait Venas ſanguinem a Jecore in omnes Corporis partes diducere. Et in hac re præcipue hæret ejus de Circulatione doctrina, quod Venarum & Arteriarum communicationem minime explicet: utcunque ii illud parum comprehenderint, qui vel pro Harvæo, vel contra illum, Libros evulgaverint. Cæſalpinus[a] quidem Anaſtomoſeos vocem vel caſu adhibens, vel hanc a [b] Serveto mutuatus, calorem innatum ex Arteriis in Venas, ſed nonniſi ſomni tempore, tranſire poſſe exiſtimat: atque ex iis quæ proxime ſequuntur patet, Circularem Sanguinis progreſſum minime ab eo fuiſſe cognitum; hunc enim undulante quodam motu ab altero ad alterum vaſis extremum more Euripi (ea ipſa eſt ejus vox) ferri ponit; neque alia eſt Hippocratis de motu Sanguinis

a Quæſt. Peripat. b De Trinitate. 5.

nis ſententia: Fabricius autem ab Aquapendente hunc in Arteriis per Fluxum ac Refluxum circulari diſerte tradit. Quod ſi ex iis quæ Auctores iſti de Circulatione Sanguinis, tam per Cor, quam per Pulmonem in Aortam, dixerint, ratiocinari volumus, evidenter concludendum eſt, Sanguinem qui Aortæ immittitur, debere neceſsario in Venam Cavam reverti: nam niſi id ita eſset, nulla ratione jugis ille curſus, qui, ipſis docentibus, per Cor ac Pulmonem peragitur, continuari poſset. Tamen hanc iis conſequentiam non fuiſse perceptam æque evidenter apparet, quamvis id ex illorum Principiis facili ac neceſsaria deductione concludatur. Verum haud magis mirum eſt. Columbum & Cæſalpinum huc uſque, nec ulterius, eſse progreſsos, quam quod Fabricius ab Aquapendente Venarum Valvulas a ſe repertas deſcripſerit, ſimulque verum earum uſum penitus [a] ignoraverit, id quod ex ipſa ab eo facta deſcriptione evincitur. NEMESIVS. A.D. 640.

Ut integra inventi hujus laus populari noſtro tribuenda eſt, ita id ille omni rationum ac verborum claritate expoſuit; ac licet multa poſtea de hac re vulgata ſint, Harvæi Librum eſse omnium & breviſſimum & maxime perſpicuum, & argumentorum pondere munitiſſimum fidenter aio: cujus rei veritatem percipiet, quiſquis varias pro Circulatione Apologias evolverit, vel ea ſit patientia inſtructus ut [b] Tractatum perlegere ſuſtineat quem, tædii pleniſſimum ac frugis omnino expertem, conſcripſit Rymundus Vieuſsenius. No-

a De Venarum Oſtiolis. b De Sanguine & Corde.

NEMESIVS. A.D. 640. Nova hæc de Circulatione doctrina, licet firmiſſimis rationibus extra dubium poſita, vehementer a multis impugnata eſt: ejuſque inventor adverſantium plurimorum impetum ſuſtinuit: quorum reſponſiones pleræque magis contradicendi ſtudio, quam argumentandi vi, refertæ ſunt. Minime quidem horum exempla imitatus eſt Vir eruditionis maximæ Gaſsendus; is enim ea, quæ Litteratum deceret, ingenuitate præditus, licet antea Circulationem, & Chyli cum Sanguine commercium, ſtrenue negaſset, tamen erroris ſui poſtea a Pecqueto convictus eſt, qui Receptaculum Chyli detexit, & in Humano Corpore Ductum Thoracicum primus inveſtigavit: quarum rerum compos Gaſſendus magno ſe affectum gaudio declaravit, quod in ipſo mortis limine duorum ita nobilium inventorum ſcientiam aſsecutus eſset: illud etiam adjiciens, quod has res veriſſimas, quæ ſe invicem probant ac ſtabiliunt, quos quaſi cardines reputaret, quibus omnis poſtea Medicina verti deberet.

Ex hoc Harvæi reperto multum incrementi poſset Medicina, etiam in curationibus morborum, acquirere. Ejuſmodi quidem opus ipſe aggredi inſtituerat, quo emolumenta e doctrina ſua in Praxin redundantia, oſtendere voluit; ſed, morbo ac morte præpeditus; conſilium illud haud executus eſt. Cæptum profecto Architecto hoc nobili digniſſimum, quod utinam aliqui Succeſsores ejus abſolvant. Pauca tantum hic ipſe ſubnotabo, ex quibus diſci poterit, quan-

quantos uſus Practicæ Profeſſionis hujus parti afferre valeat penitus perſpecta ac rite adhibita Circulationis cognitio. Nemesius. A.D.640.

Primo enim, ex Doctrina hac conſtat quanto cum judicio, uti nunc ſit a Chirurgis noſtris, in Amputationibus adhibeatur Arteriarum deligatio: quantumque hic modus veteri illi anteponi debeat, qua cum ingenti terrore & cruciatu Sanguis, nonniſi Cauteriorum, Cauſticorum, & Eſcharoticorum ope, ſiſti ſolebat. Præterquam quod invento hoc tormenti vehementia tollitur, ex Motus legibus quo fertur Sanguis, ſcimus neutiquam fieri poſſe, quin is contra Eſcharam ſecti vaſis ea vi arietet, cui nihil præter ligaturam ſatis valide poſſit reſiſtere. Inventionem hujus rei Paræo [a] debemus, qui, ut ipſe ait, de ea nihil unquam aut viſu aut auditu perceperat, ſed experimenti inſtituendi anſam ex quibuſdam verbis in Galeno de Vulneribus arripuerat: quod illi ita feliciter reſpondit, ut id ſibi in mentem veniſſe Inſpiratione Divina exiſtimaverit. Quod ſi animo frequenter recolere vellemus ea, quæ a Veteribus de Argumento quovis prodita ſunt, nova certe nobis, ſine Inſpiratione, non modo de re quæſita conſilia ſe offerrent, ſed quæ ad alia quoque negotia aptari poſſent, uti Paræo contigit. Circulationis quidem notitiam præivit hoc Paræi inſtitutum; ſed vehementer ambigo an id ita frequentem in uſum veniſſet, niſi commoditatem ejus percepiſſent homines, a doctrina hac evidenter convicti: uti colligere licet.

[a] Lib. 10, 24.

NEMESIUS. A.D. 640. cet ex eo quod tarde admodum in quibuſdam regionibus, etiam in Gallia, invaluerit, ſi ex iis judicandum eſt quæ de hac re tradidit [a] Vigierius. Certe apud Noſtrates, nonniſi paucis abhinc annis, renovatum, vel potius introductum eſt. Exiguam ejus notitiam habere videntur Germani: idque nonniſi ſtrictim ab Hildano [b] memoratur: a Batavis, Nuckio [c] teſte, omnino rejectum eſt.

Explicat etiam Circulatio, quemadmodum poſt Amputationem Membri, abſciſſo Arteriæ Trunco, in vicinis partibus continuetur Sanguinis curſus: ideo ſcilicet quod minores Arteriæ rami vicem iſtius ſuppleant, atque ſenſim in majorem capacitatem ampliatæ Sanguinem, partium motui ac nutrimento neceſſarium, ſuppeditent. Quod quidem Problema nullis aliis Principiis ſolvi poteſt, atque ita longe abeſt ut hæc res contra Circulationem, ſicut inſcii quidam Scriptores faciunt, objici queat, ut ejus veritatem argumento validiſſimo confirmet.

Eadem Doctrina primo intuitu veram rationem commonſtrat (& hæc quidem a Chirurgis noſtratibus adhibetur, qui nullis vel Anatomiæ peritia, vel Chirurgiæ veteris ſtudio inferiores ſunt) tractandi Aneuryſmata, quæ Puncturæ ſuperveniunt. Siquidem, loco Compreſſionis, quæ vix unquam curſum Sanguinis intercipit, poſt idoneas ligationes dividenda eſt Arteria: & hæc non modo ſupra, ſed etiam infra, Puncturam de-

a Chirurg. p. 37. b De Gangræn. 8, 5.
c Experim. Chirurg. 49.

deliganda eſt (uti fit in Varice) quo Sanguinis in eam fluxus prohibeatur ex aliis ramis, qui fere in omni Corporis parte communicationem inter ſe habent. Notavi antea, Praxin alterius cujuſdam Gentis eſſe in hac re valde mancam. NEMESIUS. A.D.640.

Poſtremo, Galenus, quique hunc ſecuti ſunt, Revulſionem ſemper, quo ea major ſit, ex eo latere, in quo malum eſt, fieri præcipiunt: idque ob hanc cauſam, ſi cauſa dici meretur, quod major partium conſenſus eſt in dextro latere cum venis dextris, & in ſiniſtro cum ſiniſtris. Itaque nulla unquam acrior in Medicina controverſia extitit quam quæ per ducentos prope annos agitata eſt: „ Utrum ſcilicet in Pleuritide „ Vena in eodem, an in oppoſito Latere, ape„ riri debeat. „ Cujus rei ideo præcipue mentionem facio, ut oſtendam neminem ſatis intellexiſſe ante inventam Circulationem, quid eſſet Revulſio: quicquid inepti quidam Veterum fautores affirment; neque enim ullo modo fieri poteſt, ut doctrina hæc, ſine Circulationis ſcientia, comprehendatur. Ope hujus ſtatim videmus, quo in loco Revulſio fieri poſſit fortiſſima; quodque pertinet ad miſſionem Sanguinis in Pleuritide, intelligimus Venæ Sectionem in eodem Latere paulo quidem ſubitius revellere, tantulam vero eſſe differentiam, ut miremur unde ulla unquam mota ſit de hac re controverſia. Illud de miſſione Sanguinis univerſe adjiciam, quod Circulatio omnia illa præcepta prorſus inutilia reddiderit, quæ multo cum labore antea magnoque faſtu

NEME-SIUS. A.D.640. ſtu poſita ſunt, de aperienda in particularibus morbis ſive hac ſive illa Vena: ac licet indocta Medicorum plebes Artem cauponandi, & Myſterio rem clariſſimam involvendi, occaſionem amiſerint, iis certe, qui Profeſſionis ſuæ gnari ſunt, hanc ſaltem a Circulatione utilitatem ſe conſecutos eſſe fatendum eſt, ut perfecte intelligant quam parvi ſæpe referat hujus ſive illius Venæ delectus; vel ſiquid interſit, nunquam in judicando hæreant, quænam cæteris anteponi debeat.

Sed ut ad Hiſtoriæ noſtræ ſeriem revertar, ad alios jam Medicinæ Scriptores Græcos minoris notæ ac recentioris ævi veniendum eſt. Quoniam in plerifque vix quicquam novi deprehendo, brevem tantummodo Operum enarrationem faciam, & Auctorum ætates qua potero accuratione conſtituam; quam rem apud Hiſtoricos noſtros valde perturbatam invenio. Quanquam id ſane haud ita mirandum eſt, quoniam ab Agathiæ tempore, id eſt ab A. D. DLX, uſque ab imperium Iſaaci Comneni, quod A. D. MLX obtigit, magnus in Hiſtoria Græca per quingentos annos hiatus eſt, ita ut nihil fere rerum in omni iſto intervallo geſtarum ſciamus, niſi quod e tenui paucorum quorundam Imperatorum, ac præſertim Mauritii & Heraclii, mentione colligendum eſt.

PALLADIUS. PALLADIUS, Sophiſta & Jatroſophiſta dictus, Alexandriæ, ut ipſe ſignificare videtur, educatus eſt. Hunc primum inter Recentiores Græcos pono, cum erudito Auctore parum

rum conveniens, qui hunc circa A. D. CXXVI PALLA-
floruiſſe * tradit. Santalbinus ad veritatem pro- DIUS.
pius accedit, Palladium poſt Galenum collocans, inferius A. CC. quanquam in hac re magnopere etiam lapſus eſt Santalbinus; nam in Præfatione Traductionis quam edidit Palladii Commentariorum in Hippocratis Librum de Fracturis, dicit veriſimile eſſe hunc Auctorem poſt Galeni tempora vixiſſe, ideo quod Galenus nullam ejus mentionem habeat: cum e ſua ipſius Traductione probare potuiſſet rem iſtam eſſe certam, ſiquidem ibi Palladius Galenum nominat. Id quod etiam in aliis ſuis operibus frequenter facit; etiam hunc non tantum Galeno ſed & Aëtio quoque & Alexandro juniorem arguimus, quod eorum verbis utitur, uti mox videbimus.

Commentarii in Fracturas imperfecti ſunt: ſed ex eorum relliquiis jacturam iſtam non magnopere dolendam eſſe diſcimus: cum doctrinæ claritate & copia Textus Annotationibus minime cedat. Commentarii in Sextum Epidemiorum Librum Septimam Sectionem non excedunt; cæteri, in quibus expoſita erat Sectio Octava, perierunt. In his, magna cum perſpicuitate & accuratione, non modo Hippocratem ſed Galenum quoque paſſim illuſtrat; ac ſpeciatim animadvertit Calculum ſuo tempore magis frequentem ac minus ſanabilem eſſe factum: quod ævi luxuriæ tribuit, quæ gulæ multum dedita erat, & exercitationi parum.

Liber de Febribus clarus ac brevis eſt, quem ex Aëtio totum fere deſumſit. Caput

* Biblioth. Literar. N. 2.

PALLADIUS. de Epiala ad verbum fere ex iſto Auctore deſcriptum eſt; & in eo Hecticæ Comparatio illa inſignis cum Aquæ ſuper Calcem infuſione evidenter a Galeno Aëtio & Alexandro translata eſt. In proximo Capite de Maraſmo agitur; atque hic errorem obiter corrigere jubet, quem in eleganti ſua hujus Opuſculi Editione admiſit Charterius. Morbo hoc affectis dicuntur eſſe βλέφαρα παραπλησίως μυσαζόντων, quod ille convertit, „ palpebræ Sacrificantium ſimiles. „ Præterquam quod μυσάζω non ſit Græca vox, ſenſus poſtulat ut legatur νυσταζόντων, „ dormitantium. „ Hæc in eodem caſu Palpebrarum conniventia per verbum illud a Galeno exprimitur; in Aëtio ὑπνώττοντες legitur „ in Alexandro εἰς ὕπνον ἕλκονται.

Varii extant hujus Opuſculi Codices Manuſcripti in Bibliotheca Cæſarea, quanquam nullus horum Palladii nomen gerat, ſed omnes vel Theophilo, vel Stephano, vel interdum utrique aſcribantur. In unius Titulo, ab ore Theophili, exceptum dicitur, uti fuſe [a] narrat Lambecius. Tamen ſi Palladium ipſum conſulamus, verum ejus Auctorem illum ipſum eſſe reperiemus: quippe cum id nominet in Commentariis ſuis ad [b] Epidemia Hippocratis. Hoc exemplo diſcimus, quam exigua fides Titulis adhiberi debeat, quos Libris Manuſcriptis ſæpe præfixos legimus; ſiquidem hi non raro hujus aut illius Auctoris nomen præ ſe ferunt, juxta vel errorem, vel conjecturam, vel ſecretum aliquod Librarii conſilium.

Extant

a Lib. 6. 88. b Sect. 6, 6.

Extant quidem Tractatus complures ſub Theophili nomine, qui multis ac diverſis Titulis diſtinguitur, Jatroſophiſtæ, Protoſpatharii, & Monachi; quorum duo poſteriora ſibi ipſis contradicere videntur. Lambecius Theophilum hunc ſub Heraclii regno ponit: idque ea ſolum de cauſa, quod in [a] uno Manuſcripto Codice Libri de Febribus, uti modo dictum eſt, is ab ore Theophili exceptus traditur; & quoniam idem Liber Stephano aſcribitur, qui iſtius Imperatoris tempore floruit, hinc concludi putat Stephanum fuiſſe unum e Theophili Auditoribus. Sed auctoritas hæc & ratiocinium videntur æque parum valere, & quæ ſupra de hoc Tractatu dicta ſunt, ad refellendam iſtam opinionem ſufficere arbitror. Ego potius ex barbaris quibuſdam vocibus quæ ſcriptis ſuis paſſim intermiſcet, poſt illud tempus vixiſſe hunc crediderim. Omnium quotquot nunc ſuperſunt Auctorum is eſt primus, qui ex profeſſo de Urinis egerit: quarum conſiſtentiæ & coloris cauſas luculenter explicuit; item, quoſnam morbos ſingula earum genera indicent, & quænam præſagia ex illis duci poſſint. Sunt hic multa eadem iiſdemque verbis expoſita, quæ in Libro ejuſdem argumenti legimus Galeno perperam tributo; id ei facile apparebit qui utrumque contulerit. Aëtium ſæpe exſcribit; & eodem prope modo argumentum tractat de Fæcibus. THEOPHILUS.

Extant præterea alii duo ejuſdem Theophili Libri; alter, De Structura Humani

a 16.

THEO-PHILUS. Corporis : alter, Commentarii in Aphoriſmos Hippocratis ; ſunt quidem ii breves & perſpicui: atque in illis ſane haud minus ſe in Ariſtotelis doctrina verſatum, quam in Hippocrate explanando intelligentem oſtendit. Sed in utroque Opere, ac ſpeciatim in priori, pleraque a Galeno ſumit : cujus Libros de Uſu Partium ſæpe ita religioſe exſcribit, ut in Aſperæ Arteriæ deſcriptione verſum eundem Homericum ponat quem adduxerat Galenus,

Κλαγγηδὸν δὲ πέτονται ἐπ' ὠκεανοῖο ῥοάων.

Verum in quibus locis hic a Galeno diſcrepet, aut ei quippiam adjiciat, melius ab erudito Juvene explicabitur, qui deſideratam nobis hujus & aliorum quorundam Græcorum Tractatuum ad Anatomiam pertinentium Editionem publico dare conſtituit.

Aphoriſmi, modo memorati impreſſi ſunt ſub nomine Philothei ; eoſdem Manuſcriptus Codex Cæſareus Stephano tribuit.

Liber de Pulſu, quem converſum habemus ſub Philareti nomine, in Manuſcripto Codice Cæſareo a Theophilo ſcriptus dicitur ; idque fortaſſe haud perperam: etenim Humani Corporis Structura fere eodem modo tractatur. Alios de argumento iſto, vel haud ſatis perfecte, vel nimis prolixe egiſſe ait; poſteriori voce Galenum credo ſignificare vult, cujus quidem ſcripta in Epitomen tantum videtur hic redegiſſe e Libris ejus de Præſagitione ex Pulſibus.

STE.

STEPHANUS Athenienſis, ſive Alexandrinus, (nam ex loco ubi ortus, & ex eo ubi commoratus eſt, modo hoc nomine, modo illo dicitur) ſcripſit Commentarium in primum Galeni Librum ad Glauconem. Is quidem Galeni Liber ea perſpicuitate eſt, ut explanationem vix recipere poſſe videatur; verum haud improbabile eſt Medicam ejus temporis eruditionem præcipue in explicando Galeno conſtitiſſe: & Abi Osbeia, Biographus Arabs, ſeptem Medicos Alexandrinos commemorat, quorum unus eſt Stephanus, qui Galeni opera in ſedecim Libros digeſſerint: atque hos rurſus, pro argumenti varietate, in ſeptem Claſſes partiti ſint; & eorundem illos Librorum lectioni unice incubuiſſe tradit, neque in alia re occupatos quam ut hos vicibus ſuis commentarentur & Auditoribus ſuis explicarent. Ideoque minime veriſimile eſt id quod Cl. Clericus ſine ullo fundamento exiſtimat, hunc tertio vixiſſe Sæculo; immo ex hoc ipſo Stephani Commentario patet, multo recentiorem fuiſſe: ſiquidem ipſe Commentatores in Librum a Galeno ad Glauconem ſcriptum perquam [a] Antiquos memorat. Mecumque recolenti ea quæ in Sectione 140. de Quartana dicit, pravam videtur, ut ipſe vult, Galeni interpretationem ab Alexandro [b] factam reſpicere. Si hic idem eſt ac Stephanus, qui Chymicus dicitur, ætas ejus haud difficulter inveſtigari poteſt: Chymicus enim Opus ſuum de Chryſopœia Heraclio dicat: atque ita id cum iis convenit quæ ſu-

STEPHANUS.

a 8. 98. b Lib. 12, 8.

STEPHANUS. ſuperius tradita ſunt. De Stephano quoque alteio legimus, Alexandro itidem illo, qui ſub eodem Imperatore in Aſtrologia clarus exſtitit, atque ingentem illam Sarracenorum potentiam prædixit, ad quam paucis poſtea annis evecti ſunt. Lindanus Stephanum e Veteribus Græcis ultimum vocat; tamen ſi hæc de ætate ejus vera ſint, multos alios poſt id tempus Græce ſcripſiſſe conſtabit.

NONUS. Horum NONUS ordine proximus videtur; is Enchiridon quoddam Medicum compoſuit, quod brevem plurimorum affectuum enarrationem, & eorundem curationes complectitur. Illud Conſtantino Porphyrogenito inſcribit, qui juxta Lambecium Leonis filius, & ſeptimus fuit ejus nominis Imperator, atque A. D. DCCCC. obiit; idem litteris ipſe paulum imbutus, earum Patronus inſignis audiit. Sed Conſtantinum hunc, Porphyrogenitum pariter nominatim, Jeremias Martius, qui opus hoc Græce & Latine edidit, filium fuiſſe arbitratur Conſtantini Ducæ, qui A. D. MLXVII. obiit: idque ob hanc cauſam, quod Ducás Pater Litterarum admirator cultorque extitit, & frequenter has voces in ore habere ſolitus eſt „ Malle ſe Doctrina quam Im- „ perio nobilitari. „ Igitur aliqua eruditionis fama circa id temqus Pſelli floruerunt.

Utri Conſtantinorum inſcripſerit Librum ſuum Nonus, parvi refert: tamen ex Annæ Comnenæ Hiſtoria notari poteſt, per ſpatium illud temporis, quod duobus iſtis Impe-

peratoribus interceſſit, vel admodum clanguiſſe vel plane intermortua fuiſſe Litterarum ſtudia [a]. NONUS.

Epitome hæc nihil fere continet, quod non ex Aëtio, Alexandro, ac Paulo exſcriptum. Exempli gratia, in [b] Capite de Caro, ea quæ de anteriori Cerebri parte dicit, ab Alexandro [c] Pauloque [d] deſumta ſunt. Quod de miſſione Sanguinis in Paroxyſmo [e] Calculi præcipit, a poſteriori [f] horum manifeſte hauſit, & ex [g] priori obſervationem ac diſtinctionem de Venæ Sectione & Purgatione factam in Pleuritide [h]: quanquam Morellus, qui ipſa verba ejus adducit, nullam de ea re mentionem habeat. Multa de Medicamentis ab eo commendatis apud Aëtium iiſdem vocibus narrata inveniuntur: ut, Collyrium Eraſiſtrati, quæque ex Thure & Glaucio [i] componuntur; item Medicamenta Faciei admota in Elephantiaſi [k], &c. Antidotum Eſdræ [l], & alia. Ea verecundia eſt Nonus, ut nullum Auctorem nominet: quod certe hominem minime decuit qui nihil de proprio haberet. Quin & aliorum quoque Experientiam ſibi aſſumere non veretur; nam Melancholiam [m] exacte deſcribens, ſalutares quos in ea vidiſſet ipſe effectus fuſe tradit Lapidis Armeniaci, ideoque hunc Veratro albo præfert; item de Rabioſi [n] Canis Morſu haud inepte loquitur, illud inſuper animadvertens, cum Vulneri ſuperveniſſet Hydrophobia, nunquam ſe in omni

a Lib. 5. b 28. c 1, 4. d 3, 9. e 174. f 3, 45. g 6, 1. h 129. i 49, 4, 5. k 205. 206. l 13. m 33. n 270.

NONUS. omni Artis uſu noviſſe quenquam ad ſanitatem perductum. Verum de priori re omnia ad verbum ab [a] Alexandro, de poſteriori a [b] Paulo deſumta ſunt. Hunc pro Inventore habet Barchuyſen, multuſque eſt in explanandis ejus opinionibus de cauſis morborum, cum ne unam quidem ille, quam non aliunde mutuatus ſit, opinionem habuerit.

Quidam Manuſcripti Codices Bibliothecæ Cæſareæ Opus hoc in Capita dividunt, alii in Libros; omnibus vero nomen Theophanis inſcribitur, ſine ulla Noni mentione, atque in Titulo id præcipue ex Oribaſio collectum dicitur, licet ex iis quæ ſupra dicta ſunt Collectorem hunc, quicunque is ſit, plus aliis Auctoribus debere appareat.

MICHAEL PSELLUS. Haud diu poſt Nonum vixit MICHAEL PSELLUS, & Librum eum quem de Qualitatibus ac Virtutibus Alimentorum contexuit, Conſtantino Imperatori inſcripſit. Conſtantinum hunc [c] Lambecius illum fuiſſe credit, qui dictus eſt Monomachus, quique ab A. D. MXLIII. uſque ad MLV. regnavit; at ſi, juxta eundem, Pſellus A. D. MLXXVIII. obiit, haud minus veriſimile eſt Conſtantinum fuiſſe Ducam, & eo magis quod ex Zonara [d] conſtat Pſellum apud Michaëlum Ducam, Imperatoris iſtius Filium, Præceptoris locum habuiſſe. Idem Zonaras Scriptorem hunc inſtituendo Principi valde inidoneum fuiſſe ait, utpote nullo Litterarum genere imbutum: quem tamen Anna Comne-

a I, 17. b 5, 3. c Biblioth. Cæſar. 6. 208.
d Lib. 18.

Comnena, quæ paulo poſt hunc extitit, ut hominem magnæ indolis & in omni Philoſophia cum primis doctum, ac Litteris tam Græcis quam Chaldaicis penitus inſtructum deprædicat. Ejuſmodi laudes illi tribuit Leo Allatius, qui ex Diſſertatione de Pſellis etiam amore hujus nominis captus videtur, & hunc non modo πολυγραφώτατον vocat, ſed etiam inter Auctores primos ponit. Tamen in hoc Tractatu nihil invenio quod cuivis Scriptori magnæ laudi eſſe poſſit: neque enim aliud eſt quam Collectio facta ex Antiquioribus Medicis Græcis, qui & ipſi hanc Scientiæ partem de Galeno præcipue hauſerunt, uti fecerat etiam e Dioſcoride Galenus. Pſellus a Nicephoro Botoniate vexatus atque omnibus bonis ſpoliatus eſt, & vitam Monaſticam amplexus paulo poſt in ætate provectiſſima obiit. Alii complures ab hoc Auctore ſcripti ſunt Libri, de quibus fuſe egit Leo Allatius. MICHAEL PSELLUS.

Quanquam hujuſmodi Collector fuerit Pſellus, SIMEON Antiochenſis de eodem argumento ſcripſit, ſtylo quidem corruptiſſimo, & materiam ex eo potiſſimum hauſit? idque eo magis mirum videri poteſt, quod Liber quem exſcribendum ſumſit, in omnium memoria jam tum recens verſaretur. Simeon enim, licet Pſello junior, tamen coætaneus ei certe fuit, quippe qui Librum ſuum dicaverit Michaëli Ducæ, Parapinaceo dicto, qui imperio ſe abdicavit A. D. MLXXVIII, eo ipſo anno quo Pſellus, uti docemur, mortuus eſt. Sunt & alia multa hu- SIMEON.

SIMEON. hujus Simeonis Opera; ac præſertim ei debetur Libri cujuſdam admodum ridiculi Traductio ex Arabico in Græcum ſermonem, De Sapientia Indorum, quem Perzoes, profeſſione Medicus, rogatu Choſrois Perſarum Regis contexuit.

DEMETRIUS PEPAGOMENUS. Extat etiam Libellus de Podagra, a DEMETRIO PEPAGOMENO ſcriptus, & Michaëli Palæologo dicatus, circa A. D. MCCLX, ſi Imperator ejus nominis primus, at circa MCCCX, ſi ſecundus intelligatur. Opus hoc, licet nihil fere notatu dignum contineat, & ex aliis Auctoribus ac præcipue ab Alexandro hauſtus ſit, tamen haud ita infra mediocritatem eſt, ut a Traductore M. Muſuro ejus Auctor, cujus ille nomen ignoravit, quaſi ſenſus ſuos exprimere nequiret, infans & elinguis dici mereatur. Fabricius ſuſpicari videtur Librum De Curatione Calculi; Galeno perperam tributum, a Demetrio fuiſſe ſcriptum; id quomodo ei in mentem venerit, divinare nequeo, niſi duorum horum affectuum cognatio occaſionem ei conjectandi præbuerit, ambos fuiſſe ab eodem Auctore pertractatos.

ACTUARIUS. ACTUARIUS, Zachariæ filius, ita ſine dubio vocatus quod Archiatri munus ſub hoc Imperatore geſſit, melioris notæ, quam omnes modo memorati, Auctor eſt. Scripſit is Tractatus complures, in quibus multæ res occurrunt lectu digniſſimæ. Conſtantinopoli Medicinam, idque, uti videtur, non ſine fama aliqua, exercuit; ſiquidem

Libri

Libri ejus ſex De Methodo Medendi compoſiti ſunt in uſum unius e præcipuis Aulæ Miniſtris, Magni ſcilicet Camerarii, qui Legationem ad Regiones Septentrionales ſuſceperat. Fabricius, per errorem, Actuarium ipſum facit Legatum. In his Libris, licet Galenum præcipue ſequatur, & haud raro Aëtium Paulumque, (at neutro eorum nominato,) tamen omnia quoque profert, quæ ad argumentum ſuum pertinere arbitratur, ex Auctoribus tam Antiquis quam Recentibus; Græcis perinde ac Barbaris; utque ei debitam laudem tribuam, multa ibidem haud alibi reperienda occurrunt. ACTUARIUS.

Opus hoc Libellum vocat, ſive Compendium extempore ſcriptum in privatos ſolum Legati, ut ipſe paſſim narrat, uſus: qui cum ipſe aliquantum in Scientia Medica verſatus eſſet, id in occaſione quavis facile conſuleret. Igitur in eo nihil eſt ad Chirurgiam ſpectans, vel ad Morbos Mulierum; licet Auctor interdum, quaſi propoſiti immemor, puerorum morbis, ac præſertim Aphthis, mederi doceat. In prioribus duobus Libris, agit de Morborum ſignis & Cauſis; in ſequentibus duobus, de Curatione & generatim & per ſe; in duobus ultimis, Remedia deſcribit omnia tam externa quam interna: quorum aliqua a Græcis hauſta, alia a ſe inventa; alia auditu cognita prodit, vix unquam vero nomen Auctoris adjicit, ne nimiam illud Medicamento exiſtimationem pariat.

In tertio quartoque Libro, ſicut etiam alibi, ſuam ipſius Experientiam haud paucis

com-

ACTUARIUS. commemorat. Canis Rabioſi morſu agens, ex eo Hydrophobiam poſt anni intervallum ortam ſe noviſſe tradit; quidam, inquit, hunc poſt ſeptem annos interdum apparere aiunt, in quo Paulum reſpicere videtur, cujus iſta ſunt verba, licet eum haud nominet. Novas quaſdam nec inutiles Obſervationes habet de Colico [a] Dolore, & Inflammatione [b] Jecoris. Diſtinctio ab eo facta de Cauſis Palpitationis videtur haud aliunde ſumta, neque hanc alibi uſpiam invenio, Oribaſius, Aëtius, atque Paulus ea quæ de hac re habent (ſunt autem pauca admodum) e Galeno tantum hauriunt. Actuarius Palpitationem plerumque a nimio calore vel abundantia Sanguinis oriri docet: non autem iis ſemper modis fieri, ſed aliquando a Vaporibus ſurſum elatis produci. Differentia autem hac ratione percipi poteſt; ſi ex priori cauſa ortum ducit, Pulſus inæqualis eſt: ſi ex poſteriori, non item. Neque ullus profecto e Recentioribus eo Auctor eſt, qui cauſas vehementis hujus in Corde motus verbis rationi magis congruis expoſuerit. Si Scriptores conſulamus Arabas, qui vel ante ejus tempora vel in eadem ætate floruerint, morbum hunc ab iis Frigidæ plerumque Cauſæ tributum reperiemus; eundem Tartari ſui diſſolutioni aſcribit Paracelſus. Nativi Gas Aciditati Helmontius: corroſivis præcipue e Pancreate Vaporibus Sylvius de le Boe. Omnes hominum ineptorum Hypotheſes, quæ ad mali hujus originem pertinent, nimis longum eſſet recenſere; igitur

a 4, 6. b 4, 7.

tur unam tantum ceterarum inſtar e Germano quodam Auctore, Dolæo, proferam, qui Medicinæ omnis, uti hanc dicit, Encyclopædiam compoſuit, ut veram cujuſque morbi naturam nobis explicaret. „ Palpitatio, inquit, affectus eſt, in „ quo Cardimelech, Rex noſter, valde inquietatur, & bello inteſtino infeſtatur, & tamen „ omnem lapidem movet ad hoſtem illum abigendum, motuſque domeſticos ſedandos: ei „ vero quaſi ſuppetiæ a Microcoſmetore Socio „ Cardimelechi mittuntur, Spiritus nempe Animales ad Cor impetuoſius ruentes. „ Sed ut, omiſſis his vanitatibus, de rationali Palpitationis Pathologia diſſeram, id quod de inæquali Pulſu in Plenitudine tradit Actuarius, frequenti Experientia veriſſimum eſſe comperimus. Hæc etiam Pulſus inæqualitas aliquam in Corde obſtructionem indicat: atque haud raro non Palpitationem tantum, ſed Syncopen quoque ac mortem ſubitam, prænuntiat, uti prædixit in Antipatro Medico Galenus, qui paulo poſt hoc modo obiit. Pulſus quidem in violentis hiſce motibus, non modo temporum intervallo atque ictuum vi inæqualis eſt, ſed frequenter etiam intermittit. Nam in hoc caſu reſiſtentia fit a Sanguine vel in Aorta vel in Arteria Pulmonari: ad quam exſuperandam Cor haud illico valens, contractionem ſuam quaſi ſuſpendit, donec ſufficiens ei ad Sanguinis per vaſa more ſolito protruſionem Spirituum ſuppeditetur copia. Igitur obſervari poteſt, in Palpitationis vehementi Paroxyſmo majora eſſe Pulſationum intervalla: & quo

ACTUARIUS.

ACTUARIUS. quo longiora hæc ſunt, eo violentiores eſſe iſtas. Ita res ſe habet in magna Sanguinis abundantia: atque ob hanc ipſam cauſam eos, quibus ſuppreſſa fuerint vel Hæmorrhoidum vel Menſium profluvia, Palpitationibus maxime opportunos notat Galenus. Malum hoc non modo ex Plenitudine oriri poteſt, ſed etiam ab ingenti vel Rarefactione vel Cohæſione ac Tenacitate in Sanguinis particulis: vel a magna Flatuum copia, quæ vel Thoracem vel Abdomen premant diſtendantque. Ob aliquam ex his cauſis Cordis Palpitationem Viris Hypochondriacis atque Fæminis Hyſtericis Symptoma uſitatum eſſe novimus, quod etiam notavit Actuarius; Hollerius autem caſum huc ſpectantem tradit, in quo Pericardium Flatu ſolo ad immenſam molem intumuiſſet, neque alia affectus hujus appareret cauſa.

De Palpitationis medela plura cæteris Græcis tradit Actuarius; præter Alterantia, quæ affectus cauſis & ægri temperamento aptanda ſunt, Venæ Sectione maxime & Purgatione nititur; quorum poſterius remedium ab hoc primum Auctore memoratum credo. Ac profecto, quando is morbus peculiari alicui Spirituum ac Sanguinis conditioni ortum debet, uti non alius poteſt eſſe curandi ſcopus, quam vel ut in Nervos minuatur Spirituum fluxus, vel ut tollatur ea quæ in Vaſis Cordis a Sanguine reſiſtentia, eſt, lenes utrique huic conſilio Evacuationes optime reſpondebunt, ac præſertim Venæ Sectio & Purgatio, quoniam exinaniunt ſimul & revellunt. Neque ullam eſſe Palpitatio-

nem

nem credo, quæ quidem originaria atque Idio- pathica dici debeat, quæque ex pravo Sangui- nis ſtatu oriatur, ubi ambo hæc remedia non conveniant, quicquid contra doceat Sennertus: & frequenter ſubiit me mirari neutrum horum a Williſio noſtrate in curatione hujus morbi eſſe præceptum. Piſo, Practicus haud infelix, utrumque [a] commendat, ſicut ab aliis quoque multis factum eſt: verum ii ita exceptionibus atque cautelis abundant, ut difficulter intelligi poſſit, quando alterutrum ex iſtis auxiliis vel adhiberi vel vitari debeat. Galenus certe detractionem Sanguinis univerſe fieri jubet: atque inſignem is de homine Hiſtoriam [b] narrat, qui verno tempore quotannis vehementi Palpitatione tentatus, per tres etiam deinceps annos Sanguinis miſſione in Paroxyſmo ab affectu liber evaſerit; quod tum obſervaſſet æger, quarto anno Venæſectione maturius facta acceſſionem prævertit, quod idem Experimentum ei per multos poſtea annos pari cum ſucceſſu reſpondit. In Plenitudine, omnes de Miſſione Sanguinis conveniunt; [c] Salius autem recte videtur ſentire, qui hanc fieri jubet, ſive hæc adſit, ſive non. Nam ſive Palpitationem hanc a nimio Spirituum impetu oriri judicamus, ſive a nimia Rarefactione aut Cohæſione Sanguinis, quæ majorem efficiat in exitu Cordis reſiſtentiam: levamentum certe in ſingulis caſibus a Sanguinis quantitate imminuta expectari poteſt. Unde in Palpitationibus Sym-

ACTVARIVS.

a Sect. 3, 2. b Loc. Affect. 5, 2. c Curat. Particularium Affect.

ACTUARIUS. ptomaticis, uti ſunt eæ quæ Menſium aut Hæmorrhoidum fluxus ſuppreſſioni ſuperveniunt, quamprimum Natura ad conſuetudinem redierit, Cordis hic affectus evaneſcit. Immo ex Hæmorrhoidibus ſubita ſanguinis eruptio, in quibus iſta fieri non conſueverit, malum hoc fere ſemper tollit. Prudenter ſine dubio a Sennerto poſita cautio eſt, ne, cum Aquæ in Pericardio redundantia Palpitationem fecerit, adhibeatur aut Purgatio aut Venæ Sectio: quorum uſus pro certo parum efficax comperietur, ideo quod morbi cauſa ab horum auxiliorum operatione attingi nequeat. Quomodo vero Aqua hæc a calido Electuario, aut Pane fervido, aut Sacco Aromatico, quæ Remedia ab eo ſunt propoſita, diſcuti aut abſumi poſſit, haud minus intellectu difficile eſt, quam ejuſdem Aquæ derivatio ope Veſicantium Sterno applicatorum, quæ a nonnullis præcipiuntur, quorumque effectus ab illo incomprehenſibilis judicatur. Mali genus ab eo deſcriptum mihi videtur inſanabile; ideoque inutiliter quæritur, utrum in hoc Venæſectio adhiberi debeat necne. Illud unicum addam, Originariæ Palpitationis curationem eſſe a pleriſque Medicis Scriptoribus omiſſam: ſiquidem hi regulas omnes Practicas adverſus illud genus, quod per Sympathiam oritur [a], præcipue ordinaverunt: quanquam ſine dubio Palpitationes exiſtant, quæ a nullo alio morbo antea ſubſiſtente pendeant, neque vitium ullum habeant ſive Cordis ſive Peri-

car-

a Vid. River.

cardii adjunctum, tamen Artis auxilio depelli poſſint, ſicut hic ab Actuario docemur. ACTVARIVS.

Primus inter Græcos Actuarius memoravit deſcripſitque mitiora Purgantium genera, uti Caſſiam, Mannam, Sennam, Myrobalanos; horum poſteriora duo medicamenta e peregrinis regionibus, Syria ſcilicet & Ægypto, in patriam ſuam advecta eſſe tradit. De Sennæ, quaſi Fructu, loquitur, idem certe volens quod Serapion Vaginam, Meſues autem Folliculum ſemen includentem nominat; neque enim horum alteruter neque Actuarius de Foliis ejuſdem quicquam habet. Ac licet hæc nunc præcipuo ſint in uſu, tamen interdum ſiliquæ etiam adhibentur: quæ quidem ſola Sennæ pars iis temporibus, quantum ex iſtis hominibus diſci poteſt, pro Medicamento veriſimiliter uſurpata eſt. Hanc tam in Pituita, quam in Bile expurganda, valde efficacem eſſe prodit: de priori iſta ejus virtute Arabes tacent. Ea quæ dicit ille de apportatione ejus tam e Syria quam ex Ægypto ſatis cum his congruunt, quæ de eadem Planta nunc dierum a fidiſſimis Auctoribus narrantur: nam ea quæ ex Oriente mittitur, etiamnum optima habetur. Quæ de ſingulis horum Purgantium generibus dicit, ex Arabibus, qui ab eo vocantur Barbari, haurire ſe fatetur; atque hi ſine dubio iſta primum in uſus Medicos traxerunt. Similiter atque hi, is tres Myrobalanorum ſpecies deſcribit; Emblicaſque & Belliricas Arabico nomine appellat; quas quidem ambas,

 licet

ACTUARIUS. licet qualitate magnam cum Myrobalanis cognationem habeant, tamen ab his ille, uti Arabes quoque omnes faciunt, diſtinguit. Primus has cum Myrobalanis confudiſſe videtur Myrepſus, quarum ideo quinque genera enumerat, eumque in hac re plerique e Recentioribus ſecuti ſunt. Ea quæ apud [a] Actuarium habentur de Compoſitione quæ fit ex omnibus iſtis ſpeciebus, & Tryphala, ſive Tryphera parva, dicta eſt, (vox enim Triphylos, uti hanc legi vult [b] Geſnerus, nimis longe petita eſt) cum iis ad amuſſim quadrant quæ in [c] Serapione ac [d] Meſue, Barbaris Sapientibus ab eo vocatis, inveniuntur, idque Medicamentum ad eoſdem affectus ab iſtis præſcribitur. Caput integrum Syrupis ac Julapiis impendit Actuarius; quas ambas Compoſitiones Saccharum plerumque ingreditur, haſque ille ſine dubio ab Arabibus deſumſit. Inde factum eſt, ut quidam hunc eorum linguæ peritum fuiſſe exiſtimaverint. Utut autem Medicamentorum ab iis repertorum notitiam habuerit, tamen, id quod animadverſione digniſſimum eſt, de nullo quovis affectu quicquam tradit, qui non a cæteris itidem Græcis Scriptoribus memoretur; neque verbum apud hunc de iis Morbis, quos Arabes primum deſcripſerunt, ne Variolarum quidem mentionem, reperias. Cum Sarracenis primum morbus hic apparuit, & quaſcunque illi regiones armis occupaverunt, ibidem pari furore ſtatim graſſatus eſt: ſeſeque per Africam,

a Meth. Med. 5, 8. b Epiſt. 1, 22. c Simpl. 95. d 5, 9.

cam, Europam, maximamque Aſiæ partem, præcipue illic ubi hæc ad Orientem ſpectat, latiſſime diffudit. Unde jure miremur, nuſquam hunc in Imperio Græco per multa retro ſæcula fuiſſe viſum; quod quidem ita eſſe fatebimur, ſi illorum temporum atque ejus Gentis vel Medicos, vel etiam Hiſtoricos, conſulamus: qui de vitio hoc nihil prorſus ſignificant, licet iidem alioqui neque terræ motus, neque Peſtis cujuſquam mentionem in Hiſtoriis ſuis omiſerint. ACTVARIVS.

Eſt etiam altera res a Græco nullo ante Actuarium ſcriptore memorata, Diſtillati ſcilicet Liquores, uti Rhodoſtagma, & Intyboſtagma [a]; quæ a Traductore appellantur Stillatitius Liquor Roſarum, & Aqua quam Intybus ſtillavit: quæque ab Auctore ipſo adhibentur in conficiendis Julapiis. Liquores hos Chymico quovis proceſſu minime præparatos contendit [b] Geſnerus, nihilque aliud eſſe quam Syrupos ex iſtis Plantis, ac Rhodoſtacti a Paulo deſcripti plane ſimiles. Clericus vero, opinionem Langii ſecutus, contra ſentit: clariſſimeque demonſtravit, Stillatitium Roſarum Liquorem ab Actuario memoratum, admodum eſſe diverſum a Pauli Rhodoſtacto, quod e Succo Roſarum & Melle ſimul coctis unice conficitur. Is in hac re neutiquam falli videtur; quod ut ulterius probem, quædam libet aſſerere e Nicolao Myrepſo, qui Græcorum ultimus eſt, & ipſa Actuarii verba ſæpe mutuatur. Is [c] Rhodoſtacton Pauli de-

 ſcri-

a Method. Medend. 5, 4. b Pręf. Euonym. c Lib. 7.
d Epiſt. Lib. 1, 53. e Sect. 39.

ACTUARIUS. ſcribit, hoc ſolo cum diſcrimine, ut in eo Saccharum vel Mel indifferenter uſurpari poſſe dicat. Poſtea Hydroroſatum deſcribit eadem ratione qua ab Aëtio Pauloque traditur: quod quidem Medicamentum priori ſimile eſt, niſi quod hic Roſis Aqua adjiciatur. Deinceps hujus ipſius Julapii ab Actuario traditi compoſitionem narrat; unde hoc ſaltem liquet, quod præparationem ejus ab alteris duobus diſtinctam eſſe crediderit. Porro quicunque Compoſitionem ipſam conſideraverit, perſpicue videbit eandem abſurdiſſime præceptam eſſe; niſi Aqua Roſarum diſtillata ſignificetur; alioqui enim duplex erit omnino labor, & Medicamentum nulli bono ex iiſdem rebus bis conficietur.

Clericus Actuarium in Arabum Schola fuiſſe inſtitutum, & aliquid ex iis hauſiſſe Artis Chymicæ exiſtimat, hæc autem mera videtur conjectura, nulla auctoritate innixa. Quanquam enim, uti ſupra notavi Medicamenta nonnulla, ab iis in uſum adducta, ſine dubio cognoverit Actuarius (quod fortuito alicui tunc temporis inter Græcos atque Arabas commercio deberi potuit) tamen haudquaquam conſtat fuiſſe eundem in eorum Scriptis Medicis verſatum. Facile enim fieri poteſt, ut Medicamentum quis ex India ſive Orientali ſive Occidentali vectum, ejuſque uſum probe noſcat, neque ideo tamen quicquam amplius de Medicinæ Theoria ac Praxi in iſtis regionibus vigente intelligat.

Quod ad Diſtillationem ipſam, ſive introductionem Chymiæ in Artem Medicam pertinet,

tinet, hujus rei Epocham Avicennæ tempore ponit Clericus; ipſumque Avicennam primum hanc Scientiam in uſus Medicos derivaſſe exiſtimat. Mihi non propoſitum eſt diſputationem hic ordiri de Origine Chymiæ Medicinalis: id duntaxat animadvertam, ſi ea res Arabibus debetur, quod utique haud improbabile eſt, honorem inventionis Rhazi potius aſcribi oportere; nam ut de Mercurio extincto & ſublimato nihil dicam, quem [a] is itidem memorat, Oleum Ovorum, quod unicum e Chymia depromptum apud Avicennam Medicamentum invenio, ab eodem Auctore deſcribitur. Primus etiam Rhazes Oleum benedictum, ſive Philoſophorum, tradidit: fuſeque explicat, quemadmodum in Retorta Vitrea fieri debeat, quæ ad vim ignis ſuſtinendam valens ſit ac probe lutata (luto Sapientiæ inquit interpres) ignemque ſenſim augendum eſſe præcipit, donec Rubrum ope Diſtillationis eliciatur oleum. Primus hic credo Scriptor eſt qui ullam Chymicorum Medicamentorum mentionem fecerit; quicquid enim in Veteribus Græcis, uti vocantur, Chymicis invenitur, id ad Metallorum Fuſionem vel tranſmutationem unice pertinet. Clericus Avicennam in uſus Medicos Chymiam ideo primum adhibuiſſe ſtatuit, quod in illo, uti narrat, prima occurrit Chymici remedii mentio: licet id unicum ſit, Aqua ſcilicet Roſarum Diſtillata: duoſque huc ſpectantes ex eo [b] locos adducit. At ſi diligentius velit Avicennam retractare, nihil omnino illic de Di-

ACTUARIUS.

[a] Ad Almanz. 8, 4. [b] De Viribus Cordis & Pleurit.

ACTVARIVS. Diſtillatione dictum reperiet, cum Roſæ in Aqua coqui diſertiſſime jubeantur, quemadmodum a Græcis fieri ſolebat in compoſitione Rhodoſtacti & Hydrorofati. Ac veriſſimum eſſe credo, quod de antiquis Arabibus ait Geſnerus: ubicunque Aqua Herbæ cujuſvis in eorum ſcriptis nominetur, ibi nihil aliud niſi Decoctum ejus ſignificari. Reſque certiſſima eſt, Johannem Damaſcenum, Meſuen dictum, (qui juxta finem Sæculi duodecimi, ſub Frederico Barbaroſſa floruit) primum eſſe, qui proceſſum Aquæ Roſarum Chymico more conficiendæ deſcripſerit.

Ac nihilominus credibile eſt, Aquam Roſarum Diſtillatam in uſu fuiſſe apud Græcos ante hæc tempora. Locus eſt in ea Hiſtoria, quam ſcripſit Anna Comnena, ad hanc rem appoſitus. Cum Imperator animo diliquiſſet, paulum hujuſce liquoris ori ejus infuſum eſt unde ad ſe rediit; ipſa verba [a] ſunt, „τοῦ τῆς ῥοδωνςα λάγματος,„ Vox hæc opinor, ſalva ſermonis proprietate, nullo modo ad notandum vel Syrupum, vel Decoctum, vel Succum Roſarum expreſſum adhiberi poteſt; & cum per hanc Liquor Herbæ cujuſvis ſignificetur, fit in eo tantum caſu, ubi poſt inciſionem is Liquor ex illa guttatim defluit, quemadmodum e Vegetabilibus, unde diſtillat Gummi vel Balſamum. Huc accedit, quod haud facile ſibi quiſpiam perſuaſerit, Succum Roſarum ſimplicem fuiſſe in re adeo deſperata pro Cardiaco datum. Imperator hic, nomine Alexius,

A. D.

a Lib. 15, ſub fine.

A. D. MCXVIII obiit; quare ſi Aquam Roſarum Diſtillatam hic ſignificari ponamus, liquet hanc Græcis innotuiſſe paulo poſt tempora Avicennæ. ACTUARIUS.

Obiter notari poteſt, Principem illam, quæ Hiſtoriam hanc conſcripſit, uti multis Scientiis Artibuſque eruditam fuiſſe accepimus, ita quoque videri medicinæ cognitionem aliquam habuiſſe. Nam in exploranda Patris pulſu eam valde occupatam, ex eoque de viribus ejus judicantem videmus; Morbum ipſum minutiſſime deſcribit, ac veritatem prognoſtici a Nicolao Callicle, inſigni tunc temporis Medico, facti agnoſcit. Is enim, cum materia Podagrica ſeſe Imperatoris humero infixiſſet, cæterique Purgationi adverſarentur, prædixit; ſiquidem illa extremitates corporis reliquiſſet, niſi hac via expelleretur, cito nobiliores partes occupaturam. Quod ita accidit; nam brevi ſupervenit Aſthma, neque ita multo poſt ipſa mors.

Præter hæc, in eadem Hiſtoria longam atque elaboratam habemus Noſocomii ſplendidiſſimi deſcriptionem, in uſum Ægrorum ab Alexio ſtructi. Utque hoc Ædificium videtur inter prima fuiſſe quæ apud Græcos Reditibus dotata ſit, ideo locum ſibi in Medicinæ Hiſtoria poteſt jure quodam vendicare. Neque brevem ejus enarrationem tradens longe me a propoſito aberraturum puto. Novam Alexius Civitatem, prope Euxini Maris hoſtium, forma quadrata condidit; ubi humanæ infirmitatis miſericordia commotus Noſocomia quoque fundavit in alimen-

ACTUARIUS. mentum ac ſubſidium eorum, qui vel mutili eſſent vel morbis laborarent. Cæcos Claudoſque illic videres, ſicut olim in Salomonis Porticu, quæ cujuſque generis ægrotantibus abundabat. Ædificium ipſum duplex erat, duo Tabulata altum. Ita late patebat, ut vix toto unius diei ſpatio bene perluſtrari poſſet. Licet hujus Civitatis incolæ atque Noſocomii habitatores neque Terras neque Poſſeſſiones haberent, ac Jobi paupertatem æquarent, ex munificentia tamen hujus Principis nihil unquam illis defuit, quod ad eos ſuſtinendos ſublevandoſque requiſitum videretur. Et id quod magis mirandum eſt, nihil ipſi poſſidentes, Diſpenſatores atque Oeconomos ſuos habebant: ita ut principes Viri in adminiſtrandis eorum negotiis ſecum invicem certarent. Hinc magnæ emptiones factæ, magna munera in operis adeo benefici extructionem collata; idque Hiſtoriæ Auctor ſuo tempore abſolutum vidit. Verum illud Alexius primum fundavit & conſtituit, Reditus ei tam ex Terra quam ex Mari aſſignavit, ejuſque curam uni e primis Regni Adminiſtris in perpetuum delegavit. Quanquam hic Milites ſaucii atque invalidis, ac Senes laboribus inidonei ſuſtentarentur, tamen appellabatur Orphanorum Noſocomium: quia major in eo plerumque talium numerus quam cæterorum aleretur. Erant Litteræ Patentes Aurea Bulla ſignatæ, quibus ſtatui ac ſtabiliri poſſet Agrorum poſſeſſio atque annuus ejuſdem proventus. Diſpenſatores autem rationes exactiſſime referre tenebantur, ut liquido

do perſpici poſſet pecuniam Pauperibus aſſignatam ab his haud in proprios uſus eſſe converſam. Procopius quidem ait, Juſtinianum plurima hujuſmodi Noſocomia inſtituiſſe, de iis vero nihil ſpeciatim narrat, quanquam alia ab illo Imperatore Ædificia conſtructa deſcripſerit. Ac dum Veterem vel Græciæ vel aliarum Regionum Hiſtoriam excutimus, mirari licet ita pauca dici de hujus generis Fundationibus. ACTUARIUS.

Sed ut ad Actuarium redeam, & ea abſolvam quæ ſuperſunt dicenda de Libris ejus, ubi Methodus Medendi traditur. Auctor hic & in delectu & in deſcriptione Medicamentorum videtur admodum curioſus; atque hoc Opus, pro Medicinæ Syſtemate Practico haud contemnendo, jure haberi poteſt.

Duo Libri de Spiritus more Phyſiologico conſcripti ſunt; omniſque ejus ratiocinatio in eo Tractatu Principiis inniti videtur a Galeno, Ariſtotele, aliiſque ſuper eodem argumento traditis. Quare, cum vix ullius adjumenti ſit vel in dignoſcendis vel in curandis Morbis, plura de eo dicere ſuperſedebo; ejus Epitome apud Barchuyſen invenitur. Illud interim notabo, Stylum in iis Libris minime impurum eſſe, ſed Atticam venuſtatem plurimum redolere, quæ in poſterioribus Græcis rariſſime occurit,

Idem Auctor Septem etiam Libros de Urinis compoſuit, ubi hanc rem plene diſtincteque explicuit, ac licet formam a Theophilo delineatam ſervet, tamen multa etiam de ſuo adjicit; ita ut vix quicquam novi Re-

ACTVARIVS. Recentioribus dicendum reliquerit, quanquam ex his multi hunc Actuarii Commentarium, nulla ejus habita mentione, fere ad verbum exſcripſerint. In horum Librorum fine extat Capitulum uniuſcujuſque lectione digniſſimum; ubi Obſervationem de Prognoſtico in Morbis inſtituendo utiliſſimam ſubjicit, Nihil ad veritatem Prædictionis magis conferre, quam Pulſus atque Urinæ juncta conſideratio; ideoque in Libris de Methodo Medendi duas has Indicationes magno cum judicio ſimul tractat. Ex eo quod Medicamenta quædam Arabica cognoverit, nonnulli exiſtimarunt, hos Libros illum ex Avicenna tranſtuliſſe, at ſcriptionis ratio ita diverſa eſt, ut nullus huic conjecturæ locus eſſe videatur. Multoque magis veriſimile eſt, Exemplar Arabicum, quod Manuſcriptum extat, fuiſſe e Græco traductum.

Argumenta haud ſatis perſpicua ſuppetunt, quibus accurate hujus Scriptoris ætas determinari queat. Vulgo exiſtimatur, nulla tamen quod ſciam auctoritate, Sæculo eum undecimo vixiſſe, ab aliis duodecimo. Eundem Lambecius ad initum decimi quarti revocat: idque ob hanc cauſam, quod in Manuſcriptis Bibliothecæ Cæſareæ Codicibus Libri de Methodo Medendi Apocaucho inſcribuntur, qui, juxta illum, idem eſt ac ille qui ſub Andronico & Cantacuzeno A. D. MCCCXXX. aut MCCCXL valde celebris extitit, Omnis argumenti vis hac circumſtantia nititur; & quia rationes ab eo ad hanc rem confirmandam adhibitæ inuſitati

tati

tati cujuſdam generis eſſe videntur, lubet ea- ACTUA-
rum pondus paucis examinare. Probare is vult RIUS.
Apocauchum eundem eſſe, quem Actuarius, eo non nominato, ait Legationis cauſa in Septentrionem profectum, ac ſuum fuiſſe Condiſcipulum [a] ſub Joſepho Rachendyte, cui inſcripti ſunt Libri de Spiritibus. Apocauchum Lambecius inquit fuiſſe Philoſophiæ & Medicinæ peritum; quod ut oſtendat, teſtimonium ex Johannis Cantacuzeni Hiſtoria adducit, in qua Apocauchus ironice, ut ille ait, appellatur, „ „ ὁ διδάσκαλος τῆς οἰκουμένης καὶ μαθητὴς τοῦ πρᾳέος καὶ φιλαν- „ θρώπου [b], id eſt, Magiſter orbis, & diſcipulus „ mitis illius ac benigni præceptoris, nempe „ Joſephi Rachendytæ, cujus nomen ibi ſubau- „ diendum eſt. „ Ac dein ita pergit. „ Huc etiam pertinet, quod Joh. Cantacuzenus refert „ Apocauchum metaphoris loquendi modis a „ Medicina deſumptis uti conſueviſſe, & J. „ Cantacuzenum ſuum appellaſſe Medicum [c], „ utpote cujus opera, multis implicatus pericu- „ lis & miſeris affectus modis, ereptus atque „ curatus fuiſſet. „ Similis propemodum error „ eſt in iis quæ ſequuntur, de Metaphoris a Medicina ductis, quorum uſu ita delectatum fuiſſe Apocauchum ſcribit; nam Hiſtoricus nihil prorſus de hac re loquitur: id tantummodo notat, ſe ab Apocaucho Medicum ejus dici ſolitum, haud vero iſtius vocis ſenſu, ſed quoniam illum Cantacuzenus multis laboribus pericu-

a Præf. in 1. & 2. Meth. Med. b Lib. 3. 36.
c 3, 10.

ACTUARIUS.

riculiſque liberarat: verum inde minime concludi poteſt, ullam Apocauchum Medicinæ peritiam habuiſſe. Immo ita parum Apocauchi eruditio in hac Hiſtoria prædicatur, ut ibidem dicatur ab obſcuris initiis tenuique fortuna, ex inferiore in Ærario Scriba, naturali quadam verſutia, ac ſingulari in acquirenda pecunia calliditate (cujus valde eſſet appetens) primo in redimendis Vectigalibus munus quoddam exercuiſſe, ac dein Publicanis præfectum fuiſſe, Andronici Imperatoris temporibus: a quo cum ad Andronici ejus Nepotis partes transfugiſſet (neque enim pudore vel infamia unquam commovebatur) paulatim ita ſe provexit, ut Quæſtor, Aulæ & Imperio Præpoſitus, Archidux demum & Omnia evaſerit, uti id exprimit Cantacuzenus. Illud autem erat maxime mirabile, quod in eo poteſtatis faſtigio perſtiterit, quanquam ipſe [a] Princeps animo erga illum eſſet averſiſſimo, ac licet in arduis hiſce muniis opera ejus uteretur, pro mero ſemper [b] Nebulone habuiſſet. Tandem ubi intolerabili cum arrogantia diu ſe geſſiſſet, quæ nunquam non mentis eſt exiguæ & puſillanimæ natura, & publicarum omnium calamitatum Auctor jure putaretur, Apocauchus iſte meritam mortem ſubiit, a Captivis oppreſſus A. D. MCCCXLV.

Sed ut ad propoſitum revertar, tametſi hujus Apocauchi deſcriptio ei conveniret qui ab Actuario delineatur, fieri non poteſt ut is hic loci Actuario ſignificetur. Facile enim probatu eſt,

a 3, 14. b 2, 38.

eſt, non modo Actuarium ſed & alterum quoque Auctorem qui hunc frequenter memorat atque exſcribit, ante hæc tempora vixiſſe. Nicolaum intelligo Myrepſum, e Scriptoribus Græcis poſtremum, modo impurus ejus ſermo pro Græco haberi debeat; hic ſane, ſub Antidotarii nomine, varia Medicamenta compoſita collegit, quæ in Græcis & Arabibus diſperſa reperiuntur. Res certiſſima eſt Myrepſum opus hoc contexuiſſe ante A. D. MCCC: etenim haud ſolum Petrus de Abano, Conciliator ille celebris, qui A. D. MCCCXVI obiit, ſed etiam Matthæus Sylvaticus, & Franciſcus Pedemontanus, Medicus uterque Roberti Siciliæ Regis, quique initio ejus Regni, quod A. MCCCX auſpicatus eſt, ſcripſerunt, nominatim multas ex eo formulas producunt. Igitur illum poſt hæc tempora non floruiſſe concludi poteſt; ac licet parum conſtet quanto antiquior fuerit, tamen veriſimile eſt eum haud multo ante finem Sæculi decimi tertii extitiſſe. Nam ut taceam Antidotum Michaëlis Angeli, qui fortaſſe Imperator fuit primus e Palæologis circa A. D. MCCL, quique uxorem duxit Alexandri Angeli Filiam, aliud etiam deſcribit quo uſus eſt Papa Nicolaus, quem Papam ejus nominis tertium fuiſſe arbitror, qui A. D. MCCLXXX obiit, & Myrepſo coætaneum; erat enim, ut iſta tempora ferebant, homo haud ineruditus, & eximius Litterarum omnium fautor. Hæc ſaltem luculenter demonſtrant Actuarium Scriptorem eſſe antiquiorem quam a Lambecio putatur.

ACTUARIUS.

ACTUARIUS. tur. Quædam antea dixi de Actuarii ſtylo, ex quo etiam argumentari licet illum haud adeo Recentem eſſe; nam ſi cum Pſello vel Simeone conferatur, multo purior ejus oratio apparebit; ac certe poſt A. D. MCC haud facile Scriptorem ullum inveniemus, qui non ſermonem ſuum vel Recentiori Græco Idiomate, vel Barbariſmis ex alia aliqua lingua ductis inquinaverit.

Quod ſi Codicis Manuſcripti auctoritas, in quo Liber Apocaucho inſcribitur, nobis objiciatur, facilis hujus rei eſt ſolutio; aut enim alter quidam Apocauchus eſſe debet, aut ipſe Titulus ſuppoſititius eſt, quæ res inter Librarios perquam familiaris eſt, ac jam tum fieri ſolebat cum inſtruebatur Bibliotheca illa celebris a Ptolemæo Philadelpho.

Alii quidam Græci Auctores, & alia memoratorum Opuſcula, exigui tamen momenti omnia, reperiri poſſunt apud Athenæum, Photium, Lambecium, Fabricium, &c. Verum hæc, cum parum ad illuſtrandam Medicinæ vel Hiſtoriam vel Artem conducant, prætereo. Neque vero quicquam diſſerere neceſſe eſt de Latinis Scriptoribus, qui poſt tempora Galeni vixerint; quia Clericus in prima Hiſtoriæ ſuæ Editione plenam & diſtinctam eorum omnium enarrationem tradidit: præterquam Marcelli Empirici, qui Scribonium Largum impudentiſſime compilavit atque exſcripſit, parumque in Opere ſuo ipſe præſtitit, niſi quod nugatorias aliquas Formulas, vel potius Fabulas, adjecerit.

Hoc

Hoc modo brevem Tibi, Vir Amiciſſime, quatenus certiori aliqua auctoritate niti potuerim, Græcorum Medicorum poſt Galeni ætatem contexui Hiſtoriam; & quædam in eorum Libris ad incrementum Medicinæ pertinentia indicavi. Opinio quidem invaluit ut vix quicquam ad hujuſce Artis provectionem a Veteribus fuerit præſtitum, niſi quod in voluminoſis magni illius Viri operibus comprehenderetur. Illud veriſimiliter huic ſententiæ originem præbuit, quod cum primo intuitu a Succeſſoribus ejus plurima ex eo deſcribi viderent, multi neque collatis neque excuſſis cæterorum Libris, hos nihil aliud niſi Exſcriptores fuiſſe arbitrarentur. Neque horum Auctorum Editor quiſquam in tollendo hoc errore operam impendit; nam quicquid Commentarii loco reliquerunt, præcipue in Criticis Grammaticiſque obſervationibus inſumtum eſt; neque hunc ſibi finem propoſuerunt ut explicarent ea quæ ad Hiſtoriam vel Praxim Medicinæ, Scriptoris cujuſque tempore, pertinerent. Hujus rei aliud quodvis teſtimonium adducere ſupervacaneum eſt, præter Dolabellas Cornarii in Paulum. Ad ejuſdem erroris confirmationem facere potuit etiam omnium Sectarum extinctio, ſive potius [a] comprehenſio, quæ poſt Galenum, ut animadverti ſupra, facta eſt. Proculdubio enim novæ cujuſvis Doctrinæ promulgatio, quantumvis vanæ & abſurdæ, magis tunc temporis, uti ſemper eveniet, hominum ſermone

[a] Hinc fortaſſe Secta Epiſynthetica nomen habuit.

ne celebrata eſt, quam Praxeos ipſius locupletatio, vel per Medicamenti vel per Operationis novæ inventionem; cumque Scriptores Medici per tria vel quatuor Sæcula poſt Galenum poſteriori huic ſtudio potiſſimum incubuerint, ob id ipſum fortaſſe ita parvo in honore habiti ſunt. Verum ut Hypotheſibus, quantum eæ merentur, tribuam, (nam his præcipue Sectæ iſtæ inclaruerunt, in iiſque excolendis omnem operam curamque inſumſerunt) mihi quidem videtur, recentis Medicamenti inventionem, aut novam medendi rationem, locum ſibi poſſe pariter inſignem in Medicinæ Annalibus vendicare.

Quædam Exempla attuli, & his plura afferri poſſunt, quibus oſtenſum eſt, a Medicis ſupra memoratis morbos nonnullos qui a ſuperioribus prætermiſſi fuiſſent, eſſe deſcriptos. Eſt ubi novam veteres tractandi viam explicant; eſt, ubi nova Medicamenta, tam Simplicia quam Compoſita, proponunt; eſt ubi magna in Chirurgiæ Praxi augmenta adjiciunt. Et ſi vera hæc Artis noſtræ incrementa reputari debeant, confitendum eſt Medicinam progreſſus adhuc continuos feciſſe uſque ad A. D. DC.

Idem ei evidentius patebit, qui Morborum deſcriptioni attenderit per hæc temporis ſpatia traditæ. Clericus Catalogum nobis omnium Morborum & Affectuum ab Hippocrate nominatorum exhibuit; qui quidem multo numeroſiores ſunt iis qui a Celſo memorantur. Utinam idem quo-

quoque feciſſet in his qui apud Galenum occurrunt; nam ex eo animadvertere licuiſſet, Morborum Tabulam haud tantum auctam eſſe, quantum exiſtimare quiſpiam poſſet qui molem duntaxat ejus Operum reſpiceret. Verum ſi hoc conſilio Aëtii ſcripta pervolvamus, & ea cum Galeni ſcriptis comparemus, reperietur Morborum numerus, prout ab Aëtio traduntur, tertia prope parte auctus. Longum ac fortaſſe infructuoſum eſſet ad ſingula deſcendere; ideoque nullum aliud, niſi ab Oculorum Affectibus, exemplum petam. Vitia hujus Organi, ſicut ab Hippocrate & Celſo memorantur, numero ſunt circiter Triginta, Galenus aliorum complurium nomina prodit, quorum tamen parva differentia eſt, ideoque eorum deſcriptionem omittit; in Aëtio, qui integrum in his tractandis Librum impendit, numerus duplo major ad minimum reperietur, & ab illo eorum Symptomata & curatio fuſe explicantur. Horum Celſus Tredecim tantummodo deſcribit: vix ullum Galenus, qui manum poſtulet; at in Aëtio Triginta diverſi occurrunt Oculorum Morbi, ad quos Operationes Chirurgicas præcipit; atque in uno eorum vehementi nempe humorum Defluxione, fuſe exponit tres diverſas e Chirurgia petitas medendi rationes. Porro notandum eſt, in hoc Libro qui ex longiſſimis eſt, pauciores nominatos eſſe ab Aëtio Auctores, quam is alibi facere conſueverit; unde haud immerito conjici poteſt, de hoc illum argumento ſcripſiſſe, propria aliquatenus fretum experientia. Idque ita ab illo

S 3 ſæpe

ſæpe fieri manifeſtum eſt ; præcipui vero ſunt ab eo memorati Auctores, Severus & Demoſthenes, intelligens uterque Scriptor, uti ex his ipſis fragmentis liquet. Ac Demoſthenes quidem diſcipulus fuit Alexandri Herophilei, Philalethes, perinde ac ejus Magiſter, dictus : tres autem Libros de Oculis compoſuit ; quos Galenus ſuo tempore valde celebratos fuiſſe teſtatur.

Quod ad Chirurgiam ſpeciatim attinet, illud utique haudquaquam imminuta Antiquiorum laude dixerim, quicunque diligenter Aëtium Paulumque evolverit, facile perſpecturum multa hanc Medicinæ partem incrementa cepiſſe, quæ nec a Galeno nec ab alio quoquam tradantur. Idque ſummatim animadverti poteſt, Scriptores a me memoratos per hoc ſpatium temporis uſque ad initium Septimi Sæculi, & eos etiam quorum relliquiæ in horum Libris conſervantur, haud ejuſmodi Collectores fuiſſe qui [uti plerumque evenit] levem argumenti a ſe tractati cognitione haberent, ſed unumquemque eorum fuiſſe ſingulari experientia uſuque inſtructum. Quod ſi poſteriores his Græci Scriptores haud ita excelſi fuerint ingenii, parvoſque in Arte quam profeſſi ſunt profectus oſtenderint, haud ſane res adeo mira eſt : cum per multas exinde ætates ignorantia univerſalis totum prorſus orbem occupaverit ; minimeque ideo ſperari poſſet aliquis in Medicina progreſſus, cum aliæ omnes Scientiæ & omnia diſciplinarum prope extincta eſſent genera : ac fore ut hæc Ars ſola communium iſtius temporis calamitatum expers remaneret. Vi-

Vides, Vir Amiciſſime, haud nimis care a me æſtimari inferiorem hanc Scriptorum claſſem; neque tamen operæ me piget in eorum lectione inſumtæ. Quanquam enim vindemiolæ iſthinc collectæ haud magni ſint momenti, ſunt tamen ejuſmodi quæ haud prorſus contemni debeant. Hos certe, & eo magis Viros illos ætate & ſcientia ſuperiores, animo obverſans, magna ex Anteceſſorum noſtrorum Operibus adjumenta ſumi poſſe percipio: mihique perſuaſiſſimum eſt, Medicinæ ſtudioſos ad Artem hanc exercendam nulla alia via melius erudiri poſſe ac fingi, quam per accuratam Scriptorum, ac præcipue Veterum, Medicorum notitiam. Quod ſi hoc vehementius quam par eſt iis videar affirmare, qui nullam niſi in ſuo judicio ſuaque experientia fiduciam habent, illud ſaltem attendatur, rariores aliquando caſus incidere; quod ſi fiat, audacter pronuntio, haud ita mirabiles ei futuros, cui familiare cum illuſtribus in Medicina Auctoribus commercium interceſſerit; immo fore, ut is affectus ejuſmodi promptius dignoſcat clariuſque percipiat alio quovis, qui quantolibet ingenio præditus hæc auxilia contempſerit.

Licuerit ſane cuique, ut æquum eſt, a propria Experientia Obſervationes ducere; hæ tamen & accuratiores futuræ ſunt & ſaniori cum judicio inſtituentur, ubi lecta quiſque a ſe cum viſis contulerit. Neque Artificis intellectui quicquam derogo, neque ingenium intra limites anguſtos coerceo, mentem ejus in diſ-

S 4 qui-

quirendis penſitandiſque Antiquiorum ſententiis & cum emolumento & cum profectu occupari poſſe affirmans; præſertim cum nemo quiſquam prohibeatur quo minus libere de ſingulis rebus judicet, nec in ullius opiniones jurare cogatur; niſi quatenus has rationi congruere & in uſum duci poſſe compererit. Igitur nihil cauſæ eſt, cur ingenium ſuum quiſpiam ne lectione turbetur, vel in errorem trahatur, metuat. Neque enim in omni Praxeos varietate & frequentia major & uberior ingenii judiciique excolendi aperitur campus, quam ſiquis in diverſorum Auctorum examinatione, vel etiam in variis ejuſdem Auctoris partibus lociſque perpendendis ſeſe exercuerit. Mihi quidem ii valde arrogantes videntur, qui, Experientia utcunque longa freti, nihil novum aut animadverſione dignum in præteritorum temporum Scriptoribus inveniri exiſtimant. Ac vehementer miror, quanam ratione Vir aliquis probus futili ea Scientia contentus eſſe poſſit, quæ nonniſi ex Recentibus quibuſdam Syſtematis colligitur: aut idoneum ſe vitæ mortiſque judicem arbitrari (nam ita plane res ſe habet) ex eo quod duas treſve Pharmacopœas conſuluerit, aut aliquot in Pharmacopolarum officinis Formulas excuſſerit, aut etiam (quod tamen paulo magis ad rem pertinet) menſes aliquos in Noſocomio traduxerit. Noſtræ ætati gentique peculiare vitium eſt, ut clariſſimi doctiſſimique Scriptores a quibuſdam ejus Artis Profeſſoribus deſpiciantur; multumque tam in Medi-

dicina quam in Theologia obfuit extra limites ſuos evagata popularis illa libere, uti aiunt, cogitandi cupido. Verum eſſe fateor, a nemine cæcum debere ullius verbis aſſenſum præſtari, ea ſolum de cauſa quod magnæ ſit vel antiquitatis vel magni nominis; ſed illud etiam æque verum eſt, longam ac probe ſtabilitam Antiquorum famam ad hoc ſufficere, ut ante condemnationem ii audiri atque examinari debeant. Et ſi in hanc rem non præjudicata fiat inquiſitio, haud ſine fundamento Hippocratem & Galenum & eorum Succeſſores, Medicinæ ſemper parentes atque Principes habitos, tantamque ab univerſis per non interruptam plurimarum ætatum ſeriem eorundem auctoritati fidem tributam eſſe evidenter credo conſtabit. Per quod temporis ſpatium homines extitiſſe veriſimile eſt neque depreſſiori ingenio præditos, neque minori uſu inſtructos iis, quos ævum præſens, utcunque celebre, produxit. Nunquam hoc prudentiæ ſpecimen inſigne habitum eſt, cum quis ita ſe ſapientem putarit, ut doctrinæ nullius indigeat; tamen in hoc verſarentur, qui Experientia ſua unice nixi, a nullo niſi a ſe ipſis doceri volunt.

Haud intelligo cur operam ſuam Medicus quivis malus ſe collocare arbitretur in conferendis Morbis ac Symptomatis, ratiociniis, ac Remediis, prout hæc in Antiquorum ac Recentium ſcriptis explicantur; cum, hac comparatione facta, ubi eorum conſenſum vel diſſidium animadverterit, quibuſque in rebus hi

vel

vel illi aut ſcopum attigerint aut ab eo aberraverint, multo æquius Recentes poſſit Veteribus anteponere (ſiquidem anteponi debeant) quam idem judicium ferre, ſi illorum duntaxat cauſam cognoverit.

Vulgo dicitur crediturque, Materiam Medicam non modo non ampliorem nunc ſed etiam intra anguſtiores terminos redactam eſſe quam priſtinis fuerit temporibus. Quod utrum ad amuſſim ex omni parte verum ſit, ambigi poſſet; ſed non eſt huic nunc diſputationi locus. Atqui verum id ſit necne, nihil ad hanc de quo agimus Scientiam pertinet, niſi probetur numerum quoque ac vim morborum eſſe imminutam, quod quidem aliter ſe habere arbitror. Tamen ſi juxta brevem ſtudiorum rationem a quibuſdam Medicis uſurpatam inſtitui vellemus, repudiata Hippocratis, Viri plane divini, auctoritate, rejiceremus aut potius in contrariam partem traheremus primum ejus Aphoriſmum; qui ſi fuerit Medicinæ ſtatus, non video cur non omnes Empirici cujuſvis, Arcanum quodlibet venditantis, ductum ſequi debeamus. Nam quid ita magnopere intereſt, ſi ſcientiam ſpectes, utrum opiniones noſtras omnes ad unum aliquem Auctorem accommodemus: an ea quæ præſcribimus omnia intra unum aliquod Medicamentum conſiſtant? Experientia certe plurimum ad Scientiæ acquiſitionem confert; neque homo quiſquam intelligens ejus adjumenta non permagni æſtimat;

ta-

tamen haud negari poteſt, vocem ipſam ſæpe prætendi, ubi effectus non ita clare patent. Fieri quidem facile poteſt, vt ævum omne aliquis in Praxi conſumat, neque ullam tamen ex uſu hoc ſcientiam conſequatur, niſi idoneis obſervationibus mentem ſuam inſtruxerit. Quibus materiam uſus iſte ſuppeditat; atqui haud multum veriſimile eſt, ut is qui in eadem ſemper orbita inſiſtit; neque aliud unquam, niſi ſuas ipſius cogitationes anguſtis quidem eas limitibus circumſcriptas, in animo habet, magna quicquam cum accuratione obſervet. Contra, qui Auctores perſcrutatur, tam ſua ipſius quam aliorum Experientia abundat, ex quarum conjunctione omnis alicujus momenti progreſſus in Scientia expectari debet. Quod niſi ita eſſet, vetuſtiſſimus quiſque Practicus optime ſemper mederetur: &, quoad ſcientiam, vix quicquam inter vetulam quamvis ægrorum Curatricem, & graviſſimum Medicinæ Profeſſorem intereſſet.

Sed ut argumentum hoc abſolvam, minime ſum in ea opinione, ut Scientiam Medico neceſſariam a lectione omnium Librorum quæ ad hanc Artem pertinent poſſe obtineri putem, niſi Obſervationes idoneæ ſanumque acceſſerit Judicium. Multa lectio, ut ab Auctore celeberrimo dicitur, multæ comeſtioni ſimilis eſt; utraque officit, ubi digeſtio abeſt. Neque contendo, ſtudium in veteribus evolvendis poſitum per ſe ad inchoandam Praxin ſufficere, ſed pro eo duntaxat pugno, ut Pro-
ſeſ-

nevolentiam ſim expertus, quo tempore vitæ meæ periculum intentari creditum eſt. Hoc utique ſumma cum voluptate nunquam non meminero; idque ut, quam maxime ſolenniter atque publice fieri poteſt, profitear, obligari me exiſtimo.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

0056634
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google